

Analize, raziskave in razvoj
ISSN 1318-3850

SLOVENIJA: POMLADANSKO POROČILO 2004

Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
dr. Janez Šušteršič, direktor

<http://www.gov.si/umar/>

Odgovorna urednica: Mojca VENDRAMIN

Tehnična urednica: Ema Bertina KOPITAR

Lektoriranje: Karla ŽELEZNIK

Naslovnica, oblikovna zasnova: Sandi RADOVAN, studio DVA

Tisk: Tiskarna SOLOS

Naklada: 400

Ljubljana, maj 2004

Pomladansko poročilo 2004

Odgovorna urednica:

Mojca VENDRAMIN

Pri pripravi Pomladanskega poročila 2004 so sodelovali:

Mojca Vendramin (*urednica, gospodarstvo v letu 2003, pomladanska napoved gospodarskih gibanj*),

Maja Bednaš (*glavne ugotovitve, negotovosti in tveganje*),

Lejla Fajić (*mednarodno okolje*),

Maja Ferjančič (*ocena uspešnosti napovedi*),

Barbara Ferik (*zasebna potrošnja*),

Marjan Hafner (*finančni tokovi in trg kapitala, finančno posredništvo*),

Slavica Jurančič (*mednarodna konkurenčnost*),

Jasna Kondža (*državna potrošnja, politika javnih financ*),

Mateja Kovač (*kmetijstvo*),

Gorazd Kovačič (*predelovalne dejavnosti*),

Saša Kovačič (*plačna politika*),

Tomaž Kraigher (*zaposlenost in brezposelnost*),

Janez Kušar (*gradbeništvo in investicije, proizvodna struktura bruto domačega proizvoda*),

Ivo Lavrač (*srednjeročne projekcije*),

Jože Markič (*izvozno-uvozni tokovi, plačilna bilanca, zunanji dolg*),

Andreja Poje (*trgovina in gostinstvo*),

Jure Povšnar (*oskrba z elektriko, plinom in vodo, rudarstvo, promet in zveze*),

Matija Rojec (*neposredne tuje investicije*),

Janez Šušteršič (*glavne ugotovitve, negotovosti in tveganje, srednjeročne projekcije*)

Branka Tavčar (*nacionalni računi, statistična priloga*),

Boštjan Vasle (*cene, denarna gibanja*),

Ivanka Zakotnik (*nacionalni računi, izdatkovna in stroškovna struktura bruto domačega proizvoda*),

Eva Zver (*nepremičnine, najem in poslovne storitve, javna uprava, obramba in obvezno socialno zavarovanje, izobraževanje, zdravstvo in socialno varstvo, druge javne in osebne storitve*).

Zunanji sodelavec: Slaven Mičković (Zunanji dolg).

Tehnična podpora (grafi, statistična priloga, tabele, obdelava podatkov):

Bibijana Cirman-Naglič,

Marjeta Žigman,

Dragica Kovač.

Kazalo

Glavne ugotovitve Pomladanskega poročila 2004	11
Gospodarska gibanja v letu 2003	15
Gospodarska rast v letu 2003	15
Gibanja na trgu dela v letu 2003	16
Inflacija v letu 2003	17
Primerjava jesenskih napovedi in dejanske rasti BDP v letu 2003	18
Pomladanska napoved gospodarskih gibanj	19
Predpostavke glede mednarodnega okolja	19
Napoved gospodarske rasti za leti 2004 in 2005	21
Napoved razmer na trgu dela za leti 2004 in 2005	23
Napoved inflacije za leti 2004 in 2005	24
Glavna tveganja za uresničitev napovedi	25
Napoved drugih institucij	28
Napoved gospodarske rasti za obdobje 2006–2009	29
I.	
Analiza gospodarskih gibanj in utemeljitev napovedi	31
1. Mednarodno okolje	33
1.1. Pregled gospodarskih gibanj po posameznih državah	34
2. Gospodarska rast	42
2.1. Bruto domači proizvod	42
2.1.1. Izdaktovna struktura bruto domačega proizvoda	42
2.1.2. Proizvodna struktura bruto domačega proizvoda	47
2.1.3. Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda	49
2.2. Agregati potrošnje	50
2.2.1. Izvozno-uvozni tokovi	50
2.2.2. Zasebna potrošnja	54
2.2.3. Bruto investicije v osnovna sredstva	58
2.2.4. Državna potrošnja	60
2.3. Pregled gospodarskih gibanj in napovedi po dejavnostih	62
3. Ekonomski odnosi s tujino	74
3.1. Mednarodna konkurenčnost	74
3.2. Plačilna bilanca	78
3.3. Neposredne tuje investicije	81
3.4. Zunanji dolg	84

4. Cenovna gibanja	87
4.1. Napoved inflacije	90
5. Trg dela	93
5.1 Zaposlenost in brezposelnost	93
5.2. Plačna politika	97
6. Politika javnih financ	106
6.1. Javnofinančni prihodki	106
6.2. Javnofinančni odhodki	109
6.2.1. Državni proračun	109
6.2.2. Občinski proračuni	111
6.2.3. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje	111
6.2.4. Obvezno zdravstveno zavarovanje	111
6.3. Javnofinančni primanjkljaj	112
6.4. Dolg ožje opredeljene države	113
6.4.1. Dolg države v obdobju 2004–2006	114
7. Denarna gibanja in trg kapitala	117
7.1. Denarna gibanja in denarna politika	117
7.2. Finančni tokovi in trg kapitala	121
7.2.1. Varčevanje prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih	121
7.2.2. Krediti	122
7.2.3. Obrestne mere	124
7.2.4. Trg vrednostih papirjev	125
7.2.5. Poslovanje bank	127

II.

Negotovosti in tveganja pri uresničevanju pomladanske napovedi 131

Scenarij znižane konkurenčnosti	131
Scenarij hitrejše rasti domače potrošnje	133

III.

Srednjeročne projekcije do leta 2009 137

IV.

Ocena uspešnosti napovedi UMAR 141

V.

Statistična priloga 149

Kazalo tabel

Tabela 1:	Primerjava jesenskih napovedi in realizacije gospodarske rasti ter agregatov potrošnje za leto 2003	18
Tabela 2:	Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije, 2004–2005	19
Tabela 3:	Predpostavke glede cene nafte	20
Tabela 4:	Pomladanska napoved bruto domačega proizvoda, agregatov potrošnje in trga dela ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005	21
Tabela 5:	Pomladanska napoved tekočega računa plačilne bilance ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005	23
Tabela 6:	Pomladanska napoved gibanj na trgu dela ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005	23
Tabela 7:	Pomladanska napoved inflacije ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005	24
Tabela 8:	Pomladanska napoved glavnih makroekonomskih agregatov za leti 2004 in 2005 in podatek za predhodni leti	27
Tabela 9:	Primerjava pomladanskih napovedi izbranih institucij	28
Tabela 10:	Napovedi gospodarskih gibanj v svetu	33
Tabela 11:	Gospodarska rast v najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah	36
Tabela 12:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda za države območja evra, spremembe napovedi	37
Tabela 13:	Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah pristopnicah	40
Tabela 14:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda	42
Tabela 15:	Rast komponent povpraševanja	43
Tabela 16:	Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka	44
Tabela 17:	Varčevanje in investicije po sektorjih	45
Tabela 18:	Učinki revizije	47
Tabela 19:	Rast in struktura dodane vrednosti	48
Tabela 20:	Regionalna struktura blagovnega izvoza	50
Tabela 21:	Razmerje med krediti in prejemki oziroma vlogami prebivalstva	54
Tabela 22:	Struktura izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo na domačem trgu	56
Tabela 23:	Državna potrošnja (individualna in kolektivna)	62
Tabela 24:	Rast dodane vrednosti po dejavnostih	63

Tabela 25:	Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti	75
Tabela 26:	Prilivi in odlivi NTI v državah članicah EU v letih 2002 in 2003	82
Tabela 27:	Tokovi in stanja vhodnih in izhodnih NTI v Sloveniji v obdobju 1994–2002	83
Tabela 28:	Dinamični kazalniki dolga, stanja ob koncu obdobja	85
Tabela 29:	Letne stopnje rasti različnih kategorij zaposlenih v letih 2002 in 2003	93
Tabela 30:	Značilne skupine registriranih brezposelnih	96
Tabela 31:	Gibanje produktivnosti dela in bruto plače na zaposlenega v zasebnem in javnem sektorju v obdobju 1999–2003	97
Tabela 32:	Realna rast produktivnosti in povprečne plače na zaposlenega v področjih dejavnosti A do K po Enotni klasifikaciji dejavnosti	99
Tabela 33:	Pregled kazalcev o disperziji slovenskih bruto plač	103
Tabela 34:	Struktura in delež odhodkov državnega proračuna po ekonomski klasifikaciji v bruto domačem proizvodu	110
Tabela 35:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF	112
Tabela 36:	Stanja in spremembe dolga RS v letu 2003	113
Tabela 37:	Obveznice RS, izdane do konca leta 2003	114
Tabela 38:	Dolg ožje opredeljene države v letih 2004–2006	115
Tabela 39:	Ciklični in strukturni javnofinančni primanjkljaj	116
Tabela 40:	Prihranki prebivalstva v bankah, letni neto tokovi in realne medletne stopnje rasti	121
Tabela 41:	Stanje kreditov domačih bank podjetjem in DFO, prebivalstvu in državi, letni neto tokovi in realne stopnje rasti	123
Tabela 42:	Napovedi osnovnih makroekonomskih kazalcev	137
Tabela 43:	Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije za tekoče leto med UMAR in Evropsko komisijo	143
Tabela 44:	Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije za prihodnje leto med UMAR in Evropsko komisijo	144

Kazalo slik

Slika 1:	Gospodarska rast v državah EU v letu 2003	36
Slika 2:	Komponente BDP – prispevek k realni rasti	43
Slika 3:	Medletne stopnje rasti blagovnega izvoza Slovenije (EUR) po četrletjih	52
Slika 4:	Predvideno število stanovanj in njihova površina	60
Slika 5:	Gibanje obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti	66
Slika 6:	Gibanje tekočega in kapitalsko-finančnega računa plačilne bilance	80
Slika 7:	Dinamika bruto zunanjega dolga po sektorjih	85
Slika 8:	Gibanje izbranih skupin cen	87
Slika 9:	Primerjava rasti cen po posmeznih skupinah v letih 2002 in 2003	88
Slika 10:	Rast reguliranih cen in njihov prispevek k inflaciji	89
Slika 11:	Pričakovana odstopanja od osrednje napovedi inflacije	92
Slika 12:	Delež prejemnikov izplačil 13. plač in božičnic po dejavnostih	98
Slika 13:	Gibanje plač	100
Slika 14:	Struktura javnofinančnih prihodkov	107
Slika 15:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF	113
Slika 16:	Produkcijska vrzel in ciklična komponenta javnofinančnega primanjkljaja	116
Slika 17:	Obrestne mere Banke Slovenije	118
Slika 18:	Gibanje tečaja evra in ameriškega dolarja	118
Slika 19:	Rast denarnih agregatov	119
Slika 20:	Gibanje nekaterih pomembnejših obrestnih mer (letna povprečja)	125
Slika 21:	Promet na Ljubljanski borzi in medletne stopnje rasti indeksa SBI20	126

Kazalo okvirjev

Okvir 1:	Revizija ocene BDP	46
Okvir 2:	Zunanjetrgovinski režim ob vstopu v EU	51
Okvir 3:	Razpoložljivi dohodek gospodinjstev	55
Okvir 4:	Struktura izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo	56
Okvir 5:	Nacionalna stanovanjska varčevalna shema	59
Okvir 6:	Ocena dodane vrednosti po dejavnostih in glavna revizija BDP	63
Okvir 7:	Sprememba Skupne kmetijske politike	65
Okvir 8:	Nacionalni program izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji	72
Okvir 9:	Učinki šibkega ameriškega dolarja na slovensko cenovno konkurenčnost v letih 2002–2003	76
Okvir 10:	Članstvo v EU in neposredne tuje investicije	84
Okvir 11:	Regulirane cene	89
Okvir 12:	Produktivnost in rast plač v zasebnem sektorju	99
Okvir 13:	Distribucija plač	103
Okvir 14:	Produksijska vrzel (output gap) in dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja	115
Okvir 15:	Program vstopa v ERM II in prevzem evra	120
Okvir 16:	Mere uspešnosti napovedi BDP in inflacije	142

Glavne ugotovitve Pomladanskega poročila 2004

Gospodarske razmere v letu 2003 so močno zaznamovala neugodna gibanja v mednarodnem gospodarskem okolju. Skromnejša rast tujega povpraševanja, ki se je v primerjavi z letom poprej skoraj prepolovila, je močno vplivala na upočasnitev gospodarske rasti, ki je bila lani le 2.3-odstotna, precej pod povprečjem preteklega desetletja. Na drugi strani se je domače povpraševanje krepilo, kar je vplivalo na spremembo v strukturi rasti bruto domačega proizvoda. Kljub znatni upočasnitvi pa je bila gospodarska rast tudi v preteklem letu za skoraj dve odstotni točki višja od povprečja evro območja in za več kot eno in pol odstotno točko višja od povprečja evropske petnajsterice.

Rast izvoza v petnajst držav EU se je lani ohranjala na podobno nizki ravni kot leto pred tem, kar je bila posledica skromne gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah EU, delno pa tudi sprememb v strukturi povpraševanja, kar je zlasti prizadelo izvoz v Nemčijo in Francijo, ki je lani v povprečju leta celo upadel. Nekoliko hitreje kot v predhodnem letu je naraščal izvoz v Avstrijo, Italijo in nekatere druge razvite evropske države. Upočasnila pa se je rast izvoza v države nekdanje Jugoslavije in države EFTA, nekoliko tudi v države nekdanje Sovjetske zveze in države CEFTA, kjer pa se je še vedno ohranjala na razmeroma visoki ravni. Najizraziteje se je lani povečal izvoz v ZDA, povezan s prodajo farmacevtskih izdelkov. Kljub neugodnim zunanjim pogojem poslovanja je Slovenija uspela še nekoliko povečati agregatni tržni delež, predvsem zaradi rasti na italijanskem, avstrijskem, ameriškem in ruskem trgu, delež na nemškem, francoskem in hrvaškem trgu pa je upadel.

Domače povpraševanje, ki je v predhodnih treh letih h gospodarski rasti v povprečju prispevalo manj kot polovico, se je lani močno okrepilo in prevzelo vlogo glavnega dejavnika rasti. Rast zasebne potrošnje je prvič po letu 1999 preseгла rast bruto domačega proizvoda, spodbujena pa je bila v veliki meri z začetkom novega potrošnega cikla, ki ga je omogočila razbremenitev prejemkov od odplačevanja starih posojil in možnost novega zadolževanja po bistveno ugodnejših pogojih. K pospešeni rasti investicijske aktivnosti so največ prispevale investicije v izgradnjo avtocestnega križa, ki so se močno povečale v prvi polovici leta in se nato ohranjale na visoki ravni. Ugodnejši pogoji zadolževanja, zlasti v tujih valutah, in postopno izboljševanje poslovnih pričakovanj, povezano s pričakovanim okrevanjem v mednarodnem okolju, so ugodno vplivali tudi na investicijsko aktivnost v zasebnem sektorju, kjer je lani začel naraščati obseg investicij v opremo in stroje. Proti koncu leta se je po večletnem upadanju ponovno začela krepiti tudi stanovanjska gradnja, kar je najverjetneje povezano s pričakovanji večjega povpraševanja po stanovanjih ob izteku prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme.

Upočasnjena gospodarska rast se je odrazila na trgu dela, kjer je lani drugo leto zapored upadlo število delovno aktivnih oseb, zlasti neformalno zaposlenih in zaposlenih v drobnem sektorju. Med formalno zaposlenimi je upadlo število zaposlenih v rudarstvu, energetiki, finančnem posredništvu, predelovalnih

dejavnostih, gostinstvu in prometu, naraščalo pa je število zaposlenih v javnih storitvah in gradbeništvu. Neposredne zaposlitve v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja so uspele delno ublažiti neugodne razmere na trgu dela, tako da je število oseb v delovnem razmerju ostalo približno nespremenjeno. Stopnja anketne brezposelnosti se je zaradi upočasnjene rasti gospodarske aktivnosti nekoliko povečala, še naprej pa se je, predvsem zaradi različnih prenosov in črtanj iz evidenc, zniževala stopnja registrirane brezposelnosti.

Gospodarska rast se bo letos ponovno okrepila. Že četrletna dinamika gospodarske rasti v letu 2003 kaže, da je v zadnjem četrletju prišlo do novega zagona, kar predvsem odraža oživiljanje gospodarske rasti v najpomembnejših trgovinskih partnericah. Rast izvoza se je tako precej okrepila - pri tem je zlasti spodbudna pospešena rast izvoza v države EU - in ugodno vplivala tudi na rast proizvodnje predelovalnih dejavnosti. Letošnji razpoložljivi podatki kažejo, da se ugodna izvozna gibanja iz zadnjega lanskega četrletja nadaljujejo, v naslednjih mesecih naj bi se skladno z napovedmi mednarodnega okolja še okrepila, saj se bo gospodarska rast v državah razširjene EU letos v povprečju okrepila z 0.9% na 2.1%¹. Ob izboljšanju gospodarskih razmer v najpomembnejših trgovinskih partnericah in pospešeni rasti izvoza ter nadaljevanju razmeroma visoke rasti domače potrošnje tako pričakujemo, da se bo gospodarska rast v letu 2004 okrepila na 3.6%. Struktura gospodarske rasti bo z razvojnega vidika precej ugodna, saj pričakujemo relativno krepitev prispevka tujega povpraševanja in nadaljevanje živahne investicijske aktivnosti, ki naj bi bila v še večji meri usmerjena v naložbe zasebnega sektorja in stanovanjsko gradnjo. Tudi rast zasebne potrošnje naj bi se letos še nekoliko okrepila, k čemur bo poleg nadaljevanja cikla nakupov potrošnih dobrin, spodbujenega z ugodnimi kreditnimi pogoji, prispevalo tudi pričakovano postopno izboljšanje razmer na trgu dela.

V letu 2004 naj tudi ne bi prišlo do poslabšanja osnovnih makroekonomskih ravnovesij. Slednja se ob upočasnjeni gospodarski rasti v letu 2003 niso porušila, na nekaterih segmentih je prišlo celo do izboljšanja kot posledice usklajenih ukrepov ekonomske politike. V prvi vrsti je treba omeniti znižanje inflacije s 7.2% konec leta 2002 na 4.6% konec leta 2003 kot rezultat restriktivnejših in predvsem bolj usklajenih makroekonomskih politik Vlade in Banke Slovenije, ki so se postopno odrazile tudi na znižanju inflacijskih pričakovanj. Na vzdržno omejevanje inflacijskih pritiskov je ugodno vplivalo tudi nadaljevanje deindeksacije in sprejetje plačnega dogovora v javnem sektorju, ki je hkrati prispevalo tudi k uresničevanju cilja zaostajanja rasti plač za rastjo produktivnosti, opredeljenem v Socialnem sporazumu. Zunanje ravnovesje kljub pospešeni rasti uvoza in skromni rasti izvoza ni bilo porušeno, močno se je v primerjavi z letom poprej znižal tudi neto finančni tok iz tujine, saj so bili odtoki (večinoma v obliki odliva gotovine ter neposrednih in portfolio naložb) in pritoki (večinoma v obliki posojil bankam in depozitih tujih bank v domačih) precej bolj uravnoteženi kot leto prej. Slednje je postopno omogočilo tudi manj aktivno delovanje denarne politike na deviznem trgu, ki je v predhodnih dveh letih močno vplivalo na spremembe v naložbeni strukturi bank v korist centralnobančnih vrednostnih papirjev in verjetno delno zaviralo hitrejšo investicijsko dejavnost zasebnega sektorja ter zapiranje varčevalno-investicijske vrzeli. Ob nižji gospodarski rasti, vendar z vidika proračuna relativno ugodnejši

¹ Spring Forecast 2004, European Commission, april 2004.

strukturi agregatne potrošnje, je tudi javnofinančni primanjkljaj ostal na podobni ravni kot leta 2002, pri čemer je prišlo do nekaterih pozitivnih sprememb v strukturi odhodkov.

V razmeroma stabilnih makroekonomskih razmerah sta Vlada in Banka Slovenije novembra 2003 sprejeli Program za vstop v ERM II in prevzem evra, ki predvideva vstop v evropski tečajni mehanizem najkasneje do konca letošnjega leta. Vlada in Banka Slovenije sta se v Programu zavezali za nadaljevanje koordiniranega delovanja ekonomskih politik za izpolnjevanje maastrichtskih konvergenčnih kriterijev do leta 2005. V času sodelovanja v ERM II bo politika Banke Slovenije osredotočena na ohranjanje stabilnosti tolarja v okviru določenih meja, njena vloga pri zagotavljanju cenovne stabilnosti se bo zmanjševala, relativno večjo vlogo pa bosta v spremenjenih okoliščinah za vodenje makroekonomskih politik prevzeli fiskalna in plačna politika. Za vzdržno znižanje inflacije na raven maastrichtskega konvergenčnega kriterija, ob izvajanju dosedanjih politik na področju reguliranih cen, pa bo pomembno tudi pospešeno izvajanje strukturnih reform, ki bo na daljši rok omogočilo vzpostavljane konkurence v sektorjih, kjer ta še ne obstaja v zadostnem obsegu. Vstop v EU bo povečal pritiske na javne finance tako z vidika dodatnih finančnih obveznosti kot z vidika sofinanciranja dodatnega priliva sredstev iz evropskega proračuna. Zato bo za zagotavljanje makroekonomske stabilnosti vsaj v naslednjih dveh letih ključnega pomena preprečevanje poslabšanja javnofinančne situacije z restriktivno politiko javnofinančnih odhodkov ob nadaljevanju njihovega prestrukturiranja v smeri zagotavljanja večje prilagodljivosti.

Vstop v EU, ki na srednji in dolgi rok prinaša številne razvojne priložnosti zlasti na področju trgovine in neposrednih naložb, hkrati na kratek rok prinaša tudi tveganja. Tem smo v letošnjem Pomladanskem poročilu namenili relativno veliko pozornosti, saj je ustrezen odziv ekonomskih politik ob njihovem morebitnem uresničenju ključnega pomena za ohranjanje makroekonomske stabilnosti. Poleg osnovnega scenarija, ki predstavlja najbolj verjetno gibanje makroekonomskih agregatov v letošnjem in prihodnjih letih, smo tako pripravili tudi dva alternativna scenarija, v katerih smo ocenili posledice morebitne uresničitve glavnih tveganj, ki so bila ugotovljena ob pripravi letošnje napovedi.

Prvi dejavnik negotovosti je možnost poslabšanja konkurenčnosti slovenskega gospodarstva po vstopu v EU kot posledice strukturne neprilagojenosti nekaterih, večinoma delovno intenzivnih panog. Preko upadanja izvoznih naročil in ob hkrati večji uvozni konkurenci na domačem trgu bi slabša konkurenčnost teh panog rezultirala v postopnem krčenju proizvodnje, kar bi vplivalo na povečanje števila brezposelnih. V najslabšem, še realističnem primeru, bi naglo upadanje izvoza delovno intenzivnih panog lahko rezultiralo v nižji gospodarski rasti v letu 2004 za približno 0.8 odstotne točke in povečanju števila brezposelnih za približno šest tisoč. Za razumevanje scenarija je treba pojasniti, da simulirano zmanjšanje konkurenčnosti in posledično rasti proizvodnje in zaposlenosti izhaja iz delne strukturne neprilagojenosti gospodarstva in ne iz ukrepov za zniževanje inflacije ali pričakovane ustavitve deprecijacije deviznega tečaja proti koncu letošnjega leta. Ukrepi za zniževanje inflacije so namreč v veliki meri zastavljeni tako, da znižujejo stroške gospodarstva oziroma povečujejo njegovo prilagodljivost (nižje nominalne obrestne mere, nižja rast plač oziroma njihova postopna deindeksacija, manjši pritiski s strani

reguliranih cen in davčnih obremenitev) in s tem ustvarjajo pogoje za hitrejšo gospodarsko rast. Empirične raziskave pa tudi kažejo, da stopnja nominalne deprecijacije tečaja v Sloveniji ni imela pomembnejšega vpliva na rast izvoza, saj se je izboljšanje dohodkovnega položaja izvoznikov v veliki meri prelilo v povišane stroške zaradi višjih cen uvoženega blaga in posledično višji zahtevane rasti plač. Odstopanje od ciljev na področju inflacije oziroma tempa vstopanja v ERMII zato ne bi bil ustrezen odgovor ekonomske politike na morebitno realizacijo tega scenarija. Smiselni ukrepi so tisti, ki pospešujejo prestrukturiranje gospodarstva v smeri večje konkurenčnosti, to pa so zlasti spodbujanje tehnološkega razvoja, inovativnosti in podjetništva, spodbujanje neposrednih tujih investicij in povečevanje kakovosti in zaposljivosti človeških virov. Med ukrepi s kratkoročnejšim učinkom pa so najpomembnejši instrumenti aktivne politike zaposlovanja, predvsem pa restriktivna dohodkovna politika in davčno razbremenjevanje dela. Takšni ukrepi so bili tudi predvideni s Programom za učinkovit vstop v EU in upoštevani pri pripravi državnega proračuna za letošnje in prihodnje leto.

Drugo tveganje, ki na gospodarsko rast deluje v drugi smeri in pomeni predvsem nevarnost povečanih inflacijskih pritiskov in porušanja zunanega ravnovesja, pa je možnost še hitrejši rasti domače potrošnje zaradi zniževanja obrestnih mer ob vstopu v ERMII. Že osnovni scenarij za leto 2004 predvideva krepitev rasti domače potrošnje v primerjavi s preteklim letom, ne da bila pri tem ogrožena makroekonomska stabilnost. Še večja odzivnost zasebne potrošnje na znižanje nominalnih obrestnih mer je po naši oceni precej manj verjetna, saj bo dodatno povpraševanje po potrošniških bančnih kreditih omejeno z razmeroma restriktivno plačno politiko v letu 2004. Pri tem smo se opirali tudi na izsledke tujih empiričnih študij, ki kažejo na relativno šibak vpliv sprememb v obrestnih merah na rast povpraševanja, če hkrati ne pride tudi do spremembe v ravni dohodka. Učinek znižanja obrestnih mer bi bil lahko torej relativno močnejši pri investicijah. Ob še realistični predpostavki hitrejši krepitve zasebne potrošnje za približno eno in pol odstotno točko in investicij za največ štiri odstotne točke bi bila gospodarska rast letos višja za približno pol odstotne točke. Zaradi majhnega inflatornega vpliva investicijske potrošnje bi to upočasnilo zniževanje inflacije v letih 2004 in 2005 za približno 0.2 odstotne točke v vsakem letu. Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance pa bi se povečal za približno 1.2% bruto domačega proizvoda in še vedno ostal v okvirih vzdržnosti. Uresničitev tveganja še hitrejši rasti domače potrošnje bi bilo zato možno obvladati z ukrepi fiskalne in dohodkovne politike, prav tako predvidenimi v Programu za vstop v ERMII in prevzem evra, zato bi bili njegovi cilji ob ustreznem ukrepanju ekonomske politike še vedno dosegljivi.

Gospodarska gibanja v letu 2003

Gospodarska rast v letu 2003

V letu 2003 se je nadaljevala umirjena gospodarska rast (2.3%). Bolj kot v obeh predhodnih letih, ko je bila gospodarska rast (2.7% v 2001 in 3.4% v 2002) prav tako pod povprečjem preteklega srednjeročnega obdobja (4.3% v obdobju 1996–2000), je bila lanska skromna rast posledica neugodnih razmer v mednarodnem okolju², odražala pa je tudi prepočasno izvajanje strukturnih reform, ki so omejevale hitrejšo rast konkurenčnosti.

Skromna, 2.3-odstotna, gospodarska rast v letu 2003 je temeljila na domači potrošnji. Okrepili sta se rast bruto investicij, na 8.8% (v letu 2002 6.6%), in rast zasebne potrošnje, na 2.9% (v letu 2002 za 0.4%). Višja **rast zasebne potrošnje** nakazuje, da se je pričakovani novi cikel v potrošnji trajnih dobrin ob razbremenjevanju dohodkov prebivalstva po zadolžitvi v letu 1999 začel že v letu 2003 in bil dodatno spodbujen z zniževanjem obrestnih mer. Slednje potrjuje tudi okrepljeno zadolževanje prebivalstva v bankah, ki je predvsem dolgoročno. Po upadanju v letu 2002 se je lani pospešilo tudi tolarsko zadolževanje podjetij, devizno zadolževanje pa je ohranilo visoko rast. Takšna dinamika je v skladu z okrepljeno **investicijsko aktivnostjo** v letu 2003, ki je bila s 5.4-odstotno realno rastjo bruto investicij v osnovna sredstva v okviru jesenskih pričakovanj (v letu 2002 2.6%). V tem se je predvsem v prvem polletju nadaljevala visoka rast gradnje avtocest, ki se je začela v drugi polovici leta 2002. V okviru zasebnih investicij so okrepile investiranje predvsem predelovalne dejavnosti, proti koncu leta pa se je po naših ocenah pospešila tudi stanovanjska gradnja. Kot že v letu 2002 so se tudi lani večale zaloge (še posebej v tretjem četrtletju), ki so k rasti BDP prispevale dobro tretjino (0.9 odstotne točke). K **rasti državne potrošnje**, ki je znašala 1.9% (v letu 2002 2.5%), je največ prispevala rast vkalkuliranih plač, vmesna poraba pa se je ohranila na enaki realni ravni kot leta 2002. Rast vkalkuliranih plač je v veliki meri izhajala iz rasti zaposlenosti v sektorju država (2.2%), manj pa zaradi rasti plač na zaposlenega, ki je bila v letu 2003 zelo skromna (0.7%). V vseh ostalih sektorjih se je v letu 2003 zaposlenost zmanjšala (po zadnjih razpoložljivih podatkih nacionalnih računov, gl. Okvir 6 na str. 63).

Umirjena **rast izvoza** je bila v največji meri posledica manj ugodnih razmer v mednarodnem okolju, okrepljena **rast uvoza** pa visoke rasti domače potrošnje. Realna rast izvoza se je predvsem zaradi nizke gospodarske rasti v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah upočasnila, na 3.1% (v letu 2002 6.8%), kar je bilo tudi v skladu z jesenskimi pričakovanji. Pomen teh trgov se ob okrepljenem izvozu v druge regije že nekaj let počasi znižuje (delež blaga izvoženega v EU je znašal 58.4% vsega blagovnega izvoza, v letu 2002 59.4%). Za razliko od leta 2002 pa je izvoz v države bivše Jugoslavije, z izjemo Hrvaške, upadal. Izvoz v Rusijo in države CEFTA je ohranil relativno visoko rast iz prejšnjega leta, kar je bilo tudi predvideno v Jesenski napovedi. Na drugi strani sta pospešena investicijska aktivnost in okrepljena zasebna potrošnja povečevali uvoz, ki je porasel realno za 6.4% (v letu 2002 4.8%). V skladu

² V državah EU je bila gospodarska rast lani prav tako najnižja po letu 1993, kar je imelo močan vpliv na tuje povpraševanje in posledično na rast slovenskega izvoza.

s tem sta se tudi najbolj povečala uvoz proizvodov za investicije (12%, merjeno v evrih) in uvoz proizvodov za široko potrošnjo (5.6%). Zaradi skromnejše rasti obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti pa je bila nižja rast uvoza proizvodov za vmesno porabo (3.9%). Prispevek **menjave s tujino** je bil tako precej negativen, - 2.0 odstotne točke (v letu 2002 +1.0 o. t.), kar pomeni, da je rast v celoti izhajala iz realnega povečanja domačega trošenja.

*Opisana izvozno-uvozna gibanja so imela za posledico zmanjšanje presežka na tekočem računu **plačilne bilance**, s 330 mio EUR (1.4% BDP) v letu 2002 na 17 mio EUR (0.1% BDP v letu 2003). Skoraj izravnani tekoči račun je bil tako dosežen ob večjem blagovnem primanjkljaju in manjšem presežku v menjavi storitev v primerjavi z letom 2002, slednje predvsem zaradi velikega upada izvoza na znanju temelječih storitev kot posledice njihove nizke konkurenčnosti. Kapitalski in finančni račun plačilne bilance je v letu 2003 izkazoval precej manjši neto pritok kapitala (brez mednarodnih denarnih rezerv) kot leto prej (228 mio EUR, v letu 2002 1,590 mio EUR predvsem zaradi visokih prilivov iz naslova neposrednih tujih naložb). V letu 2003 so neposredne tuje naložbe prvič zabeležile neto odtok, povečal pa se je tudi neto odtok portfolio naložb. V skladu s skromno rastjo izvoza se je zmanjšal neto odtok kapitala preko komercialnih kreditov. Precej višji kot v 2002 pa so bili pritoki iz naslova posojil, v okviru katerih so se povečale predvsem obveznosti domačih bank.*

*Realna **rast dodane vrednosti** v letu 2003 (2.3% po zadnjih razpoložljivih podatkih SURS, glej tudi okvir 6) je bila nižja od rasti v letu 2002 (3.3%). V tem se je dodana vrednost v kmetijstvu, ribištvu in oskrbi z električno energijo, plinom in vodo glede na leto prej zmanjšala. Rast dodane vrednosti predelovalnih dejavnosti je bila predvsem zaradi skromne rasti izvoznega povpraševanja upočasnjena (2.7%, v letu 2002 4.6%); okrepila se je šele v zadnjem četrtletju. V tem so najvišjo rast dosegle izrazito izvozno usmerjene panoge, panoge, ki realizirajo večino prihodkov na domačem trgu, pa so stagnirale. Prva skupina panog je tudi povečala zaposlenost, medtem ko se je skupaj v predelovalnih dejavnostih število zaposlenih zmanjšalo. Rast dodane vrednosti se je okrepila v rudarstvu in gradbeništvu. Med storitvenimi dejavnostmi je precej višjo rast kot leto prej dosegla dejavnost gostinstva, nekoliko manj tudi zdravstva, javne uprave in drugih skupnih in osebnih storitev. Nižje rasti kot v letu 2002 pa so zabeležili predvsem v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez ter v finančnem posredništvu.*

Gibanja na trgu dela v letu 2003

Upočasnjena gospodarska rast v letu 2003 je vplivala na gibanja na trgu dela. Skupno število delovno aktivnih oseb³ se je tako v letu 2003 že drugo leto zapored zmanjšalo, in sicer za 1.4% (za 0.7% v 2002)⁴. Tako kot v letu 2002 je tudi lani na upadanje števila delovno aktivnih vplivalo predvsem zmanjšanje števila neformalno delovno aktivnih, poleg tega pa tudi močno zmanjšanje števila samostojnih kmetov,

³ Kot ga opredeljuje mednarodno usklajena metodologija anket o delovni sili.

⁴ Po metodologiji nacionalnih računov pa je bilo zmanjšanje zaposlenosti v letu 2003 (-0.2%) po prvi objavi (15. 3. 2004) nekoliko manjše kot leto poprej (-0.5%).

medtem ko se je število oseb v delovnem razmerju ponovno povečalo (za sicer skromnih 0.3%). Do povečanje števila oseb v delovnem razmerju ne bi prišlo brez ukrepov aktivne politike zaposlovanja (APZ); v letu 2003 je bilo realiziranih približno 12,500⁵ neposrednih izhodov v zaposlitev iz programov APZ. Povečalo se je tudi število vključitev v programe izobraževanja in poklicnega usposabljanja, kar prispeva k nadaljnjemu zmanjšanju t. i. strukturne brezposelnosti, katere poglaviti razlog je ravno pomanjkljiva, nezadostna ali neustrezna raven izobrazbe oziroma poklicnih kvalifikacij. Število registriranih brezposelnih je lani v povprečju znašalo 97,674, kar je stopnjo **registrirane brezposelnosti** znižalo na 11.2% (11.6% v letu 2002). Zaradi upočasnjene gospodarske rasti je bilo poslabšanje na trgu dela v letu 2003 najbolj občutno v segmentu drobnega zasebnega sektorja in neformalno zaposlenih, kategorijah, ki se najhitreje odzivata na gospodarske razmere. Tako se je stopnja **anketne brezposelnosti** povečala na 6.7% (6.4% v letu 2002).

Realna rast plač je v letu 2003 zaostajala za rastjo produktivnosti dela, rast plač v javnem sektorju je bila precej nižja od rasti plač v zasebnem sektorju. Realna rast bruto plače na zaposlenega je v letu 2003 bila 1.8-odstotna, kar je nekoliko manj, kot smo pričakovali v Jesenski napovedi. Za rastjo produktivnosti dela, merjeno z BDP na zaposlenega, je zaostajala za 0.7 odstotne točke. Rast plač v javnem sektorju je bila 0.7-odstotna, rast plač v zasebnem sektorju pa 2.1-odstotna, medtem ko je bila rast dodane vrednosti na zaposlenega v zasebnem sektorju 3.1-odstotna (glede na zadnje razpoložljive podatke SURS, gl. Okvir 6 na str. 63).

Inflacija v letu 2003

Cene življenjskih potrebščin so se v letu 2003 povišale za 4.6%, kar je bilo 2.6 odstotne točke manj kot v letu 2002, ko je inflacija na medletni ravni znašala 7.2%. Znižanje inflacije v primerjavi s prejšnjimi leti je bilo predvsem posledica restriktivnejših makroekonomskih politik Vlade in Banke Slovenije, predvsem pa njihove boljše koordinacije, ki so jih ob šibki domači gospodarski aktivnosti spremljale relativno ugodne razmere v mednarodnem okolju. To je privedlo do hitrega znižanja inflacije že v prvem četrtletju leta, posledično pa so se znižala tudi inflacijska pričakovanja, ki so pripomogla k nadaljnjemu umirjanju rasti cen. Vlada je v začetku leta zmanjšala pritiske na cene, ki so jih v predhodnih letih povzročale spremembe reguliranih cen in povišanja posrednih davkov, z acikličnim prilagajanjem trošarin pri tekočih gorivih pa je blažila vpliv nihanja njihovih cen na inflacijo. Ob koncu prvega četrtletja je prišlo še do sprememb denarne politike, ki so se odrazile tudi v počasnejši rasti deviznega tečaja, kar je prispevalo k umirjeni rasti cen v nadaljevanju leta. K vzdržnosti zniževanja inflacije pa so, poleg ukrepov dohodkovne politike, pripomogle tudi strukturne spremembe, predvsem nadaljevanje procesa deindeksacije na področju osebnih prejemkov in finančnih pogodb. Ob koncu leta sprejeti ukrepi, predvsem Program vstopa v ERM II in prevzem evra ter Načrt uravnavanja reguliranih cen v letih 2004–2005, pa zagotavljajo, da se bo proces disinflacije nadaljeval tudi v prihodnjih dveh letih, s čimer bo mogoče doseči znižanje inflacije na raven, skladno z maastrichtskimi kriteriji.

⁵ Brez teh zaposlitev (ki so bile po obsegu sicer približno na enaki ravni kot leta 2002) bi bilo število oseb v delovnem razmerju v letu 2003 manjše, kot je bilo v letu 2002.

Primerjava jesenskih napovedi in dejanske rasti BDP v letu 2003

Primerjava jesenskih napovedi gospodarske rasti domačih in mednarodnih institucij za leto 2003 in realizirane rasti BDP v preteklem letu kaže, da so bile napovedi domačih institucij nekoliko nad, napovedi tujih pa pod doseženo ravni (gl. tabelo 1). Dosežena gospodarska rast v letu 2003 je bila nekoliko nižja od naše Jesenske napovedi (2.6%). V primerjavi z napovedjo se razlikuje predvsem struktura rasti, saj je prispevek domače potrošnje presegel napovedanega. Napoved Banke Slovenije je prav tako temeljila na hitrejši rasti domačega povpraševanja, pri čemer je bila njihova ocena rasti državne potrošnje precenjena, rast uvoza pa podcenjena. Evropska komisija je pričakovala nižje rasti od dejanskih za vse agregate domačega trošenja. Vse napovedi pa so predpostavljale večje poslabšanje na trgu dela, kot je bilo realizirano.

Tabela 1: Primerjava jesenskih napovedi (oktober 2003) in realizacije gospodarske rasti ter agregatov potrošnje za leto 2003*

Realne stopnje rasti (v %), razen, kjer je posebej navedeno

	Jesenska napoved (oktober 2003)			Realizacija (SURS, mar. 2004, BS, febr. 2004)
	Evropska komisija	Banka Slovenije	UMAR	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2.1	2.5	2.6	2.3
Izvoz blaga in storitev	3.4	3.0	3.2	3.1
Uvoz blaga in storitev	4.5	5.3	4.8	6.4
Zasebna potrošnja	2.3	2.9	2.5	2.9
Državna potrošnja	2.4	3.3	2.3	1.9
Bruto investicije	5.2	6.8	6.7	8.8
Zaposlenost po SNA (v %)	-0.5	-0.7	-0.6	-0.2
Stopnja registrirane brezposelnosti (v %)	-	-	11.2	11.2
Stopnja brezposelnosti po ILO (v %)	6.4	-	6.8	6.7
Bruto plača na zaposlenega	-	2.21	2.0	1.8
Cene življenj. potrebščin (konec leta, v%)	5.9	5.02	5.5	4.6
Cene življenj. potrebščin (povprečje leta, v %)	-	5.6	5.8	5.6
Tekoči račun plačilne bilance, v % BDP	0.5	-0.3	0.3	0.1

Vir: UMAR, BS, SURS, Evropska komisija.

Opombe: *neto plača, ¹letna stopnja rasti (zadnji kvartal).

*Napoved Mednarodnega denarnega sklada za Slovenijo (september 2003) je bila 2.2-odstotna, v tabeli 3 ni navedena, ker napoved strukture gospodarske rasti ni bila javno objavljena. Iz enakih razlogov v tabelo tudi ni vključena jesenska napoved EIPF (2.8%), ki je bila sicer najbolj optimistična.

Pomladanska napoved gospodarskih gibanj

Predpostavke glede mednarodnega okolja

Napovedi gospodarske rasti v mednarodnem okolju za leti 2004 in 2005 se od jeseni niso bistveno spremenile, v najpomembnejših trgovinskih partnericah se pričakuje nadaljevanje oživljanja gospodarske rasti. V času od priprave Jesenske napovedi (oktober 2003) so bila gospodarska gibanja v mednarodnem okolju precej skladna s pričakovanji. Tako se je v drugi polovici lanskega leta pričelo oživljanje gospodarske aktivnosti v državah EU, naših najpomembnejših trgovinskih partnericah, ki se bo letos pospešeno nadaljevalo, približno v okvirih jesenskih pričakovanj. Pri pripravi pomladanske napovedi za države evro območja smo za letos na podlagi najnovejših analiz in napovedi mednarodnih institucij (Consensus, marec 2004; Wifo; Ifo) upoštevali skoraj nespremenjeno napoved gospodarske rasti glede na jesensko (1.7%). V tem je glede na rahlo negotovost glede hitrosti oživljanja gospodarske rasti v Nemčiji naša predpostavka za letos nekoliko konzervativnejša od zadnjih tujih napovedi in enaka kot jeseni (1.5%). Med ostalimi pomembnimi trgovinskimi partnericami na evro območju je napoved za Francijo ostala nespremenjena (1.7%), skladno z napovedmi mednarodnih institucij pa je nekoliko nižja kot jeseni napoved za Italijo in Avstrijo (1.4%, 1.6%). V letu 2005 se pričakuje nadaljevanje ugodnih trendov in s tem krepitev gospodarske rasti v evro območju, v povprečju na 2.1%. Nekoliko bolj previdne napovedi smo za letos in prihodnje leto upoštevali tudi za ZDA (4.2%

Tabela 2: Predpostavke napovedi UMAR glede gospodarske rasti v najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah Slovenije

	Rast BDP, v %			
	2003 ocena	2004 napoved		2005 napoved
		jesenska	pomladanska	pomladanska
EU-12	0.4	1.6	1.7	2.1
EU-15	0.8	1.9	1.9	2.2
Nemčija	-0.1	1.5	1.5	1.8
Italija	0.3	1.6	1.4	2.0
Avstrija	0.8	1.9	1.6	2.3
Francija	0.2	1.7	1.7	2.1
Velika Britanija	2.3	2.5	2.8	2.6
ZDA	3.1	3.4	4.2	3.7
Hrvaška	4.3	4.5	3.5	4.0
BIH	3.5	4.5	4.5	5.0
Srbija & ČG	1.0	4.0	1.5	2.8
Češka	2.9	2.7	3.0	3.8
Madžarska	2.9	3.5	3.0	3.6
Poljska	3.7	3.0	4.0	4.0
Rusija	7.3	4.5	5.0	4.9

Vir: Eastern Europe Consensus Forecast, januar 2004, Consensus Forecast, avgust 2000–marec 2004, WIM Research Report No. 303, februar 2004, Eurostat, napoved UMAR.

v 2004 in 3.7% v 2005), Veliko Britanijo ter države bivše Jugoslavije in CEFTA, ki pa so razen za Madžarsko, Hrvaško ter Srbijo in Črno goro, nekoliko višje od jesenskih.

Razmerje evro/dolar v pomladanski napovedi je določeno na osnovi t. i. tehnične predpostavke ohranjanja nespremenjenega razmerja za celotno obdobje napovedi (1.22). Zaradi razmeroma velike volatilnosti tečaja dolarja in negotovosti glede njegovega prihodnjega gibanja na mednarodnih valutnih trgih smo za napoved tečaja dolarja uporabili tako imenovano tehnično predpostavko, kar pomeni ohranjanje nespremenjenega razmerja evro/dolar za celotno obdobje napovedi. Razmerje med tečajem evra in dolarja je določeno na osnovi gibanj v zadnjih mesecih in se je od jeseni zaradi padca vrednosti dolarja povišalo na 1.22 (v Jesenski napovedi 1.11).

Predpostavka povprečne cene nafte v letu 2004 (27.7 USD za sodček) temelji na tekočih gibanjih na svetovnih trgih, napovedih mednarodnih institucij in tehnični predpostavki nespremenjenega razmerja evro/dolar. Predpostavka iz Jesenske napovedi za leto 2003 (28.2 USD za sodček) je bila le nekoliko pod realizirano (28.8 USD). Za ceno nafte v letih 2004 in 2005 pa smo predpostavili nekoliko višjo vrednost kot jeseni, in sicer naj bi cena za sodček letos v povprečju znašala 27.7 USD, prihodnje leto pa 26 USD⁶. Glavni razlogi za to so: ohranjanje visokih cen nafte v prvem četrtletju 2004, nizke zaloge in pričakovano večje povpraševanje zaradi okrevanja gospodarske aktivnosti v mednarodnem okolju (zlasti ZDA in Kitajska). Cena za sodček nafte v prvem četrtletju letos je v povprečju znašala 31.9 USD, za preostala tri četrtletja pa smo predpostavili gibanje na nekoliko nižji povprečni ravni ob običajnih sezonskih nihanjih v poletnih in jesenskih mesecih. Predpostavka cene nafte je določena ob fiksnem razmerju tečaja dolarja do evra, kar pomeni, da se dejanska cena lahko spreminja tudi zaradi spremembe tečaja dolarja (nadaljnje padanje vrednosti dolarja na medvalutnih trgih lahko poviša ceno

Tabela 3: Predpostavke glede cene nafte

	2003	2004 napoved		2005 napoved
		jesenska	pomladanska	pomladanska
Povprečna cena nafte za sodček, v USD	28.8	26	27.7	26

Vir: UMAR

⁶ V času po zaključku priprave pomladanske napovedi sta Mednarodni denarni sklad (IMF) in Evropska komisija (EK) objavila napovedi gospodarskih gibanj v mednarodnem okolju, ki za letos predvidevajo nekoliko višjo povprečno ceno nafte Brent za sodček glede na našo predpostavko (IMF okoli 30 USD za sodček, EK 31.1 USD za sodček). Realizacija teh predpostavk ne bi bistveno spremenila naše napovedi makroekonomskih agregatov za leto 2004. Dvig povprečne cene nafte za okoli 4 USD (kar bi pomenilo 31.7 USD za sodček) bi znižal pomladansko napoved gospodarske rasti za največ 0.2 odstotne točke, inflacija pa bi bila višja za 0.1 do 0.2 odstotne točke. Pri oceni učinka na gospodarsko rast smo upoštevali negativni vpliv višjih cen nafte na rast domače potrošnje. Hkrati ocenjujemo, da bi bile napovedane rasti izvoza uresničljive tudi ob višjih cenah nafte, saj temeljijo na predpostavkah, ki so skladne z zadnjimi napovedmi IMF in EK, kjer je višja cena nafte že upoštevana. Z drugimi besedami to pomeni, da je osnovni scenarij glede napovedi izvoza nekoliko konzervativen. Višja inflacija v letošnjem letu kot posledica višje cene nafte pa ne bi bistveno vplivala na približevanje maastritskemu konvergenčnemu kriteriju, saj gre za simetrični šok, ki podobno vpliva tudi na rast cen v državah evro območja. Učinek poslabšanja pogojev menjave na tekoči račun plačilne bilance bi pomenil za okoli 100 milijonov evrov večji primanjkljaj.

nafta izraženo v dolarjih, vendar v tem primeru to ne bi predstavljalo bistvenega povečanja stroškov našega gospodarstva). Pri tem je pomembno poudariti, da bi dejansko višja cena nafte ne imela pomembnega vpliva na slovensko inflacijo, saj v naši napovedi inflacije nismo predpostavili, da se bodo v povprečju leta 2004 nižje cene nafte kot lani odrazile v nižjih maloprodajnih cenah tekočih goriv.

Poleg napovedi mednarodnega okolja in drugih zgoraj omenjenih predpostavk smo ob pripravi pomladanske napovedi upoštevali tudi razpoložljive statistične podatke o gospodarskih gibanjih v letu 2003 in v prvih dveh mesecih letošnjega leta.

Napoved gospodarske rasti za leti 2004 in 2005

Gospodarska gibanja v zadnjem četrletju 2003 so že v veliki meri odražala oživljanje gospodarske rasti v mednarodnem okolju. Oživljanje, ki je v jesenski napovedi še predstavljalo enega glavnih dejavnikov tveganja, se je skladno s pričakovanji pričelo v drugi polovici leta 2003. Tako se je realna rast bruto domačega proizvoda v zadnjem četrletju 2003 na medletni ravni nekoliko okrepila (z 2.1% v drugem četrletju in 2.3% v tretjem na 2.5% v četrtem), predvsem zaradi krepitve realne rasti izvoza (4.5% na medletni ravni), ki je bila višja kot v predhodnih četrletjih. Okrepila se je zlasti rast izvoza v EU, skladno z oživljanjem gospodarske rasti v teh državah, ob ohranjanju visokih rasti izvoza v države CEFTA in Rusijo. Hkrati se je še nekoliko okrepila tudi rast zasebne potrošnje, kar je ob nadaljevanju relativno visoke rasti investicij ter rasti izvoza povečalo tudi realno rast uvoza.

Pomladanska napoved gospodarske rasti za letos (3.6%) in prihodnje leto (3.7%) je v primerjavi z Jesensko napovedjo nespremenjena. Glede na majhne spremembe v napovedih mednarodnega okolja napoved realne rasti izvoza v obeh letih ne odstopa bistveno od jeseni predvidene, nekoliko višja od jesenske pa je napoved rasti domače potrošnje, kar ob pospešenem uvozu pomeni enake napovedi gospodarske rasti za leti 2004 (3.6%) in 2005 (3.7%), kot smo jih pričakovali jeseni (gl. tabelo 4).

*Skladno z izboljšanjem razmer v mednarodnem okolju se bo rast izvoznega povpraševanja v letu 2004 okrepila. Realna rast **skupnega izvoza** (5.5%) je sicer*

Tabela 4: Pomladanska napoved bruto domačega proizvoda, agregatov potrošnje in trga dela ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005

	2003	2004		2005	
		SURS	Jesenska napoved (okt. 2003)	Pomladanska napoved (april 2004)	Jesenska napoved (okt. 2003)
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2.3	3.6	3.6	3.7	3.7
Izvoz blaga in storitev	3.1	5.7	5.5	5.8	6.0
Uvoz blaga in storitev	6.4	6.2	6.8	6.4	6.6
Zasebna potrošnja	2.9	3.5	3.5	3.6	3.4
Državna potrošnja	1.9	2.7	3.0	2.6	2.6
Investicije v osnovna sredstva	5.4	6.5	7.6	5.7	7.0

Vir: UMAR.

nekoliko nižja od jeseni napovedane, predvsem zaradi nižje napovedi izvoza storitev. Regionalno se bo rast izvoza blaga okrepila predvsem v države EU in zmanjšala v države bivše Jugoslavije. Za države pristopnice, ki so hkrati članice CEFTA, predvidevamo ohranjanje visokih rasti izvoza iz leta 2003. Nasprotno za države bivše Sovjetske zveze in zlasti za ZDA zaradi lanskih visokih stopenj rasti izvoza letos pričakujemo upočasnitev. Omenjena gibanja predstavljajo normalen učinek ekonomskih integracij (večja trgovina med članicami in manjša z nečlanicami). Negativni učinek prenehanja prostotrgovinskih sporazumov z državami nekdanje Jugoslavije na letno gospodarsko rast je tako ocenjen na približno 0.1 odstotne točke, vendar bodo hkrati učinki sprejema skupne carinske tarife EU, sprostitev medsebojne trgovine z občutljivimi proizvodi v EU, odprave mejnih kontrol in formalnosti ter s tem znižanja trgovinskih stroškov na gospodarsko rast vplivali pozitivno, tako da bo tudi neto učinek na gospodarsko rast pozitiven. Upoštevajoč lansko visoko rast **uvoza** in letošnjo izrazitejšo krepitev rasti domače potrošnje in izvoza, je nekoliko višja kot jeseni tudi napoved rasti uvoza. Tako bo prispevek neto menjave s tujino k rasti BDP še vedno negativen (-1.0 odstotne točke), vendar manj kot lani (-2.0 odstotne točke). Saldo tekočega računa plačilne bilance se bo zaradi omenjenih izvoznih gibanj iz lanskega rahlega presežka (0.1% BDP) prevesil v primanjkljaj, ki pa bo ob predvidenem rahlem izboljšanju pogojev menjave in nekoliko višjih transferih iz tujine kot lani, nizek (-0.2% BDP).

*V letu 2004 se bo nadaljevala krepitev rasti domačega trošenja, ki bo še vedno glavni dejavnik gospodarske rasti. Krepitev rasti **domače potrošnje** bo spodbujena z višjo rastjo zasebne in investicijske potrošnje. Rast zasebne potrošnje bo izvirala iz novega cikla v potrošnji trajnih dobrin, ki se je po naših ocenah začel že lani, in je delno tudi posledica razbremenjevanja dohodka gospodinjstev po zadolževanju leta 1999. Poleg tega bo na pospešitev zasebne potrošnje pozitivno vplivalo tudi pričakovano postopno izboljšanje razmer na trgu dela ter nižje nominalne obrestne mere na denarnem trgu kot posledica konvergence z državami evro območja in vstopa v tečajni mehanizem ERM II, ki je s skupnim programom Vlade in Banke Slovenije predviden do konca letošnjega leta, ob ugodnih makroekonomskih razmerah pa ga je smiselno tudi pospešiti. Dodatno pričakujemo tudi pozitivne učinke sprostitev sredstev prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme, ki naj bi se delno prelila v potrošnjo; bodisi neposredno ali zaradi nakupa stanovanjskih premičnih ali drugih trajnih in poltrajnih dobrin. V letu 2004 pričakujemo tudi nadaljevanje okrepljene rasti investicij v osnovna sredstva. V teh se bo ohranjala visoka rast državnih investicij, povezanih z izgradnjo avtocest in vzpostavitvijo schengenske meje, višja bo tudi rast stanovanjskih investicij, ki jo ocenjujemo na podlagi izdanih gradbenih dovoljenj, skladno z izboljšanjem konjunktura pa naj bi se krepile tudi investicije zasebnega sektorja. Napoved rasti izdatkov za državno potrošnjo je skladna z veljavnim proračunom za leto 2004, pri čemer je nekoliko višja rast kot jeseni posledica sprememb v strukturi javnofinančnih odhodkov.*

V letu 2005 se bo rast izvoza, pod predpostavko nadaljevanja ugodnih gospodarskih trendov v mednarodnem okolju, še nekoliko okrepila, rast domačega povpraševanja pa nekoliko znižala, tako da bo njun prispevek h gospodarski rasti bolj uravnotežen, še vedno pa bo dejavnik domačega trošenja relativno močnejši. V tem se bo rast zasebne potrošnje, ob nadaljnji rasti zaposlenosti in zmerni rasti plač, ohranjala na skoraj enaki ravni kot v letu 2004. Realna rast investicij v osnovna sredstva bo

Tabela 5: Pomladanska napoved tekočega računa plačilne bilance ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005

	2003	2004		2005	
	Podatek BS	Jesenska napoved (okt. 2003)	Pomladanska napoved (april 2004)	Jesenska napoved (okt. 2003)	Pomladanska napoved (april 2004)
Tekoči račun plačilne bilance, v mio EUR	17	127	-39	67	-103
Tekoči račun plačilne bilance, v % BDP	0.1	0.5	-0.2	0.2	-0.4

Vir: UMAR.

ostala relativno visoka, pri čemer bo njihova rast v letu 2005 v večji meri temeljila na zasebnih investicijah, še nadalje se bo krepila tudi rast stanovanjske izgradnje, obseg investicij v izgradnjo avtocest pa se bo ohranjal na visoki ravni letošnjega leta. Skladno s krepitvijo naložbene aktivnosti bo delež investicij v osnovna sredstva v BDP do leta 2005 ponovno dosegel raven 25% (iz leta 2001). Upošteva predlog proračuna za leto 2005 bo rast državne potrošnje nekoliko nižja kot letos. Ob nekoliko šibkejšem domačem povpraševanju in nadaljnji krepitvi izvoza je tudi napovedana rast uvoza le nekoliko nižja od letošnje. Tako se tudi v letu 2005 ohranja negativni prispevek neto menjave s tujino, ki pa bo nižji od letošnjega (-0.7 odstotne točke). Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance naj bi se ob višji rasti uvoza od izvoza sicer še nekoliko povečal (na -0.4% BDP), vendar ostal v ravnotežnih mejah.

Napoved razmer na trgu dela za leti 2004 in 2005

Skladno s pospešitvijo gospodarske rasti se bodo v letih 2004 in 2005 postopno izboljševale tudi razmere na trgu dela. Zaposlenost (po nacionalnih računih), ki se je zadnji dve leti zmanjševala, naj bi ponovno začela naraščati (0.4% leta 2004 in 0.6% leta 2005), brezposelnost pa, tako registrirana kot anketna (mednarodno primerljiva), zmanjševati, nekoliko izraziteje leta 2005.

Realna rast plač naj bi v obeh letih zaostajala za ocenjeno rastjo produktivnosti dela (BDP na zaposlenega) za približno 1 odstotno točko. Realna rast bruto plače na zaposlenega bo letos 2-odstotna (2.5% v zasebnem sektorju in 0.5% v javnem), v letu 2005 nekoliko višja, 2.2% (2.5% v zasebnem sektorju in 1.2% v javnem). Pri

Tabela 6: Pomladanska napoved gibanj na trgu dela ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005

	2003	2004		2005	
	SURS	Jesenska napoved (okt. 2003)	Pomladanska napoved (april 2004)	Jesenska napoved (okt. 2003)	Pomladanska napoved (april 2004)
TRG DELA					
Zaposlenost po SNA (rast v %)	-0.2	0.3	0.4	0.5	0.6
Stopnja registrirane brezposelnosti (v %)	11.2	11.0	11.0	10.6	10.6
Stopnja brezposelnosti po ILO (v %)	6.7	6.7	6.6	6.4	6.3
Bruto plača na zaposlenega (realna rast v %)	1.8	2.0	2.0	2.2	2.2

Vir: UMAR.

tem se bodo plače v javnem sektorju usklajevale v skladu z lani sprejetim dogovorom, na osnovi katerega naj bi se letos nominalno povišale za 3.1% in v letu 2005 za 3%. Pogajanja o usklajevalnem mehanizmu plač v zasebnem sektorju so se zaključila konec aprila letos. Plače se bodo v skladu z dogovorom uskladile v letu 2004 za 3.2% in v letu 2005 za 2.7%. Uskladitev se bo določila v znesku na ravni kolektivnih pogodb dejavnosti, pri čemer znesek ne sme biti nižji od 5,000 SIT v letu 2004 in 5,100 SIT v letu 2005. Na njihovo rast pa bo vplivala tudi izboljšana gospodarska klima in večje število delovnih dni kot lani. S takšnim gibanjem plač bi bil dosežen tudi cilj Socialnega sporazuma o zaostajanju realne rasti plač za rastjo produktivnosti dela v višini ene odstotne točke.

Napoved inflacije za leti 2004 in 2005

Letos in prihodnje leto pričakujemo nadaljnje znižanje inflacije, v letu 2004 za približno 1.3 odstotne točke, na medletno raven približno 3.3%, v letu 2005 pa še za približno 0.4 točke, na raven, ki ne bo preseгла 2.9%. Že v letu 2003 sprejeti ukrepi za znižanje inflacije predvidevajo enakomernejše zniževanje mesečnih stopenj rasti preko celega leta, ker pa je bila inflacija v prvem polletju lani višja od inflacije v drugem polletju, se bo relativno hitro umirjanje medletnih rasti cen nadaljevalo predvsem v prvi polovici letošnjega leta, v drugi polovici leta pa bo inflacija nihala okoli doseženega nivoja. Pri tem ostajajo tveganja, da bo inflacija odstopala od osrednje napovedi, enakomerno porazdeljena.

Umirjanje inflacije bo rezultat usklajenih ukrepov makroekonomske politike, pri čemer bo Vlada ohranjala sedanje usmeritve fiskalne in dohodkovne politike ter politike reguliranih cen. Načrt povišanja reguliranih cen letos in v prihodnjem letu ohranja glavne usmeritve politike reguliranih cen iz preteklega leta, v skladu s katerimi naj bi se regulirane cene v letošnjem letu povišale za največ 3.4%, v letu 2005 pa za največ 2.3%. Njihov prispevek k inflaciji bi tako v letu 2004 znašal največ 0.5 odstotne točke, v letu 2005 pa naj ne bi bil večji od 0.4 odstotne točke. Vlada hkrati namerava še naprej sodelovati z neodvisnimi regulatorji, ki sodelujejo pri oblikovanju cen, predvsem na področju telekomunikacij, pošte in radiodifuzije ter na področju prenosa električne energije, kar naj bi, podobno kot že v letu 2003, prispevalo k skladnemu naraščanju teh cen z rastjo ostalih cen tudi v prihodnjih dveh letih. Načrt povišanja reguliranih vključuje tudi povišanja davčnih obremenitev, ki so v preteklih letih pomembno prispevala k rasti cen. Zmanjšani prispevek davčnih sprememb k inflaciji letos in v prihodnjem letu bo posledica s splošno ravnijo cen skladnejšega poviševanja trošarin (izjema bodo le trošarine na tobak in tobačne

Tabela 7: Pomladanska napoved inflacije ter primerjava z jesensko napovedjo za leti 2004 in 2005

	2004		2005	
	Jesenska napoved (okt. 2003)	Pomladanska napoved (april 2004)	Jesenska napoved (okt. 2003)	Pomladanska napoved (april 2004)
inflacija (povprečje leta, v %)	4.9	3.3	4.0	3.0
inflacija (dec./dec., v %)	4.5	3.3	3.8	2.9

Vir: UMAR.

izdelke, ki se bodo v skladu s procesom harmonizacije s stopnjami v EU hitreje poviševale tudi v letu 2004 in 2005), okoljskih taks in drugih prispevkov. Skupni prispevek davčnih sprememb k inflaciji bo v letu 2004 predvidoma znašal 0.4 odstotne točke, v letu 2005 pa 0.3 odstotne točke. Vlada bo tudi nadaljevala z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, s čimer bo blažila vpliv morebitnih nihanj cen nafte na drobnoprodajne cene goriv v Sloveniji in s tem zmanjševala tudi posredne vplive njihovih višjih cen, hkrati pa vplivala na znižanje inflacijskih pričakovanj. Na zmanjševanje inflacijskih pritiskov iz domačega okolja bodo vplivale tudi lanske spremembe indeksacijskih mehanizmov. Sprejetje dogovora o usklajevanju plač v javnem sektorju julija 2003 namreč zagotavljala, da rast teh plač tudi letos in v prihodnjem letu ne bo povzročala inflacijskih pritiskov na strani povpraševanja. Konec aprila letos je bil podoben dogovor sklenjen tudi glede oblikovanja plač v zasebnem sektorju. K umirjanju inflacijskih pričakovanj bo prispevala tudi odprava indeksacije na finančnem področju, izvedena v lanskem letu.

K znižanju inflacije bo prispevalo tudi nadaljevanje izvajanja denarne politike, predstavljene v Programu vstopa v ERM II in prevzem evra. V skladu z ukrepi za doseg maastrichtskih kriterijev se bo namreč nadaljevalo upočasnjevanje depreciacije tolarja proti evru, ob upoštevanju visokega prenosa rasti tečaja evra na rast cen pa se bo posledično zmanjševal tudi prispevek tečaja k rasti cen. Po naših ocenah naj bi prispevek rasti tečaja evra, ki bi bila skladna z doseganjem maastrichtskih kriterijev v letu 2005, letos znašal približno 1.5 odstotne točke, v letu 2005 pa manj kot 1.0 odstotne točke.

Spremembe v mednarodnem okolju v letu 2004 ne bodo povzročale dodatnih pritiskov na rast cen. Relativno počasno oživljanje gospodarske aktivnosti v EU bo namreč prispevalo k zniževanju inflacije v EU in s tem ugodno vplivalo na rast cen v Sloveniji. Relativno visoke cene nafte, ki jih spremlja relativno nizka vrednost ameriškega dolarja, pa so se, ob politiki acikličnega prilagajanja trošarin, že odrazile v dosedanji rasti cen. Zato bi inflacijske pritiske, ob nespremenjeni vrednosti ameriškega dolarja, predstavljal le dolgotrajnejši dvig cene nafte nad predvideni nivo, ki pa je v skladu s prevladujočimi pričakovanji malo verjeten.

Ob doslednem izvajanju naštetih ukrepov ekonomske politike bo rast cen, višja od povprečja držav EU, predvsem posledica ohranjanja strukturnih neskladij. Ocenjujemo, da bo zaradi omenjenih neskladij, ki povzročajo stalne pritiske na rast cen, zlasti v nemenjalnem delu gospodarstva, ter zaradi hitrejše rasti produktivnosti v slovenskem gospodarstvu glede na povprečje naših najpomembnejših gospodarskih partneric (Balassa-Samuelsonov učinek), inflacija tudi letos in v prihodnjem letu za približno 1.0 do 1.5 odstotne točke višja kot v povprečju držav EU. Njeno vzdržno znižanje pa je mogoče doseči predvsem z dokončanjem strukturnih reform, zlasti v sektorjih, kjer se cene oblikujejo pod nadzorom države, ter na področju delovanja finančnih trgov in trga delovne sile.

Glavna tveganja za uresničitev napovedi

Poleg osnovne napovedi smo za leto 2004 pripravili tudi dva alternativna scenarija, ki pomenita oceno velikosti glavnih tveganj za njeno uresničitev. V času priprave

napovedi smo opravili običajno izmenjavo mnenj z drugimi domačimi in tujimi prognostiki, v kateri so bila ugotovljena tudi glavna tveganja za uresničitev napovedi. Ker glavna dejavnika negotovosti učinkujeta v nasprotni smeri, smo tokrat pripravili dva alternativna scenarija. Prvi izhaja iz predpostavke, da bi se po vstopu v EU konkurenčnost slovenskega gospodarstva izkazalo za manjšo od ocenjene, kar bi se odrazilo v manjši rasti domače proizvodnje in povečanju brezposelnosti. Drugi izhaja iz predpostavke, da bi zniževanje nominalnih obrestnih mer ob vstopu v ERMII spodbudilo še hitrejšo rast domače potrošnje in s tem makroekonomska neravnovesja na področju zunanje menjave in inflacije. Namen alternativnih scenarijev je predvsem ocena reda velikosti možnega vpliva omenjenih tveganj, ob čemer poudarjamo, da je osnovna napoved sicer najbolj realistična oziroma najverjetnejša slika gospodarskih gibanj v letu 2004.

V scenariju znižane konkurenčnosti smo ocenili možne učinke delne strukturne neprilagojenosti gospodarstva na razmere po vstopu v EU. Strukturna neprilagojenost obstaja zlasti v smislu relativno visokega deleža delovno intenzivnih proizvodov v izvozu (v letu 2002 Slovenija 20.1%, EU-15 9.9%) ter v obstoječi uvozni zaščiti živilsko predelovalne dejavnosti. Zaradi strukturne neprilagojenosti bi se lahko izraziteje poslabšala konkurenčnost delovno intenzivnih panog, kar bi preko manjšega izvoza in večje uvozne konkurence na domačem trgu rezultiralo v nižjem obsegu proizvodnje in posledičnem povečanju števila brezposelnih. V scenarijskih izračunih smo kot izhodišče predpostavili za 4.4 odstotne točke nižjo rast izvoza delovno intenzivnih panog glede na osnovni scenarij, kjer smo sicer tudi že predvideli precej nižjo rast izvoza delovno intenzivnih glede na ostale panoge predelovalnih dejavnosti. Neposredni učinek bi bila upočasnitev rasti skupnega izvoza za približno 1.5 odstotne točke. Kot sekundarne učinke pa smo upoštevali vpliv nižje rasti izvoza na rast proizvodnje in rast uvoza proizvodov za vmesno porabo (preračunanega s pomočjo na leto 2003 ažuriranega input-output modela), ter po drugi strani negativni vpliv poslabšanih gospodarskih razmer na investicijsko in zasebno potrošnjo in posledično uvoz. Skupni rezultat vseh navedenih vplivov pomeni za približno 0.8 odstotne točke nižjo gospodarsko rast glede na osnovni scenarij in povečanje povprečnega števila brezposelnih v letu 2004 za približno šest tisoč.

V scenariju hitrejše rasti domače potrošnje smo predpostavili, da bi upadanje nominalnih obrestnih mer lahko še dodatno pospešilo rast domače potrošnje, pri čemer ocenjujemo, da bi bil ta učinek relativno močnejši pri investicijah v opremo in stroje, nekoliko manj izrazit pa pri zasebni potrošnji, kjer je dodatno povpraševanje po bančnih kreditih omejeno z razmeroma restriktivno plačno politiko v letu 2004 in razmeroma visokimi neobrestnimi stroški najemanja kreditov. Večja odzivnost domače potrošnje na znižanje obrestnih mer, ki je sicer manj verjetna od predpostavk osnovnega scenarija, tudi zaradi šibkih empiričnih dokazov o neposredni povezanosti obrestnih mer in zasebne potrošnje, bi lahko pomenila višjo realno rast investicij v osnovna sredstva za največ 4 odstotne točke, zasebne potrošnje pa za največ 1.5 odstotne točke. Upoštevajoč tudi ustrezno hitrejšo rast uvoza bi hitrejša rast domačega povpraševanja pospešila gospodarsko rast v letu 2004 za približno pol odstotne točke, primanjkljaj na tekočem računu pa bi se povečal za približno 1.2% BDP. Hkrati bi se zaradi večjega domačega trošenja nekoliko upočasnilo zniževanje inflacije v letih 2004 in 2005, in sicer za 0.2 odstotne točke v vsakem letu glede na osnovni scenarij. Ocenjujemo, da bi bila takšna odstopanja od osnovne napovedi

Tabela 8: Pomladanska napoved glavnih makroekonomskih agregatov za leti 2004 in 2005 in podatki za predhodni leti

Realne stopnje rasti v % (kjer ni drugače navedeno)

	2002	2003	2004	2005
	SURS		Pomladanska napoved UMAR (april 2004)	
BDP – realne stopnje rasti v %	3.4	2.3	3.6	3.7
BDP v mio. SIT (tekoče cene)	5,314,494	5,726,498	6,137,000	6,552,000
BDP v mio. SIT (stalne cene 2000)	4,515,989	4,618,300	4,784,000	4,962,400
INFLACIJA (XII / XII predhodnega leta, v%)	7.2	4.6	3.3	2.9
INFLACIJA (I–XII / I–XII povprečje leta, v%)	7.5	5.6	3.3	3.0
deflator BDP, v %	7.9	5.4	3.5	2.9
TEČAJ USD (BS)	240.2	207.1	194.5	196.6
TEČAJ EURO (BS)	226.2	233.7	238.7	239.8
razmerje EURO/USD	0.94	1.13	1.23	1.22
ZAPOSLENOST po SNA, rast v %	-0.5	-0.2	0.4	0.6
STOPNJA REGISTRIRANE BREZPOSELNOSTI (%)	11.6	11.2	11.0	10.6
STOPNJA BREZPOSELNOSTI ILO (%)	6.4	6.7	6.6	6.3
PRODUKTIVNOST (BDP na zaposlenega)	3.9	2.5	3.2	3.1
BRUTO PLAČA NA ZAPOSLENEGA	2.0	1.8	2.0	2.2
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	6.8	3.1	5.5	6.0
- izvoz blaga	6.5	4.4	6.0	6.2
- izvoz storitev	8.3	-3.0	3.4	5.0
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	4.8	6.4	6.8	6.6
- uvoz blaga	4.4	6.9	7.1	6.6
- uvoz storitev	8.0	3.0	5.0	6.7
SALDO tekočega rač.plačilne bil. v mio. EURO	330	17	-39	-103
- delež v BDP v %	1.4	0.1	-0.2	-0.4
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	2.6	5.4	7.6	7.0
- delež v BDP v %	23.2	23.6	24.4	25.0
ZASEBNA POTROŠNJA	0.4	2.9	3.5	3.4
- delež v BDP v %	54.5	54.9	54.6	54.4
DRŽAVNA POTROŠNJA	2.5	1.9	3.0	2.6
- delež v BDP v %	20.3	20.3	20.2	19.9

Vir podatkov: SURS, BS, ocene in napovedi UMAR.

obvladljiva z ukrepi fiskalne in dohodkovne politike, predvidenimi v Programu za vstop v ERMII in prevzem evra, zato bi bili njegovi cilji ob ustreznem ukrepanju ekonomske politike še vedno dosegljivi.

Napovedi drugih institucij

Ob zaključku priprave je bila pomladanska napoved predstavljena tudi predstavnikom drugih domačih prognostičnih institucij (ARC BS, SKEP GZS) in primerjana z rezultati četrletnega modela, ki ga je za potrebe napovedovanja razvil EIPF, ter modela vodilnih indikatorjev, ki ga je razvila EPF Univerze v Mariboru. Rezultate slednjega, ki je že lani pravilno napovedal obrat industrijske proizvodnje proti koncu leta 2003, in ki letos ocenjuje pospeševanje do sredine leta, smo upoštevali tudi v naši napovedi. Pomladanska napoved je bila ocenjena kot realistična, pri čemer nekatere institucije za letos pričakujejo višjo napoved domače potrošnje. Obstaja soglasje o možnem tveganju glede še bolj hitre rasti zasebne potrošnje, ki bi bila spodbujena z zniževanjem obrestnih mer pred vstopom v tečajni režim ERM II (gl. str. 131).

V času priprave Pomladanskega poročila 2004 sta tudi **Evropska komisija (EK)** in **Banka Slovenije** objavili pomladansko napoved gospodarskih gibanj za Slovenijo. V primerjavi z našo napovedjo obe instituciji za letos napovedujeta nekoliko nižjo gospodarsko rast (gl. tabelo 9), za prihodnje leto pa so napovedi praktično izenačene. Letos bo gospodarska rast po ocenah EK nižja od naše ocene predvsem zaradi večjega negativnega prispevka spremembe zalog k rasti. Po ocenah BS pa bo ob nekoliko višji rasti zasebne in državne potrošnje glede našo napoved nižja rast izvoza in bruto investicij. V letu 2005 se bo tako po EK kot BS realna rast zasebne potrošnje

Tabela 9: Primerjava pomladanskih napovedi izbranih institucij

	Realne stopnje rasti v % (razen, kjer je posebej navedeno)					
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
	Pomladanska napoved					
	Banke Slovenije		UMAR		Evropske komisije	
BDP	3.1	3.6	3.6	3.7	3.2	3.6
INFLACIJA (XII / XII predhodnega leta, v%)	3.2 (Q4)	2.8 (Q4)	3.3	2.9	-	-
INFLACIJA (I-XII / I-XII povprečje leta, v%)	3.4	3.0	3.3	3.0	3.6	3.2
IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	4.9	6.0	5.5	6.0	5.5	5.8
UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	6.7	7.2	6.8	6.6	6.6	6.3
SALDO tekočega rač. plačilne bilance, v % BDP	-1.0	-2.0	-0.2	-0.4	-0.5	-0.6
BRUTO INVESTICIJE	6.3	7.3	7.6	6.8	-	-
INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	-	-	7.6	7.0	8.2	7.0
ZASEBNA POTROŠNJA	3.7	3.8	3.5	3.4	3.5	3.7
DRŽAVNA POTROŠNJA	3.4	2.4	3.0	2.6	2.9	2.7
ZAPOSLENOST po SNA, rast v %	0.4	0.5	0.4	0.6	0.1	0.4
STOPNJA BREZPOSELNOSTI ILO (%)	-	-	6.6	6.3	6.4	6.2

Vir: BS, (Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike, april 2004), European Commission (Economic Forecasts, Spring 2004)

še nekoliko okrepila, po pričakovanjih BS prav tako rast investicij in uvoza, nasprotno pa EK predvideva njuno zmanjšanje. Evropska komisija napoveduje nekoliko višjo povprečno stopnjo inflacije v obeh letih, napoved BS pa je skoraj identična naši. Aprila je tudi **Mednarodni denarni sklad** objavil svoje napovedi; in sicer so njihove napovedi za Slovenijo nekoliko bolj optimistične od zgoraj primerjanih. Tako za letos ocenjujejo 3.5-odstotno gospodarsko rast, v prihodnjem letu pa 4.1%. Hkrati pričakujejo tudi višjo inflacijo: 3.7% letos in 3.4% leta 2005. Napovedi gospodarske rasti je v začetku maja objavila tudi **Gospodarska zbornica Slovenije** (GZS), ki je glede na našo napoved ob nekoliko nižji rasti zasebne potrošnje in višji rasti investicij, skoraj na enaki ravni (3.5% za leto 2004 in 3.7%). Tudi GZS pričakuje višjo inflacijo; povprečno 3.7% letos in 3.5% prihodnje leto.

Napovedi gospodarske rasti za obdobje 2006–2009

V obdobju 2006–2009 pričakujemo povišanje gospodarske rasti na približno 4-odstotno raven. Investicijska aktivnost se bo ob stabilni gospodarski rasti ohranjala na relativno visokem nivoju (5%) in bila v večji meri usmerjena v zasebne investicije; v opremo in stroje ter stanovanja. Boljša opremljenost bo tudi ugodno vplivala na konkurenčnosti gospodarstva in prek tega na pospešitev stopenj rasti izvoza. Tako naj bi se sicer zmeren primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance proti koncu obdobja prevesil v zunanje ravnovesje. Predvidena višja rast produktivnosti bo (ob sicer dolgoročnem relativnem zaostajanju stopnje rasti realnih bruto plač na zaposlenega) omogočila hitrejše rast plač in s tem tudi nadaljevanje okrepljene rasti zasebne potrošnje. Z gospodarsko rastjo in ukrepi aktivne politike zaposlovanja se bo nadaljevala rast zaposlenosti in posledično zmanjševanje stopnje brezposelnosti.

I.

***Analiza gospodarskih gibanj in
utemeljitev napovedi***

1. Mednarodno okolje

Svetovna gospodarska rast je v letu 2003 znašala 3.9% (3.0% v 2002) in je za pol odstotne točke presegla jesenska pričakovanja. Krepitev gospodarske aktivnosti je bila izrazitejša v drugi polovici leta, spremljali pa so jo tudi izboljšani delniški indeksi na svetovnih borzah in povečanje investicijske dejavnosti.⁷ Okrevanje gospodarske aktivnosti je zajelo skoraj vse svetovne regije, BDP pa se je najbolj povečal na Kitajskem (9.1%), v Indiji (7.4%), v državah nekdanje Sovjetske zveze (7.6%), v ZDA (3.1%), v desetih državah pristopnicah k Evropski uniji (3.6%) in na Japonskem (2.7%). Med razvitimi državami je bila v letu 2003 gospodarska rast najbolj šibka v državah evro območja (0.4%).

Pomladanske napovedi svetovne gospodarske rasti za letos prvič po letu 2001 ne pričakujejo poslabšanja glede na zadnje napovedi. Pri pripravi pomladanske napovedi smo upoštevali predvsem napovedi Consensusa in nekaterih drugih tujih institucij (WIFO, WIIW, Ifo). Napovedi Evropske komisije (EK) in Mednarodnega denarnega sklada (IMF) so bile objavljene ob zaključku našega procesa napovedovanja in so zelo podobne našim predpostavkam (gl. tabelo 11). Od jeseni 2001 so vsake nove napovedi pretežno pomenile popravek v pričakovani gospodarski aktivnosti v svetu navzdol, letošnje pomladanske napovedi pa so bile celo bolj optimistične od jesenskih (gl. tabelo 10). Najvišjo gospodarsko rast bodo še naprej beležile azijske države; Kitajska (8.5–8.7% v letu 2004, 8.1% v letu 2005), Indija (6.0–8.0% v obeh letih) ter skupina držav ASEAN-4⁸ (5.2–5.4% v obeh letih). V ZDA projekcije gospodarske rasti predvidevajo pospešitev za leto 2004 in umirjanje leta 2005 (4.2%–4.6%, 3.2%–3.9%). Ob takšni rasti azijskih držav in ZDA, ki predstavljajo glavne izvozne trge japonskega gospodarstva, je tudi v tej državi pričakovana krepitev gospodarske rasti (3.4% leta 2004, 1.9–2.3% leta 2005). Iz krize, ki je zaznamovala obdobje 2001–2002, počasi prihajajo tudi države Latinske Amerike (3.5–3.9%, 3.7–4.3%). Ohranjanje visokih cen nafte bo zagotavljalo nadaljevanje visoke gospodarske rasti v Rusiji (6.0%–6.5%, 5.3%). Čeprav pričakovana rast BDP v državah EU-15 tako v letošnjem (2.0%), kot v prihodnjem

Tabela 10: Napovedi gospodarskih gibanj v svetu

	2002	2003	2004		2005
			Nov 2003	April 2004	April 2004
Gospodarska rast - svet (realna rast v %)	3.0	3.9	4.1	4.6	4.4
Obseg svetovne trgovine (realna rast v %)	3.1	4.5	5.5	6.8	6.6
Svetovna cena nafte*, v USD za sodček	24.96	28.89	25.50	30.00	27.00
Svetovne cene surovin brez energentov** (rast v %)	0.5	7.1	2.4	7.6	-0.8
6-mesečne LIBOR*** obrestne mere na dolarske depozite (v %)	1.9	1.2	2.0	1.3	3.5
6-mesečne LIBOR*** obrestne mere na evro depozite (v %)	3.3	2.3	2.4	2.1	2.6

Vir: IMF, World Economic Outlook, April 2004.

Opombe: *Povprečje cen nafte Brent, Dubai in West Texas Intermediate, **Tehtano povprečje glede na deleže v svetovnem izvozu, ***LIBOR - London interbank offered rate.

⁷ Ta je v zadnjih letih upadala zaradi krize podjetij nove ekonomije, pa tudi terorističnih napadov in vojnih konfliktov.

⁸ Indonezija, Malezija, Filipini, Tajska.

letu (2.2–2.4%) ostaja med najnižjimi v primerjavi z ostalimi svetovnimi regijami, pa predstavlja relativno največji pospešek v primerjavi z letom 2003.

Letos je pričakovano povišanje cen nafte. Povprečna **cena nafte** (Brent) v letu 2003 (28.8 USD/sod) je bila le malo višja od jeseni predvidene (Jesensko poročilo 2003, UMAR). Cene nafte so se po padcu v drugem četrtletju leta 2003 (z 31.4 USD/sod na 26.1 USD/sod) ponovno začele dvigovati in v tretjem četrtletju dosegle 28.4 USD ter v četrtem 29.4 USD za sodček. Cena nafte se je tudi v prvih treh mesecih leta 2004 zadrževala na visoki ravni (31.9 USD), kar je bila posledica tako dejavnikov ponudbe (geopolitične napetosti v nekaterih proizvodnjah, omejevanje OPEC-ove kvote) in povpraševanja (visoko povpraševanje po nafti s strani Kitajske in ZDA), kot tudi špekulativnih transakcij. Ob takšnih gibanjih sta EK in IMF za letos nekoliko povišali napoved cen nafte (EK na 31.1 USD za sodček nafte Brent, IMF na v povprečju 30 USD za sodček naft Brent, Dubai in West Texas Intermediate). V letu 2005 obe instituciji pričakujeta znižanje cen nafte (na 28.9 USD/sod oz. 27 USD/sod).

Po tem ko so cene osnovnih surovin brez energentov v letu 2002 skoraj stagnirale, so se v letu 2003 zvišale bolj kot je bilo jeseni pričakovano (za 7.1%). Rast cen osnovnih surovin je sovpadla s pospešeno krepitvijo svetovne gospodarske rasti v drugi polovici leta in se bo nadaljevala tudi v letošnjem letu (7.6% po IMF); v tem naj bi se najbolj zvišale cene v skupini rudnin in kovin (za skoraj 16%). V letu 2005 IMF napoveduje znižanje teh cen (za 0.8%).

V letu 2003 se je krepitev vrednosti evra do pomembnejših svetovnih valut nadaljevala. V povprečju leta 2003 je bilo razmerje EUR/USD na ravni 1.13, to pomeni za približno 20% višje kot v povprečju leta 2002 in le nekoliko višje od t. i. tehnične predpostavke v naši jesenski napovedi (1.11). Evro se je še izraziteje krepil po novembru 2003, tako da se je razmerje med valutama v prvih treh mesecih leta 2004 v povprečju povzpelo na 1.25 USD za evro. EK pri pomladanskih napovedih izhaja iz razmerja 1.25 v letu 2004 in 1.24 v letu 2005, IMF pa v letu 2004 iz razmerja 1.23 USD za evro.

Vodilne obrestne mere, tako ameriške kot evropske centralne banke, so ostale od junija lani nespremenjene. V ZDA ta aprila 2004 tako ostaja na ravni 1%, na evro območju pa je 2-odstotna. Medtem ko je po mnenju analitikov na območju evra letos realnejše pričakovati ohranjanje ali celo znižanje vodilne obrestne mere, je ob ugodnih gospodarskih gibanjih v ZDA pričakovati, da bi se ta v drugi polovici leta lahko nekoliko zvišala.

1.1. Pregled gospodarskih gibanj po državah

Združene države Amerike

V ZDA se je v letu 2003 nadaljevala krepitev gospodarske aktivnosti. Po razmeroma nizki rasti v prvi polovici leta (2.3% medletno), povezani z negotovostjo zaradi vojne v Iraku, se je v drugi polovici leta rast pospešila na 4%. V letu 2003 je bila

---

gospodarska rast tako 3.1-odstotna in je celo nekoliko preseгла jesenske napovedi mednarodnih institucij. Po dveh letih upadanja sta se v strukturi rasti BDP ponovno okrepila prispevek investicijske potrošnje in prispevek neto izvoza blaga in storitev h gospodarski rasti, slednji predvsem zaradi krepitve rasti izvoza, k čemur je pripomogel tudi šibek dolar. Rast zasebne in državne potrošnje se je v primerjavi z letom 2002 sicer nekoliko upočasnila, vendar je ostala visoka, kar je ohranjalo visok uvoz, tako da je primanjkljaj tekočega računa v letu 2003 dosegel rekordno vrednost (4.9% BDP). Ob močno povečanih izdatkih za nacionalno varnost in davčnih olajšavah za gospodinjstva se je lani javnofinančni primanjkljaj še povečal, in sicer na 4.9% BDP (3.7% BDP 2002). Kljub okrepanju gospodarske aktivnosti je bila rast zaposlenosti v letu 2003 skromna, stopnja brezposelnosti pa se je povečala že tretje leto zapored in je bila v povprečju 6-odstotna.

Napoved gospodarske rasti za leto 2004 je višja kot lani in višja tudi glede na jesenska pričakovanja. Po zadnji objavi Consensusa in IMF-a znaša 4.6% (april, 2004), kar je za 1.5 odstotne točke več kot leta 2003 in tudi za približno pol odstotne točke več, kot so mednarodne institucije za ZDA napovedovale jeseni 2003. Nekoliko nižja je napoved Evropske komisije, ki pa je glede na jesensko napoved tudi popravljena navzgor, na 4.2%. V tem naj bi se rast zasebne potrošnje še okrepila (na 3.8%), zlasti v prvi polovici leta, ko naj bi jo še naprej spodbujala povračila davkov, v drugi polovici leta pa naj bi se umirila. Krepitev je ob poslabšanih razmerah na trgu dela v preteklih dveh letih in visoki zadolženosti gospodinjstev povezana tudi s premoženjskim učinkom rasti cen delnic in nepremičnin. Pričakovana visoka rast produktivnosti in dobičkov podjetij ter nizke obrestne mere naj bi tudi v letu 2004 omogočili nadaljnjo krepitev investicijske potrošnje. Ob oživljanju gospodarstva tudi v drugih regijah (Azija, EU) se bo rast izvoza blaga in storitev okrepila še precej bolj kot lani (z 2.0% na 9.2% po oceni Evropske komisije⁹, na 8.6% IMF), vendar pa bo pospešena rast investicijske (več kot 7%) in zasebne potrošnje precej povečala tudi rast uvoza (9.0% po EK, 5.6% po IMF; lani 4.0-odstotna rast). Potrošnja države naj bi se po dveh letih približno 4-odstotne rasti ponovno umirila na približno 2% po napovedi EK oz. še nekoliko bolj po napovedi IMF-a (na 1.3%). Letos še ni pričakovati bistvenega izboljšanja neravnotežja v plačilni bilanci ZDA, saj naj bi se primanjkljaj ohranil na ravni 4–5% BDP. Brezposelnost se bo kljub pričakovani pospešitvi gospodarske aktivnosti v letu 2004 le nekoliko spustila s trenutne ravni in naj bi v povprečju dosegla 5.6% (zaradi tega je trenutno gospodarsko oživljanje večkrat označeno kot »jobless recovery«). Podatek o rasti BDP v prvem četrtletju letos (4.9% medletno) napovedano krepitev gospodarske aktivnosti v letošnjem letu potrjuje.

V letu 2005 se pričakuje upočasnitev gospodarske rasti, po EK na 3.2% oz. na 3.9% po napovedih IMF. Glavni razlog za predvideno upočasnitev gospodarske rasti bo nižja rast zasebne potrošnje, saj v trenutnem predlogu zveznega proračuna dodatna povračila davkov niso predvidena, večje pa bo tudi breme odplačevanja kreditov. Pričakovana je tudi nižja rast investicijske potrošnje, ki pa bo še vedno visoka. Rast izvoza blaga in storitev naj bi se v primerjavi z napovedjo za letošnje leto še nekoliko pospešila, rast uvoza pa naj bi se prepolovila.

⁹ Consensus napovedi realne stopnje rasti izvoza in uvoza blaga in storitev objavlja le za evro območje, za druge države pa ne.

Tabela 11: **Gospodarska rast pri najpomembnejših slovenskih trgovinskih partnericah**

	Realna rast BDP, v %															
	2002	2003	2004 napoved									2005 napoved				
			UMAR JP03	IMF sept	EK nov	OECD nov	CONS mar	UMAR PP04	EK april	CONS april	IMF april	CONS jan	UMAR PP04	EK april	CONS april	IMF april
EU-12	0.9	0.4	1.6	1.9	1.8	1.8	1.7	1.7	1.7	1.6	1.7	2.1	2.1	2.3	2.0	2.3
EU-15	1.1	0.8	1.9	2.0	2.0	1.9	2.0	1.9	2.0	2.0	2.0	2.3	2.2	2.4	2.2	2.4
Nemčija	0.2	-0.1	1.5	1.5	1.6	1.4	1.7	1.5	1.5	1.6	1.6	1.9	1.8	1.8	1.7	1.9
Italija	0.4	0.3	1.6	1.7	1.5	1.6	1.4	1.4	1.2	1.1	1.2	2.1	2.0	2.1	1.9	2.0
Avstrija	1.4	0.7	1.9	1.5	1.9	1.6	1.7	1.6	1.8	1.6	1.4	2.4	2.3	2.5	2.3	2.4
Francija	1.2	0.2	1.7	2.0	1.7	1.7	1.7	1.7	1.7	1.7	1.8	2.1	2.1	2.4	2.1	2.4
Velika Britanija	1.7	2.2	2.5	2.4	2.8	2.7	3.1	2.8	3.0	3.1	3.5	2.6	2.6	2.8	2.6	2.5
ZDA	2.2	3.1	3.4	3.9	3.8	4.2	4.6	4.2	4.2	4.6	4.6	3.6	3.7	3.2	3.7	3.9

Vir: Consensus Forecasts (CONS), različne številke, IMF World Economic Outlook, september 2003, april 2004, EK, Economic Forecasts, november 2003, april 2004; OECD Economic Outlook No. 74.

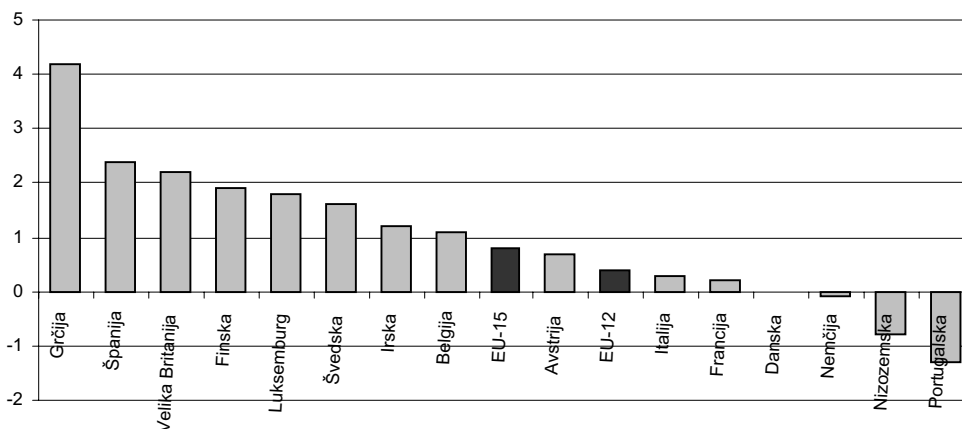
Opomba: Predpostavke jesenske napovedi UMAR glede gospodarskih gibanj v mednarodnem okolju za leto 2004 so temeljile na avgustovski napovedi Consensusa. Za ZDA je bila jesenska predpostavka UMAR za leto 2004 nekoliko nižja od Consensusove 3.7%. Predpostavke pomladanske napovedi UMAR za leto 2005 so enake napovedim marčnega Consensusa 2004.

Evropska unija

Po stagnaciji v prvi polovici leta 2003, se je gospodarska rast držav EU-15 v drugi polovici leta okrepila ter v povprečju leta dosegla 0.8% oz. 0.4% v državah evro območja. Razlike v stopnjah gospodarske rasti med državami so velike in odražajo predvsem razlike v rasti domačega povpraševanja (gl. sliko 1).

Ob nekoliko okrepljenem domačem trošenju se je v letu 2003 uvoz blaga in storitev držav EU povečal, izvoz pa je rahlo upadel, zato je bil neto prispevek menjave s tujino k rasti BDP po treh letih ponovno negativen. Ob stagnaciji zaposlovanja se je

Slika 1: **Gospodarska rast v državah EU v letu 2003, v %**

Vir podarkov: EK, Economic Forecasts, april 2004.

Tabela 12: Spremembe napovedi; izdatkovna struktura BDP za države evro območja

Realne stopnje rasti, v %

	2002	2003	2004 napoved					2005 napoved				
			CONS Sept 03	EK Nov 03	CONS Mar 04	EK April 04	IMF April 04	EK Nov 03	CONS Jan 04	CONS Mar 04	EK April 04	IMF April 04
Bruto domači proizvod	0.9	0.4	1.7	1.8	1.7	1.7	1.7	2.3	2.1	2.1	2.3	2.3
Zasebna potrošnja	0.5	1.1	1.7	1.6	1.4	1.6	1.3	2.0	2.1	2.0	2.3	2.2
Državna potrošnja	2.9	2.0	1.3	1.3	1.5	1.2	1.5	1.4	1.2	1.2	1.3	1.4
Bruto investicije v osnovna sredstva	-2.5	-1.0	2.2	2.4	2.1	2.4	2.7	3.0	3.3	3.3	3.6	3.5
Izvoz blaga in storitev	1.3	-0.1	3.7	5.1	4.1	4.9	4.4	6.7	5.2	5.1	5.9	5.8
Uvoz blaga in storitev	-0.1	1.8	4.4	5.2	4.7	5.0	4.9	6.6	5.7	5.6	6.6	6.0

Viri podatkov: Consensus Forecasts (Consensus Economics Inc., september 2003, januar, marec 2004), EK, Economic Forecasts (European Commission, Autumn 2003, Spring 2004), IMF, World Economic Outlook, April 2004.

stopnja brezposelnosti v povprečju leta 2003 v primerjavi s predhodnim letom nekoliko dvignila (v EU-15 na 8.0%, v evro območju na 8.8%), vendar se je v obdobju od februarja 2003 do marca 2004 ohranila na tej ravni. Poslabšanje konjunkturalnih gibanj je v več državah povzročilo ciklično povečanje javnofinančnih primanjkljajev. V povprečju držav EU-15 javnofinančni primanjkljaj še ostaja pod mejo 3% BDP (2.6%, v evro območju 2.7% BDP), ki pa je bila presežena v Franciji (4.1% BDP), Nemčiji (3.9%), Veliki Britaniji (3.2%) in Grčiji (3.2%), Nizozemski primanjkljaj pa je bil ravno na meji 3% BDP.

Pomladanske napovedi Evropske komisije in IMF-a glede gospodarske rasti za povprečje držav EU-15 za leti 2004 in 2005 ostajajo nespremenjene glede na jesenske (malenkost so nižje za države evro območja). V prvem četrtletju se je po prvi oceni Eurostata nadaljevala krepitev rasti BDP, ki se je začela v drugi polovici leta. V EU-15 se je BDP na medletni ravni povečal za 1.5%, na evro območju pa za 1.3%. Kazalec zaupanja v industriji, ki je v februarju in marcu stagniral (v prvih dveh mesecih leta se je upočasnila tudi medletna rast industrijske proizvodnje), se je aprila povzpela na najvišjo raven v zadnjih treh 3 letih. Nekoliko več negotovosti kaže kazalec zaupanja potrošnikov, ki po sicer močnem vzponu od drugega četrtletja lani, od februarja letos stagnira. V letu 2004 napovedana 1.7-odstotna gospodarska rast držav evro območja in 2.0-odstotna v EU-15 temelji zlasti na pričakovanih krepitve investicijske potrošnje (gl. tabelo 12). Okrevanje zasebne potrošnje v letu 2004 še ne bo tako izrazito, na kar negativno vpliva nizka rast razpoložljivega dohodka ter zaposlenosti, večja nagnjenost k varčevanju ter pričakovanja prebivalstva glede dejanskega gibanja življenjskih stroškov (inflacijska pričakovanja prebivalstva so višja od merjene inflacije) in vzdržnosti pokojninskih sistemov v nekaterih državah. Gibanja v mednarodnem okolju naj bi ugodno vplivala na rast izvoza EU, kar naj bi več kot nadomestilo izgube v tržnih deležih zaradi apreciacije tečaja evra. Okrevanje gospodarstva naj bi znižalo stopnjo brezposelnosti šele v letu 2005.

Nemčija

Po dveh letih skromne rasti se je BDP Nemčije v letu 2003 zmanjšal, letos pa se pričakuje okrevanje. K lanskem 0.1-odstotnem upadu BDP sta prispevala tako padec

domače potrošnje kot menjava s tujino (slednja je v letih 2001 in 2002 izrazito pozitivno prispevala k rasti); pozitiven je bil le prispevek sprememb zaloga k rasti (0.7 odstotne točke).

V drugi polovici leta 2003 je prišlo do nekaterih pozitivnih gibanj, ki opravičujejo bolj optimistične napovedi glede okrepitve gospodarske rasti, in sicer na približno 1.5% v letu 2004¹⁰. Tudi medletna rast BDP, ki je bila v zadnjem četrletju lani še skromna (0.1%), pred tem pa dve četrletji zapored negativna (-0.3%), se je v prvem četrletju letos po prvi oceni okrepila na 0.7%. Že v zadnjem četrletju lani se je ponovno začel krepiti izvoz blaga in storitev, ki naj bi tudi v začetku letošnjega leta predstavljal pomemben vzvod okrevanja nemškega gospodarstva (podatki o zunanji trgovini za prve tri mesece leta to že potrjujejo), kar je značilno tudi za okrevanja v prejšnjih letih. Po spomladanskih napovedih EK naj bi se rast izvoza okrepila na 6.8% (4.6%, IMF), kar je precej bolj kot lani (za 1.2%) in prispeval k nadaljnji krepitvi rasti industrijske proizvodnje (2.8%). Kazalci zaupanja potrošnikov in poslovnih tendenc so se tekom preteklega leta krepili, Ifov kazalec zaupanja v industriji in v trgovini kar devet mesecev zapored, vendar pa je v februarju in marcu letos ponovno upadel, kar sicer lahko kaže na povečano negotovost glede dinamike okrevanja. Aprila se je kazalec zaupanja ob izboljšani oceni trenutne poslovne situacije ponovno povečal. V drugi polovici letošnjega leta naj bi pospešeno začela naraščati tudi domača potrošnja, kar bo spodbudilo rast uvoza (v celem letu 6.6% po napovedi EK, 4.8% po IMF), vendar pa bo prispevek menjave s tujino kljub temu ostal pozitiven. V okviru domačega povpraševanja naj bi se najbolj povečala investicijska potrošnja (za 2.7%; za 3.8% po IMF), ki je po treh letih upadanja prve znake oživljanja pokazala v zadnjem četrletju lani. Po dveh letih upadanja zasebne potrošnje, ki je bilo izrazitejše kot bi pričakovali na podlagi gibanj v razpoložljivem dohodku, naj bi se ta letos povečala, čeprav le za skromnih 0.9% (po napovedih IMF-a bo rast še skromnejša, 0.6-odstotna). Po drugi strani pa se bo zniževanje rasti potrošnje države nadaljevalo v drugo leto, saj naj bi se ta letos povečala le za 0.2% do 0.3% (EK, IMF; v letu 2003 0.9%). K spodbujanju gospodarske rasti naj bi že v letu 2004 pripomoglo tudi izvajanje reform na področju trga dela in proizvodnih trgov ter socialnega in pokojninskega zavarovanja iz svežnja ukrepov nemške vlade, znanih kot »Agenda 2010« (pomlad 2003). Ti naj bi izboljšali stroškovno konkurenčnost podjetij, prispevali k višji rasti zaposlenosti in dvignili produktivnost. Reforma na področju pokojninskega in zdravstvenega zavarovanja pa naj bi prispevala k izboljšanju razmer v javnofinančni blagajni. Javnofinančni primanjkljaj je v letu 2003 dosegel skoraj 4% BDP, v letu 2004 pa se bo po oceni Evropske komisije znižal na 3.6% BDP.

V letu 2005 se pričakuje nadaljnjo pospešitev gospodarske aktivnosti, na 1.8% (EK, 1.9% po IMF), predvsem zaradi krepitve rasti domače potrošnje tako investicijske (po EK za 3.3%, po IMF za 3.8%) kot zasebne (po EK za 2.2%, 1.8% IMF). Potrošnja države se bo v primerjavi z letom 2004 po napovedi EK celo nekoliko znižala (-0.1%, po IMF je pričakovana 0.6-odstotna rast), menjava s tujino pa bo po napovedih negativno prispevala k rasti BDP, saj naj bi rast uvoza blaga in storitev (6.0–7.4%) prehitela izvozno rast (5.2–5.6%).

¹⁰ Od tega je prispevek večjega števila delovnih dni v letošnjem letu ocenjen na 0.5 odstotne točke.

Italija

Gospodarska rast v Italiji se je v letu 2003 upočasnila že tretje leto zapored. 0.3-odstotna rast je bila sicer jeseni pričakovana, vendar je bila dosežena ob precej nižjem povečanju zasebne potrošnje (1.3%) in višji rasti državne potrošnje (2.2%). Že drugo leto zapored je izrazito upadel izvoz (-3.9%) in manj uvoz (-0.6%). Ob apreciaciji evra je bilo upadanje italijanskega izvoza blaga in storitev v preteklih dveh letih tudi precej izrazitejše kot v Franciji in Nemčiji, kar nakazuje na strukturne slabosti italijanskega izvoza, kjer prevladujejo nizkotehnološki proizvodi, ki se soočajo z visoko konkurenco hitro razvijajočih se držav z Daljnega vzhoda.

*Napovedi gospodarske rasti za **letos in prihodnje leto** so se za Italijo poslabšale. Za razliko od povprečnih gibanj v EU, kjer se je gospodarska aktivnost ob koncu lanskega leta okrepila, je BDP v Italiji v zadnjem četrtletju stagniral. To je imelo za posledico tudi poslabšanje napovedi gospodarske rasti za leto 2004. Te so se jeseni gibale med 1.5% in 1.7%, pomladi pa znašajo med 1.1% in 1.4%, in odražajo nižjo pričakovano rast vseh komponent domačega trošenja. V tem naj bi izvoz po napovedih EK dosegel 2.5-odstotno rast, (4.2%, IMF), uvoz pa 3.5-odstotno (5.2%, IMF). V letu 2005 je ob nadaljevanju krepitve domačega trošenja napovedana približno 2-odstotna gospodarska rast.*

Avstrija

*Med našimi najpomembnejšimi trgovinskimi partnericami iz EU so v Avstriji v **letu 2003** dosegli najvišjo gospodarsko rast (0.7%). Čeprav je bila takšna rast za 0.7-odstotne točke nižja kot v letu 2002, pa se je okrepila rast vseh komponent domačega trošenja. Po dveh letih upadanja se je okrepila investicijska potrošnja (na 4.3%), ki je bila spodbujena z davčnimi olajšavami. Negativni prispevek menjave s tujino (-1.0 odstotne točke) je bil tako glavni razlog za nižjo rast v letu 2003.*

Pomladanske napovedi EK ostajajo skoraj nespremenjene glede na jesen; za **leto 2004** je napoved gospodarske rasti 1.8-odstotna in za **leto 2005** 2.5-odstotna. Nekoliko previdnejše so projekcije avstrijskega inštituta WIFO (in tudi IMF-a 1.4%, vendar podrobnejša struktura rasti ni znana), ki predvsem na račun nižje rasti investicijske potrošnje letos pričakuje 1.5-odstotno rast in prihodnje leto 2.3-odstotno.

Francija

*Medtem ko je bila gospodarska rast Francije v zadnjih letih še nad povprečjem držav EU-15 in še nekoliko bolj nad povprečjem držav evro območja, se je BDP v **letu 2003** okrepil le še za 0.2%. Zaradi upada izvoza za 2.1% in ob 0.8-odstotni rasti uvoza je znašal negativni prispevek menjave s tujino 0.8 odstotne točke, pozitiven pa je bil prispevek domačega trošenja (1.3 odstotne točke).*

*Pomladanske napovedi za **leto 2004** ostajajo na ravni jesenskih in predvidevajo 1.7-odstotno gospodarsko rast (EK, Consensus). Podobno kot v Nemčiji so bila gibanja v zadnjem četrtletju bolj pozitivna kot v povprečju leta in nakazujejo pospešitev gospodarske rasti v letošnjem letu. Pomladanska napoved IMF-a je sicer*

nižja glede na jesensko, vendar višja v primerjavi z ostalimi inštitucijami (1.8%). Ob enaki rasti zasebne potrošnje kot lani (1.6%) in ob nekoliko nižji rasti potrošnje države bo višja gospodarska rast letos spodbujena predvsem z rastjo investicij (2.2-2.4%), na kar bodo imele vpliv tudi davčne spodbude. Takšna gibanja bodo pospešila tudi uvozno povpraševanje (EK za 4.5%, IMF za 6.4%). Nekoliko nižjo napoved gospodarske rasti (1.4%) je aprila letos objavil francoski inštitut INSEE, ker ocenjuje, da bo rast zasebne potrošnje skromnejša kot lani. **V letu 2005** bo gospodarska rast nekoliko višja kot letos, več kot 2-odstotna, in ob bolj izenačenih prispevkih vseh komponent domačega povpraševanja.

Nove članice EU

Povprečna gospodarska rast v desetih novih članicah EU (vključno s Slovenijo) je v letu 2003 še bolj kot v predhodnem letu presegla povprečno rast v državah EU-15, in sicer za 2.8 odstotne točke (v letu 2002 za 1.3 odstotne točke). Rast je temeljila predvsem na 3.3-odstotnem povečanju domačega trošenja (predvsem zasebne potrošnje), ki je k 3.6-odstotni gospodarski rasti prispevalo kar 3.4 odstotne točke. Ob povečanju izvoza blaga in storitev, ki je močno preseglo jesenska pričakovanja (9.6%), in rast uvoza (8.6%), je bil prispevek menjave s tujino pozitiven. V pomembnejših trgovinskih partnericah Slovenije iz te skupine držav (Poljska, Češka, Madžarska) je gospodarska rast v letu 2003 presegla jesenske napovedi. Najbolj se je povečala rast na Poljskem, kjer se je po obdobju skromne gospodarske rasti v letih 2001–2002 BDP lani povečal za 3.7%. Polovico te rasti je prispeval neto izvoz, ki je bil spodbujen z realno efektivno depreciacijo poljske valute.

Napoved gospodarske rasti za Poljsko v letu 2004 je v primerjavi z jesensko še nekoliko zvišana (na 4.6-4.7%), za leto 2005 pa je ostala nespremenjena (4.8%).

Tabela 13: **Gospodarska rast, inflacija in zunanje neravnovesje v državah novih članicah EU (v %)**

	Realna rast BDP					Inflacija ² , povprečje leta					Tekoči račun plačilne bilance, glede na BDP				
	2003 ¹	2004		2005		2003 ¹	2004		2005		2003 ¹	2004		2005	
		EK	IMF	EK	IMF		EK	IMF	EK	IMF		EK	IMF	EK	IMF
Ciper	2.0	3.4	3.0	4.1	3.5	4.0	2.2	1.2	2.1	3.7	-4.4	-3.7	-4.4	-3.5	-4.1
Češka	2.9	2.9	3.0	3.4	3.4	-0.1	2.8	3.5	2.8	3.0	-6.5	-6.8	-5.4	-6.6	-4.8
Estonija	4.8	5.4	5.5	5.9	5.0	1.4	2.8	3.0	2.9	2.5	-13.7	-11.5	-11.0	-9.1	-7.5
Latvija	7.5	6.2	6.0	6.2	6.0	2.9	4.0	3.0	3.5	3.0	-9.1	-10.1	-9.9	-10.9	-8.1
Litva	8.9	6.9	6.7	6.6	6.3	-1.1	1.0	1.1	2.2	2.5	-6.1	-6.2	-6.7	-5.9	-6.7
Madžarska	2.9	3.2	3.2	3.4	3.4	4.7	6.9	7.1	4.6	4.4	-5.7	-5.4	-5.3	-5.1	-4.3
Malta	0.4	1.4	2.6	2.0	3.2	1.3	1.8	2.1	1.9	2.0	-3.4	-4.3	-3.5	-3.9	-3.1
Poljska	3.7	4.6	4.7	4.8	4.0	0.7	2.3	3.0	3.0	2.4	-2.0	-2.3	-2.3	-2.8	-2.9
Slovaška	4.2	4.0	3.9	4.1	4.1	8.5	8.2	7.8	4.5	4.2	-0.9	-2.5	-2.9	-4.0	-3.5
Nove članice-skupaj ³	3.6	4.0	n.p.	4.2	n.p.	2.1	3.8	n.p.	3.3	n.p.	-3.7	-3.9	n.p.	-4.1	n.p.

Vir: EK, Economic Forecasts Spring 2004, IMF, World Economic Outlook, april 2004.

Opomba: ¹vir podatkov za leto 2003 je EK, ²harmoniziran indeks cen življenjskih potrebščin (kjer ta ni na razpolago indeks cen življenjskih potrebščin), ³ vključno s Slovenijo. n.p. - ni podatka

Pomladanske napovedi za Češko republiko za leto 2004 ne predvidevajo pospešitve, saj naj bi rast BDP ostala na ravni lanske (2.9–3.0%), na 3.4% pa naj bi se povečala šele v prihodnjem letu. Podobna gibanja gospodarske aktivnosti so pričakovana tudi na Madžarskem, kjer je glede na jesen pričakovana nekoliko nižja rast (gl. tabelo 13).

Države Zahodnega Balkana

Na Hrvaškem se je v **letu 2003** v primerjavi s predhodnim letom gospodarska rast sicer nekoliko umirila, a je bila kljub temu visoka, 4.3-odstotna. Od drugega četrtega naprej se je rast BDP zniževala, predvsem zaradi upočasnitve v rasti zasebne potrošnje. Po zadnjih projekcijah WIIW naj bi se takšna gibanja nadaljevala tudi v **letu 2004**, zaradi česar bo gospodarska rast nižja (3.2-odstotna). Zaradi visoke investicijske aktivnosti v letu 2003 (16.8%), ki predstavlja visoko izhodišče, bo letos nižja tudi investicijska potrošnja. Ob ohranjanju plačilnobilančnega neravnovesja (primanjkljaj tekočega računa je lani znašal 7.2% BDP) ter visokega primanjkljaja v javnofinančni blagajni (5.5% BDP) je v letu 2003 zaskrbljujoč tudi porast v zunanjem dolgu države (80% BDP decembra 2003), ki je v veliki meri posledica zadolževanja bank, države in podjetij. V **letu 2005** WIIW napoveduje rahlo okrepitev rasti BDP, na 3.5%.

Po oceni IMF se je rast BDP **Bosne in Hercegovine v letu 2003** upočasnila na 3.5% (v letu 2002 5.5%), predvsem kot posledica suše v kmetijstvu, pa tudi upočasnitve industrijske proizvodnje. Proces strukturnih reform se na številnih področjih nadaljuje. Lani je bil dosežen velik uspeh na področju javnofinančne konsolidacije, saj je bil po večletnem obdobju primanjkljajev zabeležen javnofinančni presežek v višini 0.4% BDP. Medtem ko BIH v preteklosti ni bila sposobna pritegniti veliko neposrednih tujih investicij, se je njihov priliv v letu 2002 v primerjavi z letom prej podvojil (244 mio EUR) in znašal okoli 4.4% BDP, na takšni ravni pa naj bi bil tudi v letu 2003. Takšna gibanja so pozitivna, saj naj bi dolgoročno okrepila izvozni sektor gospodarstva, medtem ko v letošnjem in v prihodnjem letu še ni pričakovati bistvenega zmanjšanja primanjkljaja v trgovinski bilanci BIH (v letu 2003 55.7% BDP). Po napovedi IMF se bo gospodarska rast v **letu 2004** ob ugodnejših gibanjih v mednarodnem okolju in nadaljevanju začrtanih reform pospešila na 5.1% in v **letu 2005** na 5.7% prihodnje leto.

Upočasnitev gospodarske rasti je v **letu 2003** zaznamovala tudi gospodarstvo **Skupnosti Srbije in Črne gore**. Ob 5.7-odstotnem padcu fizičnega obsega proizvodnje v kmetijstvu in 2.7-odstotnem v industriji se je BDP po prvi oceni realno povečal le za 2% (v letu 2002 za 3.8%). Stopnja rasti cen življenjskih potrebščin se je v letu 2003 skoraj prepolovila in je v povprečju znašala 9.4%. Lani se je močno povečal priliv neposrednih tujih investicij (1 mrd EUR, 500 mio EUR v letu 2002), ki pa so bile v glavnem posledica privatizacije podjetij v tobačni industriji. Ob politični nestabilnosti v državi, ki onemogoča nadaljevanje strukturnih reform, bo po oceni mednarodnih institucij tudi gospodarska rast v **letu 2004** ostala še skromna (2% po WIIW, 3% po IMF), v **letu 2005** pa naj bi bila na ravni 3–4%.

2. Gospodarska rast

2.1. Bruto domači proizvod

2.1.1. Izdatkovna struktura BDP

Skromna, 2.3-odstotna, gospodarska rast v letu 2003 je temeljila na domači potrošnji. Med kategorijami domačega trošenja se je lani najbolj okrepila rast bruto investicij v osnovna sredstva, na 5.4% (v letu 2002 2.6%), zasebna potrošnja se je povečala za 2.9% (v letu 2002 za 0.4%), državna potrošnja pa za 1.9% (v letu 2002 za 2.5%). Rast investicij je temeljila na nadaljevanju pospešene gradnje avtocest in pa tudi investicijski aktivnosti zasebnega sektorja, predvsem v predelovalnih dejavnosti. Po naših ocenah se je po treh letih upadanja proti koncu leta krepila tudi stanovanjska gradnja. Višja rast zasebne potrošnje nakazuje, da se je pričakovani novi cikel v potrošnji trajnih dobrin ob razbremenjevanju dohodkov prebivalstva po zadolžitvi v letu 1999 začel že v letu 2003 in bil dodatno spodbujen z zniževanjem obrestnih mer. Dosežena rast državne potrošnje v letu 2003 je najnižja v zadnjih osmih letih in je v veliki meri izhajala iz rasti zaposlenosti v tem sektorju, medtem ko je bila realna rast plač na zaposlenega v tem sektorju skromna, vmesna poraba pa je bila realno na ravni iz leta 2002. Zaposlenost v sektorju država se je povečala za 2.2% (po nacionalnih računih), medtem ko se je v ostalih sektorjih zmanjšala (gl. str. 93). Pospešena investicijska aktivnost in pa okrepljena zasebna potrošnja sta povečevali uvoz, ki je porasel za 6.4% (v letu 2002 4.8%). Realna rast izvoza se je predvsem zaradi nizke gospodarske rasti v naših najpomembnejših trgovinskih partnericah upočasnila, na 3.1% (v letu 2002 6.8%). To je rezultiralo v razmeroma visokem negativnem prispevku menjave s tujino k rasti (-2.0 odstotne točke; v letu 2002 pozitiven; gl. tabelo 14), ki je tako temeljila na realnem povečanju domačega trošenja.

Ocenjujemo, da se bo rast gospodarske aktivnosti v letu 2004 okrepila, na 3.6%. Pri tem se bo prispevek vseh komponent domačega trošenja še okrepil, prispevek neto izvoza k rasti bruto domačega proizvoda pa bo, zaradi visokega uvoza (6.8-odstotna realna rast) kot posledice pospešene rasti domače potrošnje, še vedno

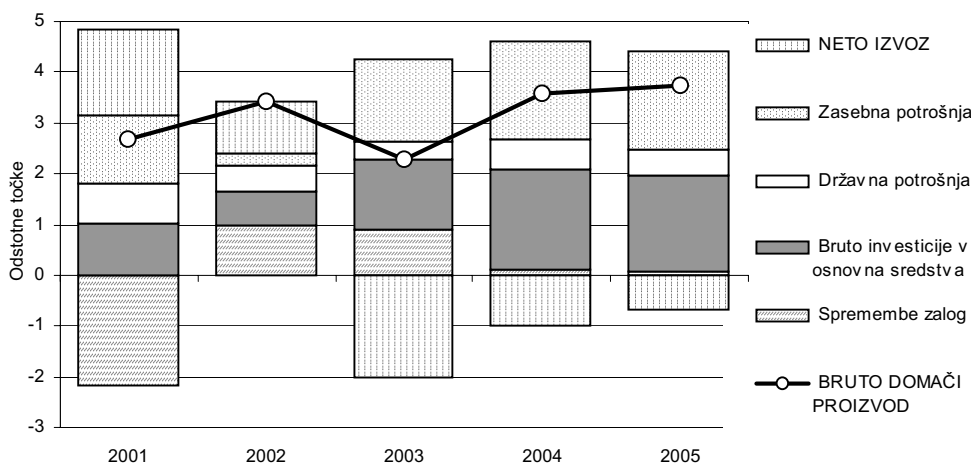
Tabela 14: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda; prispevek k rasti

- v odstotnih točkah

	Prispevek k rasti				
	2001	2002	2003	2004	2005
				Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	2.7	3.4	2.3	3.6	3.7
Blagovni in storitveni saldo s tujino (izvoz-uvoz)	1.7	1.0	-2.0	-1.0	-0.7
Domača potrošnja skupaj	1.0	2.4	4.3	4.6	4.4
- Zasebna potrošnja	1.4	0.2	1.6	1.9	1.9
- Državna potrošnja	0.8	0.5	0.4	0.6	0.5
- Investicije v osnovna sredstva	1.0	0.7	1.4	2.0	1.9
- Spremembe zalog in vrednostni papirji	-2.2	1.0	0.9	0.1	0.1

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR.

Slika 2: Komponente BDP – prispevek k realni rasti

Vir podatkov: SURS, napoved UMAR.

negativen (-1.0 odstotne točke), vendar manjši kot lani (gl. tabelo 14), saj se bo v skladu z okrevanjem gospodarske rasti mednarodnega okolja rast izvoza povišala na 5.5%. Ob predvideni okrepljeni rasti izvoza in proizvodnje predelovalnih dejavnosti bo rast reprodukcijskega povpraševanja (3.8%) večja kot lani. Ob izboljšani konjunkturi pričakujemo izrazitejšo povečanje investicijske aktivnosti; v financiranje naložb bodo vključena tudi sredstva prve stanovanjske varčevalne sheme, pričakovana rast investicij v osnovna sredstva bo tako 7.6%. Predvideno je tudi izboljšanje razmer na trgu dela, kar bo ob zmerni rasti plač vplivalo na krepitev rasti zasebne potrošnje, na 3.5%. Dodatno bo k temu prispevala sprostitvev sredstev prve stanovanjske varčevalne sheme, ki naj bi se delno prelila v potrošnjo, bodisi neposredno ali zaradi nakupa stanovanjskih premožnosti ali drugih trajnih in poltrajnih dobrin. Na krepitev rasti zasebne potrošnje kaže tudi lanski začetek novega cikla potrošnje trajnih dobrin; po nekajletni umirjeni rasti, ki je sledila pospešenemu trošenju pred uvedbo davka na dodano vrednost leta 1999. Poleg tega bodo na

Tabela 15: Rast komponent povpraševanja

	Realne stopnje rasti v %				
	2001	2002	2003	2004	2005
Skupno agregatno povpraševanje	3.7	3.5	2.9	4.4	4.5
v tem:					
Tuje povpraševanje (izvoz)	6.3	6.8	3.1	5.5	6.0
Domače povpraševanje	3.1	2.7	2.8	4.1	4.1
- reprodukcijsko	3.1	3.8	2.3	3.8	4.0
- izdatki za zasebno potrošnjo	2.3	0.4	2.9	3.5	3.4
- izdatki za državno potrošnjo	3.9	2.5	1.9	3.0	2.6
- investicijsko	4.1	2.6	5.4	7.6	7.0

Vir: SURS, Ocene nacionalnih računov UMAR

pospešitev zasebne potrošnje pozitivno vplivale nižje nominalne obrestne mere na denarnem trgu kot posledica konvergence z državami evro območja in vstopa v tečajni mehanizem ERM II še pred koncem leta. V skladu s sprejetimi spremembami proračuna bodo izdatki za državno potrošnjo realno za 3% višji kot lani.

Struktura in dinamika gospodarske rasti v letu 2005 bosta podobni letošnji; ob še nekoliko okrepljeni rasti izvoza bo glavni dejavnik še vedno domače povpraševanje. V letu 2005 se bo rast izvoza, pod predpostavko nadaljevanja ugodnih gospodarskih trendov v mednarodnem okolju, še nekoliko okrepila, hkrati se bo rast domačega povpraševanja ohranila na visoki letošnji ravni. V tem se bo rast zasebne potrošnje, ob nadaljnji rasti zaposlenosti in zmerni rasti plač, ohranjala na skoraj enaki ravni kot v letu 2004 (gl. tabelo 15). Realna rast investicij v osnovna sredstva bo ostala relativno visoka, pri čemer bo njihova rast v letu 2005 v večji meri temeljila na zasebnih investicijah, še nadalje se bo krepila tudi rast stanovanjske izgradnje, obseg investicij v izgradnjo avtocest pa se bo ohranjal na ravni letošnjega leta. Skladno s krepitvijo naložbene aktivnosti bo delež investicij v osnovna sredstva v BDP do leta 2005 ponovno dosegel raven 25% (iz leta 2000). Upošteva predlog proračuna za leto 2005 bo rast državne potrošnje nekoliko nižja kot letos. Ob nekoliko šibkejšem domačem povpraševanju in nadaljnji krepitvi izvoza je tudi napovedana rast uvoza le nekoliko nižja od letošnje. Tako se tudi v letu 2005 ohranja negativni prispevek neto menjave s tujino, ki pa bo nižji od letošnjega (-0.7 odstotne točke).

Saldo tekočih transakcij s tujino bo ob višji rasti uvoza od izvoza v letih 2004 in 2005 izkazoval primanjkljaj, ki pa bo ostal v ravnotežnih mejah. Leta 2003 je Slovenija že tretje leto zapored zabeležila presežek na tekočem računu plačilne bilance, ki pa je bil lani (0.1% BDP) precej manjši kot leta 2002 (1.4% BDP). Zmanjšal se je predvsem zaradi pospešene rasti uvoza blaga, kot posledica oživljanja domače zasebne in investicijske porabe, in šibke rasti izvoza. To dokazuje tudi izravnani račun transakcij blaga in storitev, ki je v letu 2002 izkazoval še presežek v višini 1.5% BDP. Ob neto plačilih dohodkov od dela in kapitala (v višini 0.3%

Tabela 16: Oblikovanje in delitev bruto nacionalnega razpoložljivega dohodka

	Struktura v %, tekoče cene					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
				Ocena	Napoved	
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Neto primarni dohodki s tujino	0.1	0.2	-0.7	-0.3	-0.5	-0.5
BRUTO NACIONALNI DOHODEK	100.1	100.2	99.3	99.7	99.5	99.5
Neto tekoči transferji s tujino	0.6	0.7	0.6	0.4	0.7	0.7
BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK	100.7	100.9	99.9	100.1	100.2	100.2
Končna potrošnja	76.8	76.8	74.9	75.2	74.8	74.3
BRUTO VARČEVANJE	23.9	24.1	25.0	24.9	25.4	25.9
Saldo tekočih transakcij s tujino	-2.8	0.2	1.4	0.1	-0.2	-0.4
BRUTO INVESTICIJE	26.7	23.9	23.6	24.8	25.6	26.3
v tem: investicije v osnovna sredstva	25.1	24.5	23.2	23.6	24.4	25.0

Vir podatkov: SURS; ocena in napoved UMAR.

BDP), so neto prejemki tekočih transferjev (v višini 0.4% BDP) v letu 2003 še zadoščali za presežek na računu tekočih transakcij s tujino. Z nadaljnjo krepitvijo predvsem investicijske porabe v letošnjem in prihodnjem letu predvidevamo primanjkljaj v menjavi blaga s tujino (v višini 0.4 % oz. 0.6% BDP). Kljub predvidenemu povečanju neto tekočih transferov s tujino (na 0.7% BDP) bo ob predvidenemu neto plačilu prejemkov od dela in kapitala (v višini 0.5% BDP) v letošnjem in prihodnjem letu dosežen skromen primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance (v višini 0.2% v letu 2004, 0.4% v letu 2005).

Po doseženemu presežku v letu 2002 se je ravnovesje med bruto varčevanjem in investicijami v letu 2003 obnovilo, letos in prihodnje leto pa pričakujemo, da bo rast **bruto investicij** že prehitela rast **bruto varčevanja**. Bruto varčevanje, ki je v letih 2000–2001 predstavljalo sorazmerno stabilen delež BDP (23.9% – 24.1%), se je v letu 2002 precej povečalo (na 25.0% BDP). Ocene nacionalnih računov kažejo precejšnje premike v strukturi razpoložljivega dohodka gospodinjstev v korist varčevanja v letu 2002. To povečanje nagiba k varčevanju v sektorju gospodinjstev povezujemo z izgrajevanjem institucionalnih varčevalnih mehanizmov (pokojninskih in življenjskih zavarovanj, stanovanjske varčevalne sheme itd.) in razvojem finančnih trgov izven bank. S krepitvijo zasebne potrošnje se je **lani** delež varčevanja v BDP znižal za 0.1 odstotno točko (od tega v sektorju gospodinjstev za 0.4 odstotne točke; gl. tabelo 17). Ob hkratnem zvišanju deleža bruto naložb v BDP (za 1.2 odstotne točke) se je v letu 2003 ravnovesje med bruto varčevanjem in investicijami spet obnovilo. **V letih 2004 in 2005** pričakujemo presežek bruto investicij nad varčevanjem (v višini 0.2% in 0.4% BDP).

Največji delež **narodnogospodarskega varčevanja** ustvarja podjetniški sektor (nefinančne in finančne družbe) kot bruto poslovni presežek, ki vključuje tudi amortizacijo za obnavljanje osnovnih sredstev, zmanjšan za davke iz dobička,

Tabela 17: Varčevanje in investicije po sektorjih

- v % od BDP

	2000	2001	2002	2003	2004
				Ocena	Napoved
1. BRUTO VARČEVANJE	23.9	24.1	25.0	24.9	25.4
nefinančne in finančne družbe	14.9	13.9	13.6	13.8	13.9
država	0.1	0.5	0.9	1.0	1.4
gospodinjstva in NPISG	8.9	9.7	10.5	10.1	10.1
2. BRUTO INVESTICIJE (2=2.1+2.2)	26.7	23.9	23.6	24.8	25.6
v tem:					
2.1. investicije v osnovna sredstva	25.1	24.5	23.2	23.6	24.3
nefinančne in finančne družbe	14.9	14.6	14.3	14.9	14.9
država	2.7	2.9	2.6	2.6	2.8
gospodinjstva in NPISG	7.5	7.0	6.3	6.1	6.6
2.2. spremembe zalog in vrednostnih predmetov	1.6	-0.6	0.4	1.2	1.3
3. SALDO TEKOČIH TRANSAKCIJ S TUJINO (3=1-2)	-2.8	0.2	1.4	0.1	-0.2

Vir: SURS, ocena in napoved UMAR.

Okvir 1: Revizija ocene BDP

Ocene nacionalnih računov izhajajo iz podatkov glavne revizije ocene BDP za obdobje 1995–2002 in prve ocene BDP za leto 2003 na podlagi četrletnih računov¹¹. Temeljni namen navedene revizije ocene BDP je bil uskladiti postopke in metode ocene BDP po proizvodni, dohodkovni in izdatkovni metodi z Evropskim sistemom računov iz leta 1995 (ESR 1995) in z Direktivo Sveta o harmonizaciji postopkov ocenjevanja bruto nacionalnega proizvoda (direktiva BNP) v tržnih cenah iz leta 1989 (89/130/EEC, Euratom). Zato sta poleg metodoloških prilagoditev ESR 1995 izboljšana tudi zajetje dejavnosti in obračun posameznih kategorij, kot jih zahteva merilo polnega zajetja dejavnosti in ocena paralelne ekonomije v skladu z direktivo o BNP.

Podatki o revidiranem BDP po omenjeni zadnji objavi se od predhodno objavljenih v letu 2003¹² po posameznih letih razlikujejo predvsem zaradi treh temeljnih razlogov. Prvič, dokončana je bila ocena BDP po proizvodni in dohodkovni metodi za obdobje 1995–1999. Ocena ravni BDP po proizvodni metodi po posameznih letih obdobja 1995–1999 je bila praviloma višja za 0.3%–0.9% od doslej objavljene revidirane ocene BDP, ki je za to obdobje temeljila samo na izdatkovni metodi. Drugič so bile v celotnem obdobju po proizvodni metodi na podlagi izboljšanih virov pripravljene nove ocene za posamezne dejavnosti; to posebej velja za dejavnost zasebnih kmetov na podlagi Ekonomskih računov za kmetijstvo ter za finančno posredništvo v dejavnosti zavarovalnic. Tretjič, prav tako v vsem obdobju je bilo popravljeno zajetje dejavnosti tudi za gospodarske družbe, za katere so ocenili, da so bili sporočeni podatki o proizvodnji podcenjeni, podatki o stroških pa precenjeni. V skladu z direktivo BND gre za standardno korekcijo zajetja v obsegu od 0.8% do 0.9% BDP (predvsem za mala podjetja z manj kot 10 zaposlenimi).

Z uskladitvijo proizvodne in izdatkovne metode BDP so bile v vsem obdobju potrebne tudi prilagoditve posameznih kategorij izdatkovne metode BDP. To predvsem velja za kategorijo izdatkov gospodinjestev za končno potrošnjo in kategorijo zalog; ta zdaj na podlagi Ekonomskih računov za kmetijstvo vključuje tudi spremembe zalog kmetijskih proizvodov pri zasebnih kmetih. V kategorijo zalog so vključeni tudi vsi nedokončani objekti v samogradnji stanovanj in poslovnih objektov gospodinjestev, tako da kategorija investicij v osnovna sredstva zdaj vključuje samo vrednost stanovanj in poslovnih objektov gospodinjestev kot investitorjev, dokončanih v tekočem letu.

Končna revidirana ocena nominalne ravni BDP je v letih 1995–1999 višja od do zdaj objavljene v povprečju za približno 1.2%, in sicer najbolj leta 1997 (za 1.5%), najmanj pa leta 1999 (za 0.9%). Nominalna raven BDP je bila za leto 2000 povečana za 0.7 %, leta 2001 za 0.5 % in leta 2002 za 0.7%. Povprečna gospodarska rast v obdobju 1995–2000 je po zdajšnji oceni 4.3% (prej 4.4%). Revidirana ocena gospodarske rasti za leto 2001 je 2.7% (prej 2.9 %), za leto 2002 3.4 % (prej 2.9 %). Nižja ocena gospodarske rasti v letu 2001 je posledica realnega padca dodane

¹¹ Statistična objava št. 54, 23. april 2004

¹² Statistični informaciji št. 78 in št. 308/2003

Okvir 1: Revizija ocene BDP - nadaljevanje

vrednosti v kmetijstvu zaradi suše v tem letu, posledično je bila višja ocena rasti v letu 2002, ki je bilo za kmetijstvo ugodno. Prav tako po zdajšnji reviziji v letu 2002 saldo menjave s tujino prispeva 1.0 odstotno točko gospodarske rasti, kar je za 0.2 odstotne točke več kot prej.

Tabela 18: Učinki revizije

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1. Nominalen porast ravni BDP glede na zadnjo predhodno objavo	1.3	1.1	1.5	1.2	0.9	0.7	0.5	0.7	1.0
2. Stopnje rasti BDP po zadnji reviziji	4.1	3.6	4.8	3.6	5.6	3.9	2.7	3.4	2.3
3. Stopnje rasti BDP pred zadnjo revizijo	4.1	3.8	4.4	3.7	5.9	4.1	2.9	2.9	
4. Razlike v stopnji rasti BDP (4=2-3)	0.0	-0.2	0.4	-0.1	-0.3	-0.2	-0.2	0.5	

Podatki, objavljeni v tej statistični objavi, so za obdobje 1995–2000 končni. Podatki za leto 2001 so še odprti za revizijo, dokler za to leto ne bodo dokončane tabele ponudbe in porabe v skladu z ESR 1995. Podatki za leto 2002 so druga letna ocena; podatki za leto 2003 temeljijo na četrletnih računih in bodo na letni ravni prvič postopoma ocenjeni do septembra letos.

izplačila dividend, obresti itd. Glavni vir financiranja bruto investicij podjetniškega sektorja je lastno podjetniško bruto varčevanje. **V letu 2003** je ocenjena raven bruto investicij podjetniškega sektorja (16.1% BDP skupaj z zalogami; gl. tabelo 17) za 2.3% BDP presegala ocenjeno raven bruto varčevanja v tem sektorju (13.8% BDP). Hkrati se je ob zniževanju obrestnih mer v lanskem letu znižal tudi presežek bruto varčevanja nad investicijami v sektorju gospodinjstev in NPISG (za 0.2 odstotne točke BDP). **Letos** bo z vključitvijo sredstev stanovanjske varčevalne sheme v financiranje naložb zniževanje presežka v tem sektorju še pospešeno. V podjetniškem sektorju bo raven investicijsko varčevalne vrzeli letos podobna kot lani, saj gospodarska rast v letošnjem in naslednjih letih v veliki meri temelji na povečanju naložb. Pospešitev rasti investicij podjetniškega sektorja, ki jo pričakujemo v letošnjem in naslednjih letih, predpostavlja poleg povečane ravni domačega varčevanja (v podjetniškem sektorju in sektorju širše države) tudi večji priliv tujega kapitala v obliki neposrednih in portfolio naložb, kar bo povečalo razpoložljiva sredstva za investicije in olajšalo prestrukturiranje gospodarstva v smeri izboljšanja njegove konkurenčnosti.

2.1.2. Proizvodna struktura bruto domačega proizvoda

Leta 2003 je bila rast dodane vrednosti nižja kot v predhodnih letih. Rast dodane vrednosti v obdobju 1995–2000 je bila v povprečju 4.3-odstotna, v letih 2001 in 2002 3.3-odstotna, lani pa le 2.3-odstotna (gl. okvir 6). Nižja rast je posledica počasnejše skupne rasti **v kmetijstvu, industriji in gradbeništvu**. V predelovalnih

dejavnostih je bila rast nizka predvsem zaradi skromnega tujega povpraševanja, na znižanje dodane vrednosti v kmetijstvu in v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo pa so pomembno vplivale neugodne vremenske razmere. Rast dodane vrednosti v **storitvenih dejavnostih** je ostala na ravni iz preteklega leta (gl. tabelo 19). V pretežno tržno usmerjenih storitvah (od G do K) se je rast dodane vrednosti znižala glede na leto pred tem (za 0.2 odstotne točke) in je znašala 2.9%. Pri tem se je občutno znižala rast v finančnem posredništvu (za 3.6 odstotne točke na 5.7%), a je bila še vedno najvišja med obravnavanimi storitvami. Rast dodane vrednosti se je okrepila v gostinstvu (hitrejša rast prihodka v podjetjih, ki se ukvarjajo s pripravo in serviranjem jedi) in trgovini (izstopa višja prodaja motornih vozil). V pretežno netržnih – javnih storitvah je bila lani rast dodane vrednosti višja kot leto pred tem (za 0.6 odstotne točke). Pri tem se je v dejavnosti izobraževanja rast znižala (za 0.2 o. t.); drugje pa okrepila za 0.9 o. t.

Za letos napovedujemo okrepitev rasti dodane vrednosti (gl. tabelo 19), povezano s krepitvijo rasti v kmetijstvu, industriji in gradbeništvu. Ta naj bi skupaj dosegla 4.5%, pri čemer se bo rast predelovalnih dejavnosti ob postopnem oživljanju gospodarske aktivnosti v mednarodnem okolju okrepila na 4.7%. Ob normalnih vremenskih razmerah bo višja kot lani rast v kmetijstvu ter oskrbi z elektriko, plinom in vodo, ob večjih naložbah v nova stanovanja pa pričakujemo tudi krepitev rasti v gradbeništvu. Rast v storitvenih dejavnostih naj bi bila višja kot lani, spremenila pa se bo tudi struktura. V trgovini naj bi se nadaljevala gibanja iz lanskega leta (krepitev prodaje motornih vozil), podobno v prometu, skladiščenju in zvezah (rast cestnih blagovnih prevozov). Nadaljevanje rasti v finančnem posredništvu bo spodbujeno s povečano kreditno aktivnostjo bank. V javnih storitvah pričakujemo znižanje rasti, predvsem zaradi znižanja v dejavnosti javne uprave, obrambe in socialnega zavarovanja ter zdravstva in socialnega varstva, medtem ko naj bi rast v izobraževanju ostala na ravni iz preteklega leta, v drugih skupnih in osebnih storitvah, ki so pretežno tržno usmerjene pa naj bi se okrepila.

Za leto 2005 napovedujemo približno ohranjanje rasti dodane vrednosti na skoraj enaki ravni. Rast naj bi bila za 0.1 odstotno točko višja kot v letu 2004. Ob pričakovanim oživljanju v mednarodnem okolju napovedujemo nadaljevanje krepitve rasti v

Tabela 19: Rast in struktura dodane vrednosti

	Realne stopnje rasti v %, stalne cene 2000					Struktura v %, tekoče cene					
	2001	2002	2003	2004	2005	2000	2001	2002	2003*	2004	2005
				Napoved					Napoved		
SKUPAJ DODANA VREDNOST	3.3	3.3	2.3	3.8	3.9	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	-2.5	1.1	-6.3	5.9	0.4	3.5	3.3	3.1	2.8	2.9	2.6
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	3.6	4.0	2.3	4.4	4.6	37.2	36.9	36.2	36.0	36.0	35.8
- industrija (C+D+E)	4.8	4.5	2.2	4.3	4.6	30.9	30.9	30.4	30.2	30.2	30.0
- gradbeništvo F	-2.2	1.1	2.8	4.9	4.5	6.3	6.0	5.7	5.8	5.8	5.8
3. Storitve (G...O)	3.8	3.1	3.2	3.5	3.9	62.2	62.3	63.6	64.3	64.3	64.9
Pripisane bančne storitve	10.8	6.5	11.1	7.5	7.0	-2.9	-2.4	-2.8	-3.1	-3.2	-3.3

Vir: SURS, zadnji razpoložljivi podatki za leto 2003 (gl. okvir 6); napoved UMAR
Opomba: *preračuni UMAR.

predelovalnih dejavnostih (5.1-odstotna rast). Rast naj bi bila višja tudi v storitvenih dejavnostih, tako v pretežno tržno usmerjenih kot v javnih storitvah. Med pretežno tržno usmerjenimi storitvami naj bi najvišjo rast dosegli v finančnem posredništvu (sicer nižjo kot leto pred tem). V javnih storitvah se bo rast okrepila v javni upravi, obrambi in socialnem zavarovanju ter v drugih skupnih in osebnih storitvah.

2.1.3. Stroškovna struktura BDP

Delež sredstev zaposlenih v strukturi BDP je v letu 2003 ostal na ravni iz predhodnega leta. Sredstva zaposlenih so lani namreč realno porasla za 2.0%, kar je le malo manj od rasti BDP. Rast zaposlenosti (število oseb v delovnem razmerju) je bila bolj skromna, le 0.2-odstotna, realna bruto plača na zaposlenega pa je porasla za 1.8%. Gibanja po sektorjih so bila različna: v zasebnem sektorju je ob upadanju zaposlenosti za približno 0.3% realna rast bruto plače na zaposlenega dosegla 2.1%. Nasprotno je v javnem sektorju rast realne bruto plače na zaposlenega dosegla le 0.7%, rast zaposlenosti pa je bila visoka, 1.7%. Tako je, kljub skromni rasti realnih plač na zaposlenega realna rast sredstev zaposlenih javnega sektorja največ prispevala k skupni rasti sredstev zaposlenih.

V letu 2004 pričakujemo nadaljevanje gibanj iz preteklega leta. Bruto plača na zaposlenega bo v zasebnem sektorju porasla realno za približno 2.5%, tudi zaradi večjega števila delovnih dni v letu, zaposlenost pa naj bi se še naprej zmanjševala (-0.2%). V javnem sektorju bo realna rast bruto plače približno 0.5-odstotna, rast zaposlenosti pa bo zaradi vključevanja v mednarodne organizacije in s tem povezanimi obveznostmi še naprej večja kot v zasebnem sektorju, kar bo tudi največ prispevalo k skupni rasti sredstev zaposlenih. Ta naj bi tako v letu 2004 dosegla 2.7%, kar je skoraj za eno odstotno točko manj od predvidene rasti bruto domačega proizvoda. Zaostajanje rasti sredstev zaposlenih naj bi omogočilo zasebnemu sektorju dovolj presežkov za investicije in s tem odpiranje novih delovnih mest. V letu 2005 bo ob predvideni 2.9-odstotni realni rasti sredstev zaposlenih zaostajanje za rastjo BDP podobno kot letos (za 0.8 odstotne točke). Pri tem bo v zasebnem sektorju ob predvideni stagnaciji rasti zaposlenosti realna bruto plača na zaposlenega porasla za 2.5%. Realna rast bruto plače na zaposlenega v javnem sektorju bo zaradi vpliva uvedbe novega sistema plač nekoliko višja (približno 1.2%), hkrati pa se bo zaposlenost še povečevala. Uvedba novega dohodninskega sistema na sredstva zaposlenih ne bo imela vpliva, saj bo ukrep zmanjšanja sredstev iz dohodnine posledično povečal sredstva neto plač (gl. tudi str. 97).

Ob okrepljeni rasti domače porabe in uvoza ter šibki rasti izvoza so se **davki na proizvodnjo in uvoz** v letu 2003 povečali na 16.8% BDP (v letu 2002 16.5% BDP). Za leto 2004 ocenjujemo, da se bo delež teh davkov ob višji rasti izvoza in pa zasebne ter investicijske potrošnje spet znižal na raven iz predhodnih let (16.6% BDP). Ob nespremenjenih stopnjah DDV in nadaljnji krepitvi rasti izvoza ter rahli umiritvi investicijske in zasebne potrošnje naj bi se v letu 2005 ta delež še nekoliko znižal (na 16.3%).

Subvencije bodo letos in v naslednjem letu ostale na ravni, ki so jo dosegle v predhodnih treh letih, ob nadaljevanju spreminjanja njihove strukture. Subvencije na proizvode se bodo postopoma zniževale, povečevale pa subvencije na proizvodnjo.

Po pridobitvi subvencij iz evropskih skladov bo prišlo tudi do preobrazbe nacionalnih subvencij: pričakujemo lahko postopno zniževanje subvencij za kmetijstvo in povečevanje subvencij za regionalni razvoj in horizontalne namene, razen za namene reševanja in prestrukturiranja.

2.2. Agregati potrošnje

2.2.1. Izvozno-uvozni tokovi

Prispevek salda menjave s tujino h gospodarski rasti je bil v letu 2003, po treh letih pozitivnega vpliva na gospodarsko rast, negativen (-2.0 odstotne točke). Realna rast izvoza blaga in storitev (3.1%) se je namreč v primerjavi z letom 2002 (6.8%) več kot prepolovila, medtem ko je okrepljena domača poraba spodbujala rast uvoza (6.4%, v 2002 4.8%). Pri tem se je rast skupnega izvoza začela krepiti v zadnjem četrtletju, rast uvoza pa že sredi leta.

*Šibko tuje povpraševanje je upočasnilo **rast blagovnega izvoza** v letu 2003, na 4.4% (v letu 2002 6.5%). Rast blagovnega izvoza v države EU je ob skromni gospodarski rasti teh držav (gl. poglavje 1) ostala enako skromna kot v 2002 (1.3% merjeno v EUR, v letu 2002 1.2%). Delež izvoza blaga v te države se je tako že četrto leto zapored zmanjšal, na 58.4% (gl. tabelo 20). Pri tem je upadel izvoz v Nemčijo (za 3.8%) in v Francijo (za 13.1%), v veliki meri na račun zmanjšanja izvoza proizvodov iz skupine cestnih vozil ter oblačil, kar pa ni samo posledica slabe konjunktore v teh dveh državah. Povečal se je izvoz v Avstrijo (za 6.8%) in Italijo (za 11.7%) (gl. tudi str. 74). Izvoz v države bivše Jugoslavije je praktično stagniral (0.8%), razen na Hrvaško (5.6%), kjer je ohranil zmerno rast, k temu je prispeval tudi ponoven izvoz električne energije od julija naprej. Stagnacija je najverjetneje posledica šibke kupne moči teh trgov; zmanjšal se je predvsem izvoz prehrabnih proizvodov ter električnih strojev in proizvodov. V primerjavi z letom 2002 se je upočasnila tudi rast izvoza v države Sovjetske zveze (8.0%) ter CEFTA (9.4%), kjer pa je bila še vedno relativno visoka. Omenjena gibanja je nekoliko ublažil močno povečan izvoz v države neevropske članice OECD, predvsem v ZDA (37.9%), zaradi povečane prodaje farmacevtskih proizvodov, ki so predstavljali skoraj polovico izvoza v to državo (236-odstotna rast). Skupaj se je po namenu porabe proizvodov lani najbolj okrepil izvoz proizvodov za investicije, najmanj pa izvoz proizvodov za široko porabo.*

Izvoz storitev je v letu 2003 realno upadel za 3.0% (v 2002 8.3-odstotna rast), predvsem kot posledica velikega padca izvoza ostalih storitev (gl. tudi str. 78). To

Tabela 20: Regionalna struktura blagovnega izvoza, v%

	2000	2001	2002	2003
EU	63.8	62.2	59.4	58.4
države nekdanje Sovjetske zveze	3.3	4.5	4.6	4.9
države nekdanje Jugoslavije	15.7	16.9	17.8	17.4
ostalo	17.2	16.4	18.2	19.3

Vir: SURS.

Okvir 2: Zunanjetrgovinski režim ob vstopu v EU

Ob vstopu v EU bodo prenehali veljati vsi bilateralni prostotrgovinski sporazumi, ki jih je naša država sklenila s posameznimi trgovinskimi partnericami:

- Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (CEFTA);
- Sporazumi o prosti trgovini med Slovenijo in Makedonijo, Bosno in Hercegovino, Latvijo, Estonijo, Litvo, Izraelom, Turčijo;
- Sporazum med Slovenijo in EFTO.

Učinek prenehanja veljavnosti prostotrgovinskih sporazumov, ki jih je Slovenija sklenila z državami naslednicami nekdanje Jugoslavije (Hrvaška, Makedonija, Bosna in Hercegovina), na letno gospodarsko rast je ocenjen¹³ na približno -0.1 odstotne točke. Z vstopom Slovenije v EU bo menjava med članicami te integracije prosta, do tretjih držav pa bomo prevzeli trgovinski režim EU. Učinki sprejema skupne carinske tarife EU, sprostitev medsebojne trgovine z občutljivimi proizvodi v EU, odprave mejnih kontrol in formalnosti ter s tem znižanja trgovinskih stroškov bodo na gospodarsko rast vplivali pozitivno, kar pomeni, da bo tudi neto učinek zunanjetrgovinskih sprememb zaradi članstva v EU na gospodarsko rast pozitiven.

Velikega strateškega pomena za Slovenijo bo sodelovanje med EU in državami Zahodnega Balkana (Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Srbija in Črna gora ter Makedonija), saj delež slovenskega izvoza v omenjene države predstavlja približno 18% celotnega blagovnega izvoza oz. več kot polovico slovenskega izvoza izven trga EU (četrtno samo na Hrvaško). Trgovina s **Hrvaško in Makedonijo**, ki je sedaj prosta, bo s članstvom v EU manj ugodna. EU ima s tema dvema državama sklenjena Stabilizacijsko pridružitvena sporazuma, kar pomeni, da bodo izvoz industrijskih izdelkov na Hrvaško ovirale carinske zaščite, ki pa bodo do leta 2007 za Hrvaško in do leta 2011 za Makedonijo postopoma odpravljene¹⁴. Na osnovi sporazuma med Slovenijo in **BIH** so se carinske stopnje za uvoz slovenskih izdelkov v BIH postopoma zniževale, s članstvom v EU pa bodo izvozniki na te trge soočeni s polnimi carinami, ki so sicer pri industrijskih izdelkih na nizki ravni (od 5% do 15%). Glede na to, da Slovenija ni imela sklenjenega sporazuma o prosti trgovini s **Srbijo in Črno goro** in, da ga nima niti EU, bodo pogoji za izvoz v ti dve državi ostali nespremenjeni. Uvoz Slovenije iz držav Zahodnega Balkana, ki predstavlja 5% celotnega blagovnega uvoza, pa bo v skladu z avtonomnimi ukrepi EU za države, ki sodelujejo v stabilizacijsko-pridružitvenemu procesu, skoraj v celoti liberaliziran.

Z vstopom Slovenije v EU se pogoji za slovenske izvoznike **na ruski trg** ne bodo spremenili. Za uvoz bodo veljale carinske stopnje EU, kar pomeni, da se bo podražil predvsem uvoz mineralnih goriv in maziv (nafte in naftnih derivatov ter plina) in

¹³ Damjan, Jazbec, Majcen, Polanec, Masten: Ocena makro in mikroekonomskih učinkov vstopa Slovenije v Evropsko unijo, GZS, maj 2003

¹⁴ Povprečna carina za industrijske izdelke uvožene iz EU na Hrvaško znaša v letu 2004 3.4%, v Makedonijo pa 10.1%.

Okvir 2: Zunanjetrgovinski režim ob vstopu v EU - nadaljevanje

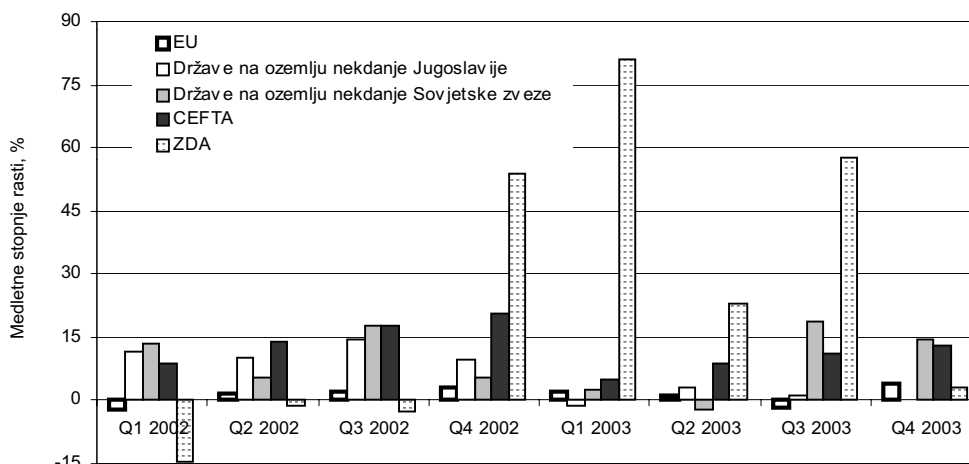
uvoz barvnih kovin¹⁵, kar skupaj predstavlja kar 80% uvoza iz Rusije. Trgovinski odnosi se bodo predvidoma izboljšali ob vstopu Rusije v Svetovno trgovinsko organizacijo (WTO). Slovenija je lani v Rusko federacijo izvozila 3.1% celotnega blagovnega izvoza, uvoz pa je predstavljal 2.5% celotnega blagovnega uvoza.

Glede trgovinskega režima pri izvozu v **ZDA** ne bo prišlo do sprememb, na uvozni strani pa bodo spremenjene nekatere carinske tarife v skladu z režimom EU (nižje bodo pri uvozu zdravil, vozil, plastičnih mas, višje pa pri nekaterih kemičnih surovinah). ZDA je za Slovenijo relativno pomembna trgovinska partnerica, saj je slovenski izvoz v blagovni menjavi z ZDA lani predstavljal 3.6%, uvoz pa 2.4%.

so vse storitve brez potovanj in transportnih storitev; med njimi so zlasti upadle storitve posredovanja, konstrukcijskih in finančnih storitev, znižanje izvoza pa je bilo zabeleženo tudi pri zavarovalniških in računalniških storitvah. Takšna gibanja kažejo na nizko konkurenčnost slovenskih storitev, ki temeljijo na znanju (gl. tudi EO 12/2003:17), kar je tudi razlog za počasno rast izvoza vseh storitev. Njihov delež v skupnem izvozu se trendno zmanjšuje¹⁶ in je nizek tudi v primerjavi z nekaterimi tranzicijskimi državami.

Realna rast uvoza blaga in storitev se je ob okrepljeni rasti domače potrošnje v letu 2003 povečala na 6.4% (v 2002 4.8%). V namenski strukturi uvoza se je najbolj

Slika 3: Medletne stopnje rasti blagovnega izvoza Slovenije (EUR) po četrtletjih, v %

Vir podatkov: SUKS, preračuni UMAK.

¹⁵ Uvoz aluminija bo obremenjen s 6-odstotno carinsko stopnjo, medtem ko je doslej veljala ničelna carinska stopnja.

¹⁶ V letu 1996 je delež izvoza storitev predstavljal 20.3% celotnega izvoza, medtem ko je bil v letu 2003 17.7-odstoten.

okrepil uvoz proizvodov za investicije, kot posledica večje investicijske aktivnosti v predelovalni dejavnosti, ter še posebej uvoz industrijskih strojev. Dve enkratni transakciji večjih vrednosti, uvoz civilnega letala in helikopterjev, pa sta k rasti blagovnega uvoza prispevali 0.3 odstotne točke. S krepitvijo zasebne potrošnje se je na medletni ravni po četrletjih večala rast uvoza proizvodov za široko porabo. Ob šibkem izvoznem povpraševanju (gl. str. 50), ki je vplival tudi na skromen obseg proizvodnje predelovalnih dejavnosti (gl. str. 64), je bila rast uvoza proizvodov za vmesno porabo nizka. **Uvoz storitev** se je realno povečal za 3.0%, v tem najbolj ostalih in transportnih storitev.

V letu 2004 pričakujemo ob izboljšanju gospodarskih razmer v mednarodnem okolju povečanje rasti realnega obsega mednarodne menjave, ki bo v letu 2004 dosegel 6.2% (4.8% v 2003). Ker bo pospešitev večja na izvozni strani, bo negativni prispevek menjave s tujino h gospodarski rasti manjši (-1 odstotno točko) kot lani (gl. tudi str. 42).

Ocenjujemo, da se bo v letu 2004 izvoz blaga in storitev realno povečal za 5.5% (izvoz blaga za 6%, izvoz storitev za 3.4%). Posledica članstva v EU bo pospešena trgovina med državami članicami in manjša z državami nečlanicami (gl. okvir 2). Tako pričakujemo, da se bo v primerjavi z lanskim letom najbolj okrepil blagovni izvoz v države EU, izvoz v tiste države CEFTA, ki bodo postale članice EU, pa se bo ohranil na relativno visoki ravni preteklega leta. Nekoliko naj bi se še upočasnila rast izvoza na trge držav bivše Sovjetske zveze in na trge držav nekdanje Jugoslavije. Glede na visoko lansko raven naj bi se upočasnila tudi rast izvoza v ZDA. Obseg izvoza v okviru notranjega trga EU bi tako predstavljal približno 70% celotnega slovenskega blagovnega izvoza. Pri izvozu storitev naj bi se realno najbolj povečal izvoz transportnih storitev, ki je najbolj povezan z rastjo blagovnega izvoza.

Ob višji rasti domače zasebne potrošnje in investicij v osnovna sredstva se bo v letu 2004 okrepila tudi rast uvoza blaga in storitev. Realna rast uvoza se bo po oceni povečala na 6.8% (uvoz blaga za 7.1%, uvoz storitev za 5%). V strukturi uvoza blaga po namenu naj bi se zaradi okrepljene rasti domače investicijske porabe in obsega predelovalnih dejavnosti nekoliko povečal delež kapitalnih dobrin (proizvodov za vmesno porabo in proizvodov za investicij), na 77.3% (76.8% v 2003). Pri uvozu storitev predvidevamo nadaljnjo krepitev deleža ostalih storitev, po katerih narašča povpraševanje, in transportnih storitev, ki rastejo v skladu z uvozom blaga.

V letu 2005 se bo razmik med izvozno in uvozno rastjo zmanjšal, vendar bo prispevek menjave s tujino h gospodarski rasti še vedno negativen (-0.7 odstotne točke, gl. tudi str. 42). Rast izvoza se bo pod predpostavko nadaljevanja ugodnih gibanj v mednarodnem okolju še nekoliko okrepila, in sicer na 6% (blago za 6.2%, storitve za 5%). Regionalno se bodo ohranjali trendi iz leta 2004, kar predvsem pomeni okrepljeno rast menjave na notranjem trgu EU. Ob nekoliko nižji rasti domačega povpraševanja se bo uvoz blaga povečal realno za 6.6% (blago za 6.6%, storitve za 6.7%), kar bo nekoliko manj, kot ocenjujemo za letos.

2.2.2. Zasebna potrošnja

Po treh letih se je rast zasebne potrošnje v letu 2003 spet okrepila. Glede na leto prej se je realno povečala za 2.9%, kar je več kot smo ocenjevali v Jesenski napovedi 2003 (2.5%). Skladna s tem so bila tudi gibanja nekaterih s potrošnjo povezanih kratkoročnih kazalnikov: vrednost prodaje v trgovini na drobno se je v letu 2003 po začasnih podatkih okrepila realno za 3.2%, pri čemer je realna rast prodaje motornih vozil¹⁷ znašala kar 13.4%, število prvih registracij avtomobilov pa je po treh letih negativnih rasti spet poraslo¹⁸ (za 16.3%).

Dinamika gibanja po četrletjih kaže, da so gospodinjstva, v primerjavi z istim obdobjem leta 2002, največ trošila v drugem in zadnjem četrletju. Čeprav je zadnje četrletje 2002 predstavljalo tudi visoko izhodišče, se je potrošnja najbolj okrepila prav v zadnjem četrletju 2003. Tudi kratkoročni kazalniki, kot so podatki o DDV, obračunanem na končno potrošnjo, kažejo na večjo potrošnjo v zadnjem četrletju lanskega leta. Uvoz proizvodov za široko potrošnjo se je v zadnjem četrletju okrepil za 4.1% (letna realna rast je znašala 3.3%)¹⁹.

Ob zniževanju obrestnih mer se je prebivalstvo v letu 2003 ponovno zadolževalo, stopnja rasti varčevanja v bankah pa je upadla. Povprečno mesečno stanje

Tabela 21: Razmerje med krediti in prejemi oziroma vlogami prebivalstva

Obdobje	Povpr. mesečno stanje posojil poslovnih bank prebivalstvu	Povpr. evidentirani mesečni prejemi prebivalstva	Povpr. mesečno stanje vlog preb. v poslovnih bankah	Posojila / Prejemki	Povpr. letni prirast posojil / Povpr. letni prirast prejemkov	Povpr. obseg posojil v bankah / Povpr. obseg vlog v bankah
v mrd SIT						
1992	16.0	38.4	110.9	0.42	n.p.	0.14
1993	38.5	60.9	200.3	0.63	1.00	0.19
1994	73.8	74.6	308.8	0.99	2.58	0.24
1995	123.9	88.9	440.9	1.39	3.50	0.28
1996	192.9	106.4	560.0	1.81	3.94	0.34
1997	224.6	119.8	678.1	1.87	2.35	0.33
1998	272.7	131.8	828.2	2.07	4.02	0.33
1999	390.2	146.5	975.4	2.66	8.00	0.40
2000	472.1	164.3	1172.1	2.87	4.60	0.40
2001	516.8	181.6	1476.2	2.85	2.60	0.35
2002	558.2	201.1	1857.8	2.78	2.12	0.30
2003	603.1	217.4	2066.7	2.77	2.73	0.29

Vir podatkov: Banka Slovenije, preračuni UMAR.

¹⁷ Prihodek od prodaje motornih vozil, motornih koles, rezervnih delov in opreme.

¹⁸ Naj opozorimo, da podatek zajema tudi le nekajdnevne registracije vozil, ki gredo najverjetneje dalje v izvoz in ne v končno potrošnjo.

¹⁹ Izračunano iz podatkov v SIT.

Okvir 3: Razpoložljivi dohodek gospodinjstev

Razpoložljivi dohodek gospodinjstev se je v letu 2003 po naši oceni povečal realno za 2.0%. Na njegovo rast so vplivala predvsem gibanja največjih agregatov v strukturi prejemkov gospodinjstev; zmerna rast mase plač in socialnih prejemkov gospodinjstev. Bruto plača na zaposlenega je lani porasla realno za 1.8%, kar je skupaj z 0.2-odstotno rastjo števila oseb v delovnem razmerju povečalo sredstva za zaposlene realno za 2.0%. Transferji gospodinjstvom za socialno varnost so bili lani po predhodnih podatkih Ministrstva za finance (MF) nominalno večji za 8.3% (realno za 2.5%). V tem je bila masa pokojnin, kot drugega najpomembnejšega vira dohodka gospodinjstev, realno višja za 0.9%. Družinski prejemki in starševska nadomestila so se po oceni povečali realno za 2.7%, nadomestila za čas brezposelnosti pa so se realno zmanjšala za 1.1%. Zaradi spremembe Zakona o socialnem varstvu so bile lani precej višje denarne socialne pomoči, ki krijejo minimalne življenjske stroške in niso več vezane na zajamčeno plačo; to je maso transferov za zagotavljanje socialne varnosti lani povečalo realno za 14.0%. Zaradi zmernejšega varčevanja in nižjih obrestnih mer so lani počasneje rasli prilivi gospodinjstev iz naslova obresti. Na strani odlivov se je stopnja realne rasti največje skupine, tj. prispevkov za socialno varnost, v primerjavi z letom 2002 nekoliko znižala (na 2.0%); plačila dohodnine kot drugi največji vir pa so bila realno višja za 4.3% (1.6 odstotne točke nad rastjo prejšnjih dveh let).

Letos pričakujemo okrepitev rasti razpoložljivega dohodka, ki naj bi znašala 3.4%. V tem naj bi nekoliko hitreje rasla masa sredstev za zaposlene (realno za 2.7%), predvsem zaradi hitrejši rasti števila oseb v delovnem razmerju ter nekoliko višje rasti bruto plače na zaposlenega (realno za 2.0%). Masa socialnih prejemkov se bo (po podatkih Globalne bilance javnega financiranja) povečala nominalno za 6.8%, kar ob upoštevanju napovedane inflacije realno znaša 3.4%. Masa pokojnin bo letos ob predvideni večji rasti števila prejemnikov pokojnin (2.3%) nominalno porasla za 7.1% (realno za 3.7%).

V letu 2005 naj bi bila rast razpoložljivega dohodka 3.3-odstotna. Ob nekoliko hitrejši rasti bruto plače na zaposlenega (realno za 2.2%) naj bi se prihodnje leto nekoliko bolj povečala masa sredstev za zaposlene (realno za 3.0%). Masa socialnih prejemkov se bo predvidoma povečala realno za 1.7%. Zaradi učinkov spremembe zakona o dohodnini predvidevamo, da bodo izdatki gospodinjstev za plačila dohodnine v letu 2005 nominalno nižji za 26 mrd SIT.

dolgoročnih posojil bank prebivalstvu je bilo tako v letu 2003 realno za 3.6%²⁰ večje kot v letu poprej (v dveh predhodnih letih ničelna rast), realna rast povprečnega mesečnega stanja varčevanja pa se je znižala na 5.3% (v letu 2002 17.1%, gl. tudi str. Varčevanje). Neto zadolženost prebivalstva pri bankah (razmerje med posojili in vlogami) se je tako v lanskem oktobru spet povečala z 0.29 na 0.30 in ostala na tej ravni do konca leta. Na dogajanja na tem področju kaže tudi porast razmerja med povprečnim letnim prirastom posojil in prejemkov, na 2.7 (gl. tabelo 21). Vendar

²⁰ V zadnjem četrtletju je medletna stopnja rasti povprečnega stanja dolgoročnih posojil znašala 6.0%, kar spet nakazuje na večje trošenje v zadnjem četrtletju leta 2003.

Okvir 4: Struktura izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo

Izdatke gospodinjstev za končno potrošnjo na domačem trgu lahko razdelimo na posamezne skupine potrošnih dobrin in storitev po trajnosti in namenu. Glavnino potrošnje tako predstavljata skupini netrajnih proizvodov in storitev (vsaka približno 40%), deleža trajnih in poltrajnih proizvodov pa dosemeta vsak približno 10%. V opazovanem obdobju 1995–2002 se je najbolj okrepil delež storitve (za 3.4 odstotne točke), znižal pa se je delež trajnih dobrin (od 13.5% v letu 1995 na 10.2% v letu 2002).

Pri strukturi izdatkov po namenu je bilo tako v Sloveniji kot v zahodnoevropskih državah²¹ v obdobju 1991–2002 zaznati tendenco zniževanja deleža izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače ter obleko in obutev. Zvišuje se delež za zdravstvo, komunikacije ter raznovrstne proizvode in storitve. Nasprotno kot v zahodnoevropskih državah pa so se v Sloveniji deleži izdatkov za stanarino, vodo in energijo zniževali; za alkoholne pijače in tobak ter za pohištvo, gospodinjstvo opremo in vzdrževanje pa zviševali. V potrošnji gospodinjstev Slovenije sta se znižala tudi deleža izdatkov za promet in izobraževanje (slednji le do leta 1995, naprej pa je konstanten).

V primerjavi z državami EU gospodinjstva v Sloveniji porabijo večji delež izdatkov za hrano (za 4.3 odstotne točke), za alkoholne pijače in tobak ter za promet (gl.

Tabela 22: Struktura izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo na domačem trgu

	2001 ¹		
	EU-15	Pristopnice ²	Slovenija
01 Hrana in brezalkoholne pijače	12.8	22.9	17.1
02 Alkoholne pijače in tobak	3.6	7.0	4.9
03 Obleka in obutev	6.5	4.9	6.4
04 Stanarina, voda, energija	21.0	22.0	20.3
05 Pohištvo, gospodarska oprema in vzdrževanje	6.9	5.0	6.2
06 Zdravstvo	3.2	3.4	3.2
07 Promet	13.8	12.5	15.6
08 Komunikacije	2.7	2.6	2.3
09 Rekreativna in kultura	9.7	7.1	9.5
10 Izobraževanje	0.9	1.2	0.9
11 Hoteli in restavracije	9.1	4.7	6.5
12 Raznovrstni proizvodi in storitve	9.9	6.9	7.0

Vir podatkov: Eurostat - NewCronos, preračuni UMAR.

Opombi: ¹Izračun iz podatkov v mio PPS (Purchaser Power Standard). ²Pristopnice k EU brez Slovenije

²¹ Ker za leto 1991 ne razpolagamo s podatki za države današnje EU-15, je za leti 1991 in 2002 izračun narejen iz podatkov v EUR oz. ECU za t. i. zahodnoevropske države. V izračun so zajete: Danska, Nemčija, Grčija, Francija, Irska, Italija, Nizozemska, Avstrija, Finska, Velika Britanija, Islandija, Švica. Vir podatkov: Eurostat-NewCronos, preračuni UMAR.

tabelo 22). Manjši delež izdatkov slovenska gospodinjstva namenjajo za pohištvo, gospodinjsko opremo in vzdrževanje, komunikacije, hotele in restavracije ter raznovrstne proizvode in storitve. Delež izdatkov, ki ga namenjajo gospodinjstva za zdravstvo in izobraževanje, pa tudi delež za obleko in obutev, rekreacijo in kulturo ter za stanarino, vodo in energijo, je v Sloveniji na podobni ravni kot v državah EU²².

V primerjavi z ostalimi pristopnicami je Slovenija po večini deležev bolj podobna strukturi 15-ih sedanjih članic EU. Delež hrane v strukturi potrošnje je v ostalih pristopnicah še vedno na zelo visoki ravni (kar 10.1 odstotne točke nad deležem EU-15 in 5.8 nad Slovenijo). Izstopata tudi visok delež porabljen za alkoholne pijače in tobak (3.4 odstotne točke nad deležem v EU-15 oz. skoraj dvakratni delež evropskega) ter nizek (skoraj za polovico manjši) delež namenjen skupini restavracije in hoteli ter drugi proizvodi in storitve. Nekoliko večji delež kot EU-15 pristopnice namenjajo izobraževanju, zdravju ter skupini stanarina, voda in energija, še vedno pa so nižji deleži, namenjeni za obleko in obutev, pohištvo, gospodinjsko opremo in vzdrževanje, rekreacijo in kulturo ter za transport. Le pri deležu izdatkov za komunikacije se pristopnice zelo približajo EU-15 in tej skupini namenjajo tudi večji delež kot Slovenija.

pa je obremenjenost prebivalstva s posojili (razmerje med povprečnim stanjem bančnih posojil prebivalstvu in njihovimi povprečnimi evidentiranimi mesečnimi prejemki) ostala na ravni iz predhodnih dveh let (gl. tabelo 21).

Povečanje zadolževanja prebivalstva ter povečanje prodaje in prvih registracij avtomobilov kažejo, da se je lani najverjetneje začel nov cikel nakupov trajnih dobrin²³, ki smo ga napovedovali že v Jesenskem poročilu 2002.

V letu 2004 pričakujemo nadaljevanje rahle krepitve rasti zasebne potrošnje, ki naj bi se realno povečala za 3.5%. Napoved temelji na višji rasti razpoložljivega dohodka, ki se bo po naši oceni realno povečal za 3.4% (gl. Okvir 3). Dodatno bodo pozitivno vplivala izboljšana pričakovanja potrošnikov zaradi vstopa Slovenije v EU ter pričakovani učinki sprostitev sredstev iz Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (NSVS). Ta naj bi se delno prelila v potrošnjo, bodisi neposredno bodisi preko nakupa stanovanjskih trajnih in poltrajnih dobrin. Kratkoročni kazalniki, s katerimi razpolagamo, kažejo na zmeren optimizem. Napoved upošteva tudi, da delež razpoložljivega dohodka, ki se namenja za potrošnjo določajo dolgoročne perspektive, zato se le-ta zelo počasi spreminja²⁴. Glede na to, da je že osnova iz predhodnega leta višja od jeseni pričakovane (za 0.4 odstotne točke), jesenske napovedi rasti zasebne potrošnje za letošnje leto ne zvišujemo.

²² Zadnji trije so sicer nekoliko nižji, vendar zelo blizu deležu držav EU.

²³ Zadnjega smo beležili leta 1999 ob uvedbi DDV.

²⁴ Empirična študija spremenljivk, ki vplivajo na nagib k privatnemu varčevanju/potrošnji, ki so jo lani opravili v DIW Berlin. "Private Savings in Eastern European EU-Accession Countries: Evidence From a Dynamic Panel Data Model" je pokazala, da vpliv spremenljivke realnih obrestnih mer, podobno kot v državah članicah, ni značilen.

V letu 2005 pričakujemo nadaljevanje razmeroma visoke rasti zasebne potrošnje. V skladu z ocenjeno rastjo razpoložljivega dohodka (3.3%, gl. okvir 3) se bo zasebna potrošnja povečala za 3.4%. Napoved upošteva tudi vpliv sprostitev sredstev iz druge NSVS in davčno reformo, ki bo znižala efektivno davčno stopnjo obdavčitve zavezancev za dohodnino, najbolj zavezancem v spodnjih davčnih razredih.

2.2.3. Bruto investicije v osnovna sredstva

Po skromni rasti v letu 2002 (2.6%) se je realna rast bruto investicij v osnovna sredstva lani okrepila (na 5.4%). K temu je prispevala pospešena gradnja avtocestnega križa, ki se je začela že v drugi polovici leta 2002 in se nadaljevala v prvem polletju 2003 (po podatkih o vrednosti opravljenih del se je v prvem polletju lani gradnja inženirskih objektov na medletni ravni realno okrepila za 33.6%, gl. tudi str. 64). Dodatno sta k višji rasti investicij prispevala dva večja nakupa transportne opreme v prvem polletju (po naši oceni je bil prispevek teh dveh transakcij k rasti bruto investicij v osnovna sredstva 0.8 odstotne točke na letni ravni). V drugi polovici leta so se naložbe v avtoceste ohranile na visoki ravni, hkrati pa na podlagi podatkov o izdanih gradbenih dovoljenjih ocenjujemo, da se je po več kot treh letih krčenja okrepila gradnja stanovanj. Ta je najverjetneje povezana s pričakovanji o večjem povpraševanju po stanovanjih ob izteku prve Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme²⁵. V drugi polovici leta so se okrepile tudi naložbe zasebnega sektorja, tako v transportno opremo kot v drugo opremo in stroje²⁶, po naših ocenah predvsem v predelovalnih dejavnostih. Po podatkih AJ PES-a o plačilih za investicije so predelovalne dejavnosti lani plačale nominalno 34.7% več za investicije kot leto pred tem, po podatkih DURS-a iz obrazcev DDV pa so povečale nakupe osnovnih sredstev za 20.9%. Podatka se precej razlikujeta, vendar oba znatno presegata primerljiva podatka za vsa področja dejavnosti skupaj (za 18.3 odstotne točke pri plačilih za investicije oziroma za 9.0 odstotne točke pri nakupih osnovnih sredstev na podlagi DDV obrazca). Na osnovi teh virov podatkov je bila lani dosežena hitrejša rast investicij še v gradbeništvu in javnih storitvah, podpovprečna pa v oskrbi z elektriko, plinom in vodo in v prometu, skladiščenju in zvezah ter v trgovini.

V letu 2004 pričakujemo nadaljnjo krepitev investicijske aktivnosti. Na osnovi podatkov o izdanih gradbenih dovoljenjih se bodo na področju investicij v nova stanovanja ugodna gibanja iz konca lanskega leta nadaljevala oziroma še pospešila. Po začasnih podatkih sta se namreč lani število predvidenih stanovanj z izdanimi dovoljenji in predvidena površina v teh stanovanjih po treh letih zniževanja povečala za 15.6% oziroma za 14.4% (gl. sliko 4). Večjo aktivnost pričakujemo predvsem pri gradnji stanovanj v dvo- in večstanovanjskih stavbah (predvideno število stanovanj v teh stavbah se je leta 2002 povečalo za 6.2%, lani za 24.6%, površina pa za 12.2% oz. 17.5%). Večjo aktivnost povezujemo tudi s pričakovanim povečanjem

²⁵ Po anketah Stanovanjskega sklada naj bi velika večina varčevalcev po končanem varčevanju izkoristila pravico do najema stanovanjskega posojila. Vendar bo več kot tretjina varčevalcev skupaj z najetim posojilom razpolagala le z manj kot 3 milijoni SIT, nadaljnja tretjina varčevalcev pa z nekaj manj kot 6 milijoni SIT.

²⁶ Uvoz strojev za obdelavo kovin je bil tako v drugi polovici leta za 44.7% višji kot v primerljivem obdobju leta 2002, strojev za posamezne vrste industrij za 35.7%, neelektričnih strojev pa za 36.4% (merjeno v evrih). Število prvič registriranih tovornih vozil pravnih oseb je bilo v zadnjem četrtletju za 29.7% višje kot v zadnjem četrtletju 2002.

Okvir 5: Nacionalna stanovanjska varčevalna shema

Vlada Republike Slovenije je v sodelovanju s Stanovanjskim skladom Republike Slovenije leta 1999 uvedla nacionalno stanovanjsko varčevalno shemo z namenom vzpodbujanja dolgoročnega varčevanja in reševanja stanovanjske problematike. Stanovanjski sklad je varčevalne sheme razpisal tudi v naslednjih letih, leta 2003 je bila razpisana že peta. Varčevalci, ki v okviru NSVS izbirajo med 5- in 10-letnim varčevanjem²⁷, mesečno vplačujejo 1 lot (trenutno 13,700 SIT; znesek se revalorizira) oz. njegov mnogokratnik. Realna letna obrestna mera je 1.65% oz. 3% pri desetletnem varčevanju, država pa konec vsakega leta doda premijo v višini enega (petletno varčevanje) oziroma 1.25 mesečnega obroka (desetletno).

Po izteku varčevalnega obdobja varčevalci prosto razpolagajo s privarčevanimi sredstvi. Če se odločijo za najem ugodnega dolgoročnega stanovanjskega posojila, ki ga lahko porabijo za nakup stanovanja ali stanovanjske hiše, gradnjo, nadomestno gradnjo, nadzidavo ali dozidavo individualne stanovanjske hiše, imajo leto dni časa, da to pravico izkoristijo. Varčevalci so upravičeni do posojila v višini do 2.2-kratnika privarčevanih sredstev, vendar je to odvisno tudi od njihove kreditne sposobnosti, doba odplačevanja posojila pa je še enkrat daljša od dobe varčevanja. Za desetletno posojilo znaša realna obrestna mera 2.45%, za dvajsetletno pa 3.80%.

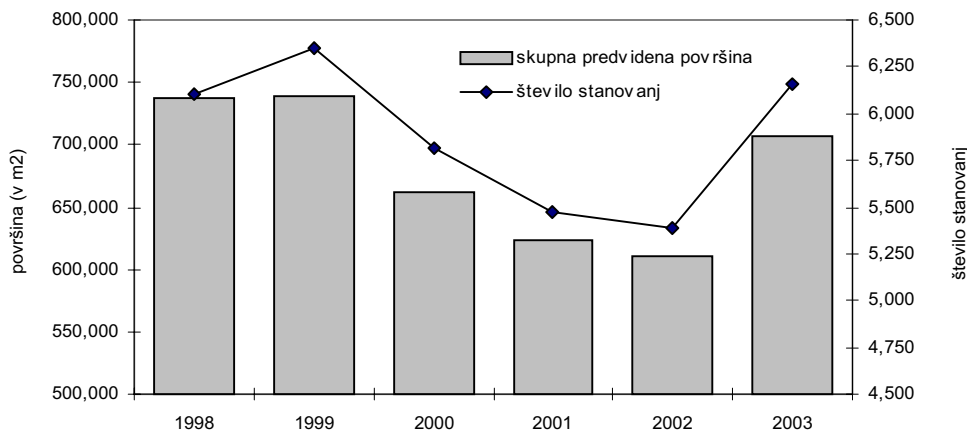
V okviru vseh shem skupaj, ne glede na dolžino varčevalne dobe, je bilo konec februarja privarčevano 68.3 mrd SIT, samo v okviru prve sheme na 5 let, ki se izteče sredi letošnjega leta, pa 31 mrd SIT. Tako bodo letos sproščena privarčevana sredstva v višini nekaj več kot 40 mrd SIT, na osnovi katerih bo možno najeti stanovanjska posojila. Po anketah Stanovanjskega sklada naj bi se večina varčevalcev (približno 80%) odločila za najem posojila, banke pa pričakujejo precej manjši odziv (tudi zaradi nizkih obrestnih mer za stanovanjska posojila izven NSVS). Ne glede na ta pričakovanja pa ocenjujemo, da se bo letos stanovanjska gradnja okrepila (gl. str. investicije). Naša napoved investicij v nova stanovanja temelji na podatkih o izdanih gradbenih dovoljenjih, po katerih sta se število stanovanj in njihova površina, predvidena z izdanimi gradbenimi dovoljenji, lani povečala za 15.6% oziroma za 14.4%.

povpraševanja po stanovanjih ob izteku prve petletke Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme sredi leta in predvsem z vključitvijo Stanovanjskega sklada RS kot investitorja. Ugodno bo na naložbe vplivalo načrtovano povečanje javnofinančnih virov za investiranje (v letu 2003 so ti viri predstavljali 17.9% vrednosti vseh bruto investicij v osnovna sredstva). Poleg tega se bo na podlagi predloga letnega načrta razvoja in obnavljanja avtocest Družbe za avtoceste Republike Slovenije nadaljevala pospešena gradnja avtocestnega križa. V skladu s pričakovano krepitvijo proizvodne aktivnosti naj bi se nadaljevala tudi ugodna gibanja investicij predelovalnih dejavnosti iz leta 2003²⁸. Ocenjujemo, da na naložbe v tem sektorju ugodno vplivajo relativno

²⁷ Velika večina se je odločila za petletno varčevanje.

²⁸ Po razpoložljivih podatkih je bil uvoz investicijskih izdelkov januarja letos za 12.8% višji kot januarja lani (nominalno v SIT).

Slika 4: **Predvideno število stanovanj in njihova površina**

Vir: SURS.

nizke obrestne mere in aktivnost v mednarodnem okolju. Tako napovedujemo, da se bo letos realna rast bruto investicij v osnovna sredstva še nekoliko okrepila in dosegla 7.6%.

V letu 2005 se bo nadaljevala okrepljena investicijska aktivnost, spodbujena predvsem z naložbami zasebnega sektorja. V skladu z ugodnimi razmerami v mednarodnem okolju in izvoznim povpraševanjem se bo v predelovalni industriji okrepila rast investicij v osnovna sredstva. Prav tako naj bi se nadaljevala intenzivnejša gradnja stanovanj, povezana tudi z nizki obrestnimi merami. Na drugi strani naj bi se javnofinančni izdatki za investicije ohranili na realno približno enaki ravni kot letos, podobno tudi sredstva za gradnjo avtocest. Rast bruto investicij v osnovna sredstva naj bi bila v letu 2005 tako 7.0-odstotna.

2.2.4. Državna potrošnja

*V letu 2003 se je državna potrošnja v primerjavi s preteklim letom realno povečala za 1.9%. V tem okviru je hitreje rasla **individualna potrošnja države** za netržne storitve države na področju izobraževanja, zdravstva, socialnega skrbstva, kulture, športa in za tržne proizvode in storitve, kot so zdravila, ortopedski pripomočki, koncesijske pravice zasebnemu sektorju, storitve zdravilišč (gl. tabelo 23), **kolektivna potrošnja države** za upravne, administrativne, obrambne, ekonomske, razvojno-raziskovalne in druge skupne netržne storitve države pa se je ohranila na približno enaki ravni kot leta 2002.*

K rasti državne potrošnje je v letu 2003 največ prispevala rast vkalkuliranih plač, predvsem zaradi znatne rasti števila zaposlenih v sektorju država (2.2%), manj pa zaradi rasti plač na zaposlenega, ki je bila v letu 2003 zelo skromna (0.7%). Hitrejša kot v sektorju država skupaj je bila rast števila zaposlenih v javni upravi in obrambi (3.9%) in v zdravstveni dejavnosti (skupaj s socialnim varstvom 3.1%).

Vmesna poraba se je v letu 2003 ohranila na enaki realni ravni kot leta 2002. V okviru vmesne porabe se je zlasti povečala vmesna poraba v zdravstvu, kjer so se, kljub ukrepom racionalizacije, povečali izdatki za blago in storitve, realno za 5.2%; za zdravila in ortopedske pripomočke pa je bilo porabljenih realno celo za 6.3% več sredstev kot leto prej. Realno zmanjšali pa so se izdatki za blago in storitve v državnih in občinskih organih, in sicer realno za 4.8 %, ter v javnih zavodih in drugih izvajalskih organizacijah, realno za 0.5%.

V letu 2003 se je iz odhodkov državnega proračuna oblikovalo dobrih 59% državne potrošnje, iz odhodkov zdravstvene blagajne približno 28% državne potrošnje, preostalih 12% pa iz odhodkov občinskih proračunov. Tako se je za državno potrošnjo v lanskem letu namenilo skoraj 48% celotnih odhodkov državnega proračuna, dobrih 88% odhodkov zdravstvene blagajne in skoraj polovica odhodkov občinskih proračunov.

Državna potrošnja je v letu 2003 rasla nekoliko počasneje kot BDP, kar je njen delež v BDP le rahlo zmanjšalo, na 20.3%. V tem se je delež individualne državne potrošnje povečal od 11.8% v letu 2002 na 12.0%, delež kolektivne državne potrošnje pa se je znižal od 8.5% na 8.3% BDP. Prispevek državne potrošnje k rasti BDP je znašal 0.4 odstotne točke.

Državna potrošnja se bo v letu 2004 realno povečala za 3%, kar pomeni, da bo njena rast zaostajala za napovedano gospodarsko rastjo. Delež državne potrošnje v BDP se bo tako zmanjšal na 20.2%. Napoved temelji na decembra sprejetih spremembah državnega proračuna za leto 2004 ter predvidenih odhodkih obveznega zdravstvenega zavarovanja in občinskih proračunov.

Rast individualne državne potrošnje bo v letu 2004 le malo višja kot rast kolektivne potrošnje (gl. tabelo 23). Rast individualne potrošnje bo višja predvsem zaradi napovedane stopnje rasti zaposlovanja v dejavnosti zdravstva (3.2%) in v dejavnosti izobraževanja (1.3%), kot tudi zaradi pričakovanih pritiskov na povečano vmesno porabo, zlasti v dejavnosti zdravstva (materialni stroški v storitvah, zdravila, ortopedski pripomočki). Na rast kolektivne potrošnje države bo v veliki meri vplivalo vključevanje Slovenije v mednarodne organizacije. Tako profesionalizacija vojske kot tudi vzpostavitev schengenske meje bo namreč, kljub racionalizaciji zaposlovanja in kadrovskim načrtom, ki sicer ne predvidevajo povečevanja števila zaposlenih v državnih organih, ampak celo njihovo rahlo zniževanje, zahtevala nove zaposlitve. Povečala se bo tudi rast izdatkov za posebne materiale in storitve za vojsko, predvsem za potrebe profesionalizacije vojske in potrebe vojske po vstopu Slovenije v NATO. Zaradi vstopa v EU pa je pričakovano tudi povišanje materialnih izdatkov v državnih organih.

V letu 2005 se bo realna rast državne potrošnje nekoliko upočasnila in bo znašala 2.6%. Tako bo še bolj kot leto prej zaostajala za gospodarsko rastjo (za 1.1 odstotne točke), kar bo znižalo njen delež v BDP na 19.9%. Napoved temelji na predvidenih odhodkih sprejetega državnega proračuna za leto 2005, projekcijah obveznega zdravstvenega zavarovanja in proračunski porabi občin. Po ocenah bo individualna potrošnja države rasla nekoliko hitreje (2.7%) kot kolektivna potrošnja države (2.4%). Zaostajanje rasti državne potrošnje za rastjo BDP je posledica spremenjene strukture

Tabela 23: Državna potrošnja (individualna in kolektivna)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
				Napoved		
Letna realna rast (v %)						
Državna potrošnja skupaj	2.3	3.9	2.5	1.9	3.0	2.6
Individualna potrošnja	1.3	3.1	2.3	3.2	3.1	2.7
Kolektivna potrošnja	3.7	5.1	2.8	0.1	2.9	2.4
Delež v BDP (v %)						
Državna potrošnja skupaj	19.8	20.5	20.3	20.3	20.2	19.9
Individualna potrošnja	11.6	12.0	11.8	12.0	11.9	11.8
Kolektivna potrošnja	8.2	8.5	8.5	8.3	8.3	8.1

Vir: SURS, napoved UMAR.

javnofinančnih odhodkov v korist odhodkov, ki po metodologiji nacionalnih računov ne vstopajo v državno potrošnjo, ampak npr. kot transferi gospodinjstvom (socialni korektivi, pokojnine) vstopajo v zasebno potrošnjo ali kot investicijski transferi in odhodki v investicije. Tako se delež teh odhodkov v BDP povečuje, delež odhodkov državne potrošnje (za plače in vmesno porabo države) pa zmanjšuje.

V letu 2005 se bo število zaposlenih v sektorju država skupaj še naprej povečevalo (za 2.5%), predvsem v dejavnosti zdravstva (2.9%) in dejavnosti izobraževanja (2.4%). V okviru javne uprave in obrambe je predvideno zmanjševanje zaposlenih (za 1%), razen v vojski in policiji, kjer se bo število zaposlenih še povečevalo zaradi postopne profesionalizacije slovenske vojske in zagotavljanja varovanja zunanje meje EU. Realna rast vmesne porabe bo po ocenah zmerna (2.0%), pri čemer bo hitrejša rast vmesne porabe od rasti BDP predvsem v dejavnosti zdravstva (materialni izdatki v storitvah, zdravila), predvideno je tudi povečanje izdatkov za blago in storitve za posebne materiale in storitve za potrebe slovenske vojske.

2.3. Pregled gospodarskih gibanj in napovedi po dejavnostih

Rast dodane vrednosti se je v letu 2003 glede na preteklo leto znižala za kar 1 odstotno točko, na 2.3%. Nizka rast v predelovalnih dejavnostih je bila v veliki meri posledica upočasnjene rasti izvoza zaradi skromnega povpraševanja v državah naših najpomembnejših trgovinskih partnericah. Rast je bila glede na leto 2002 nižja še v proizvodnih storitvah, ob neugodnih vremenskih razmerah pa je dodana vrednost v kmetijstvu in v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo upadla. V javnih storitvah se je rast dodane vrednosti okrepila.

V letih 2004 in 2005 pričakujemo povečanje rasti dodane vrednosti na 3.8% oz. 3.9%. V tem naj bi se pospešila rast dodane vrednosti predvsem v predelovalnih dejavnostih pa tudi v kmetijstvu, oskrbi z elektriko, plinom in vodo, gradbeništvu ter prometu. Upočasnitev rasti dodane vrednosti pričakujemo predvsem v dejavnosti rudarstva in javni upravi. V nadaljevanju sledi podrobnejši pregled gospodarskih

Okvir 6: Ocena dodane vrednosti po dejavnostih in glavna revizija BDP

Podatki o dodani vrednosti po dejavnostih še niso skladni z revidiranimi ocenami nacionalnih računov, ki jih je SURS objavil aprila letos (Statistična objava št. 54, gl. Okvir 1 na str. 46). V maju 2004 bodo namreč objavljeni tudi ostali temeljni podatki revizije BDP za obdobje 1995–2003: temeljni nacionalni agregati v tekočih in v stalnih cenah, BDP po proizvodni metodi v stalnih cenah in revidirana serija podatkov o zaposlenosti, ki jo SURS spremlja v okviru nacionalnih računov pri oceni dodane vrednosti po dejavnostih.

gibanj po posameznih dejavnostih v letu 2003 ter napoved rasti dodane vrednosti za letos in prihodnje leto.

Dodana vrednost v **dejavnosti kmetijstvo, lov in gozdarstvo (A)** se je v letu 2003 realno znižala za 6.2%, kar je največje znižanje v zadnjem desetletju. V največji meri so ga povzročile izrazito nenaklonjene vremenske razmere (huda suša, pozebe in neurja), ki so močno prizadele rastlinsko pridelavo. Prve ocene kažejo, da se je ta

Tabela 24: Rast dodane vrednosti po dejavnostih

		Realne stopnje rasti v %, stalne cene 2000				
		2001	2002	2003	2004	2005
					Napoved	
A	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	-2.5	1.1	-6.2	6.0	0.5
B	Ribištvo	1.6	-6.5	-18.7	6.0	0.5
C	Rudarstvo	-5.3	-0.5	5.1	-2.0	0.0
D	Predelovalne dejavnosti	4.9	4.6	2.7	4.7	5.1
E	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	6.4	5.6	-3.2	2.5	0.5
F	Gradbeništvo	-2.2	1.1	2.8	5.0	4.5
G	Trgovina, popravila motornih vozil	1.6	2.5	3.1	4.0	4.0
H	Gostinstvo	6.3	0.8	4.2	4.0	4.5
I	Promet, skladiščenje in zveze	5.9	2.4	1.3	3.0	4.0
J	Finančno posredništvo	5.4	9.3	5.7	5.9	5.5
K	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	4.0	2.1	2.2	2.8	3.6
L	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	5.9	4.3	5.2	3.5	4.0
M	Izobraževanje	2.1	2.6	2.4	2.5	2.5
N	Zdravstvo in socialno varstvo	2.5	3.5	4.4	4.0	4.0
O	Druge skupne in osebne storitve	2.1	2.2	3.1	3.5	4.0
P	Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	12.2	-10.7	-33.3	0.5	0.5
	Pripisane bančne storitve (PBS)	10.8	6.5	11.1	7.5	7.0
1.	DODANA VREDNOST (A ...P) + PBS) v osnovnih cenah	3.3	3.3	2.3	3.8	3.9
2.	Neto korekcijske postavke (davki na proizvode in storitve - subvencije)	-0.1	0.7	2.0	2.0	2.0
3.	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3 = 1+2)	2.9	2.9	2.3	3.5	3.7

Vir: SURS, za leto 2003 zadnji razpoložljivi podatki na osnovi četrtletnih nacionalnih računov (gl. okvir št. 6); napoved UMAR.

količinsko najbolj zmanjšala v poljedelstvu in sadjarstvu, kjer je bila pri vseh pomembnejših kulturah in vrstah nižja za več kot tretjino, v vinogradništvu pa je bila ta izpad nekoliko manjši. Suša je v drugi polovici leta povzročila tudi pomanjkanje krme in s tem vplivala na povečan zakol živali, tako da je bilo njihovo število pri vseh glavnih vrstah ob koncu leta nižje kot v letu prej. Najbolj se je zmanjšalo pri perutnini (za 9%), vendar je to tudi posledica že nekaj časa naraščajočega povpraševanja na trgu. Skupna vrednost statistično evidentiranih odkupljenih kmetijskih pridelkov se je povečala za 1.7%; višja je bila zaradi povečanega odkupa iz živinoreje, odkup v poljedelstvu, sadjarstvu in vinogradništvu pa se je zmanjšal.

Ob predpostavki, da bodo letos vremenske razmere normalne, lahko pričakujemo, da bo lanski izpad približno nadomeščen. K višji kmetijski pridelavi so pridelovalci spodbujeni tudi z letos ponovno višjimi neposrednimi plačili. **V naslednjih letih** pa se bodo s spremenjeno shemo reformirane skupne kmetijske politike zasledovali drugi, neproizvodni cilji te dejavnosti (gl. okvir 7). Finančne pomoči se bodo s tem iz proizvodno vezanih v veliki meri spremenile v plačila, ki niso vezana na proizvodnjo. Ker so prve pomoči del dodane vrednosti, druge pa ne, se bo dodana vrednost z letom implementacije reformirane politike – predpostavili smo, da bo to v letu 2005 – nominalno znižala. Ob povečevanju produktivnosti (ki je v tej dejavnosti na nizkem nivoju) se bo realna rast dodane vrednosti v naslednjih letih povišala na približno 0.5%.

Potem ko je dodana vrednost v rudarstvu (C) dve leti zapored upadala, se je v letu 2003 spet močno okrepila, realno za 5.1%. Proizvodnja rjavega premoga se je sicer znižala za 3.4%, na 617 tisoč ton, proizvodnja velenjskega lignita pa je bila višja za 4.3% in je znašala 4,221 tisoč ton. Proizvodnja v neenergetskem delu rudarstva, ki ustvari približno tretjino dodane vrednosti rudarstva, se je po podatkih SURS povečala za 11.5%. Letos naj bi se glede na energetske bilanco RS proizvodnja premoga v Sloveniji znižala, tako da bi nakopali za 2.7% manj rjavega premoga in za 2.5% manj lignita kot v letu 2003. Zato za **leto 2004** napovedujemo znižanje dodane vrednosti v rudarstvu za 2.0%. V letu 2005 naj bi proizvodnja premoga ostala na ravni predhodnega leta, prav tako pa tudi dodana vrednost v rudarstvu.

Nizka gospodarska rast v EU v letu 2003 (gl. str. 33), ki je vplivala na upočasnitev rasti blagovnega izvoza (gl. str. 50), se je odrazila tudi v nižji realni rasti dodane vrednosti slovenskih predelovalnih dejavnosti (D), 2.7% (v letu 2002 4.6%). Na aktivnost predelovalnih dejavnosti kot najbolj izvozno usmerjeno panogo slovenskega gospodarstva²⁹ namreč pomembno vplivajo gospodarske razmere v mednarodnem okolju, predvsem v EU, kamor Slovenija izvozi približno 60% blagovnega izvoza. Pregled po četrtletjih pokaže, da je zmerni rasti dodane vrednosti v prvem četrtletju (2.9% glede na isto četrtletje leta 2002; po zadnjih razpoložljivih podatkih SURS, gl. Okvir št. 6 na str. 63) sledila upočasnitev v drugem (1.8%) in tretjem (1.5%), v zadnjem četrtletju pa smo zabeležili izdatnejšo okrepitev (4.8%). Podobno dinamiko odseva tudi rast obsega proizvodnje, ki se je v letu 2003 povečala za 1.6% (v letu 2002 2%): zmerni (1.3% glede na isto četrtletje leta 2002) rasti v prvem četrtletju je sledilo obdobje upadanja proizvodne aktivnosti (-0.3% in -0.5%),

²⁹ Predelovalne dejavnosti ustvarijo 98.5% slovenskega blagovnega izvoza. Po podatkih AJPEŠ za leto 2002 je celotna panoga v povprečju z izvozom realizirala 56.2% čistih prihodkov iz prodaje.

Okvir 7: Sprememba Skupne kmetijske politike

V letu 2004 bo Slovenija kot polnopravna članica EU v celoti prevzela in izvajala sedaj veljavno skupno kmetijsko politiko EU, po kateri se je sicer že zgledovala v zadnjih letih. Pomembno orodje te politike so neposredna plačila kmetijskim pridelovalcem, s katerimi kljub padajočim cenam kmetijskih proizvodov ohranja njihove dohodke, hkrati pa tudi usmerja in povečuje kmetijsko pridelavo. Vrednost neposrednih plačil je v Sloveniji vse višja in se po posameznih namenih vse bolj približuje višini neposrednih plačil v dosedanjih članicah EU; letos se bo iz 75% povišala na 85-odstotno raven, pri čemer bo četrtnina sredstev izplačanih iz Evropskega kmetijskega jamstvenega in usmerjevalnega sklada EU. Uvedenih bo tudi nekaj vsebinskih novosti. Med njimi so plačila za mleko, podpore za nekatere nove vrste rastlin, pa tudi novi ukrepi iz okoljskega programa ter za Slovenijo aktualen ukrep zgodnjega upokojevanja. V slovenskem prostoru bodo tudi prvič v veljavi ukrepi za zmanjševanje kmetijske pridelave, ki so v EU zaradi problemov s presežki prisotni že nekaj časa, in sicer opuščanje pridelave na delu zemljišč ter poskusna razdelitev mlečnih kvot na posamezna kmetijska gospodarstva.

Čas izvajanja sedaj veljavne skupne kmetijske politike EU pa se počasi izteka. Njena reforma, sprejeta v letu 2003, bo proizvodno vezana plačila v veliki meri preusmerila v proizvodno nevezana, in s tem kmetijsko pridelavo prepustila zakonitostim trga, hkrati pa vso pozornost namenila spoštovanju standardov na področju okolja, javnega zdravja ter zdravja rastlin in živali. Države članice se bodo same odločile o času uvedbe reforme, v obdobju od leta 2005 do 2007, poleg tega pa lahko izbirajo tudi med dvema shemama neposrednih plačil, to je (i) enotnim plačilom na kmetijsko gospodarstvo in (ii) regionalnim enotnim plačilom na površino. Odločitev bo izjemno pomembna za prerazporeditev finančnih sredstev med posamezna gospodarstva, s tem pa tudi za razvoj dejavnosti v prihodnjem desetletju. Rezultati študij, ki bi pokazali na najugodnejšo rešitev za Slovenijo, še niso znani, vendar se kot taka kaže kombinacija med obema shemama. Kmetijska politika bi tako vzpostavila sistem, ki bi preprečil velike redistribucijske učinke med kmetijskimi gospodarstvi in finančno še vedno spodbujal pridelavo, ob tem pa tudi v polni meri sledil družbenim zahtevam po varstvu okolja in varni hrani. Od izbire sheme neposrednih plačil in časa uvedbe reforme bo odvisna tudi rast dodane vrednosti v dejavnosti kmetijstva, lova in gozdarstva v naslednjih letih.

v zadnjem četrletju pa oživljanje, saj je bil obseg proizvodnje na medletni ravni višji za 5.9%. Glede na desezonirane podatke o rasti obsega proizvodnje se je obrat v proizvodnem ciklu začel že konec drugega četrletja³⁰ (gl. Sliko 5).

Glede na izvozno usmerjenost je bila v letu 2003 najvišja, 3.6-odstotna, rast proizvodne aktivnosti dosežena v izrazito izvozno usmerjenih panogah³¹, kjer se je

³⁰ Podobno kažejo tudi rezultati nelinearnega ekonometričnega modela vodilnih indikatorjev, ki so ga razvili na Inštitutu za ekonomsko diagnozo in prognozo pri Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru.

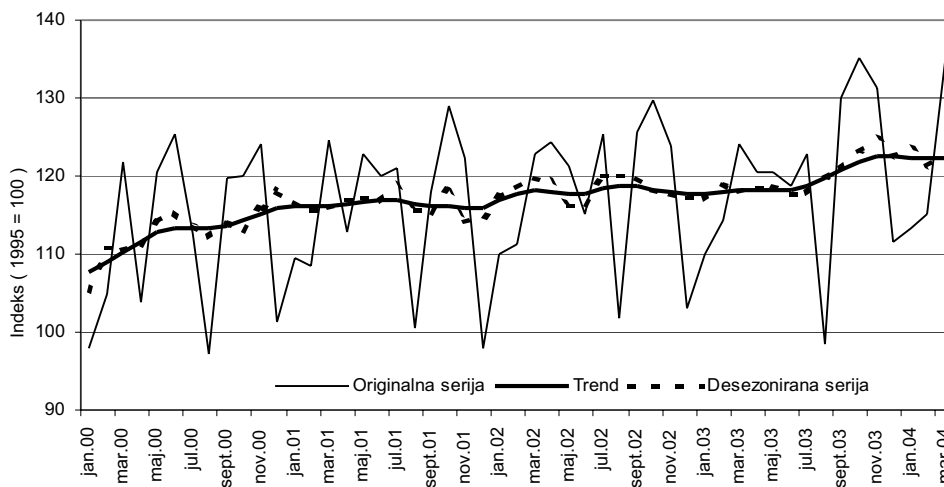
³¹ Med izrazite izvoznike smo uvrstili podpodročja predelovalnih dejavnosti, ki na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in uspeha (APP) s prodajo na tujih trgih v povprečju ustvarijo več kot 70% svojih čistih prihodkov iz prodaje (proizvodnja kemičnih izdelkov, strojev in naprav, vozil in plovil ter proizvodnja koksa, naftnih derivatov in jedrskega goriva).

povečala tudi zaposlenost (za 2.4%). Znotraj te skupine izstopa proizvodnja kemikalij in kemičnih izdelkov, kjer so raven proizvodne aktivnosti povečali za 11.8%, hkrati pa je bilo v proizvodnji strojev in naprav doseženo najmočnejše, 6.0-odstotno, znižanje obsega proizvodnje. V zmerno izvozno usmerjenih panogah³² se je proizvodnja povečala za 1.3%, zaposlenost pa znižala za 2.3%. Pri tem so najvišjo, 11.3-odstotno, rast proizvodne aktivnosti dosegli v proizvodnji električne in optične opreme, vendar so hkrati kar za 54.2% tudi povečali zaloge. Pri pretežno na domači trg usmerjenih panogah³³ je v letu 2003 proizvodna aktivnost praktično stagnirala (0.4%), zaposlenost pa se je znižala za 1.7%.

Podatki SURS o obsegu proizvodnje za **prvo četrletje letos** kažejo, da se proizvodna aktivnost predelovalnih dejavnosti ohranja na visokem nivoju. Po ugodnih rezultatih v januarju (3.0-odstotna medletna rast), se je medletna rast v februarju umirila (0.5%), v marcu pa ob ugodni razporeditvi delovnih dni ponovno izdatneje okrepila (8.6%). Obseg proizvodnje je bil tako v prvih treh mesecih letos, v primerjavi z istim obdobjem lani, višji za 4.2%. Tako je bila marca (po februarjem znižanju) ponovno dosežena blaga trendna rast obsega proizvodnje (gl. Sliko št. 5). V nadaljevanju leta pričakujemo nadaljevanje zmerne dinamike rasti proizvodne aktivnosti, kar nakazujejo tudi kazalci podjetniške klime.

Slika 5: Gibanje obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti

Vir: SURS, preračuni UMAR po metodi TRAMO-SEATS.

³² Povprečni delež čistih prihodkov iz prodaje, ustvarjenih na tujih trgih, v čistih prihodkih iz prodaje se giblje med 50 in 70% (proizvodnja tekstilij, tekstilnih in krznenih izdelkov, proizvodnja usnja in usnjenih izdelkov, obdelava in pridelava lesa, proizvodnja gume in plastičnih mas, kovin in kovinskih izdelkov, električne in optične opreme, ter proizvodnja pohištva).

³³ Povprečni delež čistih prihodkov iz prodaje, ustvarjenih na tujih trgih, v čistih prihodkih iz prodaje je pod 50% (proizvodnja hrane in pijač, proizvodnja vlaknin, papirja in založništvo ter proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov).

Podjetniška klima v predelovalnih dejavnostih³⁴, ki je bila lani na nizki ravni³⁵, se je pričela v začetku leta 2004 občutneje izboljševati. Vzpon skupnega kazalca zaupanja tako beležimo že četrti mesec zapored (to potrjuje tudi desezonirana serija); v aprilu³⁶ je bil od povprečne mesečne vrednosti iz leta 2003 višji kar za 13.6 odstotne točke. Tudi podjetniška pričakovanja o rasti izvoza ter skupnega povpraševanja za naslednje 3–4 mesece so v aprilu oblikovana na višjem nivoju, kot znaša mesečno povprečje preteklega leta, vendar v zadnjih mesecih ne kažejo tendence rasti. Slednje nakazuje na določeno stopnjo negotovosti, ki je prisotna v pričakovanjih poslovnega sektorja³⁷.

Ob postopnem oživljanju gospodarske aktivnosti v naših najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah ter posledično višjih rasteh blagovnega izvoza se bo letos okrepila tudi rast obsega proizvodnje in dodane vrednosti. Realna rast dodane vrednosti bi bila tako v povprečju leta 2004 višja kot lani, in sicer 4.7-odstotna. Krepitev rasti proizvodne aktivnosti se bo ob napovedani ugodni konjunkturi v tujini nadaljevala tudi v letu 2005, rast dodane vrednosti naj bi se tako povzpela na 5.1%.

Po visoki rasti v prejšnjih dveh letih se je dodana vrednost v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo (E) v letu 2003 znižala za 3.2%. Pri tem se je poraba električne energije po podatkih ELES povišala za 4.6%, proizvodnja pa je upadla kar za 6.0%. Proizvodnja elektrike se je znižala v vseh vrstah elektrarn: najbolj v hidroelektrarnah, za 10.5%, v nuklearni za 6.5% in v klasičnih termoelektrarnah za 2.5%. Znižanje v hidroelektrarnah in tudi nuklearni je bilo v največji meri posledica suše v lanskem letu. Po ocenah iz letošnje energetske bilance RS se je v letu 2003 za 5.5% povečala raba daljinske toplote, raba zemeljskega plina pa za 13.9%.

Rast dodane vrednosti v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo se bo v letu 2004 po lanskem padcu ponovno povečala, v letu 2005 pa zopet umirila. V skladu z energetske bilanco RS za leto 2004 napovedujemo 2.0-odstotno rast porabe in skoraj 2.8-odstotno rast proizvodnje električne energije. Ob normalnejših vremenskih razmerah (brez izrazite suše) naj bi se proizvodnja hidroelektrarn, glede na lansko nizko izhodišče, povečala za četrtno, proizvodnja v nuklearni za 3.7%, proizvodnja termoelektrarn pa znižala za dobro desetino. Raba toplote naj bi se povečala za 4.1%, raba zemeljskega plina pa znižala za 6.8%. Na osnovi tega napovedujemo, da se bo dodana vrednost v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo v letu 2004 po lanskem padcu ponovno povečala, za 2.5%. V letu 2005 predvidevamo povratek na nižjo stopnjo rasti, 0.5%, saj se kapacitete za proizvodnjo električne energije do tedaj ne bodo pomembneje povečale, lahko pa računamo z nekaj večjim obsegom oskrbe s plinom in toploto.

³⁴ Raven podjetniške klime se ocenjuje na podlagi ankete SURS o poslovnih tendencah v predelovalnih dejavnostih in jo ponazarja skupni kazalec zaupanja, ki predstavlja aritmetično povprečje ravni skupnih naročil, ravni zalog in pričakovane proizvodnje.

³⁵ Delež anketiranih podjetij, ki so pričakovala poslabšanje poslovne klime, je v letu 2003 v povprečju za 4.6 odstotne točke presegal delež tistih, ki so pričakovala njeno izboljšanje.

³⁶ Delež anketiranih podjetij, ki pričakujejo izboljšanje poslovne klime, za 9.0 odstotne točke presega delež tistih, ki pričakujejo poslabšanje.

³⁷ Negotovost v poslovnih pričakovanjih se kaže tudi iz podatkov o podjetniški klimi v naši najpomembnejši zunanjetrgovinski partnerici Nemčiji: po podatkih Münchenskega inštituta IFO (<http://www.ifo.de/>) se je raven podjetniške klime po večmesečnem vzponu v marcu znižala.

Lani se je rast dodane vrednosti v dejavnosti **gradbeništva** nekoliko okrepila, na 2.8% (v letu 2002 1.1%). Oživljanje je bilo podobno kot leto pred tem posledica povečanja aktivnosti pri gradnji inženirskih objektov (vrednost opravljenih del v tem segmentu je bila realno večja za 15.6%), kar je povezano s pospešeno gradnjo avtocestnega križa predvsem v prvi polovici leta³⁸. Vrednost opravljenih gradbenih del v podjetjih in organizacijah, ki zaposlujejo 10 ali več oseb, se je povečala realno za 8.0% (leta 2002 za 5.5%). V gradnji stavb se je lani vrednost opravljenih del le malce okrepila (realno za 0.7%); v gradnji nestanovanjskih stavb za 3.2%, v gradnji stanovanjskih stavb pa znižala za 11.9% (po naših ocenah se je aktivnost v stanovanjski gradnji lani sicer okrepila, in to v delu gradbeništva, ki ga podatek o vrednosti opravljenih del ne zajame – manjša podjetja, samostojni podjetniki in gradnja v lastni režiji).

Realna rast dodane vrednosti v gradbeništvu se bo **letos** še krepila, razmeroma visoka bo tudi v **prihodnjem letu**. Na podlagi Predloga letnega načrta razvoja in vzdrževanja avtocest pričakujemo, da se bodo ugodna gibanja v gradnji civilno-inženirskih objektov iz lanskega leta nadaljevala tudi v letu 2004. Upošteva se začasne podatke o izdanih gradbenih dovoljenjih za nestanovanjske stavbe³⁹ pričakujemo krepitev gradnje nestanovanjskih stavb. Še bolj ugodna gibanja pričakujemo v stanovanjski gradnji, saj sta bila lani število izdanih gradbenih dovoljenj za stanovanja in skupna predvidena površina teh stanovanj višja za 14.4% oziroma za 15.6%. Napoved rasti dodane vrednosti v gradbeništvu za leto **2004** je tako 5.0-odstotna. V letu 2005 pričakujemo upočasnitev gradnje avtocest, na drugi strani pa nadaljevanje rasti gradnje stavb, tako stanovanjskih kot nestanovanjskih. Dodana vrednost gradbeništva naj bi se v letu **2005** povečala za 4.5%.

Po okreplitvi v letu 2002 se je realna rast dodane vrednosti v **dejavnosti trgovine, popravil motornih vozil in izdelkov široke porabe (G)** v letu 2003 še nekoliko okrepila in dosegla 3.1%. Po podatkih SURS-ove četrletne raziskave TRG-ČL⁴⁰ se je prihodek v letu 2003 povečal tako v trgovini na drobno kot v trgovini na debelo. V trgovini na drobno so lani najvišjo rast prihodka ustvarili v trgovini z motornimi vozili in gorivi, predvsem zaradi povečanja prihodkov od prodaje motornih vozil. To potrjujejo tudi podatki Urada za upravne notranje zadeve, po katerih se je število prvič registriranih avtomobilov v letu 2003 povečalo za 13.1%. Prihodek so povečali tudi v trgovini z neživili (predvsem v drugih specializiranih prodajalnah, pretežno z neživili in lekarn) in v trgovini z živili, pijačami in tobakom (predvsem zaradi povečanja prihodkov nespecializiranih prodajalnah pretežno z živili). Podobno so v trgovini na debelo najvišji prihodek ustvarila podjetja, ki se ukvarjajo s trgovino z motornimi vozili in gorivi, zaradi povečanja prodaje motornih vozil. Prav tako je bilo v okviru trgovine na debelo značilno povečanje prihodka v trgovini z neživili, kjer pa se je prihodek povečal predvsem zaradi povečanja prodaje strojev in naprav za gradbeništvo, industrijo, kmetijstvo in trgovino ter povečanja prodaje pisarniških strojev in računalniške opreme.

³⁸ Vrednost del v tej gradnji je bila v prvem polletju realno za 33.6% višja kot v prvi polovici leta 2002.

³⁹ Lani je bilo število izdanih dovoljenj za 1.6% nižje kot leta 2002, predvidena površina v teh stavbah se je povečala za 4.1%; v primerjavi z letom 2001 pa je bila predvidena površina večja za 18.4%.

⁴⁰ Podatki raziskave TRG-ČI se nanašajo na podjetja, ki opravljajo trgovinsko dejavnost kot svojo glavno ali stransko dejavnost.

Ocenjujemo, da se bodo tudi **letos in prihodnje leto** nadaljevali ugodni trendi v *trgovinski dejavnosti*. Za obe leti pričakujemo realno rast dodane vrednosti v višini 4%. Ugodna gibanja v *trgovinski dejavnosti* v letu 2004 kažejo podatki o številu prvič registriranih novih osebnih avtomobilov, ki je bilo v prvem četrtletju letos za 17.6% večje kot v istem obdobju lani. Ocenjujemo, da se bodo skladno z okrepljeno rastjo zasebne potrošnje takšna gibanja nadaljevala, na prodajo pa naj bi vplivala tudi večja aktivnost predelovalnih dejavnosti in gradbeništva. Tako pričakujemo nadaljevanje ugodnih gibanj tako v trgovini na drobno kot tudi v trgovini na debelo.

Po visoki rasti dodane vrednosti v letu 2001 (6.3%), in umiritvi v letu 2002 (0.8%), se je **rast dodane vrednosti v dejavnosti gostinstva v letu 2003** ponovno okrepila in znašala 4.2%. Po podatkih SURS-a o prihodkih v gostinstvu so lani najbolj povečali prihodek v podjetjih, ki se ukvarjajo s točenjem pijač in v podjetjih, ki se ukvarjajo s pripravo in serviranjem jedi. Rast aktivnosti v gostinstvu je bila povezana tudi z ugodnimi gibanji v turizmu. Število turistov se je povečalo za 3.7%, število njihovih prenočitev pa za 2.4% (domačih za 0.7%, tujih za 3.8%).

V **letošnjem in prihodnjem letu** pričakujemo nadaljevanje okrepljene rasti dodane vrednosti v tej dejavnosti. Za letos napovedujemo rast dodane vrednosti v gostinstvu v višini 4.0%, v letu 2005 pa približno 4.5%. Krepitev bo povezana s pospešeno rastjo zasebne porabe. Dodatno naj bi pozitivno vplivalo tudi uresničevanje Strategije slovenskega turizma za obdobje od leta 2002 do leta 2006. Po prvih podatkih o prihodkih je bil v januarju prihodek v gostinstvu za 3.6% višji od prihodka januarja lani, število prenočitev v prvih dveh mesecih letos pa se je na medletni ravni povečalo za 1.2%⁴¹ in število gostov za 3.0%. Podobno kažejo tudi podatki o deviznem prilivu iz naslova potovanj, ki je bil januarja za 3.5% večji kot januarja lani (83.4 mio EUR).

Dodana vrednost v **prometu, skladiščenju in zvezah (I)** se je v letu 2003 realno povečala za 1.3%, kar je precej manj kot v zadnjih nekaj letih. V skladu z gospodarsko aktivnostjo je bila dinamika višja v zadnjem četrtletju leta. V letu 2003 se je nadaljevalo zniževanje cestnega javnega potniškega prevoza (merjeno v potniških km). V tem se je obseg medkrajevnega in primestnega avtobusnega prevoza znižal za 7.1%, obseg mestnega pa za 5.4%. Železniški potniški promet se je povečal za 3.9%, najbolj pa sta se okrepila zračni in letališki potniški promet, za 5.5% in 6.4%. V okviru blagovnega prometa se je nekoliko znižal pomorski prevoz (za 0.8%), ustavilo pa se je zniževanje cestnih blagovnih prevozov, ki so se po podatkih SURS lani celo okrepili za 2.1%. Po železnici so prepeljali za 6.4% več blaga, obseg prekladalne dejavnosti pa se je okrepil za 12.5% (v okviru tega pristaniški pretovor najbolj, za 17.4%). Obseg prejetih in odpremljenih poštnih pošiljk se je lani povečal za 12.3%.

V letošnjem letu in prihodnjem letu v dejavnosti prometa pričakujemo nadaljevanje pospešene rasti iz lanskega zadnjega četrtletja. Večjih motenj zaradi vključevanja v EU na področju konkurenčnosti prometnega sektorja ne predvidevamo, tudi ne pri špedicijski dejavnosti, kjer bodo sicer morali nekoliko prestrukturirati svoje

⁴¹ Število prenočitev tujih turistov se je povečalo za 6.0%, in sicer predvsem zaradi povečanja prenočitev gostov iz Nizozemske, Nemčije, Italije in Velike Britanije.

aktivnosti. Zato napovedujemo, da bo dodana vrednost v prometu, skladiščenju in zvezah v **letu 2004** porasla za 3.0%, v **letu 2005** pa naj bi se rast še nekoliko okrepila, na 4.0%.

*Po relativno visoki stopnji rasti v letu 2002 (9.3%) se je lani realna rast dodane vrednosti v dejavnosti **finančnega posredništva (J)** nekoliko znižala (5.7%). Nižja rast je deloma posledica visokega izhodišča iz preteklega leta, deloma pa 1.2-odstotnega znižanja zaposlenosti zaradi izločitve Agencije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) iz pomožnih dejavnosti finančnega posredništva. Po podatkih SURS denarno posredništvo predstavlja večino finančnega sektorja, njegova rast pa je bila v preteklem letu v veliki meri povezana z zniževanjem vmesne porabe, kar je odraz boljšega obvladovanja stroškov v tem sektorju (gl. str. 121). Zavarovalnice so v preteklem letu zabeležile 5.8-odstotno realno rast prihodka od premij (v letu 2002 8%), pri čemer so se bolj večale premije življenjskih kot neživljenjskih zavarovanj. Zaposlenost v zavarovalništvu je na medletni ravni tako porasla kar za 6.2%. Poleg omenjenih dejavnikov pa so lani realno rast dodane vrednosti finančnega posredništva krepile tudi nižje obrestne mere in preko tega nižja vrednost deflatorja v tej dejavnosti.*

*V dejavnosti finančnega posredništva pričakujemo v prihodnjih letih relativno visoke rasti dodane vrednosti, ki bodo zmanjševale zaostanek razvitosti tega sektorja za razvitimi evropskimi državami (gl. Poročilo o razvoju, UMAR). V letu 2004 naj bi nekoliko hitreje zniževanje aktivnih obrestnih mer od pasivnih negativno vplivalo na neto obrestne prihodke bank, vendar ocenjujemo, da bo izgubo več kot nadomestila povečana kreditna dejavnost bank, povezana tudi z okrepljeno rastjo zasebne potrošnje in dodatno s sprostitevjo sredstev prve sheme NSVS. Na področju zavarovalništva se bo še naprej krepil pomen življenjskih zavarovanj, visoko rast pa bo ob vključitvi javnih uslužbencev beležilo tudi dodatno pokojninsko zavarovanje. Vstop Slovenije v EU bo omogočil cenejše financiranje domačih finančnih posrednikov na tujih finančnih trgih. Rast dejavnosti pa bo okrepljena še z uvajanjem novih bančnih storitev in informatizacijo poslovnih procesov. Nadaljnje zniževanje obrestnih mer in večja kakovost storitev bo še naprej ohranjala vrednost deflatorja na nizki ravni. Tako pričakujemo, da bo dodana vrednost finančnega posredništva v **letu 2004** realno porasla za 5.9%, v **letu 2005** pa za 5.5%.*

*V dejavnosti **nepremičnine, najem in poslovne storitve (K)** se je v letu 2003 drugo leto zapored nadaljevala nizka realna rast dodane vrednosti, ki je dosegla le 2.2% (2.1% v letu 2002). Po naši oceni se je fond stanovanj lani povečal približno toliko kot v preteklih dveh letih (gl. gradbeništvo), zato ocenjujemo, da je bila rast dodane vrednosti stanovanjskih dejavnosti na enaki ravni kot v teh letih, to je 0.9-odstotna. Dodana vrednost v drugih dejavnostih se je po tej oceni lani povečala za 3.4%. Rast števila delovno aktivnih je bila v letu 2003 precej nižja kot leto pred tem, in sicer 4.3-odstotna (v letu 2002 8.0%). Najbolj so se znižale stopnje rasti zaposlenosti v oddelku drugih poslovnih dejavnosti (od 8.2% v letu 2002 na 3.7% v letu 2003), in sicer predvsem v tistih skupinah, ki ustvarjajo relativno nizko dodano vrednost na zaposlenega (poizvedovalne dejavnosti, čiščenje stavb, druge raznovrstne poslovne dejavnosti). Zaposlovanje pa se je v letu 2003 nekoliko upočasnilo tudi v oddelku poslovanja z nepremičninami (na 7.1%; v letu 2002 10.8%) in v oddelku obdelave podatkov oz. računalniških storitev (na 10.5%; v letu 2002 14.3%). Medletne stopnje*

rasti števila delovno aktivnih so se v dejavnosti K nekoliko okrepile v zadnjem četrtletju leta 2003, najbolj na področju obdelave podatkov ter na področju drugih poslovnih dejavnosti, zlasti v pravnem, davčnem in podjetniškem svetovanju. Ob vstopu Slovenije v EU pa so zaskrbljujoči slabi rezultati izvoza nekaterih poslovnih storitev v letu 2003. Izvoz računalniških storitev se je v evrih nominalno znižal za 7.2%, ostalih poslovnih storitev nominalno za 2.1%, med njimi storitev posredovanja kar za 27.1%.

V skladu z napovedano krepitvijo gospodarske aktivnosti v naslednjih letih pričakujemo, da bo rast poslovnih storitev hitrejša kot v letu 2003⁴², in sicer zlasti svetovalnih in računalniških storitev ter drugih poslovnih storitev, po katerih povprašuje gospodarstvo. Nekoliko bolj kot v preteklih letih naj bi se v letu 2004 in 2005 povečal tudi fond stanovanj (stanovanjska dejavnost). Upoštevaje navedena gibanja ocenjujemo, da bo v letu 2004 realna rast dodane vrednosti v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve 2.8-odstotna. Pozitivni trendi naj bi se v letu 2005 še okrepili, tako da bi realna rast dodane vrednosti dosegla približno 3.6%.

Realna rast dodane vrednosti javnih storitev (L-P)⁴³ se je v letu 2003 ponovno precej okrepila in dosegla 3.8% (za gibanja po dejavnostih glej tabelo na začetku).⁴⁴ V primerjavi z letom 2002 je bila rast strukturno manj ugodna, saj se je izrazito okrepila v dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja, znižala pa v dejavnosti izobraževanja.

Visoka realna rast dodane vrednosti v dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja (L) je bila v letu 2003 povezana z visoko rastjo zaposlenosti. Število delovno aktivnih se je povečalo za 4.5%, največ v zadnjih petih letih. Največ novih zaposlitev je bilo zaradi oblikovanja profesionalne vojske in vzpostavljanja schengenske meje, toda skoraj prav toliko se je lani število zaposlenih povečalo tudi v drugih organih državne uprave in v upravnih enotah⁴⁵. Zaposlovanje v javni upravi se je nekoliko umirilo v drugem polletju 2003, potem ko je maja lani vlada sprejela nov skupni kadrovski načrt za leto 2003. V dejavnosti izobraževanja (M) je bila v letu 2003 rast števila delovno aktivnih najnižja v zadnjih štirih letih, in sicer le 1.2-odstotna (v letu 2002 1.8-odstotna). Glede na predhodno leto se je upočasnilo zaposlovanje na vseh področjih izobraževanja razen na področju predšolske vzgoje

⁴² Po anketi GZS o poslovnih pričakovanjih podjetij v letu 2004 je v skupini drugih storitev (poleg večine poslovnih storitev še promet in turizem) večji delež tistih podjetij, ki pričakujejo izboljšanje v drugem polletju 2004 glede na prvo polletje (34%), kot delež tistih podjetij, ki pričakujejo izboljšanje že v prvem polletju 2004 (31%). V skladu s to anketo je tudi napoved zaposlovanja v dejavnosti K za prvo četrtletje zmerno pozitivna, pozitivne pa so tudi ocene glede prodaje, zlasti za podjetja s področja obdelave podatkov in poslovanja z nepremičninami.

⁴³ V skupino javnih storitev po metodologiji Eurostata zajemamo področja Standardne klasifikacije dejavnosti od L do P.

⁴⁴ Prispevek javnih storitev k rasti dodane vrednosti celotnega gospodarstva (2.3%) je lani znašal kar 0.7-odstotne točke, delež javnih storitev v strukturi dodane vrednosti celotnega gospodarstva pa se je povečal za 0.4 strukturne točke, na 18.7%.

⁴⁵ V skupini 75.1 – Javna uprava ter ekonomska in socialna politika se je v letu 2003 na medletni ravni število delovno aktivnih v povprečju povečalo za 4.3% (989 oseb), v skupini 75.2 – Posebne dejavnosti za celotno družbeno skupnost (vključuje Policijo in Slovensko vojsko) pa za 4.9% (1075 oseb).

Okvir 8: Nacionalni program izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji

Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v RS je bila po nekaj letih priprave in usklajevanja v začetku letošnjega aprila potrjena na vladi in predložena v parlamentarno obravnavo. Z uresničevanjem te resolucije naj bi v Sloveniji do leta 2010 odpravili največje zaostanke na področju izobraževanja odraslih ter dosegli dva najpomembnejša cilja, ki jih je postavila Evropska unija: 1) delež odraslih z najmanj srednješolsko izobrazbo v starosti od 25 do 64 let bo dosegel najmanj 85% in 2) udeležba delovno aktivnega prebivalstva v vseživljenjskem učenju bo najmanj 15%. Viri javnih sredstev za uresničevanje programa so državni proračun, proračuni lokalnih skupnosti in sredstva evropskih skladov. Za leti 2004 in 2005 so bile projekcije potrebnih sredstev za uresničitev operativnih ciljev že usklajene s sprejetima državnima proračunoma, in sicer je v letu 2004 (prvo leto nacionalnega programa) predvidenih realno kar za 77.2% več sredstev za izobraževanje odraslih kot leto prej (v letu 2003 so po oceni znašala 4,734.5 mio SIT) ter v letu 2005 še za nadaljnjih 8.7%. Za naslednja leta do 2010 je načrtovana povprečno 6.2-odstotna letna realna rast javnih sredstev. Glede na tolikšno povečanje vlaganj v izobraževanje odraslih smo v napovedi realne rasti dodane vrednosti za leti 2004 in 2005 predvideli bistveno hitrejšo rast tega področja kot v preteklih letih, kar bi prispevalo k ohranitvi ravni povprečne realne stopnje rasti dodane vrednosti v dejavnosti izobraževanja iz zadnjih let, ob sicer pričakovanem umirjanju rasti na področju osnovnega šolstva.

in osnovnošolskega izobraževanja, kjer se je v zadnjem letu uvajanja devetletke ohranila stopnja rasti števila delovno aktivnih iz leta 2002 (1.2%). Na področju višjega in visokega šolstva se je v letu 2003 rast števila delovno aktivnih znižala na 2.2% (v letu 2002 4.1%), kljub uvedenim novim programom in rasti števila študentov; v skupini pretežno tržnih storitev izobraževanja odraslih in drugega izobraževanja se je tudi že drugo leto zapored umirjala in je dosegla komaj 2.3%. V *zdravstvu in socialnem varstvu (N)* je bila v letu 2003 realna rast dodane vrednosti visoka, 4.4-odstotna (v letu 2002 3.5-odstotna). Nadaljevala se je visoka rast zaposlovanja v dejavnosti socialnega varstva (4.4%), medtem ko je bila rast zaposlenih v dejavnosti zdravstva 2.0-odstotna (2.2% v letu 2002). Na področju zdravstva je naraščala predvsem zaposlenost v dejavnosti bolnišnic (2.5%; v letu 2002 2.0%) in v dejavnosti specialističnih ambulant (2.2% – po oceni predvsem v zasebnih specialističnih ambulantah; v letu 2002 8.4%); na področju socialnega varstva pa se je najbolj povečala v pretežno tržnih storitvah, kamor spadajo domovi za ostarele. V dejavnosti *drugih javnih, skupnih in osebnih storitev (O)* je bila v letu 2003 zabeležena enaka realna stopnja rasti dodane vrednosti kot v letu 2002. Rast števila delovno aktivnih se je na medletni ravni okrepila na 3.1% (2.0% v letu 2002), in sicer se je po dveh letih krčenja lani najbolj, za 4.8%, povečalo število zaposlenih v dejavnosti združenj in sindikatov. V dejavnosti O sicer največji del dodane vrednosti ustvarijo tržne dejavnosti, predvsem s področja rekreacijskih, kulturnih in športnih dejavnosti, kjer pa se je lani rast zaposlenosti nekoliko umirila (na 3.1%; 4.3% v letu 2002).

Realna rast dodane vrednosti javnih storitev bo v naslednjih dveh letih zaostajala za rastjo celotnega gospodarstva; v letu 2004 bo znašala 3.4%, v letu 2005 pa

3.6%. Na podlagi načrta delovnih mest za leti 2004 in 2005⁴⁶ ter predvidene rasti plač (gl. str. 97) pričakujemo, da bo realna rast dodane vrednosti v *dejavnosti javne uprave, obrambe in obveznega socialnega zavarovanja* v letu 2004 nižja kot v preteklem letu, v letu 2005 pa naj bi se ponovno nekoliko okrepila. V dejavnosti *izobraževanja* lahko v letu 2004 pričakujemo hitrejšo rast na področju višjega in visokega šolstva, saj je v šolskem letu 2004/2005 na višjih in visokih šolah že predvidenih vrsta novih izobraževalnih programov in več razpisanih študijskih mest⁴⁷. Tudi področje izobraževanja odraslih naj bi se v skladu z Nacionalnim programom izobraževanja odraslih (gl. okvir 8) in predvidenimi večjimi vlaganji v naslednjih letih pospešeno razvijalo. *V zdravstvu* pričakujemo, da se bo razmeroma visoka rast zaposlenosti v javnih zdravstvenih zavodih v prihodnje najverjetneje nekoliko upočasnila. Na področju *drugih javnih, skupnih in osebnih storitev*, ki so pretežno tržno usmerjene, ob napovedani višji gospodarski aktivnosti in predvsem okrepljeni rasti zasebne potrošnje, v naslednjih dveh letih pričakujemo postopno višanje rasti dodane vrednosti.

⁴⁶ V skupnem kadrovskem načrtu za nevladne, pravosodne in vladne proračunske uporabnike za leti 2004 in 2005 (nanaša se na približno 70% zaposlenih v dejavnosti L) je predvidenih 470 novih zaposlitev v letu 2004 in 770 v letu 2005. Pri pripravi kadrovskega načrta je bil upoštevan sklep vlade sprejet julija 2003 (ob obravnavanju makrofiskalnih okvirov za leti 2004–2007) o linearnem zmanjšanju števila zaposlenih za en odstotek v letu 2004 in za en odstotek v letu 2005 v organih državne uprave, pri čemer sta izvzeti Policija in Slovenska vojska.

⁴⁷ Za šolsko leto 2004/2005 je v razpisu za vpis na univerze in visoke šole predvidenih 520 več vpisnih mest (skupno 23,379), v razpisu za vpis v višje strokovno izobraževanje pa je novih 760 vpisnih mest. Poleg največjega skupnega števila vpisnih mest doslej se izboljšuje tudi razmerje med razpisanimi mesti na rednem in izrednem študiju.

3. Ekonomski odnosi s tujino

3.1. Mednarodna konkurenčnost⁴⁸

V povprečju leta 2003 sta se cenovna in stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti poslabšali, v največji meri zaradi šibkega ameriškega dolarja. Slovenski tržni delež na tujih trgih se je povečal tretje leto zapored, vendar ob močno upočasnjeni dinamiki rasti.

Na valutnem območju razvitih OECD trgovinskih partneric se je cenovna konkurenčnost slovenskega gospodarstva lani poslabšala. Zaradi močnega padca ameriškega dolarja do evra je tolar v letu 2003 do košarice valut OECD⁴⁹ nominalno depreciriral le za 0.2% (gl. okvir 9). Postopno umirjanje nominalne deprecijacije tolarja do evra se je namreč nadaljevalo (iz 3.7% v povprečju leta 2002 na 3.2% v povprečju leta 2003). Kljub umirjanju rasti relativnih cen življenjskih potrebščin (iz 5.8% na 4%) je tolar do košarice valut OECD realno pospešeno apreciriral (za 3.8%). Če upoštevamo lani močno upočasnjeno rast relativnih cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih (iz 5% na 1.4%), pa se je realna apreciacija efektivnega tečaja tolarja umirila (na 1.2%). Pri tem se je na valutnem območju evra slovenska cenovna konkurenčnost lani le rahlo poslabšala (merjeno z relativnimi cenami življenjskih potrebščin za 0.8%) oz. celo izboljšala (merjeno z relativnimi cenami industrijskih proizvodov pri proizvajalcih za 1.5%).

Precej slabša kot pred letom je bila lani slovenska cenovna konkurenčnost tudi v primerjavi s Hrvaško in CEFTA-4⁵⁰. Tolar se je do hrvaške kune realno (merjeno z relativno inflacijo) okreplil za 5% (v letu 2002 za 0.2%), do valut CEFTA-4 pa za 4.5%, po triletnem realnem upadanju.

*V letu 2003 se je na valutnem območju razvitih trgovinskih partneric trend poslabševanja **stroškovne konkurenčnosti** slovenskih predelovalnih dejavnosti nadaljeval. Tako je tolar do košarice valut OECD, deflacioniran z rastjo relativnih stroškov dela na enoto proizvoda, realno apreciriral za 2.4%. Poslabšanje je bilo posledica močno upočasnjene deprecijacije nominalnega efektivnega tečaja tolarja (zaradi šibkega ameriškega dolarja, gl. okvir 9). Rast realnih stroškov dela na zaposlenega, deflacionirana s cenami življenjskih potrebščin, je bila namreč skromna*

⁴⁸ Za mednarodno konkurenčnost slovenskega gospodarstva je dolgoročno odločilno ustvarjanje znanja, tako v njegovem podjetniškem sektorju kot družbi kot celoti. Povečevanje konkurenčnosti podjetniškega sektorja spremljamo s kazalniki konkurenčnosti, kazalniki strukturnih sprememb (investicijska aktivnost, factorska struktura izvoza, struktura izvoza glede na tehnološko zahtevnost panog, delež inovativnih podjetij) in kazalniki internacionalizacije (delež vhodnih in izhodnih neposrednih investicij). Med kazalniki konkurenčnosti sta poleg produktivnosti dela, ki je eden od temeljnih indikatorjev konkurenčne sposobnosti gospodarstva, še stroški dela na enoto proizvoda in tržni delež, ki kaže, ali je rast izvoza posledica izboljšanja izvozne konkurenčnosti ali pa rasti izvoznih trgov. Ker tečaj, relativne cene in relativni stroški dela na enoto proizvoda v odprtem gospodarstvu, kot je slovensko, kratkoročno pomembno vplivajo na njegovo poslovanje, odražajo pa se tudi na rasti tržnih deležev, se v tem poglavju osredotočamo nanje, analiza kazalnikov strukturnih sprememb in internacionalizacije pa je dostopna v Poročilu o razvoju 2004.

⁴⁹ Evra, ameriškega dolarja, švicarskega franka in britanskega funta.

⁵⁰ Češko, Madžarsko, Poljsko in Slovaško.

Tabela 25: Indikatorji cenovne in stroškovne konkurenčnosti

- Povprečne stopnje rasti v %

	2001	2002	2003	2004
			Ocena	Napoved
Efektivni tečaj tolara¹				
Nominalno	-5.8	-2.9	-0.2	-0.8
Realno - defl. cene življen. potrebščin	-0.1	2.7	3.8	1.1
Stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih in komponente²				
V SIT nominalno	8.5	6.3	3.3	1.6
V košari valut ³	2.2	3.2	3.1	0.8
V košari valut - relativno ⁴	0.7	2.4	2.4	0.3
Stroški dela na zaposlenega - realno ⁵	1.8	2.3	1.1	2.4
Čiste plače in drugi prejemki	0.8	1.6	0.3	2.2
Davčna obremenitev plač ⁶	0.6	0.4	0.3	0.0
Produktivnost dela ⁷	1.8	3.4	3.4	4.1
Cene / devizni efektivni tečaj	2.1	4.3	5.4	2.5

Vir podatkov: APP, BS, SURS, OECD, EC, preračuni UMAR.

Opombe:

¹ Rast vrednosti pomeni rasti vrednosti tolara in obratno

² Za podjetja in organizacije s 3 in več zaposlenimi, (ZAP-M)

³ Samo domači faktorji

⁴ Glede na rast stroškov dela na enoto proizvoda 7 najpomembnejših OECD trgovinskih partneric

⁵ Deflacirano s cenami življenjskih potrebščin

⁶ Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev / čiste plače

⁷ Obseg proizvodnje na zaposlenega

(1.1-odstotna, deflacirana z nominalnim efektivnim tečajem pa kar 6.6-odstotna). Izhajala je iz pospešenega padca drugih prejemkov iz dela (za 4.8% glede na 1.1-odstotni padec v letu 2002), pa tudi upočasnjene rasti realnih plač (te so se povečale za 1.9% glede na 2.5%). Rast produktivnosti dela se je ohranila na ravni leta 2002 (3.4%), ker je ob sicer upočasnjeni rasti obsega proizvodnje (iz 2% na 1.6%) nekoliko izraziteje upadla tudi zaposlenost (za 1.7% glede na 1.4%). Na valutnem območju evra se je stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti v letu 2003 nekoliko izboljšala (za 0.6%).

V primerjavi s CEFTA-4 je bil v letu 2003 večletni trend izboljševanja stroškovne konkurenčnosti slovenskih predelovalnih dejavnosti prekinjen. Rast relativnih stroškov dela na enoto proizvoda je bila 2.7-odstotna.

Rast slovenskega agregatnega tržnega deleža se je v letu 2003 upočasnila (iz 0.510% v povprečju leta 2001, na 0.543% v letu 2002 in 0.548% v letu 2003). Upočasnjena rast je bila posledica ponovnega padca tržnega deleža na za slovenske izvoznike zelo pomembnem nemškem (po dveletni rasti) in francoskem trgu (po triletni rasti) ter njegovega pospešenega upadanja na hrvaškem trgu, kjer je bil že v letu 2002 na rekordno nizki ravni (gl. tudi str. 50). Hkrati je bila bistveno počasnejša (3.4-odstotna) kot v letu 2002 (10.2-odstotna) tudi rast tržnega deleža v CEFTA-4. Na italijanskem, avstrijskem in ameriškem trgu se je rast tržnega deleža pospešeno nadaljevala, po enoletnem padcu pa je lani prišlo do njegove ponovne rasti na ruskem trgu. Na trgu

Okvir 9: Učinki šibkega ameriškega dolarja na slovensko cenovno konkurenčnost v letih 2002–2003

Med junijem 2001 in decembrom 2003 se je vrednost ameriškega dolarja do evra zmanjšala nominalno za več kot 30%. V povprečju leta 2003 je bil ameriški dolar do evra nominalno za 16.6% nižji kot pred letom in za 18.7% nižji kot v povprečju let 2001–2002. Kljub močnemu nominalnemu padcu ameriškega dolarja do evra v zadnjih dveh in pol letih pa njegova lanska vrednost od nekoliko dolgoročnejšega povprečja, doseženega v obdobju 1992–2002 ni bistveno odstopala (2.8-odstotni padec). Tudi do švicarskega franka in britanskega funta je ameriški dolar nominalno močno padel, vendar pa je njun vpliv na gibanje košarice valut OECD zaradi majhnega deleža v valutni strukturi slovenske blagovne menjave zelo majhen.

Vpliv močnega padca ameriškega dolarja do evra na poslabšanje slovenske cenovne konkurenčnosti je bil relativno velik, posebej v letu 2003. Prispevek padca vrednosti ameriškega dolarja do košarice valut na poslabšanje v letu 2002 je bil 0.8-odstotne točke, v letu 2003 pa 3.1-odstotne točke. Za toliko bi bilo namreč poslabšanje cenovne konkurenčnosti slovenskih izvoznikov manjše, če bi v letih 2002 in 2003 bilo razmerje ameriškega dolarja do košarice valut enako doseženemu povprečju v letu 2001.

Zaradi hitrega upadanja vrednosti dolarja je bilo po juniju 2001 poslabšanje cenovne konkurenčnosti slovenskih izvoznikov na valutnem območju ameriškega dolarja zelo izrazito. Realni tečaj dolarja do USD je bil deflacioniran z relativnimi cenami življenjskih potrebščin decembra 2003 za 46.3% višji kot junija 2001, v povprečju leta 2003 za 19.8% višji kot pred letom, za 24% višji kot v povprečju let 2001–2002 in le za 6.1% višji kot v povprečju let 1992–2002.

Delež blagovne menjave slovenskega gospodarstva, ki se realizira v ameriških dolarjih, je relativno majhen, in se zmanjšuje. V obdobju 1995–2003 se je delež izvoza blaga, realiziranega v ameriških dolarjih znižal, od 12.9% na 9.4%, uvoza pa od 17.2% na 12.9%, medtem ko se je v evrih (oz. valutah trgovinskih partneric, ki so prevzele evro) povečal od 80.4% na 87.3% oz. od 76.9% na 83.7%. Delež izvoza in uvoza realiziranega v britanskih funtih in švicarskih frankih je od skupnih 2.5% padel na 1%. Saldo slovenske blagovne menjave realizirane v ameriških dolarjih je bil stalno izrazito negativen; pokritje uvoza z izvozom se je od leta 1995 gibalo med 50% in 70%.

Zaradi večjega dolarskega uvoza blaga od izvoza realiziranega v dolarjih so na agregatni ravni učinki šibkega ameriškega dolarja na poslovanje slovenskega gospodarstva pozitivni. Ob predpostavljene nespremenjenih dolarskih cenah padec ameriškega dolarja do dolarja sicer vpliva na znižanje tolarskih prihodkov iz izvoza na eni strani, vendar pa na drugi strani poceni tudi v dolarjih izražen uvoz. Ker je obseg prvega v primerjavi z drugim manjši, je učinek na agregatni ravni pozitiven. To velja tudi za blagovno menjavo z Rusijo, kjer je, ob sicer pozitivnem saldu blagovne menjave, dolarski uvoz v primerjavi z dolarskim izvozom stalno večji.

Predvsem kratkoročno so tako prizadeta le tista podjetja, ki so neto izvozniki na valutno območje ameriškega dolarja. Mnogi med njimi se pred tovrstnimi tečajnimi

Okvir 9: Učinki šibkega ameriškega dolarja na slovensko cenovno konkurenčnost v letih 2002–2003- nadaljevanje

riziki tudi zavarujejo, zato je vpliv na njihove rezultate poslovanja manjši in bolj postopen. Po drugi strani pa njihova cenovna konkurenčnost na dolarskem valutnem območju tudi lani ni bistveno odstopala od dolgoročnega povprečja.

Padec ameriškega dolarja do evra ima na slovensko gospodarstvo tudi posredni učinek. Močan evro poslabšuje izvozno konkurenčnost držav evro območja, kar povečuje negotovost njihovega gospodarskega okrevanja. Ker Slovenija z njimi realizira glavnino svoje blagovne menjave, lahko močan evro negativno vpliva tudi na našo gospodarsko rast.

EU je bila tudi v letu 2003 rast slovenskega tržnega deleža nižja od rasti tržnega deleža CEFTA-4. V državah nekdanje Jugoslavije, ki v preračun agregatnega tržnega deleža niso zajete, se je lani po dveletni skromni rasti v Makedoniji slovenski tržni delež zmanjšal (na rekordno nizkih 7.3%). Rast slovenskega tržnega deleža v Srbiji in Črni gori se je upočasnjeno nadaljevala (iz 5.2% na 5.4%). S podatki za Bosno in Hercegovino, kjer se je v letu 2002 trend rasti slovenskega tržnega deleža pospešeno nadaljeval (iz 12.3% na 13.6%), za leto 2003 še ne razpolagamo.

Na začetku leta 2004 se je pod vplivom okrepitve ameriškega dolarja in močnega umirjanja rasti relativnih cen življenjskih potrebščin slovenska cenovna konkurenčnost na valutnem območju razvitih OECD partneric celo izboljšala, trend poslabševanja na medletni ravni pa se je močno umiril. V nasprotju s tem se je, upoštevajoč pospešeno rast relativnih cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih, poslabšanje cenovne konkurenčnosti povečalo. Medtem ko se je trend postopnega umirjanja nominalne depreciacije tolarja do evra nadaljeval, je tolar do košarice valut OECD marca v primerjavi z decembrom nominalno padel za 0.6% (enako kot tolarja do evra), v prvih treh mesecih skupaj glede na primerljivo obdobje pred letom pa za 0.1% (do evra za 2.6%). Realno je bil, merjeno z rastjo relativnih cen življenjskih potrebščin, marca za 0.3% nižji kot decembra (do evra za 0.1%), v prvih treh mesecih skupaj pa za 2.2% višji kot pred letom (do evra za 0.3% nižji). Če upoštevamo rast relativnih cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih, je bil tolar februarja do košarice valut OECD realno za 1% višji (do evra za 0.6%), v prvih dveh mesecih skupaj glede na primerljivo obdobje pred letom pa za 2.9% višji (do evra za 0.4%).

V primerjavi s Hrvaško in CEFTA-4 se je cenovna konkurenčnost v prvih dveh mesecih letos izboljšala (merjeno z relativno inflacijo je tolar depreciral za 1.2% oz. 0.5%), na medletni ravni pa je bila slabša (realna apreciacija tolarja za 0.6% oz. 3%).

Stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti se je po izboljšanju v lanskem zadnjem četrtletju na začetku leta 2004 ponovno poslabšala. Relativni stroški dela na enoto proizvoda v košarici valut OECD so bili februarja za 0.7% (trendno) oz. 1.2% (po desezoniranih podatkih) višji kot decembra, v prvih dveh

meseceh skupaj pa za 4.7% višji kot pred letom. Poslabšanje je bilo na mesečni ravni posledica upadanja produktivnosti dela (za 0.4% oz. 1.2%) zaradi krčenja obsega proizvodnje (za 0.7% oz. 1.5%). Na medletni ravni pa je poslabšanje izhajalo iz pospešene rasti realnih stroškov dela na zaposlenega (deflacionirano s cenami življenjskih potrebščin za 3.1%), medtem ko se je rast produktivnosti dela upočasnila (na 1.8%).

V povprečju leta 2004 bo na valutnem območju razvitih OECD trgovinskih partneric poslabšanje slovenske cenovne konkurenčnosti precej manj izrazito kot pred letom, stroškovna konkurenčnost slovenskih predelovalnih dejavnosti pa se bo le rahlo poslabšala. Ob tehnični predpostavki, da bo ameriški dolar do evra do konca leta nihal okoli razmerja 1.22 USD za 1 evro, bo tolar do košarice valut OECD nominalno za 0.8% nižji (do evra za 2.1% nižji). Pri nadaljnjem umirjanju rasti relativnih cen življenjskih potrebščin (na 1.9%) bo realna rast efektivnega tečaja tolarja 1.1-odstotna (do evra naj bi tolar realno padel za 0.2%). Rast produktivnosti dela se bo pod vplivom oživljanja proizvodnje (3.1-odstotna rast obsega proizvodnje predelovalnih dejavnosti) okrepila na 4.1%, saj pričakujemo, da se bo v predelovalnih dejavnostih umirilo upadanje zaposlenosti (na -1%). Ob upočasnjeni nominalni rasti bo realna rast stroškov dela na zaposlenega, deflacionirana s cenami življenjskih potrebščin precej nižja (2.4-odstotna) od rasti produktivnosti dela, deflacionirana z deviznim tečajem pa nekoliko višja (4.9-odstotna). Relativni stroški dela na enoto proizvoda v košari valut OECD se bodo v predelovalnih dejavnostih zato rahlo povečali (za 0.3%).

3.2. Plačilna bilanca

*Tekoči račun plačilne bilance je leta 2003 izkazoval skromen presežek (16.7 mio EUR oz. 0.1% BDP), precej nižji kot leta 2002 (329.7 mio EUR oz. 1.4% BDP po plačilnobilančni statistiki). Nižji presežek je bil posledica večjega **primanjkljaja v trgovinski bilanci** in nekoliko manjšega presežka v storitveni bilanci glede na leto 2002. Povečanje blagovnega primanjkljaja (iz 265.4 mio EUR v 2002 na 544.3 mio EUR) je bilo skoraj v celoti posledica količinskih (realnih) gibanj, saj so se pogoji menjave blaga le neznatno poslabšali (indeks 99.9). Rast izvoznih dohodkov je bila nizka predvsem zaradi skromnega izvoza v države EU, ki so naše najpomembnejše trgovinske partnerice. Izvoz blaga na te trge se je pričel krepiti šele v zadnjem četrtletju, medtem ko je izvoz blaga v ZDA, države CEFTA in tudi Rusijo dosegal visoke rasti. Izvoz blaga na Hrvaško je ohranil zmerno rast iz leta 2002, v ostale države bivše Jugoslavije pa se je zmanjšal (gl. str. 50). K povečanju uvoza je poleg višjih cen nafte (28.8 USD za sodček, v letu 2002 25 USD) v največji meri prispeval uvoz industrijskih strojev in vozil, največ iz EU (gl. tudi str. 58 in 54). Tako se je v primerjavi z letom 2002 blagovni primanjkljaj z državami EU povečal, znižal pa z državami neevropskimi članicami OECD in z državami CEFTE; blagovni presežek v trgovanju z državami nekdanje Sovjetske zveze se je nekoliko povečal, znižal pa v trgovanju z državami nekdanje Jugoslavije.*

Storitvena bilanca je lani ob veliko hitrejši rasti uvoza kot izvoza storitev v primerjavi z letom 2002 zabeležila nižji presežek, in sicer 540.9 mio EUR (leta 2002 626.9 mio EUR). Na izvozni strani so slabi rezultati predvsem posledica

velikega padca izvoza ostalih storitev (vse storitve brez potovanj in transportnih storitev), med njimi zlasti storitev posredovanja, konstrukcijskih in finančnih storitev, manjši pa je bil tudi izvoz zavarovalniških in računalniških storitev. Hkrati se zaradi naraščajočih potreb gospodarstva po teh storitvah stalno povečuje njihov uvoz, zato se je primanjkljaj v menjavi ostalih storitev v letu 2003 v primerjavi z letom prej povečal. V okviru izvoza storitev so se sicer najbolj povečale transportne storitve, vendar se je močno okrepil tudi uvoz teh storitev, ki je vezan na blagovni uvoz. Izvoz potovanj se je povečal, še bolj pa njihov uvoz, na katerega sta vplivali predvsem večje trošenje gospodinjestev in tudi realna apreciacija tolarja. Kljub višji uvozni rasti potovanj in transportnih storitev od izvozne, pa se je zaradi izboljšanih pogojev menjave storitev (višjih izvoznih cen prevoznih, gostinskih in nastanitvenih storitev) presežek v menjavi teh storitev povečal.

Primanjkljaj v bilanci faktorskih dohodkov se je v letu 2003 znižal, predvsem zaradi nižjega zneska reinvestiranih dobičkov (iz 174.2 mio EUR v 2002 na 72.7 mio EUR). Na strani prilivov so se zaradi večjih portfeljskih naložb domačih vlagateljev v tujini najbolj povečale prejete obresti od naložb v obveznice in zadolžnice. Hkrati so se plačane obresti na zunanji dolg povečale za 2.3%; relativno manj obresti so plačala domača podjetja in državni sektor, več pa domače poslovne banke (gl. tudi str. 84). Odliv na strani obresti bi bil glede na povečanje zunanjega dolga še večji, če se ne bi znižale tudi obrestne mere na mednarodnih finančnih trgih. Kljub večjim plačilom obresti na tuje kredite pa je bilo znižanje primanjkljaja v bilanci faktorskih dohodkov večinoma posledica precej nižjih reinvestiranih dobičkov tujih vlagateljev. Presežek v bilanci tekočih transferjev se je znižal (iz 142.4 mio EUR v 2002 na 92.8 mio EUR). To je bila predvsem posledica glede na 2002 večjega neto odliva transferjev ostalih sektorjev (zavarovanja in ostali transferji), medtem ko so transferji državnega sektorja ostali približno na enaki ravni kot leto prej.

*V primerjavi z letom 2002 je bil ob nižjem presežku na tekočem računu v letu 2003 manjši tudi **neto finančni tok** (brez mednarodnih denarnih rezerv). Znašal je 228.2 mio EUR, kar predstavlja le 14.3% neto toka v letu 2002, spremenila pa se je tudi njegova struktura. Tako so med pritoki kapitala v letu 2003 prevladovali neto pritoki iz naslova posojil ter gotovina in vloge bank (depoziti tujih kapitalsko povezanih bank pri domačih bankah). Kapital pa je odtekal preko gotovine in vlog prebivalstva ter komercialnih kreditov, pa tudi naložb v vrednostne papirje in neposrednih naložb, ki so zabeležile neto odtok.*

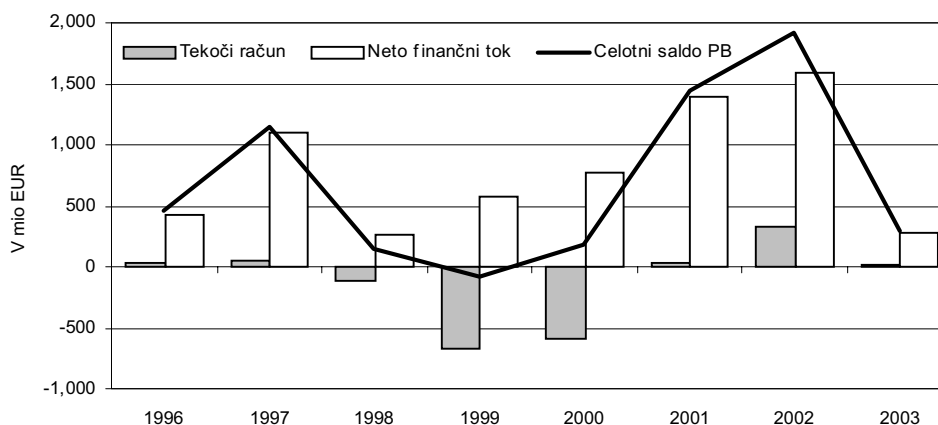
Slovenija je bila v letu 2003 neto investitor v tujino na področju neposrednih naložb in naložb v vrednostne papirje. Glede na leto 2001 in še posebej leto 2002 se je namreč močno znižal priliv tujih neposrednih naložb, ki so lani dosegle le 160.4 mio EUR oz. 0.7% BDP (leta 2002 1,706.9 mio EUR oz. 7.3% BDP, gl. tudi str. 81). Po drugi strani pa so slovenska podjetja v obliki lastniškega kapitala v tujini investirala 269.4 mio EUR, zlasti v države na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Vrednost teh naložb je bila najvišja doslej in prvič po letu 1992 večja od prilivov iz tega naslova. Povečale so se tudi naložbe v tuje vrednostne papirje, na 193.6 mio EUR (v letu 2002 94.1 mio EUR) in skupaj s tujimi v Sloveniji, ki so se zmanjšale, dosegle 218.9 mio EUR neto odliva. Odliv kapitala preko kratkoročnega komercialnega kreditiranja tujine se je zaradi upočasnjene rasti blagovnega izvoza zmanjšal (iz 419.4 mio EUR na 235.3 mio EUR). Po podatkih BS so se neto terjatve

iz tega naslova najbolj povečale do držav nekdanje Jugoslavije, ZDA in do držav nekdanje Sovjetske zveze. Neto pozicija posojil (med kapitalsko nepovezanimi družbami) kaže, da je bila Slovenija neto prejemnica posojil v vrednosti 870.5 mio EUR (v letu 2002 598.4 mio EUR), pri čemer se je povečalo predvsem dolgoročno zadolževanje poslovnih bank v tujini (iz 367.8 mio EUR v 2002 na 674.4 mio EUR, gl. tudi str. 127). To je tudi največ prispevalo k povečanju zunanega dolga (gl. tudi str. 84), saj so se podjetja v letu 2003 v tujini zadolžila za malo manj kot leta 2002. Njihovo zadolževanje pa je bilo še vedno na razmeroma visoki ravni (523.5 mio EUR), kar pojasnjujemo z razlikami v stroških najem kredita doma in v tujini. Postavka gotovina in vloge domačih bank izkazuje pritek zaradi nadaljnje interveniranja centralne banke na deviznem trgu (gl. str. 117), s čimer so se devizne vloge bank zmanjšale (za 203.9 mio EUR). Vloge so pritekale tudi od tujih kapitalsko povezanih bank zaradi višjih obrestnih mer v Sloveniji kot v tujini (za 427.7 mio EUR). Na strani prebivalstva pa je bil podobno kot v letu 2002 zabeležen visok odliv (591.5 mio EUR), kar je morda povezano z negotovostjo prebivalstva glede tečaja evra pred vstopom v EU in ERM II, vračili morebitnih gotovinskih deviznih kreditov in gotovinskimi naložbami v tujino, predvsem v države bivše Jugoslavije.

Ob skromnem presežku na tekočem računu in nižjih neto kapitalskih prilivih so se mednarodne denarne rezerve povečale le za 294.7 mio EUR (leta 2002 1,918.7 mio EUR). Ob koncu leta 2003 je **stanje mednarodnih rezerv centralne banke** znašalo 6,879.0 milijonov EUR, stanje deviznih rezerv poslovnih bank pa 1,024.8 milijonov EUR. Mednarodne denarne rezerve so zadoščale za kritje 5.9-mesečnega uvoza blaga in storitev.

V prvih dveh mesecih letos je bil presežek tekočih transakcij glede na isto obdobje lani nekoliko večji (lani 56.4 mio EUR, letos 91.9 mio EUR). Hitrejša rast izvoznih od uvoznih tokov, predvsem na Hrvaško in v Rusijo, je v primerjavi z istim obdobjem lani znižala trgovinski primanjkljaj (38 mio EUR, v istem obdobju lani 81.3 mio EUR). Hkrati pa je bil presežek v bilanci storitev nekoliko nižji. **Neto finančni tok**

Slika 6: Gibanje tekočega in kapitalsko-finančnega računa plačilne bilance, v mio EUR

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

kapitala (brez mednarodnih denarnih rezerv) je izkazoval odliv kapitala (-23.7 mio EUR, v istem obdobju lani priliv 38.7 mio EUR). Ta je bil posledica predvsem glede na isto obdobje lani večjega povečanja terjatev v obliki komercialnih kreditov in odliva kapitala iz naslova naložb v vrednostne papirje. Glavni viri pritoka kapitala so bila še nadalje najeta posojila v tujini, predvsem bank, v primerjavi s prvima dvema mesecema lani pa je bilo zadolževanje podjetij letos skromnejše. Z nadaljnjo intervencijo centralne banke (začasnega odkupa deviz) je bil večji kot v prvih dveh mesecih lani tudi priliv kapitala iz naslova gotovina in vloge domačih bank.

Saldo tekočega računa naj bi v letu 2004 izkazoval skromen primanjkljaj, ki bo po oceni znašal 39 mio EUR oz. 0.2% BDP. Pri tem se bo ob hitrejši rasti uvoznih od izvoznih blagovnih tokov (gl. str. 50) trgovinski primanjkljaj povečal in znašal 649 mio EUR. Kljub hitrejši rasti uvoza storitev naj bi se pri izboljšanih pogojih menjave storitev presežek v storitveni bilanci rahlo povečal, na 548 mio EUR. V bilanci faktorskih dohodkov pa naj bi se ob nizkih obrestnih merah na mednarodnih finančnih trgih prejemki od kapitala nekoliko znižali. V okviru izdatkov od kapitala pričakujemo povečanje reinvestiranih dobičkov tujih vlagateljev v Sloveniji, saj naj bi bil priliv tujih neposrednih investicij večji kot lani. Tako se bo primanjkljaj v faktorskih dohodkih povečal na 116 mio EUR. Slovenija bo v letu 2004 neto prejemnica sredstev iz proračuna EU, zato se bo povečal presežek v bilanci tekočih transferjev, na 178 mio EUR.

Primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance naj bi se v letu 2005 še nekoliko povečal, na 103 mio EUR ali 0.4% BDP. Rast blagovno-storitvenih tokov se bo sicer na izvozni strani okrepila, na uvozni strani pa ob nekoliko nižji rasti investicij in zasebne porabe v primerjavi z letom 2004 upočasnila (gl. str. 50). Razlika med uvozno in izvozno rastjo se bo zmanjševala, vendar bo rast uvoza še vedno hitrejša od rasti izvoza. Tako se bo trgovinski primanjkljaj v letu 2005 povečal na 713 mio EUR. Nekoliko večji naj bi bil tudi presežek v storitveni bilanci (557 mio EUR). V primerjavi z letom 2004 pričakujemo tudi povečanje izdatkov od lastniškega kapitala (dividende in razdeljen dobiček in reinvestirani dobički), zaradi česar bo večji primanjkljaj v bilanci faktorskih dohodkov (128 mio EUR). Neto priliv iz proračuna EU bo po ocenah na ravni neto priliva iz leta 2004, kar pomeni, da se bo presežek v bilanci tekočih transferjev le neznatno povečal (na 181 mio EUR).

3.3. Neposredne tuje investicije

V tranzicijskih državah, novih članicah EU je leta 2003 prvič od začetka tranzicije prišlo do velikega zmanjšanja prilivov neposrednih tujih investicij (NTI)⁵¹. Razlogi za zmanjšanje so različni; na Češkem je deloma posledica izstopa enega glavnih tujih delničarjev iz telekomunikacijske skupine, na Madžarskem so tuje podružnice leta 2003 vrnile velike zneske posojil svojim matičnim podjetjem, v Slovaški so bili, prav tako kot v Sloveniji, zelo veliki prilivi leta 2002 posledica enega ali dveh velikih tujih prevzemov, kar se v letu 2003 ni ponovilo (Hunya 2004). Nove članice EU, predvsem Madžarska, Slovenija in Poljska, pa so v letu 2003 precej povečale

⁵¹ Upadanje svetovnih tokov NTI se je v letu 2003 po dveh letih ustavilo. Tako so svetovni prilivi NTI leta 2003 znašali 653.2 mrd EUR, kar je za 1.9 mrd EUR več kot v letu 2002 (UNCTAD, januar 2004).

Tabela 26: Prilivi in odlivi NTI v državah novih članicah EU v letih 2002 in 2003

v mio EUR	PRILIVI		ODLIVI ¹	
	2002	2003	2002	2003
Češka	9,012	2,289	-219	-206
Madžarska	908	-85	-276	-1,371
Poljska	4,371	3,935	-228	-288
Slovaška	4,260	600	-5	-20
Slovenija	1,707	160	-99	-269
Estonija	307	699	-140	-118
Latvija	407	311	-9	-35
Litva	772	437	-18	-26
SKUPAJ	21,745	8,347	-993	-2,332

Vir: Hunya, G. 2004. Central European accession countries losing attractiveness? Vienna: WIW.
Opomba: ¹Negativni predznak pomeni odliv.

odlive NTI v tujino. V kolikšni meri je to odraz spoznanja podjetij o potrebi večje internacionalizacije svoje dejavnosti, v kolikšni meri pa le akcij posameznih podjetij, na Madžarskem predvsem podjetij v tuji lasti, sicer ni popolnoma jasno. Za Slovenijo lahko z gotovostjo trdimo, da se podjetja vse bolj zavedajo nuje hitrejšje internacionalizacije svoje dejavnosti.

Povečevanje stanja vhodnih in izhodnih NTI kaže na vse večjo internacionalizacijo slovenskega gospodarstva. Delež stanja vhodnih NTI v BDP Slovenije se je v obdobju 1995–2002 povečal od 9.5% na 16.8%, delež stanja izhodnih NTI v BDP pa od 2.6% na 6.1%. Vendar pa je Slovenija v primerjavi z državami EU in državami novimi članicami EU med tistimi z najnižjim deležem stanja vhodnih NTI v BDP; še nižji delež sta imeli v letu 2002 le Italija in Grčija. Vse analizirane države so v obdobju 1995–2002 močno povečale delež stanja NTI v BDP: v EU je bil višji za 18.2 odstotne točke, v državah novih članicah EU za več kot 15 odstotnih točk, v Sloveniji pa samo za 7.3 odstotne točke. Med novimi članicami EU imajo sicer najvišje deleže stanja NTI v BDP Estonija (65.9%), Češka (54.8%), Slovaška (43.2%) in Madžarska (38.2%). Bolje se Slovenija v primerjavi z drugimi novimi članicami EU odreže na področju izhodnih NTI. Vendar sta leta 2002 tudi po deležu stanja izhodnih NTI v BDP Estonija in Madžarska prehiteli Slovenijo. V primerjavi z državami EU seveda Slovenija tudi po tem kazalcu močno zaostaja (UNCTAD 2003).

V letu 2003 je bil priliv NTI v Slovenijo izredno skromen, medtem ko so bili odlivi NTI iz Slovenije rekordni. Po precejšnjemu povečanju prilivov NTI v Slovenijo leta 2001 (412.4 mio EUR) in po rekordnih prilivih leta 2002 (1,706.9 mio EUR) so se prilivi v letu 2003 spet vrnili na raven pred letom 2001, saj so znašali le 160.4 mio EUR. Veliki prilivi NTI v letu 2001 in še posebej v letu 2002 so bili posledica nekaterih tujih prevzemov, predvsem prevzema Leka s strani švicarskega Novartisa in nakupa 34-odstotnega deleža v Novi Ljubljanski banki s strani belgijske banke KBC. Zato padec prilivov v letu 2003, ko v Sloveniji ni bilo nekih omembe vrednih tujih prevzemov, niti ne preseneča, saj Slovenija ne nudi spodbudnega okolja za

Tabela 27: Tokovi in stanja vhodnih in izhodnih NTI¹ v Sloveniji v obdobju 1994–2002²

Mio EUR	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vhodne NTI									
Stanje konec leta	1,080.8	1,376.0	1,611.6	1,999.8	2,369.5	2,675.0	3,109.8	2,952.4	3,918.1
Letni priliv ³	98.3	117.4	138.2	294.9	194.3	99.2	149.1	412.4	1,706.9
Stanje kot % BDP	9.2	9.5	10.7	12.4	13.6	14.2	15.1	13.5	16.8
Izhodne NTI									
Stanje konec leta	288.6	382.3	370.6	416.2	542.8	624.7	825.3	1,139.2	1,416.9
Letni odliv ⁴	10.9	7.8	-5.6	-27.7	4.9	-44.7	-71.7	-161.2	-98.7
Stanje kot % BDP	2.5	2.6	2.5	2.6	3.1	3.3	4.0	5.2	6.1

Vir: Banka Slovenije.

Opombe: ¹Podjetja, v katerih ima posamezni tuji investitor 10-odstotni ali višji delež v kapitalu. ²Od leta 1996 naprej so vključene tudi neposredne investicije povezanih gospodarskih družb v drugem kolenu. ³Prilivi so načeloma manjši od sprememb stanj, saj je v plačilnem prometu s tujino zajet le del sprememb stanj. Glavna razlika je, da v prilivih niso zajete spremembe v neto obveznostih do tujega investitorja, poleg tega pa prilivi ne vsebujejo podatkov povezanih gospodarskih družb v drugem kolenu. Od leta 1995 naprej so v podatkih plačilne bilance vključeni tudi reinvestirani dobički. ⁴Negativni predznak pomeni odliv.

“greenfield” NTI. Odlivi NTI iz Slovenije so se povečali na rekordnih 269.4 mio EUR (161.2 mio EUR 2001 in 98.7 mio EUR 2002). Tako je bila v letu 2003 Slovenija neto neposredni investitor v tujino, kar za državo na naši stopnji razvoja ni normalna situacija.

V letu 2003 se je še enkrat pokazalo, da Slovenija ni sposobna pritegniti omembe vrednih novih (“greenfield”) NTI. To ob problemu razpoložljivosti prostorskih pogojev kot takih in visoke cene zemljišč, ob dejstvu, da poslovno nismo najprijaznejše okolje (najrazličnejše mednarodne primerjave še vedno kažejo, da je čas za ustanovitvev podjetja v Sloveniji med daljšimi in stroški med višjimi), in ob odsotnosti resne aktivne politike spodbujanja NTI tudi ne preseneča. Slovenska politika do vhodnih NTI bi zato morala temeljiti na naslednjih točkah:

- Zagotoviti prostorske pogoje za »greenfield« tuje (in domače) investicije. Pravi odgovor na ta problem so industrijski in tehnološki parki, saj na urejen način odpravljajo prostorski problem, pritiskajo na znižanje cen in posredno zmanjšujejo administrativne ovire.
- Spodbujati širitev že obstoječih tujih podjetij v Sloveniji. Analize kažejo, da je precej lažje spodbujati k širitvi že prisotne tuje investitorje v državi, kot pa iskati/pritegniti nove (primer Revoz).
- Pripraviti poseben program spodbujanja prenašanja pozitivnih vplivov NTI na razvoj domačih podjetij (t. i. »spilloverji«). Ti potencialno predstavljajo najvažnejši razvojni učinek NTI.
- Spodbujati NTI v visoko/srednje visoko tehnološke aktivnosti, NTI, ki ustvarjajo »dobra« delovna mesta (high skilled jobs), in NTI, ki iz Slovenije pokrivajo področje JV Evrope. To je treba povezati s kriteriji za strukturne sklade EU, da bi lahko črpali ta sredstva tudi za spodbujanje NTI.
- Agencija za gospodarsko promocijo in tuje investicije mora imeti sredstva in možnosti, da lahko kompetentno konkurira za »greenfield« projekte NTI, za katere tuji investitorji iščejo najboljšo lokacijo.

Okvir 10: Članstvo v EU in neposredne tuje investicije

Vstop v EU bo novim državam članicam na daljši rok prinesel povečanje NTI, predvsem zaradi NTI, ki temeljijo na izkoriščanju prednosti mednarodno integrirane proizvodnje. Manj pa bo NTI usmerjenih v iskanje trga. Izhajajoč iz teorije, namreč ekonomska integracija spodbudi: (i) podjetja iz in izven držav integracije, da izvoz deloma nadomestijo z NTI oziroma s proizvodnjo v novih državah članicah (povečanje prilivov NTI v nove države članice), (ii) podjetja iz držav integracije, da prestrukturirajo svojo proizvodnjo v okviru integracije v luči nove strukture stroškov in koristi ter ekonomij obsega (povečajo se NTI v nekatere stare ali nove države članice, medtem ko se NTI iz drugih umaknejo), (iii) podjetja, da začnejo iskati nove investicijske priložnosti v novih državah članicah, k čemur jih spodbuja zmanjšanje rizika in transakcijskih stroškov (povečajo se NTI). Medtem ko sta prva dva učinka bolj kratkoročna, je tretji bolj dolgoročen in potencialno daleč najpomembnejši. Ni dosti dvoma, da bo vstop v EU novim državam članicam na daljši rok prinesel povečanje NTI. Na kratki rok situacija ni tako jasna. Teorija, večina analiz, zmanjšanje rizika in transakcijskih stroškov, deloma pa tudi izkušnje dosedanjih širitvev govorijo v prid tudi kratkoročnemu povečanju NTI v nove članice. Vendar pa je tudi kar nekaj argumentov, ki govorijo nasprotno. Trgovina med novimi in starimi članicami je bila že sedaj praktično brez večine omejitev in članstvo ne prinaša velike dodatne liberalizacije. Stopnja penetracije NTI (delež stanja NTI v BDP) v bodočih članicah je že sedaj visoka in bistveno višja kot je bila v novih pristopnicah pri prejšnjih širitvah. Privatizacija v bodočih državah članicah je v preteklosti ponujala ogromno možnosti za NTI. Podobnih priložnosti v bodoče ne bo več v tolikšnem obsegu. Podatki nakazujejo, da so tuji investitorji v zadnjih letih z večjimi NTI že dodobra anticipirali bodoče članstvo držav pristopnic v EU. Za Slovenijo lahko z gotovostjo trdimo, da v prihodnje brez izboljšanja investicijske klime in ustrezne politike v smeri zgoraj opisanih smernic ne moremo pričakovati občutnejšega povečanja »greenfield« NTI. Drugače je glede tujih prevzemov, ki bodo odvisni predvsem od volje države, da nadaljuje s privatizacijo, in od potrebe podjetij, da se povezujejo s tujimi strateškimi partnerji.

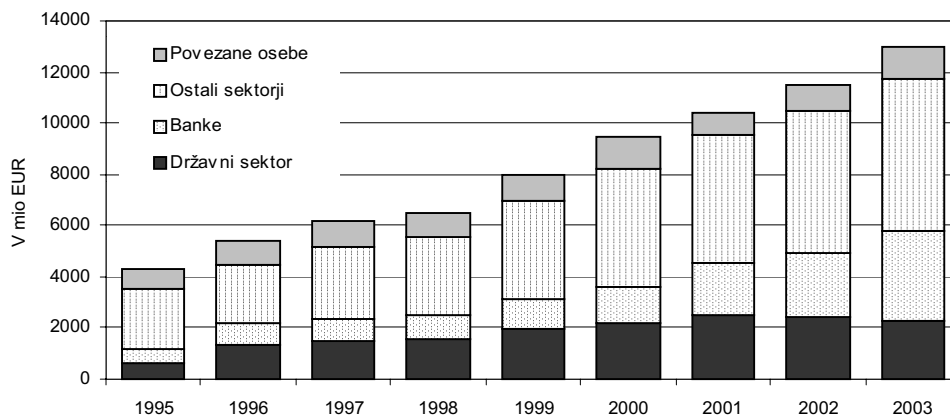
3.4. Zunanji dolg

Bruto zunanji dolg⁵² Slovenije se je v letu 2003 povečal za 1,513 mio EUR, in je konec decembra 2003 znašal 12,995 mio EUR. Tekoče transakcije so k povečanju prispevale 1,935 mio EUR, medtem ko so tečajne razlike (okrepitev evra do košarice valut) bruto zunanji dolg znižale za 422 mio EUR. Delež dolgoročnega dolga se je povečal za 1.4 odstotne točke, na 79.2%.

Razdelitev zunanjega dolga po sektorjih kaže, da se v zadnjih letih povečuje delež dolga zasebnega sektorja (gl. Sliko 7). V letu 2003 je bila velika večina celotnega povečanja bruto dolga posledica zadolževanja bančnega sektorja (za 1,018 mio EUR) in ostalih sektorjev (za 376 mio EUR) – nebančne finančne družbe, nefinančne

⁵² Z letom 2003 se prikazuje zunanji dolg po metodologiji Mednarodnega denarnega sklada kot bruto zunanji dolg. Več o tem v Jesenskem poročilu 2003 na str. 26.

Slika 7: Dinamika bruto zunanjega dolga po sektorjih, v mio EUR

Vir podatkov: BS.

družbe in gospodinjstva ter neprofitni izvajalci. Zadolževanje v tujini sta kot že leto poprej spodbujali upočasnjena deprecijacija tolarja do evra in razlika med domačimi in tujimi obrestnimi merami oz. nižji stroški najema posojila. K povečanju zadolženosti je prispevala tudi rast obveznosti do lastniško povezanih oseb (za 242 mio EUR). Tako se je zasebni in negarantirani dolg od leta 1998 več kot podvojil (s 4,452 mio EUR na 9,629 mio EUR konec leta 2003). Javni in javnogarantirani dolg se je povečeval (merjeno v EUR) v obdobju 1995–2001, potem pa praktično stagniral. V tem se je državni sektor zadnja tri leta razdolževal (v letu 2003 za 124 mio EUR).

Konec leta 2003 je Slovenija izkazovala neto obveznosti do tujine, v višini 186 mio EUR. To predstavlja **neto zunanji dolg**, ki je po novem standardu Mednarodnega denarnega sklada definiran kot razlika med obveznostmi (bruto zunanjim dolgom) in terjatvami iz naslova dolžniških instrumentov. V tem je državni sektor izkazoval

Tabela 28: Dinamični kazalniki dolga, stanja ob koncu obdobja

v mio EUR		1999	2000	2001	2002	2003
A	Kratkoročni dolg po zapadlosti ¹	3,374	4,382	4,569	4,448	4,555
B	Mednarodne denarne rezerve BS	3,159	3,436	4,984	6,781	6,879
C	Skupne devizne rezerve	4,104	4,705	6,513	7,826	7,700
D	Nelastniške terjatve Slovenije do tujine ²	7,697	8,700	10,825	12,584	12,809
E	Nelastniške obveznosti Slovenije do tujine (bruto zunajni dolg) ³	8,012	9,490	10,403	11,482	12,995
Indikatorji zadostnosti deviznih rezerv						
- z mednarodnimi rezervami BS (B/A)		0.94	0.78	1.09	1.52	1.51
- s skupnimi deviznimi rezervami (C/A)		1.22	1.07	1.43	1.76	1.69
- Nelastniške terjatve/Nelastniške obveznosti (D/E)		0.96	0.92	1.04	1.10	0.99

Vir: BS.

Opombe: ¹Kratkoročni dolg po zapadlosti je kratkoročni dolg in del dolgoročnega dolga ki zapade v enem letu. ²Nelastniške terjatve Slovenije do tujine so vse terjatve iz premoženjske bilance Slovenije razen lastniških. ³Nelastniške obveznosti Slovenije do tujine so vse dolžniške obveznosti iz premoženjske bilance Slovenije (bruto zunanji dolg).

le obveznosti do nerezidentov (2,300 mio EUR), večinoma iz naslova izdanih obveznic in zadolžnic. Banka Slovenije, ki v imenu in za račun države vodi in upravlja z mednarodnimi denarnimi rezervami, je izkazovala le terjatve do tujine (6,860 mio EUR). Ostali sektorji so izkazovali neto obveznosti v višini 2,967 mio EUR. Povezane osebe (pravne osebe, ki so kapitalsko povezane z nerezidenti), ki so lastniki 10% ali več kapitala, pa so imele konec leta 2003 za 106 mio EUR neto obveznosti do tujine.

Koncept bruto zunanjega dolga poudarja pomen **dinamičnih kazalnikov zunanjega dolga** oz. indikatorjev zadostnosti deviznih rezerv: razmerje med mednarodnimi denarnimi rezervami in kratkoročnim dolgom, razmerje med skupnimi deviznimi rezervami in kratkoročnim dolgom ter razmerje med nelastniškimi terjatvami in bruto zunanjim dolgom. V obdobju 2000–2002 so se kazalniki likvidnosti in solventnosti konstantno izboljševali, v letu 2003 pa nekoliko poslabšali (gl. tabelo 28).

Stanje skupnih deviznih rezerv je ob koncu leta 2003 znašalo 7,699.8 mio EUR in se je v primerjavi z letom prej znižalo za 142.3 mio EUR. Skupne devizne rezerve so zadoščale za kritje 6.6-povprečnega mesečnega uvoza blaga in storitev (v letu 2002 za 7.1-mesečnega uvoza).

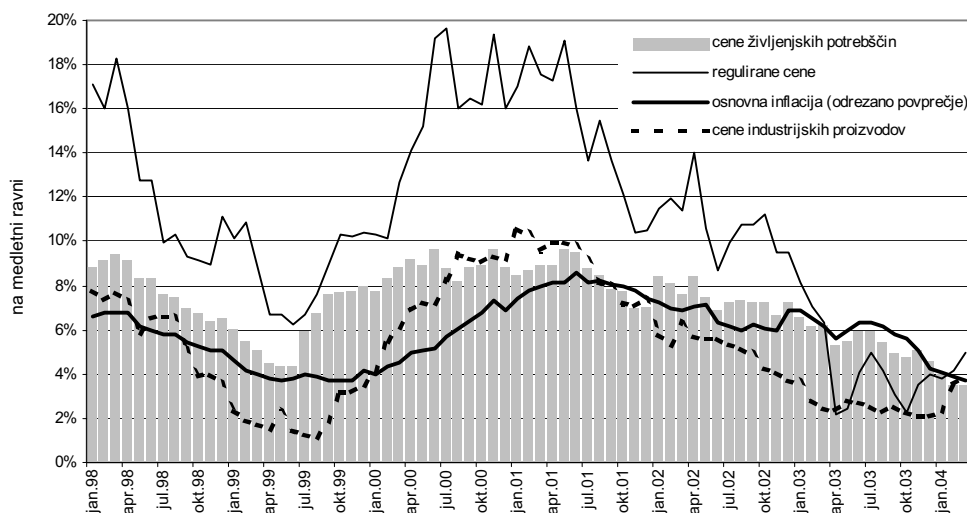
4. Cenovna gibanja

Za leto 2003 je bilo značilno počasnejše naraščanje cen. Rast cen življenjskih potrebščin se je znižala od 7.2% konec leta 2002 na 4.6% konec leta 2003, rast cen industrijskih proizvodov pa od 3.7% na 2.1%. Umirjanje rasti cen je bilo posledica restriktivnejših makroekonomskih politik, ki so jih ob šibki domači gospodarski aktivnosti spremljale tudi relativno ugodne razmere v mednarodnem okolju. Njihovo dosledno izvajanje je privedlo tudi do znižanja inflacijskih pričakovanj, tako da se je vzdržno umirjanje rasti cen nadaljevalo tudi v prvem četrtletju letošnjega leta. Takšna gibanja pričakujemo tudi v naslednjih četrtletjih, tako da rast cen življenjskih potrebščin letos predvidoma ne bo preseгла 3.3%, v letu 2005 pa naj bi se znižala do ravni, skladne z maastrichtskim kriterijem.

V letu 2003 se je rast cen življenjskih potrebščin, ki je po letu 1999 nihala med 7% in 10%, znižala za 2.6 odstotne točke in ob koncu leta znašala 4.6%. V primerjavi s predhodnim letom je bila inflacija v letu 2003 nižja v vseh četrtletjih, najbolj pa v prvem in tretjem (v vsakem za 1.0 odstotne točke). Nekoliko počasneje se je zniževala povprečna inflacija, ki je decembra 2002 znašala 7.5%, v letu 2003 pa 5.6%.

Znižanje inflacije je bilo posledica restriktivnejših makroekonomskih politik, ki so jih ob šibki domači gospodarski aktivnosti spremljale relativno ugodne razmere v mednarodnem okolju. Povišanje reguliranih cen je bilo po 9.5-odstotni rasti v letu 2002 v letu 2003 4.0-odstotno in je prvič po letu 1996 zaostajalo za rastjo cen, ki se oblikujejo prosto (te so se povišale za 4.7%). Njihov prispevek k inflaciji se je zmanjšal na 0.6 odstotne točke (v letu 2002 1.3 odstotne točke). V primerjavi s predhodnim letom se je zmanjšal tudi prispevek povišanja posrednih davkov k inflaciji, ki je znašal 0.7 odstotne točke (v letu 2002 1.7 odstotne točke). Od tega so

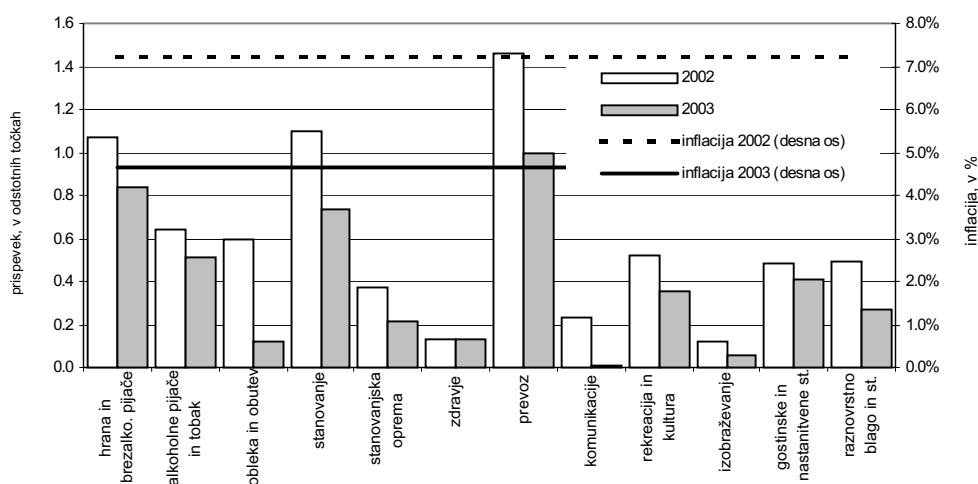
Slika 8: Gibanje izbranih skupin cen

višje trošarine za tobak in tobačne izdelke, zaradi harmonizacije trošarinskih stopenj z veljavnimi v EU, k inflaciji prispevale 0.4 odstotne točke, 0.1 odstotne točke je prispeval prehod z nižane na splošno stopnjo davka na dodano vrednost pri vinu, preostale 0.2 odstotne točke pa so k inflaciji prispevale višje trošarine za tekoča goriva za prevoz in ogrevanje. Hkrati pa je aciklično prilagajanje trošarin pri tekočih gorivih, predvsem v prvem in tretjem četrletju leta, zmanjšalo nihanja drobnoprodajnih cen, s čimer je poleg neposrednih zmanjšalo tudi posredne vplive višjih cen nafte ter tako prispevalo k umirjanju inflacijskih pričakovanj. Počasnejše naraščanje reguliranih cen in aciklično prilagajanje trošarin sta tako privedli do znižanja inflacije za približno 0.9 odstotne točke že v prvem četrletju leta 2003, do konca leta pa je bila inflacija zaradi restriktivnejših usmeritev obeh politik nižja za približno 1.7 odstotne točke. Na področju politik, ki so v pristojnosti vlade, so pritiske na cene zmanjševali tudi ukrepi dohodkovne politike, predvsem umirjena rast plač. Ob koncu prvega četrletja je prišlo še do sprememb denarne politike, ki so se odrazile tudi v počasnejši rasti deviznega tečaja in s tem podprle nadaljnje znižanje inflacije. Medletna rast tečaja evra se je v letu 2003 znižala za 1.2 odstotne točke, na 2.8% konec decembra. Upočasnjevanje medletnih stopenj rasti tečaja evra v primerjavi z istimi meseci leta 2002 se je proti koncu leta povečevalo, ob upoštevanju visokega prenosa rasti tečaja evra na rast cen življenjskih potrebščin s šest- do devetmesečnim odlogom pa se je prispevek rasti tečaja evra k inflaciji v letu 2003 v primerjavi s predhodnim letom zmanjšal za približno 0.8 odstotne točke. Kljub temu je predvidljiva rast tečaja evra še vedno prispevala več kot polovico skupne rasti cen v letu 2003.

Dosledno izvajanje usmeritev makroekonomskih politik, sprejetih že v letu 2003, je omogočilo vzdržno zniževanje inflacije, ki se je nadaljevalo tudi v prvem četrletju letošnjega leta, ko so se cene življenjskih potrebščin povišale za 1.1%. Po tem, ko je bilo znižanje inflacije v prvi polovici leta 2003 predvsem posledica odprave enkratnih šokov, povezanih s spremembami reguliranih cen in posrednih davkov, je večja

Slika 9: Primerjava rasti cen po posameznih skupinah v letih 2002 in 2003

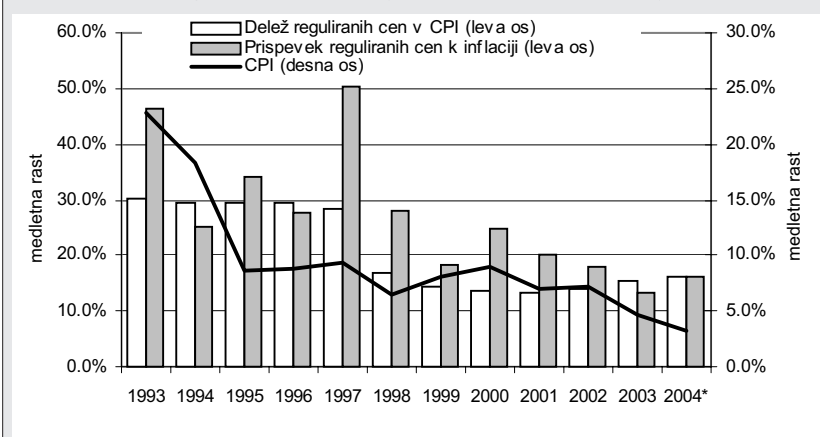
Okvir 11: Regulirane cene

Delež cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije, se zadnja tri leta ponovno povečuje. Po njegovem znižanju v letu 1998 za približno 10 odstotnih točk, na raven okoli 17%, se je njihov delež do leta 2001 postopno znižal še za 5 odstotnih točk, nato pa se je pričel ponovno poviševati, v letu 2004 na 16.1% vseh cen, zajetih v indeksu cen življenjskih potrebščin. Povišanje deleža cen, ki so pod različnimi oblikami regulacije, je bilo predvsem posledica ponovne regulacije cen kurilnega in plinskega olja (tokrat z enakim modelom kot pri motornih bencinih) in vključitve cen neprofitnih stanarin, medtem ko sta prenos pristojnosti za regulacijo cen telefonskih in poštnih storitev na Agencijo za telekomunikacije, radiodifuzijo in pošto v letu 2002 ter liberalizacija cen tekočega plina v začetku leta 2003 prispevali k njegovemu zmanjšanju.

Sočasno so se v zadnjih letih spremenile tudi usmeritve in način regulacije cen. Načrt povišanja reguliranih cen v letu 2003 je vključeval usmeritvi, da naj rast reguliranih cen ne bi presegla rasti cen, ki se oblikujejo prosto, od takšne skupne rasti reguliranih cen pa naj ne bi bistveno odstopalo povišanje nobene cene posameznega proizvoda ali storitve iz te skupine. Obe usmeritvi sta ohranjeni tudi v načrtu povišanja reguliranih cen v letih 2004 in 2005. Poleg tega je vlada na področju cen tekočih goriv, daljinske energije ter plina nadomestila diskretno prilagajanje njihovih cen z modeli, s katerimi v rednih intervalih prilagaja drobnoprodajne cene spremembam cen energentov na svetovnem trgu. Omenjeni ukrepi so pripomogli k počasnejši rasti cen, predvsem pa so zmanjšali njihova nihanja in s tem tudi sekundarne učinke njihovega naraščanja.

Spremembe regulacije cen so privedle do njihove večje obvladljivosti in nižje rasti, pri čemer so izjema le cene osnovnih komunalnih storitev. Povišanje reguliranih cen je bilo po 9.5-odstotni rasti v letu 2002 v letu 2003 4.0-odstotno in je prvič po letu 1996 zaostajalo za rastjo cen, ki se oblikujejo prosto (te so se povišale za

Slika 10: Rast reguliranih cen in njihov prispevek k inflaciji

Vir: SURS, preračuni in ocene UMAR.
Opomba: *napoved

Okvir 11: Regulirane cene- nadaljevanje

4.7%). Njihov prispevek k inflaciji se je zmanjšal na 0.6 odstotne točke (v letu 2002 1.3 odstotne točke). Med posameznimi skupinami reguliranih cen so 58% njihovega skupnega povišanja prispevali energenti (tekoča goriva za prevoz in ogrevanje, plin ter električna energija za gospodinjski odjem), 27% višje cene osnovnih komunalnih storitev, 7% prometne storitve in 8% cene drugih reguliranih storitev. Upoštevajoč delež posamezne izmed navedenih skupin reguliranih cen so k inflaciji relativno največ prispevale višje cene osnovnih komunalnih storitev. Te predstavljajo, zaradi svoje razpršene, vendar lokalno monopolne strukture oblikovanja, ter pomanjkljivih meril za njihovo določanje in medsebojno primerjavo, relativno najmanj urejeno področje reguliranih cen.

Pomanjkljivost sedanje politike reguliranih cen ostajajo nezadostne aktivnosti za vzpostavitev dobro delujočih trgov, ki bi omogočale odpravo mehanizmov regulacije cen. Počasnejša rast reguliranih cen kot v predhodnih letih je namreč predvsem posledica izvajanja manj prilagodljive politike regulacije, ki pa je ni spremljala liberalizacija trgov oziroma ukrepi za doseganje konkurence, ki bi ponudnikom preprečevali izkoriščanje prevladujočega tržnega položaja in jih vzpodbudili k racionalizaciji stroškov.

uravnoveženost ukrepov ekonomske politike, ki so jo povzročile predvsem spremembe usmeritev denarne politike, privedla do vzdržnejšega zniževanja inflacije. To se je odrazilo v enakomernem zniževanju rasti cen posameznih skupin indeksov cen življenjskih potrebščin, z izjemo cen telekomunikacij (predvsem zaradi odprave neposrednega nadzora cen nad nekaterimi storitvami iz te skupine) ter obleke in obutve (na kar so vplivali predvsem enkratni dejavniki), pri katerih je bilo znižanje cen še večje. V zadnjem četrtletju leta 2003 se je pričela hitreje zniževati tudi osnovna inflacija, ki je bila decembra za 2.3 odstotne točke nižja kot pred letom dni. V prvih treh mesecih letošnjega leta pa je znižanje osnovne inflacije sledilo znižanju merjene inflacije.

Rast cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih se je v letu 2003 znižala na 2.1%. K znižanju njihove rasti za 1.6 odstotne točke v lanskem letu je največ prispevalo znižanje cen proizvodov za investicije za 1.1%, medtem ko so se cene proizvodov za vmesno porabo povišale za 2.5%, proizvodov za široko potrošnjo pa za 2.4%. Poleg dejavnikov, ki so vplivali tudi na počasnejšo rast cen življenjskih potrebščin, so k nadaljevanju umirjanja rasti cen industrijskih proizvodov vplivala tudi podobna gibanja cen v tujini. V začetku letošnjega leta cene industrijskih proizvodov hitreje naraščajo kot lani; medletna rast je marca dosegla 3.8%, pri čemer so se cene energentov povišale za 8.5% in surovin za 4.1% na medletni ravni.

4.1. Napoved inflacije

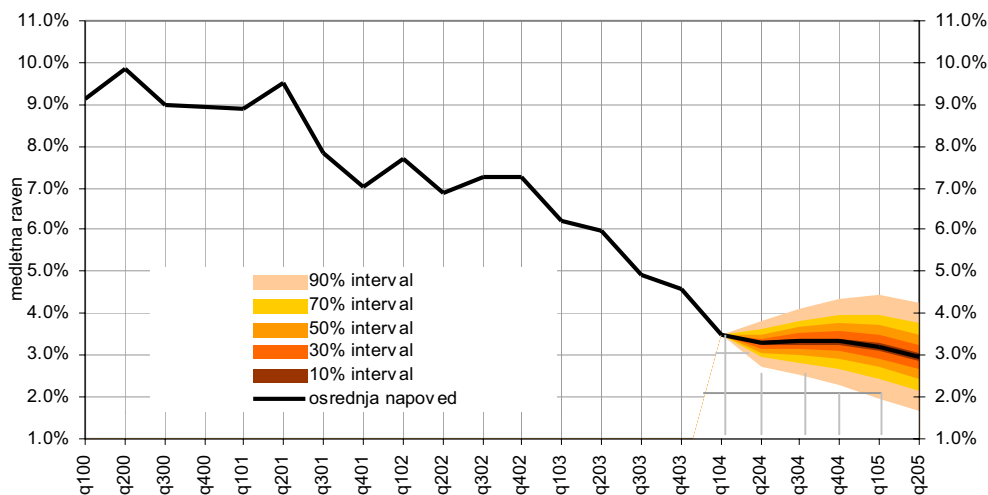
V letu 2004 pričakujemo znižanje inflacije za približno 1.3 odstotne točke, na medletno raven okoli 3.3%, v letu 2005 pa še za nadaljnje 0.4 točke, na raven, ki ne bo preseгла 2.9%. Že v letu 2003 sprejeti ukrepi za znižanje ukrepov predvidevajo

enakomernejšo zniževanje mesečnih stopenj rasti preko celega leta, ker pa je bila inflacija v prvem polletju lani višja od inflacije v drugem polletju, se bo relativno hitro umirjanje rasti cen nadaljevalo predvsem v prvi polovici letošnjega leta, v drugi polovici leta pa bo inflacija nihala okoli doseženega nivoja.

Umirjanje inflacije letos in v prihodnjem letu bo posledica usklajenih ukrepov politike reguliranih cen, fiskalne in denarne politike, podpirala pa naj bi jo tudi pospešitev strukturnih reform. Načrt povišanja reguliranih cen letos in v prihodnjem letu ohranja glavne usmeritve politike reguliranih cen iz preteklega leta, v skladu s katerimi naj bi se regulirane cene v letošnjem letu povišale za največ 3.4%, v letu 2005 pa za največ 2.3%. Njihov prispevek k inflaciji bi tako v letošnjem letu znašal največ 0.5 odstotne točke, v letu 2005 pa naj ne bi bil večji od 0.4 odstotne točke. Vlada hkrati namerava še naprej sodelovati z neodvisnimi regulatorji, ki sodelujejo pri oblikovanju cen predvsem na področju telekomunikacij, pošte in radiodifuzije ter na področju prenosa električne energije, kar naj bi, podobno kot že v letu 2003, prispevalo k skladnemu naraščanju teh cen z rastjo ostalih cen. Načrt povišanja reguliranih cen vključuje tudi povišanja davčnih obremenitev, ki so v preteklih letih pomembno prispevala k rasti cen. Zmanjšani prispevek davčnih sprememb k inflaciji letos in v prihodnjem letu bo posledica s splošno ravniyo cen skladnejšega poviševanja trošarin (izjema bodo le trošarine na tobak in tobачne izdelke, ki se bodo v skladu s procesom harmonizacije s stopnjami v EU hitreje poviševale tudi v letu 2004 in 2005), okoljskih taks in drugih prispevkov. Skupni prispevek davčnih sprememb k inflaciji bo v letu 2004 predvidoma znašal 0.4 odstotne točke, v letu 2005 pa 0.3 odstotne točke. Vlada bo tudi nadaljevala z acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, s čimer bo blažila vpliv morebitnih nihanj cen nafte na drobnoprodajne cene goriv v Sloveniji in s tem zmanjševala predvsem posredne vplive njihovih višjih cen, hkrati pa vplivala na znižanje inflacijskih pričakovanj. K znižanju inflacije v letošnjem in prihodnjem letu bo prispevalo tudi nadaljevanje denarne politike, predstavljene v Programu vstopa v ERM II in prevzem evra. V skladu z ukrepi za dosegoo maastrichtskih kriterijev naj bi se namreč nadaljevalo upočasnjevanje depreciaције tolarja proti evru, s tem pa bi se zmanjševal tudi vpliv tečaja na rast cen. Po naših ocenah naj bi rast tečaja evra, ki bi bila skladna z doseganjem maastrichtskih kriterijev v letu 2005, v letu 2004 znašala približno 1.5%, do konca leta pa naj bi se predvidljiva depreciaција tolarja, značilna za zadnja leta, ustavila. Ob upoštevanju odloženega vpliva poviševanja tečaja evra na rast cen bo tako prispevek tečaja k inflaciji v letu 2004 znašal približno 1.6 odstotne točke, v letu 2005 pa manj kot eno odstotno točko. Na zmanjševanje inflacijskih pritiskov iz domačega okolja bodo vplivale tudi lanske spremembe indeksacijskih mehanizmov. Sprejetje dogovora o usklajevanju plač v javnem sektorju julija 2003 zagotavlja, da rast teh plač tudi letos in v prihodnjem letu ne bo povzročala inflacijskih pritiskov na strani povpraševanja. Pričakujemo pa tudi, da bo podoben dogovor kot v javnem sektorju sklenjen tudi glede oblikovanja plač v zasebnem sektorju. K umirjanju inflacijskih pričakovanj bo prispevala tudi odprava indeksacije na finančnem področju, izvedena v lanskem letu.

Spremembe v mednarodnem okolju v letu 2004 ne bodo povzročale dodatnih pritiskov na rast cen. Relativno počasno oživljanje gospodarske aktivnosti v EU bo namreč prispevalo k zniževanju inflacije v EU in s tem ugodno vplivalo na rast cen v Sloveniji. Relativno visoke cene nafte, ki jih spremlja relativno nizka vrednost

Slika 11: Pričakovana odstopanja od osrednje napovedi inflacije

Vir podatkov: SURS; napoved UMAR

ameriškega dolarja, pa so se, ob politiki acikličnega prilagajanja trošarin, že odrazile v dosedanji rasti cen. Zato bi inflacijske pritiske ob nespremenjeni vrednosti ameriškega dolarja predstavljal le dolgotrajnejši dvig cene nafte nad sedanji nivo, ki pa je v skladu s prevladujočimi pričakovanji malo verjeten.

Ob doslednem izvajanju naštetih ukrepov bodo v prihodnjih letih poglavitni razlog za ohranjanje inflacije na nivoju, višjem od povprečja v EU, strukturna neskladja. Ocenjujemo, da bo zaradi omenjenih neskladij, ki povzročajo stalne pritiske na rast cen, zlasti v nemenjalnem delu gospodarstva, ter zaradi hitrejše rasti produktivnosti v slovenskem gospodarstvu glede na povprečje v naših najpomembnejših gospodarskih partnericah (Balassa-Samuelsonov učinek), inflacija tudi *letos in v prihodnjem letu* za približno 1.0 do 1.5 odstotne točke višja kot v povprečju držav EU. Njeno vzdržno znižanje pa bo mogoče doseči predvsem z dokončanjem strukturnih reform, predvsem v sektorjih, kjer se cene oblikujejo pod nadzorom države, ter na področju delovanja finančnih trgov in trga delovne sile.

Tveganja, da bo inflacija odstopala od osrednje napovedi, ostajajo enakomerno porazdeljena. Ukrepi politike reguliranih cen, predvsem pa fiskalne politike, so pripomogli k večjemu obvladovanju enkratnih šokov na cene, kar je prispevalo tudi k umirjanju inflacijskih pričakovanj. Predvsem zaradi njihovega morebitnega hitrejšega umirjanja v prihodnjih mesecih in možnosti vstopa v ERM II že pred koncem letošnjega leta, lahko pričakujemo, da bo inflacija ob koncu leta še nekoliko nižja od naše osrednje napovedi. Na drugi strani pa največje tveganje, da bo inflacija višja od osrednje napovedi, predstavlja možnost večjega odziva potrošnje na znižanje obrestnih mer od pričakovanega pri pripravi osrednje napovedi (gl. str. 133).

5. Trg dela

5.1. Zaposlenost in brezposelnost

Zaposlenost je v letu 2003 upadla že drugo leto zapored. Po metodologiji nacionalnih računov je bilo zmanjšanje zaposlenosti v letu 2003⁵³ (-0.2%) nekoliko manjše kot leto poprej (-0.5%), skupno število delovno aktivnih oseb (po anketi o delovni sili) pa se je zmanjšalo po letni stopnji (-1.4%), ki je bila še enkrat višja kot leto poprej (-0.7%). Tako kot v letu 2002 je tudi v letu 2003 na upadanje števila delovno aktivnih vplivalo predvsem zmanjšanje števila neformalno delovno aktivnih, poleg tega pa tudi močno zmanjšanje števila samostojnih kmetov, medtem ko se je število zaposlenih (oseb v delovnem razmerju) ponovno povečalo, pa še to le zaradi neposrednih zaposlitev v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja⁵⁴. Število zaposlenih v podjetjih in organizacijah se je sicer povečalo že peto leto zapored, vendar z upočasnjeno rastjo. V tem se je lani povečalo le število zaposlenih v javnih storitvah, medtem ko se je v podjetniškem sektorju zmanjšalo. Že drugo leto zapored se je zmanjšalo tudi število zaposlenih v drobnem zasebnem sektorju (pri samozaposlenih), že sedmo leto zapored pa tudi število samostojnih podjetnikov posameznikov. V letu 2003 se je močno zmanjšalo tudi število samostojnih kmetov⁵⁵,

Tabela 29: Letne stopnje rasti različnih kategorij zaposlenih v letih 2002 in 2003 (v %)

	2002	2003
Delovno aktivni po anketi o delovni sili	-0.7	-1.4
Zaposlenost po metodologiji nacionalnih računov	-0.5	-0.2
Formalno delovno aktivni (mesečni podatki SURS)	0.6	-0.8
Osebe v delovnem razmerju	0.4	0.2
- v podjetjih in organizacijah	0.7	0.3
- podjetniški sektor	0.3	-0.3
- javne storitve	1.8	2.0
- pri samozaposlenih	-2.3	-0.9
Formalno samozaposleni	1.7	-8.8
- obrtniki in podobno	-1.0	-2.0
- samostojni poklici	4.0	3.4
- kmetje	4.9	-19.5
Neformalno delovno aktivni (ocena)	-7.6	-5.3

Vir: SURS; preračuni in ocene UMAR.

⁵³ Po prvi objavi, 15. 3. 2004, glej tudi okvir 6 na str 63.

⁵⁴ Brez teh zaposlitev (ki so bile po obsegu sicer približno na enaki ravni kot leta 2002) bi bilo število oseb v delovnem razmerju v letu 2003 manjše kot je bilo v letu 2002.

⁵⁵ Omeniti velja, da je to zmanjšanje vsaj delno tudi statistično-metodološke narave. SURS ugotavlja število samostojnih kmetov samo s pomočjo ankete o delovni sili, v mesečne podatke o formalno delovno aktivnih pa jih vključuje šele v naslednjem četrletju. Po anketi pa prihaja v število kmetov do precejšnjih nihanj (tudi preko 10% navzgor ali navzdol iz četrletja v četrletje). V zadnjem četrletju 2003 se je število kmetov po anketi ponovno povečalo (za 10.6%), vendar je to povečanje v število formalno delovno aktivnih upoštevano šele z januarjem 2004.

tako da se je skupno **število samozaposlenih** zmanjšalo za 8.8%. Tudi **število neformalno delovno aktivnih** (tj. oseb, ki delajo bodisi kot neplačani pomagajoči družinski člani bodisi po pogodbah o delu ali v sivi ekonomiji)⁵⁶ se je v letu 2003 že drugo leto zmanjšalo, njihov delež v celotnem delovno aktivnem prebivalstvu je padel na 13.4% in je bil najnižji po letu 1994.

Skupno število formalno delovno aktivnih (oseb v delovnem razmerju in formalno samozaposlenih, kot ga ugotavljajo mesečni statistični viri) se je tako zmanjšalo za 0.8%. Najbolj se je zmanjšalo v kmetijstvu, upadlo je tudi v rudarstvu, energetiki, finančnem posredništvu, predelovalnih dejavnostih, ribištvu, gostinstvu ter prometu, skladiščenju in zvezah. V trgovini ter zdravstvu in socialnem varstvu je stagniralo, povečalo pa se je v gradbeništvu, izobraževanju, poslovnih storitvah (področje K) ter javni upravi.

*Nizka gospodarska rast v letu 2003 je torej slabo vplivala na rast zaposlenosti, zlasti v zasebnem sektorju, znižala pa se je tudi **rast produktivnosti dela** (merjena z bruto domačim proizvodom na delovno aktivnega po metodologiji nacionalnih računov). Ta je znašala 2.5% in bila precej pod povprečno rastjo v zadnjih desetih letih (podobno kot leta 2001). V letu 2003 je produktivnost dela dosegla 6.21 mio SIT⁵⁷ ali 26,574 EUR, kar je približno na ravni 47% povprečne produktivnosti v Evropski uniji (EU-15). Po dejavnostih so bile najvišje stopnje rasti produktivnosti dosežene v rudarstvu, gostinstvu in finančnem posredništvu. V predelovalnih dejavnostih, kjer je bila rast produktivnosti v zadnjih desetih letih približno 7%, je v letu 2003 znašala le 4.9%. V kmetijstvu, ribištvu in poslovnih storitvah je bila produktivnost nižja kot leta 2002.*

*Ocenjujemo, da se bo v letu 2004 ob ugodnejših gospodarskih razmerah upadanje števila delovno aktivnih v podjetjih ter števila kmetov ustavilo, število zaposlenih v javnih storitvah pa naraščalo podobno kot v letu 2003. **Skupno število delovno aktivnih** bi se tako povečalo za približno **0.4%**, kar naj bi bil rezultat nadaljnega znižanja števila zaposlenih v rudarstvu, predelovalnih dejavnostih in nekaterih storitvah (promet, gostinstvo) ter povečanja v kmetijstvu, gradbeništvu ter v večini storitvenih dejavnosti. Da bi dosegli napovedano gospodarsko rast, bi se morala povečati tudi **rast produktivnosti dela**, in sicer na 3.2%. V letu 2005 bi se z nadaljevanjem ugodne gospodarske klime število delovno aktivnih povečalo še nekoliko bolj, za **0.6%**, rast produktivnosti dela pa ostala na podobni ravni, tj. **3.1%**.*

*Po stagnaciji v letu 2002 se je **število registriranih brezposelnih** v letu 2003 ponovno zmanjšalo (na 97,674 v povprečju, oziroma 95,993 ob koncu leta). Povprečna letna stopnja registrirane brezposelnosti je bila 11.2%, ob koncu leta pa 11.0%. **Število brezposelnih po anketi** o delovni sili pa se je v letu 2003 povečalo, v povprečju za 4.4% (na 64 tisoč). Povečala se je tudi stopnja anketne brezposelnosti, s 6.4% na 6.7%.*

Število registriranih brezposelnih se je tudi lani zmanjšalo predvsem zaradi pospešenega črtanja iz evidence iz razlogov, ki niso povezani z zaposlitvijo

⁵⁶ Ocenjujemo ga kot razliko med številom delovno aktivnih po anketi in številom formalno delovno aktivnih.

⁵⁷ po prvi objavi Nacionalnih računov za leto 2003, 15.3.2004 (glej Okvir 6 na str. 63)

brezposelnih, medtem ko se je priliv v brezposelnost zaradi izgube dela povečal že peto leto zapored, odliv brezposelnih v zaposlitev pa zmanjšal (gl. tabelo 14 v dokumentarni prilogi). V letu 2003 se je ponovno povečal tudi priliv iskalcev prve zaposlitve. Med njimi jih je bilo še vedno 13.8% z visoko izobrazbo (v letu 2002 15.0%). Med razlogi za izgubo zaposlitve sta še vedno najpomembnejša izguba dela za določen čas (46.8%), s katerim delodajalci prenašajo del poslovnega rizika na zaposlene, povečale pa so se tudi izgube zaposlitve zaradi stečaja ali presežkov, ki so bile v zadnjih letih relativno manj pomembne. Črtanj iz evidence zaradi drugih razlogov je bilo v letu 2003 preko 47 tisoč ali 18.6% več kot leto poprej. Med njimi prevladujejo črtanja zaradi nezglasanja na zavodih za zaposlovanje in izpis po lastni volji (skupaj preko 17 tisoč), 7,723 oseb je bilo preneseno v evidenco po drugih zakonih⁵⁸, 7,300 brezposelnih je bilo ponovno vključeno v redno šolanje v okviru Programa 10,000⁵⁹, približno 5,000 brezposelnih pa je bilo upokojenih. Delo je dobilo 50,520 brezposelnih, od tega približno 12,500⁶⁰ s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja (6,750 zaposlenih v okviru programov javnih del in 5,725 v okviru ostalih, večinoma ciljno usmerjenih programov za subvencioniranje zaposlovanja težje zaposljivih oseb). V izvajanju programov zaposlovanja se je tako povečalo število vključitev brezposelnih oseb v tiste programe aktivne politike zaposlovanja, ki omogočajo hitrejši prehod v zaposlitev. To so zlasti programi izobraževanja in usposabljanja (vključno s Programom 10,000), poklicnega svetovanja ter različni ciljno usmerjeni programi za subvencioniranje zaposlitev (gl. tabelo 30).

Z upokojevanjem in drugimi črtanji iz evidence ter s subvencioniranjem zaposlovanja težje zaposljivih oseb se težišče strukturnih problemov registrirane brezposelnosti počasi prenaša na mlade brezposelne in ženske. Deleži starejših, dolgotrajno brezposelnih in brezposelnih brez izobrazbe so se v letu 2003 zmanjšali, povečali pa so se deleži mladih, iskalcev prve zaposlitve in žensk. Povprečno trajanje brezposelnosti se je v primerjavi z letom 2002 skrajšalo za slabih 7 mesecev (na 25 mesecev). Zaradi prepisa v posebno evidenco (gl. opombo 58) se znižuje tudi število invalidov med brezposelnimi. Obe stopnji brezposelnosti žensk (registrirana in

⁵⁸ 4. oktobra 2002 je bil na podlagi sprememb in dopolnitev Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti objavljen Pravilnik o vsebini in načinu vodenja uradnih evidenc s področja zaposlovanja, ki določa kriterije za prehod oseb iz evidence brezposelnih v evidenco na podlagi drugih zakonov. Te kriterije izdelata Zavod za zaposlovanje (ZRSZ) v sodelovanju s pristojno institucijo, na katero se posamezni zakon nanaša. Podlaga za prehod v evidenco po drugih zakonih je zaposlitveni načrt. Na podlagi tega Pravilnika je bil skupaj z Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ) pripravljen organizacijski predpis za delovne invalide – prejemnike denarnega nadomestila iz ZPIZ-a. Zavod je skupaj s ZPIZ-om začel presojo zaposlitvenih možnosti delovnih invalidov in izdelal kriterije za prehajanje le-teh v evidenco oseb po drugih zakonih. V presojo so vključene osebe, ki (i) so na ZRSZ prijavljene najmanj dve leti, (ii) se v tem času, kljub napotitvam k delodajalcem, niso uspele zaposliti zaradi svoje zaposlitvene oviranosti, (iii) v tem obdobju za njih ni bilo primernih delovnih mest, (iv) se tudi po vključitvi v programe aktivne politike zaposlovanja niso uspele zaposliti.

⁵⁹ Ministrstvu za šolstvo in šport ter za delo, družino in socialne zadeve sta avgusta 2003 že šesto leto zapored sprejeli Program izobraževanja in pridobitve nacionalnih poklicnih kvalifikacij – certifikatov za brezposelne osebe za šolsko leto 2003/2004. Program se je iz prejšnjega "Programa 5,000" preimenoval v "Program 10,000", saj si je namesto dosedanjih 5,000 zastavil kot cilj 10,000 brezposelnih, ki bi jih vsako leto vključili v izobraževanje po javno veljavnih programih s ciljem povečanja njihovih zaposlitvenih možnosti ter izboljševanja izobrazbene sestave brezposelnih.

⁶⁰ Po podatkih ZRSZ, kar predstavlja 1.8% glede na povprečno število oseb v delovnem razmerju v letu 2002. (Visok odstotek potrjuje tezo, da bi bila brez posegov APZ rast števila oseb v delovnem razmerju negativna.)

Tabela 30: **Značilne skupine registriranih brezposelnih (v % od povprečnega števila brezposelnih)**

	2002	2003
- Ženske	51.2	52.8
- Iskalci prve zaposlitve	19.6	23.2
- Mladi do 26. leta	24.0	26.1
- Z višjo in visoko izobrazbo	4.8	6.1
- Brez izobrazbe	47.0	44.2
- Brezposelni več kot eno leto	54.4	48.6
- Starejši od 40 let	49.4	44.1
- Starejši od 50 let	25.4	21.4
- Invalidi	18.3	10.7
- Prejemniki denarnih nadomestil in pomoči	23.7	24.8
- Vključeni v programe aktivne politike zaposlovanja	49.3	72.4
- izobraževanje in usposabljanje	31.7	52.8
- subvencije za nove zaposlitve	4.8	5.9
- ukrepi za invalide	5.3	6.8
- javna dela	7.4	6.9

Vir podatkov: ZRSZ; preračuni UMAR

anketna) ostajata še naprej precej višji od stopenj brezposelnosti moških; registrirana stopnja je ostala skoraj enaka kot leto prej, anketna pa se je povečala (gl. tabelo 13 v dokumentarni prilogi). Brezposelnost mladih (v starosti 15–24 let) ostaja še naprej relativno visoka, vendar se znižuje. Pri mladih gre zaradi večje vključenosti v šolanje za relativno nizko aktivnost, zlasti med ženskami. Tudi zato je stopnja brezposelnosti mladih žensk še naprej višja kot pri moških, čeprav število brezposelnih mladih žensk ni višje od števila moških. V letu 2003 se je precej povečal tudi delež brezposelnih z višjo in visoko izobrazbo, ki pa je še vedno relativno nizek. Število prejemnikov denarnih nadomestil še vedno upada, število prejemnikov denarnih pomoči za brezposelnost pa že četrto leto počasi narašča. Zaradi manjšega števila brezposelnih je bil skupni delež prejemnikov v letu 2003 višji kot leto poprej.

Glede na trdovratne strukturne probleme registrirane brezposelnosti je **Nacionalni akcijski program zaposlovanja** za leto 2004, ki je pripravljen v skladu z Evropsko strategijo zaposlovanja, še naprej usmerjen k ciljnim skupinam brezposelnih. Pomemben poudarek je namenjen tudi nadaljnjemu izvajanju že zastavljenih sprememb in novosti na področju poklicnega izobraževanja (zlasti certifikatnemu sistemu). Program poudarja potrebo po usklajenem delovanju posameznih resornih politik, ki vplivajo na pospeševanje gospodarske rasti in socialnega razvoja in s tem na ustvarjanje novih delovnih mest. V skladu s programom naj bi se razvojna sredstva prioritarno usmerjala v manj razvite regije, s ciljem odpravljanja razlik v gospodarski razvitosti in razlik v stopnjah brezposelnosti med regijami.

Regionalne razlike v brezposelnosti so se v letu 2003 prvič po nekaj letih nekoliko zmanjšale. Brezposelnost se je zmanjšala v osmih statističnih regijah, najbolj v jugovzhodni Sloveniji in podravski regiji. V treh regijah, kjer so možnosti za

zaposlovanje najslabše (zasavski, spodnjeposavski in koroški), se je povečala, povečala pa se je tudi v goriški regiji, ki pa ima še vedno najnižjo stopnjo registrirane brezposelnosti med statističnimi regijami. Najvišji stopnji brezposelnosti ostajata v severovzhodni Sloveniji: v pomurski in podravski regiji. Še vedno pa je problem regionalne brezposelnosti predvsem v strukturni brezposelnosti, ki se v vsaki regiji kaže na svoj način in prizadene tudi tiste regije, ki imajo sicer podpovprečno stopnjo registrirane brezposelnosti.

V letih 2004 in 2005 se bo brezposelnost še naprej zniževala, vendar zaradi nižje gospodarske rasti in tudi nižje rasti zaposlovanja, kot je bilo predvideno ob pripravi Strategije razvoja trga dela do leta 2006 in Nacionalnega akcijskega programa zaposlovanja v letu 2004, verjetno počasneje, kot ta dva dokumenta predvidevata. Ocenjujemo, da se bo stopnja registrirane brezposelnosti v letu 2004 znižala na 11.0% in v letu 2005 na 10.6%, stopnja anketne brezposelnosti pa na 6.6% oziroma 6.3%.

5.2. Plačna politika

Pomembne dolgoročne usmeritve v plačni politiki tako v zasebnem kot javnem sektorju so bile opredeljene v aprila 2003 sprejetem Socialnem sporazumu za obdobje 2003–2005 (gl. Pomladansko poročilo 2003, str. 103). Osnovni opredelitvi, da realna rast bruto plače na zaposlenega lahko izhaja le iz doseženih rezultatov, je dodana že nekaj let prisotna usmeritev zaostajanja realne bruto plače za približno eno odstotno točko za rastjo produktivnosti dela. S tem se omogoča nekoliko dodatnega manevrskega prostora za vlaganja v razvoj in nova delovna mesta kot prioritete usmeritve slovenskega gospodarstva. Vloga plačne politike se bo z vstopom v ERM II in Ekonomsko in monetarno unijo še povečala (gl. okvir 15 na str. 120).

V letu 2003 je bruto plača na zaposlenega porasla realno za 1.8% in ob ocenjeni rasti produktivnosti dela (2.5%) ni v celoti zadostila usmeritvam, dogovorjenim v Socialnem sporazumu in v Dogovoru o politiki plač za obdobje 2002–2004 kot separatu sporazuma. Zaostajanje rasti realne bruto plače za rastjo produktivnosti

Tabela 31: Gibanje produktivnosti dela in bruto plače na zaposlenega v zasebnem in javnem sektorju v obdobju 1999–2003

- Realna rast v %

	Produktivnost dela (BDP/zap.)	Bruto plača na zaposlenega		
		Skupaj	Zasebni sektor	Javni sektor
1999	4.3	3.3	3.2	3.7
2000	2.8	1.6	1.3	2.1
2001	2.2	3.2	2.3	5.1
2002	3.9	2.0	2.3	1.1
2003	2.5	1.8	2.1	0.7
1999–2003	3.1	2.4	2.2	2.5
2004	3.2	2.0	2.5	0.5
2005	3.1	2.2	2.5	1.2
2004–2005	3.1	2.1	2.5	0.8

Vir: SURS po zadnjih razpoložljivih podatkih, glej tudi okvir 6, izračuni za produktivnost dela in bruto plače po sektorjih ter ocene za leto 2004 in 2005 UMAR.

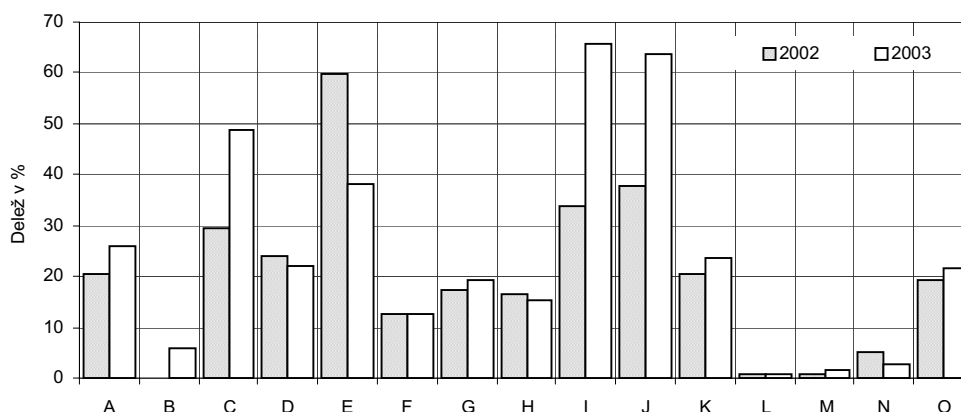

dela je bilo sicer manjše od ene odstotne točke, vendar je treba upoštevati, da je to usmeritev za povprečje daljšega, nekajletnega obdobja. V zadnjih petih letih je bila ta usmeritev uresničena v zasebnem sektorju, saj je bila povprečna letna rast realne bruto plače na zaposlenega v tem sektorju 2.2-odstotna, produktivnosti dela pa 3.1-odstotna. Realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju je v opazovanem obdobju povprečno letno realno porasla bolj, za 2.5%. Zaradi takšnih razmerij v gibanjih plač, ki so bila relativno slabša v prvih treh letih tega obdobja (gl. tabelo), je bil leta 2002 sprejet zakon o sistemu plač v javnem sektorju, ki naj bi preprečil možnosti poslabšanja makroekonomskih razmerij.

V letu 2003 je realna bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju porasla za 2.1%, kar je 0.4 odstotne točke počasneje od 2.5-odstotne rasti produktivnosti dela. Usklajevalni mehanizem za zasebni sektor je bil dogovorjen s socialnimi partnerji v Dogovoru o politiki plač za obdobje 2002–2004. V skladu s tem so se v avgustu izhodiščne plače povečale za dogovorjenih 3.2%, v decembru pa še za 1.0%, kar predstavlja razliko med rastjo cen življenjskih potrebščin brez alkoholnih pijač in tobaka za obdobje januar–november ter že upoštevano avgustovsko uskladitvijo.

Delež prejemnikov 13. plač in božičnic se je v letu 2003 v dejavnostih, na katere gospodarska konjunktura vpliva neposredno, zmanjšal, v nekaterih drugih dejavnostih pa povečal. Gibanja po četrtletjih kažejo, da se je realna bruto plača na zaposlenega v prvem četrtletju na medletni ravni povečala za 1.8%, v drugem četrtletju za 2.7%, v tretjem četrtletju za 2.0% ter v četrtem četrtletju za 2.1%. V zadnjem četrtletju je k rasti bruto plač prispevalo izplačilo 13. plač ter "božičnic", saj se je delež zaposlenih, ki so prejeli 13. plačo oziroma božičnico sicer povečal na 20.6% (18.7% v 2002). Vendar pa se je verjetno zaradi slabše gospodarske konjunktore zmanjšal delež prejemnikov 13. plač in božičnic v predelovalnih dejavnostih (D), ki so najbolj občutljive na zunanjetrgovinske razmere; od 24% v 2002 na 21.9%. Na zunanje vplive in na gospodarski impulz na splošno pa so najmanj občutljive infrastrukturne dejavnosti, ki imajo vse po vrsti zelo visok delež prejemnikov 13. plač ter "božičnic". V dejavnosti dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in vodo je ta delež znašal 38.1%,

Slika 12: Delež prejemnikov izplačil 13. plač in božičnic po dejavnostih

Vir podatkov: SURS.

Okvir 12: Produktivnost in rast plač v zasebnem sektorju

Primerjava rasti produktivnosti (merjene z rastjo dodane vrednosti na zaposlenega) in rasti bruto plače na zaposlenega po dejavnostih zasebnega sektorja pokaže, da je v zadnjih dveh letih rast plač zaostajala za rastjo produktivnosti; v letu 2002 za 2.5 odstotne točke in lani za 1.0 odstotne točke. V letu **2002** je rast plače za rastjo produktivnosti najbolj zaostajala v dejavnosti finančnega posredništva (5.3 o. t.) in v predelovalnih dejavnostih (3.9 o. t.), v dejavnosti ribištva in nepremičnin pa bila rast plač hitrejša od rasti produktivnosti. V letu **2003** je rast plač za rastjo produktivnosti najbolj zaostajala v dejavnosti rudarstva (9.0 o. t.), gostinstva (4.3 o. t.) in v predelovalnih dejavnostih (3.0 o. t.). Prehitevala pa je v dejavnosti ribištva (20.1 o. t.), oskrbe z elektriko (5.8 o. t.), dejavnosti nepremičnin (4.2 o. t.), kmetijstvu (3.0 o. t.) in dejavnosti prometa (0.8 o. t.).

Tabela 32: **Realna rast produktivnosti in povprečne plače na zaposlenega v področjih dejavnosti A do K po Enotni klasifikaciji dejavnosti**

- Realna rast v %

	Produktivnost dela*		Bruto plača na zaposlenega	
	2002	2003	2002	2003
Skupaj A:K (brez najemnin)	4.8	3.1	2.3	2.1
A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	3.8	-3.1	0.7	-0.1
B Ribištvo	-6.5	-17.9	-1.4	2.2
C Rudarstvo	5.3	12.0	2.8	3.0
D Predelovalne dejavnosti	6.6	4.9	2.7	1.9
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	5.6	-3.3	3.6	2.5
F Gradbeništvo	2.5	3.0	1.5	2.4
G Trgovina, popravila motornih vozil	2.2	3.1	1.6	1.6
H Gostinstvo	3.0	4.9	0.5	0.6
I Promet, skladiščenje, zveze	2.6	1.7	0.9	2.5
J Finančno posredništvo	6.2	5.9	0.9	3.3
K Nepremičnine, poslovne storitve (brez najemnin)	2.0	-2.4	3.1	1.8

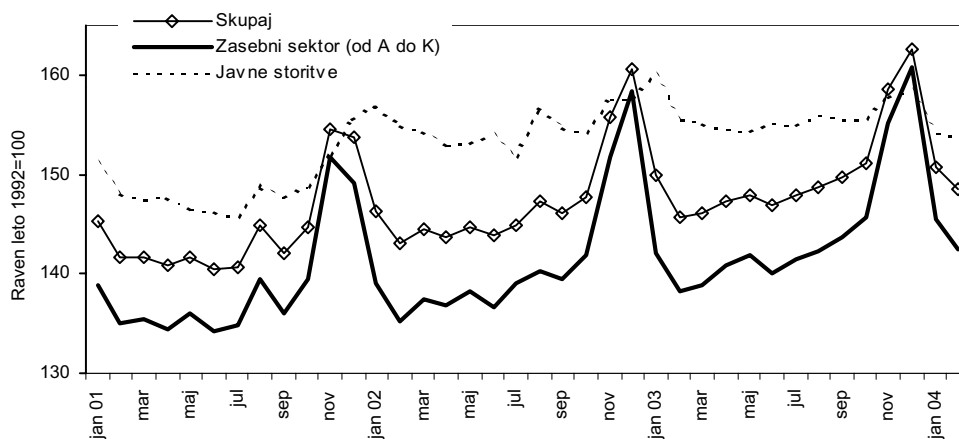
Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Opomba: *dodana vrednost na delovno aktivnega po metodologiji nacionalnih računov. Glej tudi okvir št. 6 na str. 63.

v dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez 65.8% in v dejavnosti finančnega posredništva 63.7%. Slednji dve dejavnosti sta v letu 2003 delež skoraj podvojili.

Gibanje plač v javnem sektorju je bilo v letu 2003 umirjeno, saj je bruto plača na zaposlenega realno porasla za 0.7% ter s tem prispevala k skupnemu ciljnemu zaostajanju realne povprečne bruto plače za rastjo produktivnosti dela. Realna bruto plača pa se je v prvem četrtletju na medletni ravni povečala za 0.9%, za ravno toliko tudi v drugem četrtletju, v tretjem za 0.7% ter v četrtem četrtletju za 0.5%. Izhodiščna plača v javnem sektorju se je januarja 2003 uskladila z določili, ki izhajajo iz sprejetega usklajevalnega mehanizma v Aneksu h kolektivni pogodbi za negospodarske dejavnosti. Poleg tega je bila zaradi hitrejše dejanske rasti cen življenjskih potrebščin od predvidene v Aneksu v uskladitvenem odstotku za januar

Slika 13: Gibanje plač

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.
Opomba: deflacirano z indeksom cen življenjskih potrebščin.

upoštevana tudi “varnostna zaklopka”. Tako je izhodiščna plača v januarju porasla za 3.4%. Socialni partnerji so se v mesecu juliju dogovorili z Aneksom h kolektivni pogodbi za negospodarstvo, da se 2.4-odstotna avgustovska uskladitev izhodiščnih plač ukine in se uvede premija kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Kljub temu je bruto plača v tem sektorju realno porasla, predvsem zaradi uskladitve v januarju, poleg tega je bil v javni upravi v januarju izplačan poračun za pet mesecev, za kolikor je višja tudi povprečna letna plača v tem sektorju. V juliju je bil izplačan dodatek k plači v dejavnosti izobraževanja, ki izhaja iz kolektivne pogodbe dejavnosti. Na celoletno rast plač dejavnosti javnega sektorja je vplivalo še redno napredovanje, ki se ugotavlja trikrat letno ter nove zaposlitve.

Usmeritve Socialnega sporazuma o enoodstotnem zaostajanju realne bruto plače na zaposlenega za rastjo produktivnosti dela so v letu 2004 vgrajene v plačno politiko tako zasebnega kot javnega sektorja. Ocenjujemo, da bo ob predvideni rasti cen življenjskih potrebščin, realna bruto plača na zaposlenega porasla za približno 2%. Rast produktivnosti dela naj bi bila 3.2-odstotna.

Konec aprila so predstavniki delojemalcev, delodajalcev in vlada podpisali Dogovor o politiki plač za **zasebni sektor** za leto 2004 in 2005. Vlada je v posredovalni vlogi v okviru pogajanj o plačni politiki pripravila spremembo davka na izplačane plače, in sicer že v letu 2004, z dvigom spodnjega praga obdavčitve plač iz 130,000 SIT na 165,000 SIT in ne kot je bilo predvideno v Socialnem sporazumu – v začetku leta 2005 in z dvigom spodnjega praga obdavčitve na 150,000 SIT. Pri določanju usklajevalnega mehanizma je bilo upoštevano pričakovano gibanje cen življenjskih potrebščin brez alkohola in tobaka, pričakovano gibanje inflacije v EU ter pričakovano gibanje tečaja evra, tako kot je opredeljeno v usmeritvah za plačno politiko v Socialnem sporazumu. Na tej osnovi je bil določen odstotek uskladitve bruto plač za leto 2004 3.2%, za leto 2005 pa 2.7%. Srž Dogovora pa je, da se uskladitev plač ne bo izvajala v odstotku, temveč v znesku kot dodatku k bruto plači. S takim pristopom je doseženo: (i) da se bodo plače vseh zaposlenih povečale

za uskladitveni znesek, kar do sedaj ni bil primer; (ii) da bo znesek določen na nivoju kolektivne pogodbe dejavnosti in bo zato nujno, da se bodo socialni partnerji dogovarjali, kar bo vzpodbudilo socialni dialog tudi na ravni dejavnosti; (iii) da bodo vsi zaposleni v dejavnosti dobili enak znesek uskladitvenega dodatka, kar bo pripomoglo k izboljšanju distribucije plač v zasebnem sektorju (gl. okvir 13); in (iv) da se na ta način vzpodbuja k preoblikovanju kolektivnih pogodb v delu, kjer se določajo izhodiščne plače, saj dogovor v usklajevalnem mehanizmu upošteva za osnovo bruto plačo. V dogovoru je opredeljeno, da je najnižji možni uskladitveni znesek za leto 2004 v višini 5,000 SIT in v letu 2005 5,100 SIT. Pri uskladitvi plač se zato bruto plača zaposlenega poveča najmanj za ta minimalni uskladitveni znesek. V usklajevalnem mehanizmu je tudi varovalka. V primeru, da bi bila dejanska rast cen življenjskih potrebščin brez alkohola in tobaka hitrejša od predvidene in bi v letu 2004 presegla 3.6% oziroma v letu 2005 2.9%, bi se morala ta razlika upoštevati ob naslednji uskladitvi plač. Uskladitev se bo izvedla ob izplačilu plač za mesec avgust vsakega leta. Poleg tega je vgrajena tudi varovalka v primeru, da podjetje uskladitvenega zneska zaradi poslovnih razlogov ne more izplačati; tedaj je možen interni sporazum med delodajalci in delojemalci na nivoju podjetja. S podpisanim Dogovorom je bil določen usklajevalni mehanizem, ki upošteva gibanje cen, na nivoju dejavnosti, pa se lahko socialni partnerji dogovorijo še za dodatno povečanje uskladitvenega zneska iz naslova poslovnih rezultatov v dejavnosti. Ob tem pa morajo pri dogovarjanju socialni partnerji upoštevati usmeritev iz Socialnega sporazuma o zaostajanju rasti realne bruto plače na zaposlenega vsaj za eno odstotno točko za rastjo produktivnosti dela.

Ocenjujemo, da bo realna bruto plača na zaposlenega v zasebnem sektorju v letu 2004 porasla za približno 2.5%. V prvih dveh mesecih letošnjega leta je bruto plača sicer nominalno upadala, kar je sezonsko običajno zaradi porasta izplačil ob koncu leta. Na osnovi usklajevalnega mehanizma dogovorjenega v Dogovoru se bodo plače uskladile v avgustu. Poleg tega pričakujemo okrevanje gospodarskega okolja, kar bi ob višji gospodarski rasti omogočilo tudi višjo rast plač v zasebnem sektorju. Na gibanje plač v tem sektorju bo vplivalo tudi večje število delovnih dni v letu 2004. Na teh predpostavkah ter ob predvideni dinamiki cen življenjskih potrebščin bo rast bruto plače v zasebnem sektorju za skupno rastjo produktivnosti dela zaostajala za 0.7 odstotne točke.

*V letu 2004 se bo nadaljevala umirjena rast plač v **javnem sektorju**. Ob ocenjeni rasti cen življenjskih potrebščin bo realna bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju porasla za približno 0.5%, ter tako pripomogla k izpolnitvi makroekonomskega cilja plačne politike. V tem sektorju je bila politika plač dorečena že sredi leta 2003 z Dogovorom o višini in načinu uskladitve osnovnih plač ter višini regresa za letni dopust za leti 2004 in 2005. Dogovorjeni usklajevalni mehanizem je upošteval usmeritve iz Socialnega sporazuma tako, da je v letu 2004 v odstotek povečanja plač vgrajeno 52% pričakovane rasti cen življenjskih potrebščin brez alkohola in tobaka, 38% pričakovane rasti cen življenjskih potrebščin na območju Evropske unije in 10% rasti tečaja evra. Na osnovi tedanjih ocen je odstotek uskladitve določen v višini 3.13%. V primeru, da bi bila dejanska gibanja teh treh elementov drugačna od ocenjenih, ima uskladitveni mehanizem tudi "varnostno zaklopko", ki naj bi prišla v poštev v mesecu januarju 2005. V predvidenih gibanjih plač v javnem sektorju je upoštevano tudi, da nov sistem plač, uveden s spremembo*

Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, stopi v veljavo 1. julija namesto prej predvidenega 1. januarja 2004. Dogovorjeni uskladitveni odstotek se bo upošteval tako, kot je predvideno v Zakonu, in sicer za polovico uskladitvenega odstotka se povečajo osnovne plače, druga polovica uskladitvenega odstotka pa se nameni za odpravo ugotovljenih nesorazmerij med osnovnimi plačami v javnem sektorju.

V letu 2005 se bo nadaljevalo uresničevanje usmeritev Socialnega sporazuma o zaostajanju rasti plač za rastjo produktivnosti. Bruto plača na zaposlenega bo v letu 2005 porasla realno za približno 2.2% in bo tako za 3.1-odstotno produktivnostjo dela zaostajala za slabo odstotno točko. V **zasebnem sektorju** bo na osnovi Dogovora o politiki plač, bruto plača na zaposlenega realno porasla za 2.5%. V tem je upoštevano, da se bo nadaljevala krepitev gospodarske rasti, kar bo deloma nevtraliziralo za tri dni zmanjšan obseg delovnih dni v tem letu. V **javnem sektorju** se bo že izvajal zakon o sistemu plač, kar bo po oceni vplivalo tudi na rahlo hitrejšo rast bruto plače na zaposlenega, čeprav je cilj, da bi vpeljava novega sistema plač bila čim bolj nevtralna. Potrebni popravki za dogovorjeno razmerje med plačami v javnem sektorju bodo morali biti zaradi omejenih javnofinančnih virov izvedeni zelo postopno. Na osnovi teh predpostavk bo bruto plača na zaposlenega v javnem sektorju porasla za približno 1.2%.

*V letu 2004 je v Dogovoru o politiki plač v zasebnem sektorju v obdobju 2004–2005 dogovorjen drugačen mehanizem za usklajevanje **minimalne plače**, kot je bil v veljavi do sedaj.* Ta je bil enak kot pri plačah zasebnega sektorja, dodatno pa se je enkrat na leto v mesecu avgustu minimalna plača povečala še za realno rast BDP v preteklem letu. Letos se bo minimalna plača na osnovi Dogovora v avgustu povečala na 117,500 SIT, kar pomeni povečanje za 5.1%, v avgustu 2005 pa na 122,600 SIT oziroma za 4.3%. Za obe leti velja, da se minimalna plača povečuje nekoliko hitreje od rasti cen življenjskih potrebščin, vendar pa počasneje, kot če bi se še dodatno usklajevala z rastjo BDP v preteklem letu.

Z novim načinom usklajevanja minimalne plače bo pritisk na gostitev plač okoli minimalne plače nekoliko zmanjšan. V obdobju zadnjih let, ko se je pri usklajevalnem mehanizmu za minimalno plačo upoštevala še dodatna uskladitev za rast BDP, je raven minimalne plače že presegla izhodiščno plačo petega tarifnega razreda po splošni kolektivni pogodbi za gospodarske dejavnosti ter po nekaterih kolektivnih pogodbah delovno intenzivnih dejavnosti. Posledično so se izplačane plače zaposlenih čedalje bolj gostile okoli minimalne plače, kar predstavlja čedalje večjo uravnilovko v spodnjem delu tarifnih razredov v zasebnem sektorju.

Prejemki za povračilo stroškov v zvezi z delom in drugi osebni prejemki od dela ter izplačila po pogodbah in po avtorskih pogodbah so tudi v letu 2003 naraščali počasneje od mase čistih plač. Tako se je tudi lani delež teh prejemkov v čistih plačah zmanjšal, na 38.3% (v letu 2002 39.6%, v letu 2001 41.2%, v letu 2000 43%). Dinamika zmanjševanja deleža teh prejemkov v čistih plačah je prisotna tako v zasebnem kot javnem sektorju. V zasebnem sektorju je bil delež tovrstnih prejemkov v masi plač zasebnega sektorja v letu 2003 37.2% (v letu 2002 38.5%, v letu 2001 40.8% in v letu 2000 41.0%), delež tovrstnih prejemkov v masi plač javnega sektorja pa je bil manjši, in sicer 25.1% (v letu 2002 25.3%, v letu 2001 25.4% in v letu 2000 29.5%).

Okvir 13: Distribucija plač

Kazalci o disperziji bruto plač kažejo, da se v javnem sektorju od leta 2000 dalje zmanjšujejo razlike v višini bruto plače med zaposlenimi. V zasebnem sektorju so prisotna večja nihanja, vendar se trendno distribucija bruto plač rahlo poslabšuje. Do sedaj je bilo prisotno v zasebnem sektorju poslabšanje distribucije predvsem v zgornjih razredih, tj. zaposlenih z visokimi plačami. Najbolj se to vidi pri interdecilnih koeficientih, in sicer razmerje med bruto plačo v devetega decila in bruto plačo mediane (9. decil/mediana). V zasebnem sektorju je tako ta kazalec porasel v letu 2000, 2001 in 2003 od tega najbolj močno v proizvodnih storitvah (G+H+I). V teh letih in posebej za omenjeno skupino se je povečal tudi ginijev koeficient. Ta kazalec je namreč veliko bolj občutljiv na spremembe v zgornjem delu distribucije, ki imajo višje vrednosti. Razmerje med povprečno bruto plačo in bruto plače mediane (BOD/Mediana*100) pa se je povečal za vsa leta v zasebnem sektorju, le za leto 2003 ne, kajti v tem letu se je poslabšala distribucija tudi v spodnjem delu, pri zaposlenih z nižjimi plačami in je tako ta kazalec še celo nekoliko nižji. Do sedaj je bila v spodnjem delu distribucija dokaj stabilna, predvsem zaradi instituta minimalne plače, ki je preprečil poslabšanje spodnjega dela distribucije, kar kažejo tudi vsi kazalci neenakosti. V letu 2003 pa se kaže poslabšanje tudi v spodnjem

Tabela 33: Pregled kazalcev o disperziji slovenskih bruto plač

	Razmerja povprečnih bruto plač					
	1999	2000	2001	2002	2002	2003
9. decil/1. decil	3.39	3.46	3.51	3.46	3.46	3.57
Mediana/1. decil	1.70	1.70	1.72	1.71	1.71	1.72
9. decil/mediano	1.99	2.04	2.04	2.03	2.03	2.08
ginijev koeficient	0.293	0.295	0.299	0.293	0.293	0.292
BOD/mediana*100	121.4	122.1	122.7	122.1	122.1	121.3
Skupina področij: Zasebni sektor (od A do K)						
	1999	2000	2001	2002	2002	2003
9. decil/1. decil	3.20	3.22	3.30	3.23	3.22	3.32
Mediana/1. decil	1.63	1.61	1.61	1.61	1.60	1.63
9. decil/mediano	1.97	2.00	2.05	2.01	2.01	2.04
ginijev koeficient	0.288	0.293	0.294	0.286	0.286	0.289
BOD/mediana*100	121.7	122.6	123.8	123.2	123.2	122.9
Skupina področij: Industrija (C+D+E+F)						
	1999	2000	2001	2002	2002	2003
9. decil/1. decil	2.97	2.97	2.97	2.95	2.94	3.06
Mediana/1. decil	1.57	1.56	1.55	1.55	1.54	1.59
9. decil/mediano	1.89	1.90	1.91	1.91	1.91	1.93
ginijev koeficient	0.274	0.273	0.275	0.269	0.268	0.273
BOD/mediana*100	120.3	120.6	121.2	121.0	121.0	120.6

Okvir 13: Distribucija plač- nadaljevanje

Tabela 33: Pregled kazalcev o disperziji slovenskih bruto plač

	Skupina področij: Proizvodne storitve (G+H+I)					
	1999	2000	2001	2002	2002	2003
9. decil/1.decil	2.95	3.08	3.14	3.00	3.00	3.02
Mediana/1.decil	1.60	1.59	1.59	1.57	1.57	1.57
9. decil/mediano	1.84	1.94	1.98	1.91	1.91	1.93
ginijev koeficient	0.271	0.279	0.281	0.272	0.272	0.273
BOD/mediana*100	118.2	120.9	121.8	120.6	120.6	120.6
	Skupina področij: Poslovne storitve (J+K)					
	1999	2000	2001	2002	2002	2003
9. decil/1.decil	4.99	4.85	4.85	4.83	4.79	4.91
Mediana/1.decil	2.14	2.13	2.13	2.11	2.09	2.13
9. decil/mediano	2.33	2.28	2.28	2.28	2.29	2.31
ginijev koeficient	0.334	0.328	0.336	0.327	0.328	0.325
BOD/mediana*100	123.2	123.3	123.0	121.9	122.2	121.3
	Skupina področij: Javne storitve (od L do O)					
	1999	2000	2001	2002	2002	2003
9. decil/1.decil	3.43	3.46	3.45	3.44	3.28	3.24
Mediana/1.decil	1.81	1.85	1.87	1.87	1.80	1.81
9. decil/mediano	1.89	1.86	1.84	1.84	1.82	1.79
ginijev koeficient	0.277	0.273	0.270	0.266	0.258	0.256
BOD/mediana*100	114.9	112.8	112.2	112.6	112.4	112.1

delu; najbolj v skupini industrije (C+D+E+F), kjer je povprečna plača prvega decila v letu 2003 glede na preteklo leto porasla za tri odstotne točke počasneje kot povprečna plača mediane. Zaradi tega se je povečalo razmerje med bruto plačo prvega decila in bruto plačo mediane (mediana/1. decil). Podatki kazalcev o neenakosti za **javni sektor** pa kažejo na zelo enakomerno distribucijo plač. Odmik med mediano in prvim ter devetim decilom je skoraj enak. Ginijev koeficient se v zadnjih letih zmanjšuje, kar kaže tudi na to, da zaposleni z visokimi plačami zmanjšujejo svoj vpliv. Pri odmikih v spodnjem delu distribucije so bile največje spremembe v letih 2000, 2001 in 2002 po podatkih, ki so vsebovali tudi invalidska podjetja v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva. S spremembo opravljeno v SURS⁶¹, so bila ta podjetja prenesena v zasebni sektor in zato podatki po spremembi za leto 2002 in 2003 kažejo dokajšnjo stabilnost v spodnjem delu distribucije.

⁶¹ Statistični popravki pri zaposlenih za mesec februar in marec leta 2002, ki so bili podrobneje opisani v Pomladanskem poročilu 2003, str. 102 (opomba 66), niso imeli vpliva na gibanje slovenskih plač v globalu, močno pa so vplivali na gibanje bruto plač po sektorjih, v zasebnem in javnem sektorju. Zato je leto 2002 prikazano dvakrat, prva kolona leta 2002 je pred, druga pa po statistični spremembi. Podatki o porazdelitvi plač so preračuni, ki jih je opravil SURS.

Okvir 13: Distribucija plač- nadaljevanje

Na osnovi statističnih podatkov o zaposlenih po velikosti bruto plače, ki so obdelani za mesec marec in september vsako leto, je mogoče ugotavljati kakšne so spremembe v porazdelitvi plač in tudi v katerem delu same porazdelitve. V tej analizi so upoštevani podatki za september vsakega leta.

Meritve v decilih prikazujejo, kakšni so odmiki med posameznimi izbranimi točkami v porazdelitvi plač. Običajno merimo odmike med devetim in prvim decilom ter odmike obeh skrajnih decilov od petega decila oziroma mediane. Bruto plača devetega decila pomeni, da deset odstotkov zaposlenih z najvišjimi plačami prejema bruto plačo enako devetemu decilu ali višjo. Bruto plača prvega decila pomeni, da deset odstotkov zaposlenih z najnižjimi plačami prejema bruto plačo prvega decila ali manjšo. Bruto plača petega decila ali mediane pomeni, da 50% prejemnikov plač dobiva višjo bruto plačo od mediane, 50% pa nižjo.

Razmerje med devetim in prvim decilom in mediano zaradi točkovnega načina merjenja ne upošteva dogajanj v spodnjih desetih odstotkih in zgornjih desetih odstotkih porazdelitve zaposlenih po višini plač. Za nadaljnje proučevanje sta bila zato uporabljena še dva kazalca neenakosti, in sicer primerjava bruto plače na zaposlenega in bruto plače mediane (čim bolj se povprečna bruto plača odmika od mediane, tem večja je neenakost v porazdelitvi) ter ocena ginijevega koeficienta (vrednost 0 pomeni, da ni neenakosti v porazdelitvi, 1 pa največjo neenakost v porazdelitvi).

6. Politika javnih financ

6.1. Javnofinančni prihodki

V letu 2003 je bilo v davčnem sistemu in instrumentariju nekaj sprememb, ki so poleg makroekonomskega okolja vplivale na obseg in strukturo javnofinančnih prihodkov. S spremembo zakona o davku od dobička pravnih oseb so se zmanjšale investicijske olajšave in spremenil način ugotavljanja davčno priznanih odhodkov pri ugotavljanju davčne osnove. Januarja 2003 je po preteku prehodnega obdobja za vino začela veljati namesto nižje splošna davčna stopnja davka na dodano vrednost. Zaradi prilagajanja evropski zakonodaji so se januarja in julija 2003 povečale trošarine na tobak in tobačne izdelke. Vse leto je Vlada v skladu s protiinflacijskimi cilji prilagajala višino trošarin na mineralna olja. Prispevki za socialno varnost so se vplačevali po enakih prispevnih stopnjah od mase bruto plač (38.2%) kot leto poprej. Davek na izplačane plače je ostal davčni vir tudi v letu 2003, njegova progresivna obdavčitvena lestvica pa ni bila spremenjena. Zaradi nastajanja izrabljenih motornih vozil je bila uvedena nova ekološka taksa na obremenjevanje okolja. V letu 2003 so se še nadaljevale aktivnosti pri pripravi davčne reforme, ki so bile usmerjene predvsem na pripravo novega sistemskega zakona o dohodnini in zakona o davku na dohodek pravnih oseb. Obstoječo davčno zakonodajo pa se je tudi pospešeno usklajevalo z evropskimi direktivami.

*V letu 2003 so se **obvezne dajatve skupaj** realno povečale za 4.5%. Celotni prihodki od **davka na dodano vrednost** so bili v letu 2003 glede na leto poprej realno višji za 1.9%. Znatneje so se povečali prihodki davka na dodano vrednost od uvoza, ki so bili višji realno za 15.2%. Izrazito pa so upadli prihodki od davka na dodano vrednost po obračunu, ki so realno dosegli le nekaj manj kot tri petine vrednosti iz leta 2002, saj so bila v letu 2003 izrazito realno višja vračila davka na dodano vrednost, vplačila davka pa so bila realno le rahlo nad ravnijo iz leta 2002. Prihodki iz davka na dodano vrednost so v letu 2003 dosegli 9.2% BDP, kar je približno toliko kot leto prej in skoraj toliko, kot je bilo predvideno v državnem proračunu ob njegovem rebalansu.*

Prihodki od **trošarin** so bili v letu 2003 realno le za 0.4% višji kot v letu 2002. Med skupnimi prihodki od trošarin so se v letu 2003 zmanjšali prihodki od trošarin na mineralna olja, realno za 3.0%, in prihodki od trošarin na alkohol in alkoholne izdelke, realno za 16%. Prihodki od trošarin na tobak in tobačne izdelke pa so se, predvsem zaradi povečanja specifičnih in proporcionalnih trošarin na tobak in tobačne izdelke v januarju in juliju 2003, realno povečali za 13.4%. V strukturi trošarin po trošarinskih izdelkih se je v letu 2003 znižal delež od trošarin na mineralna olja (od 71.9% leta 2002 na 69.5%) in delež trošarin na alkohol in alkoholne izdelke (od 7.5% leta 2002 na 7.4%), povečal pa delež trošarin na tobak in tobačne izdelke (od 20.5% leta 2002 na 23%). Delež prihodkov od trošarin v BDP je v letu 2003 dosegel 3.45%, kar je nekoliko manj kot leto prej.

Precej ugodna so bila v letu 2003 gibanja **prispevkov in davkov, ki se obračunavajo na osnovi plač** in predstavljajo dobrih 55% skupnih obveznih dajatev. V letu 2003 so se v primerjavi s preteklim letom realno povečali za 3.3%. V tem so se hitreje

povečali prihodki iz davka na izplačane plače (9.4%), enako prihodki od davka iz plač (ki so v letu 2003 pomenili že skoraj 94% dohodninskih prihodkov) in nekoliko počasneje prispevki za socialno varnost (2.6%). V letu 2003 so prispevki in davki, ki se obračunavajo na osnovi plač, prispevali v državni proračun in v pokojninsko ter zdravstveno blagajno približno 22.1% BDP, kar je za 0.3 strukturne točke več kot leto prej.

Zaradi progresivne lestvice se je povprečna obremenitev z **davkom na izplačane plače** v letu 2003 povečala od 4.4% v letu 2002 na 4.7% od celotne mase bruto plač.

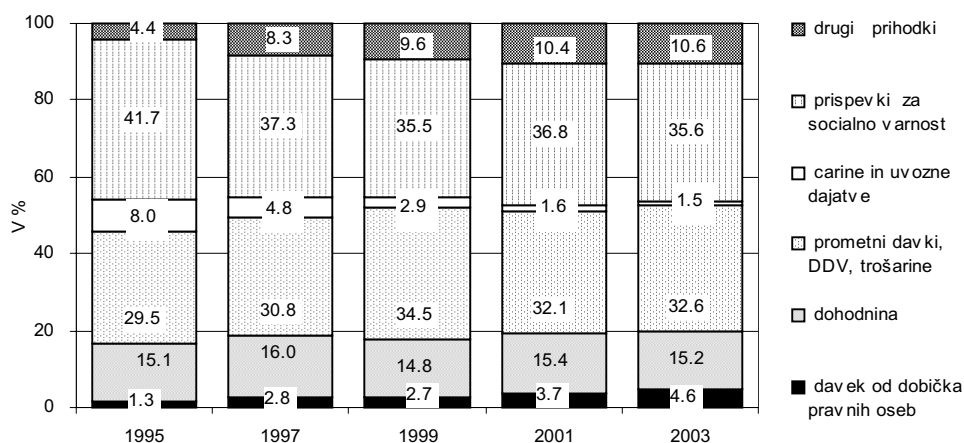
V letu 2003 so bili celotni prihodki od **dohodnine** glede na leto 2002 realno višji za 4.3%. V tem so bili prihodki od davka iz plač realno za 3.3% višji kot leto poprej, okrepila pa se je tudi rast prihodkov iz drugih podvrst dohodnine (predvsem od davka od dobička od prodaje kapitala), ki so bili leta 2003 realno za 4.1% višji kot leta 2002. Poračuni dohodnine so bili v letu 2003 negativni in realno za približno 9% nižji kot leta 2002.

Zaradi učinkov sprememb Slovenskih računovodskih standardov in višjih kapitalskih dobičkov, ki so povečali davčno osnovo in poračune za leto 2002, ter zaradi sprememb zakona o davku od dobička pravnih oseb, so bili prihodki **davka od dobička pravnih oseb** v letu 2003 realno višji za 34.9%, njihov delež v BDP se je povečal od 1.4% v letu 2002 na 1.9% v letu 2003.

Prihodki od **carin in uvoznih dajatev** so v letu 2003 dosegli, po daljšem obdobju upadanja, realno 4.6-odstotno rast; dosegli so 0.6% BDP, kar je približno toliko kot leto poprej.

Hitrejšo rast kot celota so imeli v letu 2003 tudi prihodki od različnih **taks** (upravne, komunalne, ekološke, sodne), zlasti od različnih komunalnih taks v občinski pristojnosti in od ekoloških taks.

Graf 14: **Struktura javnofinančnih prihodkov, v %**

Vir podatkov: APP, UJP, Obrazec B2, metodologija in preračuni UMAR.

Dejanski javnofinančni prihodki v letu 2003 so bili višji od predvidenih z rebalansom proračuna. Višji od predvidenih v rebalansu državnega proračuna so bili v letu 2003 prihodki od trošarin, kjer medletne spremembe v trošarinskih zneskih na naftne derivivate, ki so kompenzirale gibanje cen nafte na svetovnih trgih, niso spremenile povprečne letne obremenitve iz preteklega leta. Tudi pri prihodkih od davka od dobička pravnih oseb je bila realizacija davka zaradi spremembe računovodskih standardov in večjih dobičkov gospodarskih družb bistveno večja od predvidene. Višji od predvidenih so bili tudi prihodki od dohodnine in prihodki od davka na izplačane plače, malenkost tudi prihodki od carin in uvoznih dajatev.

Po konsolidirani globalni bilanci (v skladu z metodologijo Ministrstva za finance) so se javnofinančni prihodki v letu 2003 realno povečali za 7.9%; dosegli so 41.5% BDP, kar je za 0.8 strukturne točke več kot v primerljivem letu 2002.

Tudi v letu 2004 se intenzivno nadaljuje usklajevanje davčne zakonodaje z evropsko zakonodajo, saj mora biti uskladitev dosežena do vstopa v Evropsko unijo. V letu 2004 sta bila sprejeta zakon o dohodnini in zakon o davku na dohodek pravnih oseb, ki bosta začela veljati v letu 2005. Po uveljavitvi obeh zakonov se bo nekoliko spremenila struktura javnofinančnih prihodkov. Med neposrednimi davki se bodo zaradi skromnejših olajšav od dosedanjih ter zaradi na novo določenih odhodkov povečali prihodki od davka na dohodek pravnih oseb, zaradi sprememb v dohodninskem zakonu (povečane olajšave in spremembe dohodninske lestvice, spremenjene osnove) pa zmanjšali prihodki od dohodnine. V prihodnje se bodo reformirali tudi davki na premoženje. V letu 2004 in 2005 se bodo zaradi uskladitve z evropskimi direktivami še povečale trošarinske dajatve na tobak in tobačne izdelke. V drugi polovici leta 2004 se bo pri davku na izplačane plače dvignila spodnja meja obdavčitve plač (gl. str. 100), s čimer bo dosežena razbremenitev stroškov dela, skladno z določili sprejetega Socialnega sporazuma.

Tudi v letih 2004 in 2005 se bo glede na predvideno makroekonomsko okolje in ob predvidenih spremembah davčnega sistema in instrumentarija delež obveznih dajatev gibal na nivoju približno 40% BDP. Nadaljevala naj bi se celo tendenca rahlega zmanjševanja; od ocenjenih 40.0% BDP v letu 2004 na približno 39.5% v letu 2005. V tem okviru se bodo prispevki za socialno varnost ob nespremenjenih stopnjah prispevkov povečevali skladno z rastjo mase bruto plač, ki pa bo zaradi zaostajanja rasti bruto plač na zaposlenega za rastjo produktivnosti in ob zelo skromni rasti števila prejemnikov plač zaostajala za rastjo BDP. Njihov delež v BDP se bo od 14.5% v letu 2003 znižal na 14.3% v letu 2004 in na 14.1% v letu 2005. V letu 2004 se bodo prihodki od dohodnine zaradi progresivne lestvice povečevali še nekoliko hitreje od rasti mase bruto plač, v letu 2005 pa se bodo zaradi uveljavitve novega zakona o dohodnini zmanjšali, in sicer po napovedi od 6.2% BDP v letu 2003 na približno 5.6% v letu 2005. Predvidene spremembe v spodnji meji obdavčitve plač pri davku na izplačane plače bodo v letih 2004 in 2005 zmanjšale prihodke iz tega naslova.

Prihodki od davka na dodano vrednost in od trošarin se bodo povečevali približno skladno z napovedano rastjo BDP in bodo zadržali nivo deleža iz leta 2003 tudi v letih 2004 in 2005 (približno 12.5%). Prihodki od carin se bodo po vstopu v Evropsko unijo znižali, saj se bodo nanašali le še na uvoz izven področja Evropske unije, v letu 2004 bodo dosegli po napovedi le še 0.3% BDP.

Nekoliko hitreje od gospodarske rasti bodo v letu 2004 rasli prihodki od davka na dobiček pravnih oseb, po uveljavitvi sprememb zakona za leto 2004 in novega zakona o davku na dohodek pravnih oseb v letu 2005 pa se bo rast prihodkov iz tega davka, predvsem zaradi bistveno manjših olajšav ob sicer nespremenjeni davčni stopnji, še povečala. Napovedano je, da se bo efektivna davčna stopnja po uveljavitvi novele zakona povečala od sedanjih slabih 13% na približno 19%.

Glede na davčno kapaciteto, ki jo omogoča sistem obveznih dajatev v napovedanem makroekonomskem okolju, bo treba tudi v letih 2004 in 2005, ob cilju o približevanju čim bliže javnofinančnemu ravnovesju in ob potrebi zmanjšanja obremenitev zaradi ohranjanja konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, poleg ukrepov usmerjenih v dosledno obračunavanje, pobiranje in izterjavo davkov in prispevkov, okrepiti tudi druge, predvsem nedavčne prihodke, iz drugih kapitalskih in koncesijskih prihodkov ter iz domačih in tujih donacij.

6.2. Javnofinančni odhodki

6.2.1. Državni proračun

V letu 2003 so odhodki državnega proračuna v primerjavi z BDP dosegli 25.5%, ali 0.8 strukturne točke več kot lani. Znašali so (po predhodnih podatkih) 1,461 mrd SIT, kar je realno za 5.4% več kot v letu prej. Realizirani odhodki državnega proračuna so presegli odhodke po rebalansu državnega proračuna za približno 24 mrd SIT, kar so omogočili višji prihodki državnega proračuna od predvidenih v rebalansu, v skladu z določili zakona o izvrševanju proračuna za to leto.

V letu 2003 so se med odhodki državnega proračuna hitreje kot skupni odhodki realno povečali izdatki za plače, prispevke in druge izdatke zaposlenim v državnih organih in v javnih zavodih, ki so v deležu v BDP pridobili 0.2 strukturne točke. Prav toliko se je povečal tudi delež sredstev za investicije in investicijske transferje. Za 0.1 odstotne točke se je povečal tudi delež transferjev v občine in transferjev posameznikom in gospodinjstvom ter sredstva rezerv. Sredstva za domače in tuje obresti skupaj, sredstva za subvencije in sredstva za izdatke za blago in storitve v izvajalskih organizacijah so ohranila lanski delež. Zmanjšal pa se je delež sredstev za izdatke za blago in storitve v državnih organih in za transfer sredstev državnega proračuna v pokojninsko blagajno (za 0.1 strukturne točke). Transfer sredstev v pokojninsko blagajno je v letu 2003 predstavljal 16.3% odhodkov državnega proračuna oz. 4.2% BDP.

*V letu 2004 bo delež odhodkov proračuna v predvidenem BDP dosegel 26.8%, kar je za 1.3 strukturne točke več kot v letu 2003. Državni zbor je decembra lani sprejel spremenjeni državni proračun za leto 2004 in za leto 2005. Med odhodki državnega proračuna za leto 2004 so že predvidena sredstva, ki jih bo Slovenija po vstopu v EU prispevala v **evropski proračun**, in sicer bo delež v letu 2004 znašal 0.7% BDP in v letu 2005 1.2% BDP. Po spremembah državnega proračuna so se odhodki za leto 2004 glede na prvotni proračun povečali skupaj za približno 89 mrd SIT. Za približno polovico razlike so se povečali standardni odhodki državnega proračuna, druga polovica razlike pa se nanaša na plačila sredstev v proračun Evropske unije.*

Tabela 34: **Struktura in delež odhodkov državnega proračuna po ekonomski klasifikaciji v bruto domačem proizvodu, v %**

	Struktura v %				Delež v BDP, v %			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
SKUPAJ ODHODKI DRŽAVNEGA PRORAČUNA	100.0	100.0	100.0	100.0	24.7	25.5	26.8	26.4
Tekoči odhodki	31.1	31.1	28.2	27.8	7.7	7.9	7.6	7.3
V tem:								
Plače, prispevki, drugi izdatki zaposl. v drž. organih	13.5	13.6	12.7	12.4	3.4	3.5	3.4	3.3
Izdatki za blago in storitve v državnih organih	10.7	10.1	9.4	9.5	2.6	2.6	2.5	2.5
Plačila domačih in tujih obresti	6.3	6.1	5.5	5.2	1.6	1.5	1.5	1.3
Tekoči transferi	60.6	59.8	58.2	57.8	15.0	15.2	15.6	15.2
V tem:								
Subvencije	4.3	4.4	4.6	4.8	1.1	1.1	1.2	1.3
Transferi posameznikom in gospodinjstvom	13.6	13.8	12.9	12.5	3.4	3.5	3.5	3.3
Transferi v javne zavode	21.8	21.4	19.9	19.5	5.4	5.5	5.3	5.2
Transferi v PIZ	17.2	16.3	15.5	15.5	4.3	4.2	4.2	4.1
Investicijski odhodki in transferi	8.3	9.2	11.0	10.1	2.0	2.3	2.9	2.8
Plačila sredstev v proračun EU			2.7	4.4			0.7	1.2

Vir: Ministrstvo za finance, preračuni UMAR, BDP po reviziji (SURSTAT, Statistična objava št. 54, 23. april, 2004).

Odhodki spremenjenega državnega proračuna so glede prvotni predlog za leto 2004 skupaj višji za 5.7% oziroma brez upoštevanja sredstev za proračun Evropske unije za 2.8%. Odhodki spremenjenega državnega proračuna za leto 2004 znašajo 1,647.6 mrd SIT, kar je skupaj s sredstvi za proračun Evropske unije nominalno za 12.8% več, brez upoštevanja teh sredstev pa za 9.7% več, kot so znašali realizirani odhodki proračuna za leto 2003. Po predlaganih spremembah so se glede na odhodke po prvotnem državnem proračunu za leto 2004 povečala sredstva za domače obresti, subvencije, transferje v pokojninsko in invalidsko blagajno ter sredstva za investicije in investicijske transferje, zmanjšala pa sredstva za izdatke za blago in storitve, za rezerve ter za transferje gospodinjstvom in občinam.

V letu 2004 bodo na odhodke državnega proračuna po vstopu v EU vplivala tudi prejeta sredstva iz evropskega proračuna, ki bodo podpirala določene programe in s svojo razvojno naravnostjo pozitivno vplivala tudi na razvojno komponento državnega proračuna.

Odhodki državnega proračuna za leto 2005 bodo dosegli 26.4% napovedanega BDP ali za 0.4 odstotne točke manj kot v letu prej. Po sprejetih spremembah proračuna za leto 2005 bodo znašali odhodki 1,731 mrd SIT ali za skoraj 20 mrd SIT manj, kot so znašali odhodki prvotnega državnega proračuna. Odhodki državnega proračuna za leto 2005 bodo nominalno za 5.1% višji kot v letu 2004, oziroma brez upoštevanja sredstev za evropski proračun višji za 3.3%. Glede na prvotni proračun za leto 2005

bodo najbolj okrnjena sredstva za transferje, in sicer tako posameznikom in gospodinjstvom kot tudi v pokojninsko blagajno, druge javne sklade in agencije ter v javne zavode. Nižji od prvotnega predloga bodo tudi odhodki za plače in druge izdatke zaposlenim v državnih organih in javnih zavodih, kot tudi sredstva za izdatke za blago in storitve.

6.2.2. Občinski proračuni

V primerjavi z BDP se bodo v letih 2004 in 2005 odhodki občinskih proračunov zadržali na nivoju približno 5%. Odhodki občinskih proračunov so se po predhodnih podatkih v letu 2003 realno povečali za le 0.6%. Njihov delež v BDP je dosegel 5.1%, kar je za 0.1 strukturne točke manj kot v letu 2002. V letu 2003 so po predhodnih podatkih hitreje kot celotni odhodki občinskih proračunov naraščali izdatki za plače in prispevke, plačila domačih obresti, subvencije in transferji posameznikom in gospodinjstvom ter investicijski transferji. Realno pa so se zmanjšali izdatki za blago in storitve, investicijski odhodki in drugi transferji. Za leti 2004 in 2005 je še predvidena upočasnjena rast odhodkov občinskih proračunov, ki bo v obeh letih nižja od rasti BDP.

6.2.3. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

V letu 2000 je bila uveljavljena pokojninska reforma. S postopno zaostritvijo pogojev upokojevanja s podaljševanjem starosti in s postopnim zmanjšanjem odmerne stopnje so se zmanjšali pritiski na odhodke pokojninskega in invalidskega sistema. Z zakonom je bila uvedena tudi možnost prostovoljnega pokojninskega zavarovanja.

Za realizacijo pravic iz zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (brez plačila prispevkov za zdravstveno zavarovanje upokojencev) je bilo v letu 2003 porabljenih realno za 0.9% več sredstev kot v letu 2002 oziroma 12.6% BDP (za 0.1 strukturne točke manj kot leto prej). Zmanjševanje odhodkov se bo nadaljevalo tudi v letih 2004 in 2005, ko bo z nadaljnjim zmanjšanjem odmerne stopnje in zmerno rastjo števila upravičencev (1.1% v 2004 in 1.3% v 2005) po oceni za ta namen v letu 2004 potrebnih približno 12.5% BDP, v letu 2005 pa približno 12.4% BDP.

6.2.4. Obvezno zdravstveno zavarovanje

V letu 2003 so bili odhodki v obveznem zdravstvenem zavarovanju realno za 2.7% višji kot v preteklem letu, dosegli so 6.6% BDP. Zakonsko določene pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja se v letu 2003 sicer niso bistveno spremenile, sprejete pa so bile številne aktivnosti za obvladovanje izdatkov za zdravila in za racionalizacijo izvajanja zdravstvenih programov. Kljub temu so se izdatki za zdravstvene storitve povečali realno za 2.3%, in sicer najbolj v bolnišničnem zdravljenju (realno za 2.6%). Sredstva za zdravila so se povečala realno kar za 7.1% in sredstva za tehnične pripomočke za 4.4%. Znatno so se v letu 2003 povečala sredstva za napotitve na zdravljenje v tujino in za obresti.

Predvideno je, da bodo v letih 2004 in 2005 sredstva v obveznem zdravstvenem zavarovanju naraščala nekoliko hitreje od rasti BDP; njihov delež se bo gibal na

ravni približno 7% BDP. Nadaljevale se bodo aktivnosti za racionalizacijo odhodkov v obveznem zdravstvenem zavarovanju v okviru oblikovanja družbenega konsenza o možnih/omejenih sredstvih, ki bodo namenjeni za obvezno zdravstveno zavarovanje v naslednjih letih. Rešiti bo treba vprašanja pravičnosti in solidarnosti v obveznem zdravstvenem sistemu kot tudi vprašanja glede razdelitve javnega in zasebnega.

Po konsolidaciji javnofinančnih odhodkov so se v letu 2003 celotni javnofinančni odhodki izkazani v globalni bilanci realno povečali za 3.8%; znašali so 42.9% BDP, kar je za 0.8 strukturne točke več kot leta 2002. Po sprejetih spremembah državnega proračuna in po finančnih načrtih pokojninske in zdravstvene blagajne ter po napovedih proračunske porabe občin bodo v letu 2004 konsolidirani javnofinančni odhodki realno višji za 5.4% in bodo po napovedi dosegli 43.6-odstotni delež v BDP, kar je za 0.7 strukturne točke več kot leto poprej. Počasneje od rasti BDP bodo po projekcijah rasli celotni (konsolidirani) javnofinančni odhodki v letu 2005, ko bodo po napovedi dosegli 42.4% BDP.

6.3. Javnofinančni primanjkljaj

Z ukrepi ekonomske politike se je v letu 2003 sicer blažilo pritisko na javnofinančne odhodke (omejevanje usklajevanja plač v kombinaciji z evropsko inflacijo in rastjo tečaja, prenos dela valorizacije plač v pokojninsko shemo, spremenjena valorizacija socialnih transferjev) in zagotavljalo čim bolj stabilne vire financiranja, vendar je kljub temu javnofinančni primanjkljaj za leto 2003 dosegel 1.4% BDP, kar je le za 0.1 strukturne točke manj, kot je v letu 2002 znašal tekoči javnofinančni primanjkljaj (brez izravnalnega primanjkljaja).

Za doseg cilja o uravnoteženih javnih financah bo treba v letih 2004 in 2005 postopno nadaljevati z zmanjševanjem javnofinančnega primanjkljaja, in sicer z ukrepi na strani javnofinančnih prihodkov, z zagotavljanjem čim bolj stabilnih virov financiranja, predvsem pa z ukrepi za omejevanje in zmanjševanje javnofinančnih odhodkov.

Po konsolidirani bilanci javnega financiranja je za leto 2004 primanjkljaj javnih financ ocenjen na 1.8% BDP, za leto 2005 pa na približno 1.6% predvidenega BDP.

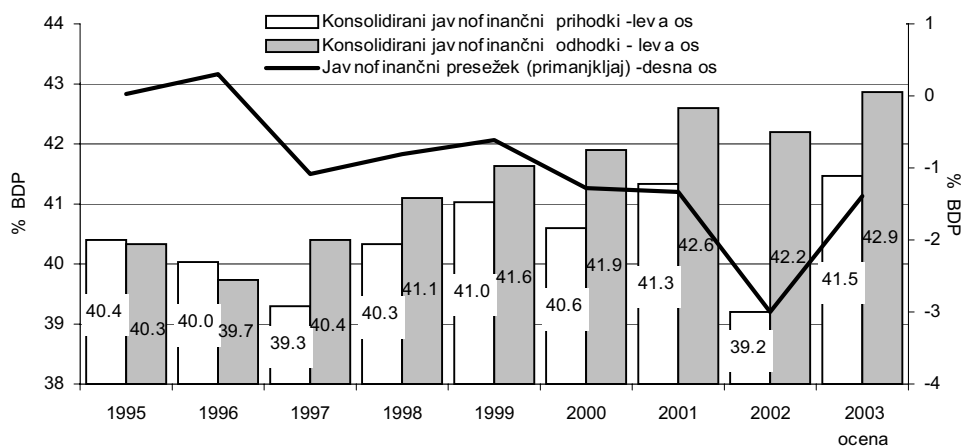
Primanjkljaj javnih financ je bil izračunan tudi na podlagi evropske metodologije (ESA-95), in sicer za leto 2002 v višini 1.9%, za leto 2003 1.8% ter po napovedi za leto 2004 1.7% BDP.

Tabela 35: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (deleži v primerjavi z BDP, v %)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Javnofinančni prihodki	40.4	40.0	39.3	40.3	41.0	40.6	41.3	39.2	41.5	41.8	40.8
Javnofinančni odhodki	40.4	39.7	40.4	41.1	41.6	41.9	42.6	42.2	42.9	43.6	42.4
Presežek / primanjkljaj	0.0	0.3	-1.1	-0.8	-0.6	-1.3	-1.3	-3.0	-1.4	-1.8	-1.6

Vir: Ministrstvo za finance, preračuni in napovedi UMAR, BDP po reviziji 23. 4. 2004

Slika 15: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF (deleži v primerjavi z BDP, v%)

Vir: MF, preračuni UMAR (upoštevani BDP po reviziji; gl. tudi okvir št. 1)

6.4. Dolg ožje opredeljene države

Dolg ožje opredeljene države se je v letu 2003 nominalno povečal za 71.1 mrd SIT in je 31. 12. 2003 znašal 1,490.8 mrd SIT. Pri tem so črpanja dolga znašala 910.4 mrd SIT, odplačila pa 867.4 mrd SIT. Vrednostne spremembe (pripis revalorizacije in tečajne razlike) so dolg povečale za 28.1 mrd SIT (gl. tabelo 36).

Konec leta 2003 je bila točno polovica dolga ožje opredeljene države denominirana v evrih, 48.3% pa v tolarjih. Zaradi prilagajanja valutne strukture portfelja tujega dolga strukturi izvoznih deviznih prilivov in zniževanja tveganj povezanih z nihanjem tečajev v letu 2003 ni bilo novega zadolževanja v ameriških dolarjih. Tako je dolg denominiran v tej valuti konec leta 2003 predstavljal le 1.2% skupnega dolga.

Ministrstvo za finance je v letu 2003 izdalo prvo desetletno tolarško nominalno obveznico (RS54 s fiksno obrestno mero 5.75% letno), s čimer je omogočeno spremljanje referenčne dolgoročne obrestne mere po maastrichtskem kriteriju⁶².

Tabela 36: Stanja in spremembe dolga RS v letu 2003 (v mrd SIT)

	Stanje na 31.12.2002	Črpanje	Odplačila	Neto črpanja	Vrednostne spremembe	Sprememba dolga	Stanje na 31.12.2003
DOLG RS	1,419.7	910.4	867.4	43.0	28.1	71.1	1,490.8
I. Notranji dolg	833.9	909.6	847.7	61.9	16.6	78.5	912.5
II. Zunanji dolg	585.8	0.8	19.7	-18.89	11.5	-7.4	578.3

Vir: Bilten javnih financ (MF).

⁶² Maastrichtski kriteriji določajo dovoljeno odstopanje dolgoročnih obrestnih mer v višini 2 odstotnih točk od povprečja treh držav z najnižjimi stopnjami inflacije.

Tabela 37: Obveznice RS, izdane do konca leta 2003

Obveznica	Dospelost	Obrestna mera	Znesek izdaje
RS 50 - 10 letna (devizna klavzula)	24.02.2013	4.50%	14,260 mio SIT (skupna predvidena nominalna vrednost celotne izdaje je 100 mio EUR)
RS 51 - 3 letna	24.02.2006	7.75%	38,470.5 mio SIT (skupna predvidena nominalna vrednost celotne izdaje je 40 mlrd SIT)
RS 52 - 5 letna	08.04.2008	6.25%	25,484.5 mio SIT (skupna predvidena nominalna vredno celotne izdaje je 30 mlrd SIT)
RS 53 - 15 letna (devizna klavzula)	08.04.2018	4.875%	23,343.2 mio SIT (skupna predvidena nominalna vrednost celotne izdaje je 100 mio EUR)
RS 54 - 10 letna	15.10.2013	5.75%	30,000,0 mio SIT

Vir podatkov: Ministrstvo za finance.

Kuponska obrestna mera obveznice RS54 je bila ob izdaji nižja od s tem kriterijem določene zgornje meje, kar je ob antiinflacijsko usmerjeni ekonomski politiki realno pričakovati tudi v prihodnje. Dolg z nespremenljivo obrestno mero je konec leta 2003 predstavljal 53.2% celotnega dolga, dolg s spremenljivo obrestno mero 18.3% ter indeksirani dolg 27.5% celotnega dolga. V tem se je najbolj znižal delež dolga, indeksiranega z inflacijo, ki je konec leta 2003 predstavljal 16% celotnega dolga (19.5% konec leta 2002).

V letu 2003 je država financiranje proračunskih potreb in odplačil dolga praktično v celoti zagotavljala na domačem finančnem trgu; v tujini je država črpala le 0.8 mlrd SIT iz naslova IBRD posojil, neto pa se je razdolžila (gl. str. 84). Na domačem trgu se je dolgoročno zadolževala z izdajo vrednostnih papirjev v višini 131.6 mlrd SIT⁶³ (v spodnji tabeli so predstavljene obveznice izdane v letu 2003). Od tega je bilo 111.0 mlrd SIT namenjeno financiranju proračunskih potreb, 20.5 mlrd SIT pa za predčasna odplačila dolga.

6.4.1. Dolg države v obdobju 2004–2006

Ocena dinamike dolga ožje opredeljene države v obdobju 2004–2006 temelji na naslednjih predpostavkah:

- proračunski primanjkljaj v letu 2004 ne bo presegel 1.5% BDP, v letu 2005 1.7% in v letu 2006 1.5% BDP,
- v letu 2005 bo država prevzela dolg zdravstvene blagajne v višini 34.5 mlrd SIT,
- v obdobju od leta 2004 do leta 2006 bo Slovenija neto prejemnica iz evropskega proračuna,
- del kupnine od prodaje kapitalskega deleža države v Novi Ljubljanski banki d.d. v višini 60 mlrd SIT bo v opazovanem obdobju vezan pri BS.

Glede na te predpostavke so ocene potrebnega obsega financiranja, servisiranja dolga ter višine dolga v omenjenem obdobju predstavljene v spodnji tabeli.

⁶³ Zadolževanje v okviru TRP (Temeljnih razvojnih programov) ni upoštevano.

Tabela 38: Dolg ožje opredeljene države v letih 2004–2006

- mrd SIT, razen kjer je drugače navedeno

	2004	2005	2006
Potreben obseg financiranja	288.4	422.6	335.8
Plačila obresti ¹	89.7	94.6	100.7
Odplačila glavnin	197.2	312.0	232.0
Dejanski primarni saldo (kot % BDP)	-0.18%	-0.40%	-0.14%
Stabilizacijski primarni saldo ² (kot % BDP)	0.09%	-0.11%	-0.08%
Dolg ožje opredeljene države	1,613.3	1,766.9	1,877.8
Dolg (kot % BDP)	26.51%	27.18%	27.14%

Opombi: ¹Pri izračunu ni upoštevana zamenjava obstoječega dolga z novim cenejšim. ² Stabilizacijski saldo je primarni saldo, ki zagotavlja nespremenjeno relativno velikost državnega dolga.

Dolg ožje opredeljene države, kot delež v BDP, se bo nekoliko povečal v letu 2004, bolj v letu 2005, leta 2006 pa ostal praktično nespremenjen. Povečanje v letu 2005 na 27.18% BDP bo predvsem posledica prevzema dolga zdravstvene blagajne. Na višanje relativne velikosti dolga v letih 2004 in 2005 kaže tudi primerjava dejanskega in stabilizacijskega primarnega salda: v obeh letih je dejanski primarni primanjkljaj višji od stabilizacijskega. Ohranjena obvladljivost dinamike rasti dolga v letih 2004–2006 temelji med ostalim tudi na uresničevanju ciljev politike zadolževanja v preteklem obdobju.

Relativno ugodna ocena fiskalnega položaja je predvsem posledica predvidene visoke rasti BDP v preučevanem obdobju ter hitrega zmanjševanja ravni inflacije in obrestnih mer na domačem trgu. Takšno sliko rasti potrjuje tudi predznak stabilizacijskega primarnega salda v preučevanem obdobju: negativna vrednost stabilizacijskega primarnega salda v letih 2005 in 2006 pomeni, da je nominalna rast BDP v tem obdobju višja od efektivne obrestne mere. Vendar pa lahko na dolgi rok nižja realizirana rast BDP od predvidene poslabša obvladljivost dolga. Zato je poleg uravnoteženja stabilizacijskega salda dolgoročno treba doseči tudi izravnani strukturni saldo državnega proračuna (gl. tudi Okvir 14).

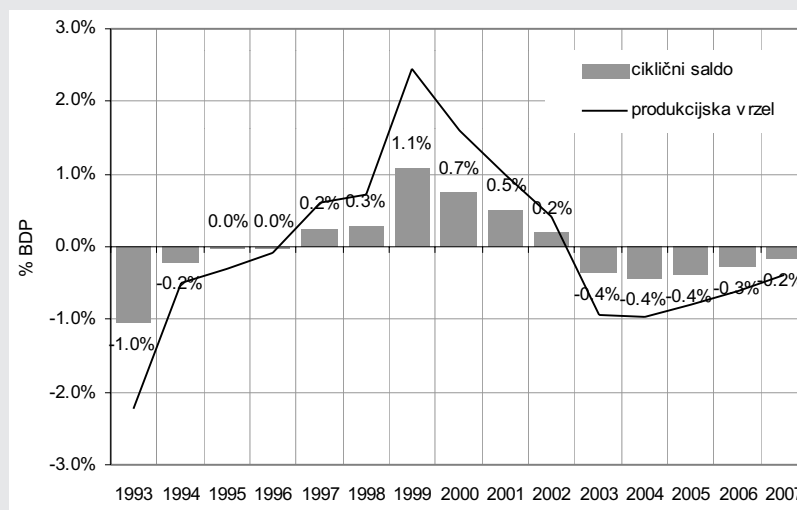
Okvir 14: Producerska vrzel (output gap) in dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja

V skladu z napovedmi rasti BDP pričakujemo, da se bo v naslednjih letih povečala tudi rast potencialnega BDP. S pomočjo produkcijske funkcije⁶⁴ ocenjena potencialna rast BDP naj bi se s 3.5%, kolikor predvidoma znaša za letošnje leto, v naslednjih štirih letih povišala na 3.7%. Hitrejša potencialna rast bo posledica povečanega prispevka kapitala. Ob zanemarljivem prispevku dela se bo prispevek skupne factorske produktivnosti še nadalje zmanjševal, vendar bo še vedno največ prispeval k skupni rasti potencialnega BDP.

⁶⁴ MF, 2004

Okvir 14: Producerska vrzel (output gap) in dekompozicija javnofinančnega primanjkljaja - nadaljevanje

Slika 16: Producerska vrzel in ciklična komponenta javnofinančnega primanjkljaja

Vir: UMAR, MF.

Ob ugodnih gospodarskih gibanjih, predvsem pa nadaljevanju izvajanja fiskalnih reform, se bo zmanjšal tudi javnofinančni primanjkljaj. Njegova predvidena prepolovitev v naslednjih štirih letih bo delno posledica postopnega zmanjševanja cikličnega primanjkljaja po letu 2005, predvsem pa dokončanja strukturnih reform, povezanih s fiskalnim sektorjem. Na zmanjšanje primanjkljaja bo vplivala tudi aktivnejša politika upravljanja z dolgom. Strukturni del primanjkljaja javnofinančnega sektorja naj bi se tako zmanjšal za približno 0.7 odstotne točke oz. iz 77.6 mrd SIT, kolikor naj bi znašal v letu 2004, na 46.1 mrd SIT ob koncu leta 2007.

Tabela 39: Ciklični in strukturni javnofinančni primanjkljaj

- v % BDP

	Dejanski saldo	Ciklični saldo	Strukturni saldo
2000	-1.1	0.7	-1.9
2001	-1.3	0.5	-1.8
2002	-1.4	0.2	-1.6
2003	-1.4	-0.4	-1.0
2004	-1.7	-0.4	-1.3
2005	-1.5	-0.4	-1.2
2006	-1.4	-0.3	-1.1
2007	-0.8	-0.2	-0.6

Vir: UMAR, MF.

7. Denarna gibanja in trg kapitala

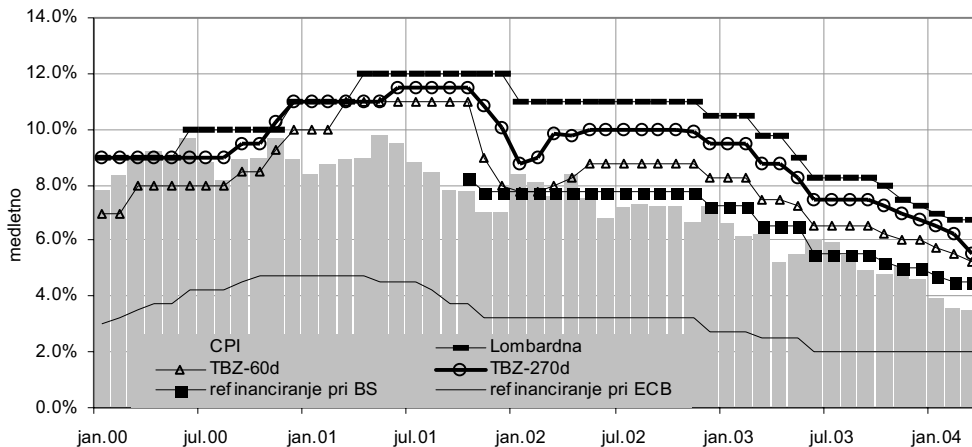
7.1. Denarna gibanja in denarna politika

Po ohranjanju nespremenjenih usmeritev denarne politike v pretežnem delu leta 2003 je Banka Slovenije v zadnjem četrtletju v sodelovanju z Vlado pripravila Program vstopa v ERM2 in prevzem evra, v katerem so opredeljene politike, ki naj bi v prihodnjih dveh letih pripeljale do vzdržnega znižanja inflacije na raven, skladno z mastrichtskimi kriteriji. Program predvideva, da bo Banka Slovenije nadaljevala s postopnim prilagajanjem obrestnih mer, najpomembnejšo spremembo pa bo predstavljal vstop v evropski tečajni mehanizem in s tem prenehanje politike uravnane deprecije tečaja tolarja do evra, predviden do konca leta 2004. Ob zagotavljanju nominalne konvergence pa bodo omenjene spremembe privedle tudi do zmanjšanja pristojnosti Banke Slovenije pri vodenju denarne politike in predvsem politike deviznega tečaja.

Banka Slovenije je po ohranjanju nespremenjenih usmeritev v pretežnem delu leta 2003 v zadnjem četrtletju leta v sodelovanju z Vlado pripravila Program vstopa v ERM2 in prevzem evra, v katerem je opredelila časovni okvir za znižanje inflacije na raven mastrichtskih kriterijev. Banka Slovenije je v prvih dveh mesecih leta 2003 ohranjala nespremenjen nivo svojih obrestnih mer in stopnje deprecije tolarja, kar je ob znižanju inflacije za 1.0 odstotne točke poslabšalo relativni prispevek denarne politike k umirjanju rasti cen. Na spremenjene razmere se je z znižanjem svojih obrestnih mer odzvala ob koncu prvega četrtletja, s takšno politiko pa je nato nadaljevala tudi v drugem in tretjem četrtletju leta, ko je skladno z zniževanjem inflacije in inflacijskih pričakovanj zniževala obrestne mere in upočasnjevala deprecijo tolarja. Formalno spremembo takšnega ukrepanja, ko se je Banka Slovenije le prilagajala spremenjenim razmeram, je predstavljal sprejetje Programa vstopa v ERM2 in prevzem evra v zadnjem četrtletju leta, ki predvideva vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II do konca leta 2004. Banka Slovenija se bo namreč z vstopom zavezala, da bo preprečevala nedovoljena nihanja tečaja tolarja okoli centralne paritete, določene ob vstopu v ERM II, kar bo pomenilo opustitev dosedanje politike postopne deprecije tolarja, ki je v zadnjih letih sistematično prispevala k ohranjanju inflacije na višjem nivoju. Spremembe pričakovanj glede dinamike tečaja tolarja so namreč pomembno prispevale k spremembam pričakovanj glede gibanja cen v mesecih po sprejetju programa ter s tem omogočile hitrejši proces dezinflacije.

Banka Slovenije je v letu 2003 znižala svoje ključne obrestne mere za 1.5 do 3.25 odstotne točke. Po znižanju inflacije v prvih dveh mesecih leta in hkratnem znižanju obrestnih mer Evropske centralne banke je Banka Slovenije marca 2003 prilagodila tudi svoje ključne obrestne mere. Znižanje obrestne mere za refinanciranje pri Banki Slovenije je znašalo 0.75 odstotne točke, za enak znesek pa so se znižale tudi druge ključne obrestne mere. Ob nadaljnjem umirjanju inflacije in hkratnem znižanju tujih obrestnih mer je Banka Slovenije v naslednjih mesecih nadaljevala z zniževanjem svojih obrestnih mer, v korakih med 0.5 in 1.0 odstotne točke, v zadnjem četrtletju let pa se je zniževanje nadaljevalo v korakih po 0.25 odstotne točke.

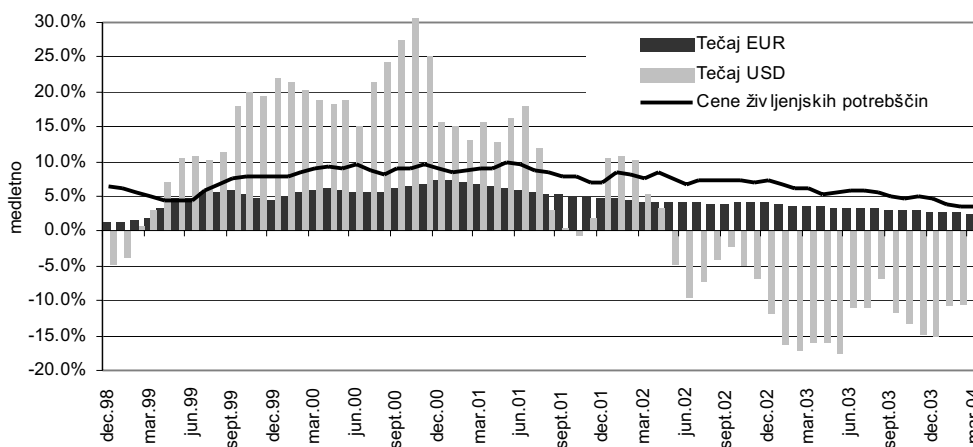
Slika 17: Obrestne mere Banke Slovenije

Vir: Banka Slovenije.

Sočasno z zniževanjem obrestnih mer je Banka Slovenije upočasnjevala tudi depreciacijo tolarja, ob koncu leta pa je določila časovni okvir za določitev fiksnega tečaja tolarja do evra. Po tem, ko se je medletna rast tečaja evra v drugi polovici leta 2002 ohranjala na ravni približno 4.0%, je BS tudi v prvih mesecih leta ohranjala nespremenjene mesečne stopnje depreciacije tolarja. Po znižanju obrestnih mer v marcu pa je za približno tretjino znižala tudi mesečne stopnje rasti tečaja. Medletna stopnja rasti tečaja evra se je tako postopno zniževala in ob koncu leta znašala 2.8%. Kljub znižanju depreciacije tolarja za 1.2 odstotne točke pa se, ob upoštevanju visokega prenosa rasti tečaja evra na rast cen življenjskih potrebščin z odlogom dveh do treh četrtletij, njegov relativni prispevek k inflaciji ob koncu leta v primerjavi s predhodnimi leti ni bistveno spremenil. Ključno spremembo na področju tečajne

Slika 18: Gibanje tečaja evra in ameriškega dolarja

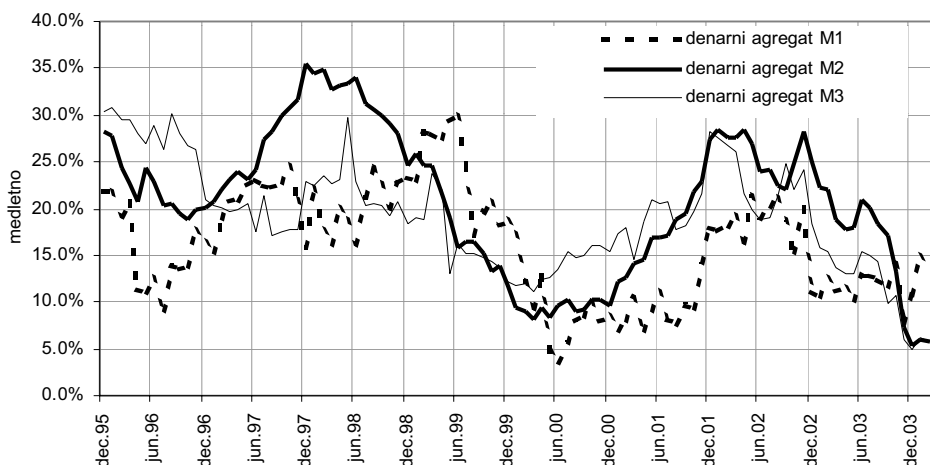
Vir: Banka Slovenije.

politike v lanskem letu je zato predstavljala določitev časovnega okvira za vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II, v katerem ne bo več mogoče izvajati sistematične (in s tem visoko predvidljive) deprecije domače valute. S tem bodo odpravljene tudi inflacijski pritiski, ki so v zadnjih letih izvirali iz deprecije domače valute.

Za leto 2003 je bilo značilno tudi umirjanje rasti količine denarja, ki je bilo večje pri širše opredeljenih denarnih agregatih. Rast ožje opredeljenega denarnega agregata M1 je konec leta 2003 znašala 10.6% (v letu 2002 11.1%), hitreje pa se je zniževala rast širše opredeljenih denarnih agregatov. Rast M2 se je zmanjšala za 19.8 odstotne točke na 5.2%, rast M3 pa za 13.5 odstotne točke, na 4.9%. Velika razlika med zniževanjem rasti denarnih agregatov v lanskem letu je bila predvsem posledica spremenjenih neto finančnih pritokov: ti so se iz 1,590.1 mio EUR v letu 2002 lani zmanjšali na 228.2 mio EUR, kar je pomembno vplivalo na zmanjšanje rasti širše opredeljenih denarnih agregatov. Povečanje denarnega agregata M3 za 177 mrd SIT v letu 2003 je tako posledica povečanja naložb domačih bank, medtem ko se je neto tuja aktiva zmanjšala.

V prvem četrtletju leta 2004 je Banka Slovenije nadaljevala z izvajanjem politike, predstavljene v Programu vstopa v ERM II in prevzem evra, ki naj bi do konca leta omogočila priključitev mehanizmu deviznih tečajev ERM II. V skladu s sprejetimi usmeritvami je nadaljevala z zniževanjem obrestnih mer, ki so bile konec marca od decembrskih nižje za 0.5 odstotne točke, hkrati pa je postopno upočasnjevala tudi deprecijacijo tolarja. Mesečne stopnje rasti tečaja evra so znašale približno 0.2 odstotne točke, zaradi česar se je medletna rast tečaja evra do konca marca znižala na 2.5%. Nadaljevanje takšne politike tudi v naslednjih mesecih naj bi ob koncu leta omogočilo vstop v mehanizem deviznih tečajev ERM II, ki ne bo povzročil pomembnejših ekonomskih pretresov.

Slika 19: Rast denarnih agregatov

Okvir 15: Program vstopa v ERM II in prevzem evra

Vlada in Banka Slovenije sta novembra 2003 sprejeli Program vstopa v ERM II in prevzem evra, v katerem sta predstavili usmeritve ekonomskih politik, ki bodo do konca leta 2004 privedle do vstopa v sistem deviznih tečajev ERM II in ob izpolnitvi maastrichtskih kriterijev omogočili prevzem evra v začetku leta 2007. Slovenija nekaj mesecev pred vstopom v EU izpolnjuje maastrichtska kriterija, ki opredeljujeta fiskalno konvergenco, ne pa tudi vseh kriterijev monetarne konvergence. Sprejeti dokument se zato osredotoča na izvajanje politik, ki bodo privedle do čimprejšnjega znižanja inflacije ter stabilizacije tečaja tolarja, ob hkratnem ohranjanju izpolnjevanja preostalih kriterijev v času sodelovanja v ERM II. Banka Slovenije se v Programu zavezuje, da bo nadaljevala z zniževanjem nominalnih obrestnih mer ter tako v času sodelovanja v ERM II omogočila njihovo konvergenco k obrestnim meram v EU. Hkrati bo do vstopa v ERM II upočasnjevala depreciacijo tolarja, v času članstva v ERM II pa skrbela, da nihanja tečaja tolarja ne bodo preseгла dovoljenega razpona $\pm 15\%$. Vlada pa se je zavezala, da bo znižanje inflacije, ob izvajanju dosedanjih politik na področju reguliranih cen, podpirala predvsem z izvajanjem strukturnih reform.

Ukrepi za povečevanje mobilnosti produkcijskih faktorjev bodo hkrati povečali možnost odzivanja ekonomije na šoke. Z vstopom v sistem ERM II bo vodenje denarne politike postalo predmet skupnega interesa držav članic, kar bo zmanjšalo možnost njenega odzivanja na šoke, ki bi lahko z večjo intenzivnostjo kot na povprečje držav EU delovali na slovensko ekonomijo. Zato bosta fiskalna in dohodkovna politika oziroma ukrepi, ki bodo privedli do večje fleksibilnosti trga dela in prispevali k znižanju strukturnega javnofinančnega primanjkljaja, prevzeli relativno večjo vlogo pri njihovi absorpciji.

Kljub predvidenim ukrepom ekonomske politike po vstopu v ERM II obstajajo tveganja, ki bi lahko privedla do zamika prevzema evra. Ob delnem izpolnjevanju maastrichtskih kriterijev že pred vstopom v ERM II ter sprejetjem usmeritev ekonomske politike, ki bodo v naslednjih dveh letih privedle do izpolnitve še preostalih kriterijev, obstajajo tveganja, ki bi lahko povzročila kasnejšo uvedbo evra, kot je predvideno v programu. Kot najverjetnejša tveganja program omenja predvsem možnost nihanja tečaja tolarja, ki bi presegló dovoljene meje, povzročilo pa bi ga lahko prilagajanje strukture instrumentov Banke Slovenije razmeram v državah članicah ter večji pritoki kapitala od pričakovanega. Nadalje obstaja možnost počasnejšega zniževanja inflacije, ki bi bilo posledica višjega trošenja ali pritiskov na cene iz tujine, ter povečanja javnofinančnega primanjkljaja, ki bi zmanjšal odzivno sposobnost ekonomije.

7.2. Finančni tokovi in trg kapitala

7.2.1. Varčevanje prebivalstva v bankah in vzajemnih skladih

Rast obsega varčevanja prebivalstva v bankah je bila v letu 2003 na najnižji ravni doslej. Poleg okrepljene rasti zasebne potrošnje je to tudi posledica spremenjenih varčevalnih navad prebivalstva, k čemur je pripomoglo hitro zniževanje obrestnih mer in rasti indeksov na Ljubljanski borzi. Valutno se je rast tolarskih vlog znižala, medtem ko se je rast deviznih vlog v primerjavi z letom prej nekoliko okrepila. Zmerne rasti varčevanja kažejo tudi na to, da klasični bančni depoziti, kot najpomembnejša oblika varčevanja v preteklih letih, izgubljajo na pomenu. Banke in drugi finančni posredniki se na te razmere odzivajo z novimi oblikami varčevanja.

Zaradi zmanjševanja razlik med obrestnimi merami daljših in krajših ročnosti se je spremenila **ročnostna struktura** v korist kratkoročnega varčevanja, saj se je del prihrankov selil iz dolgoročnih v kratkoročne vloge. Dolgoročne tolarske in devizne vloge so tako konec preteklega leta predstavljale 13.9% vseh vlog prebivalstva, kar je za 1.4 odstotne točke manj kot leto pred tem. **Neto tokovi tolarskih in deviznih vlog** so bili v letu 2003 realno za 32.8% nižji kot v letu 2002, mesečni neto prilivi pa so v povprečju dosegali le 3.9% evidentiranih prejemkov prebivalstva, kar je za 2.1 odstotne točke manj kot leto pred tem.

V preteklem letu se je rast **tolarskih prihrankov** prebivalstva v bankah še naprej zniževala in je dosegla najnižjo raven doslej. K rasti je večino (5 o. t.) prispevala 9.7-odstotna realna rast vpoglednih in kratkoročnih vlog vezanih do 90 dni. V teh so najhitreje rasle vezane vloge do 30 dni, ki so realno porasle za 23.8%, vendar pa je bil njihov prispevek k rasti, zaradi majhnega deleža (2.5%), majhen. Velik upad rasti so beležile dolgoročne vloge. Te so sicer v letu 2002 močno porasle zaradi prenosa dela hranilnih vlog med dolgoročne vloge (brez tega bi bila lanska rast približno na ravni 25–30%) in počasnejšega zniževanja dolgoročnih obrestnih mer. Po podatkih Stanovanjskega sklada je obseg privarčevanih sredstev v okviru

Tabela 40: Prihranki prebivalstva v bankah, letni neto tokovi in realne medletne stopnje rasti

	Nominalne vrednosti v 2003, v mrd SIT		Realna rast stanja (v %)				
	Stanje, (31.12. 03)	Tokovi	1999	2000	2001	2002	2003
Celotno varčevanje	2,138.5	106.2	7.5	14.8	28.1	7.0	5.2
Tolarsko varčevanje	1,293.1	83.0	10.9	14.2	24.7	12.6	6.5
Vpogledne vloge	466.3	58.9	18.2	6.4	14.1	12.8	10.5
Kratkoročne vloge	608.2	23.9	8.5	22.9	27.3	2.3	5.6
Dolgoročne vloge	218.3	0.2	-1.2	5.8	49.4	53.2	1.3
Devizno varčevanje	845.4	23.2	3.7	15.5	32.1	0.9	3.6
Kratkoročne in vpogledne vloge	766.5	41.5	3.2	11.0	34.5	1.2	6.5
Dolgoročne vloge	78.9	-18.3	8.4	55.6	16.9	-0.9	-18.2

Vir: BS, preračuni UMAR

Nacionalne stanovanjsko varčevalne sheme (NSVS) konec leta 2003 dosegel 65 mrd SIT, kar je predstavljalo približno tretjino vseh tolarških dolgoročnih vlog. **Neto prilivi** tolarških vlog so bili v letu 2003 realno za 46% nižji kot leto prej. Največjo spremembo je opaziti predvsem pri dolgoročnih vlogah, ki so v letu 2003 beležile neto prilive v višini 0.2 mrd SIT (kljub 22.2 mrd SIT neto prilivov v NSVS), kar dosega le 0.3% neto prilivov iz leta 2002.

Okrepljena realna rast deviznih prihrankov v bankah je bila lani posledica nizke stopnje rasti v letu 2002, ko se je del deviznih vlog po menjavi v evre selil nazaj v gotovino. K letoletni rasti v letu 2003 je več kot polovico prispevala samo rast deviznih vlog v zadnjem četrtletju. Tako kot pri tolarškem varčevanju je tudi pri deviznih vlogah prišlo do odliva dolgoročnih vlog med kratkoročne. **Neto tokovi** deviznih vlog so bili v preteklem letu skoraj trikrat višji kot leto prej. Po ocenah Banke Slovenije se še naprej krepi tudi obseg tuje gotovine pri prebivalstvu in je ob koncu leta preseгла 400 mrd SIT, kar je realno za 55.9% več kot leto pred tem.

Nizke stopnje rasti varčevanja prebivalstva v bankah so se nadaljevale tudi v prvih dveh mesecih letos (realno za 0.9% glede na december 2003), pri čemer se je povečal le obseg deviznega varčevanja, tolarško varčevanja pa je ostalo realno na ravni iz konca preteklega leta. V tem se je še vedno krepilo le kratkoročno varčevanje.

Sredstva v vzajemnih skladih so konec leta 2003 dosegala že približno 4.3% prihrankov prebivalstva v bankah (v letu 2002 2.8%). Prilivi v te sklade so se močno okrepili proti koncu leta, vendar so bili skupaj še vedno za 6.4% nižji kot leta 2002. Kljub temu so v preteklem letu dosegli že 54.8% neto prilivov tolarških in deviznih prihrankov (brez tolarških vpoglednih vlog), leto prej pa 32.5%. Posledica tega in pa rasti tečajev na Ljubljanski borzi je za 67.6% višja vrednost premoženja v vzajemnih skladih konec leta 2003, ki je znašala 92.8 mrd SIT. Njihova tehtana (glede na velikost sklada) povprečna medletna donosnost pa je bila 16.8-odstotna (52.9 v letu 2002), razpon donosov posameznih skladov je bil med 9.8% in 23.6% (leta 2002 pa med 12.3% in 60.5%). V preteklem letu sta se osemnajstim vzajemnim skladom pridružila še dva, ki imata za razliko od ostalih vzajemnih skladov večino svojih naložb v tujih vrednostnih papirjih.

Veliko zanimanje za naložbe v vzajemne sklade se je nadaljevalo tudi v prvem četrtletju letos, saj so bili njihovi neto prilivi skoraj trikrat večji od lanskih v prvem četrtletju (17.5 mrd SIT). Vrednost premoženja v teh skladih je konec marca znašala že 130.1 mrd SIT, kar je posledica tako visokih prilivov kot rasti tečajev na Ljubljanski borzi (velik del naložb še vedno tvorijo domači vrednostni papirji) in pa novega vzajemnega sklada. Ta je prvi, ki se je preoblikoval iz pooblaščne investicijske družbe. V prvem četrtletju so vzajemni skladi dosegli 8.1-odstotno donosnost (tehtano).

7.2.2. Krediti

Po realnem zniževanju v letu 2002 je obseg tolarških kreditov domačih bank podjetjem in DFO (drugim finančnim organizacijam), prebivalstvu in državi v letu 2003 zopet porasel. V tem se je okreplila predvsem rast zadolževanja prebivalstva in podjetij, rast zadolževanja države pa se je upočasnila. Po ročnosti strukturi so k

Tabela 41: Stanje kreditov domačih bank podjetjem in DFO, prebivalstvu in državi, letni neto tokovi in realne stopnje rasti

	Nominalne vrednosti (v mrd SIT)		Realna rast (v%)				
	Stanje dec. 03	Tokovi 03	1999	2000	2001	2002	2003
Tolarski krediti skupaj	1,831.3	155.5	14.4	5.8	7.7	-1.2	4.6
Kreditni gospodarstvu in DFO	1,063.1	84.4	9.7	6.6	11.2	-4.9	3.9
Okvirni, kratkoročni	553.4	22.6	10.7	11.5	10.4	-7.6	-0.2
Dolgoročni	509.7	61.9	8.4	0.9	12.2	-1.5	8.7
Devizni krediti	621.3	204.3	42.8	33.1	33.3	34.5	38.9
Kreditni prebivalstvu	637.6	62.4	33.4	3.6	1.1	0.4	6.3
Okvirni, kratkoročni	127.7	4.7	42.7	5.8	7.1	-1.1	2.9
Dolgoročni	509.9	55.3	31.3	3.1	-0.4	0.8	7.1
Kreditni državi	130.6	8.7	-26.3	13.7	14.0	28.5	2.7
Okvirni, kratkoročni	23.2	n.p.	-6.8	59.9	-5.9	-2.5	-19.7
Dolgoročni	107.4	n.p.	-31.4	-2.4	25.4	41.7	9.3
Devizni krediti	12.8	-6.6	-33.7	-5.4	-77.5	242.0	-36.3

Vir podatkov: BS, preračuni UMAR.

realni rasti največ prispevali dolgoročni krediti, ki predstavljajo slabi dve tretjini toolarskih kreditov in so na letni ravni realno porasli za 8%.

Po neto odplačevanju kreditov **podjetij in DFO** v letu 2002 se je njihovo zadolževanje v lanskem letu ponovno okrepilo (gl. tabela 41). Zadolževali so se predvsem v obliki dolgoročnih kreditov, še posebej v zadnjem četrtletju. Ti krediti so v veliki meri namenjeni financiranju razvojnih projektov, kar je tudi v skladu z okrepljeno investicijsko aktivnostjo v lanskem letu (gl. str. 58). **Neto tokovi** toolarskih kreditov podjetjem in DFO so realno za več kot 3-krat presegle neto tokove iz leta 2002. Tudi realna rast **deviznih kreditov**, ki nepretrgano naraščajo že vse od začetka leta 2001, se je v letu 2003 ohranila na visoki ravni zadnjih let: decembra 2003 je na medletni ravni znašala 38.9%, kar je še nekoliko več kot leto prej. Devizni krediti so tako predstavljali že 36.9% vseh kreditov domačih bank podjetjem in DFO (leto prej 31.5%). Razlogi za takšno gibanje še naprej ostajajo v nižjih stroških najema tovrstnih kreditov. Druga najpomembnejša oblika zadolževanja podjetij in DFO ostajajo **kreditni v tujini**, ki so na visokem nivoju že od leta 1999. Lani so jih podjetja neto najemala v višini 122.4 mrd SIT, kar je realno le za 4.3% manj kot v letu 2002.

Zadolževanje prebivalstva se je lani nekoliko okrepilo. Po visokih rasteh zadolževanja v letih 1998 in 1999 so bile realne rasti obsega toolarskih kreditov prebivalstvu v naslednjih treh letih skromne (gl. tabela 41), lani pa so se, predvsem v drugi polovici leta, zopet nekoliko povečale. V tem so najbolj porasli dolgoročni krediti, ki so v strukturi toolarskih kreditov prebivalstva dosegli 80-odstotni delež. Tako so skupaj **neto tokovi** toolarskih kreditov prebivalstvu za 62% presegle tokove iz leta 2002. Ob nižji rasti varčevanja od rasti obsega kreditov prebivalstva se je **zadolženost prebivalstva**, merjena kot razmerje med obsegom kreditov in vlogami

v bankah, nekoliko povišala: iz 0.29 konec leta 2002 na 0.30 konec leta 2003.

Rast kreditov državi je bila v letu 2003 precej nižja kot prejšnja leta (gl. tabelo 41). Tudi v tem segmentu so prevladovali dolgoročni krediti, medtem ko so se kratkoročni zmanjšali. Nasprotno od zasebnega sektorja je država zmanjšala devizno zadolževanje, ki je tako konec leta dosegalo le še približno 9% kreditov države pri domačih bankah. **Neto tokovi** tolarskih kreditov so bili realno za 74.9% nižji kot leto prej. Kredite najete **v tujini** je država kot že predhodni dve leti še naprej neto odplačevala (gl. str. 113).

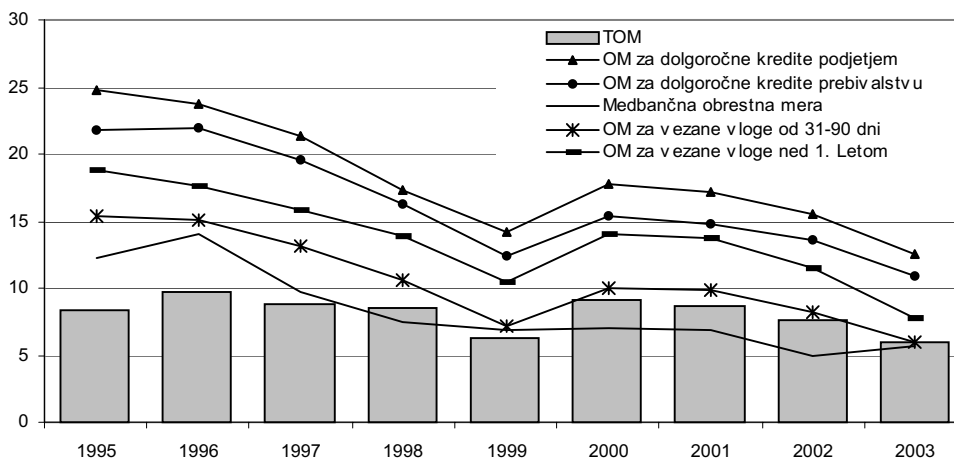
Tudi v prvih dveh mesecih letos se je v vseh segmentih skupaj nadaljevala rast tolarskih kreditov (realno v obeh mesecih skupaj za 1%). Vendar pa je obratno kot v letu 2003 prevladovalo zadolževanje v obliki okvirnih in kratkoročnih kreditov, predvsem kot posledica zadolževanja države (njeni okvirni in kratkoročni krediti so samo v januarju realno porasli za 40%). Devizno zadolževanje podjetij in DFO pri domačih bankah se je nadaljevalo na visoki ravni (v prvih dveh mesecih letos realno za 6.1%, kar je za 0.3 odstotne točke več kot leto pred tem).

7.2.3. Obrestne mere

Postopna odprava indeksacije obrestnih mer se je nadaljevala tudi v letu 2003. Tako je bil konec maja 2003 sprejet zakon, ki ureja predpisano zamudno obrestno mero in je pri določanju zamudnih obresti odpravil uporabo TOM-a. Poleg tega je država tudi z izdajanjem obveznic z nominalno obrestno mero spodbujala k hitrejši odpravi indeksacije, ki pa se še vedno uporablja pri dolgoročnih obveznostih in terjatvah. Hitro zniževanje inflacije in s tem tudi inflacijskih pričakovanj ter hkrati zniževanje realnih obrestnih mer je potisnilo obresti na najnižjo raven doslej. Hitreje od aktivnih so se zniževale pasivne obrestne mere, po ročnostni strukturi pa so večje znižanje zabeležile dolgoročne, kar je v veliki meri posledica hitrega zniževanja vrednosti TOM-a, medtem ko so realne obrestne mere ostale na visoki ravni. Na medbančnem trgu pa so z namenom zagotoviti boljšo reprezentativnost SMOM (Slovenske medbančne obrestne mere) nadomestili s SITIBOR.

V letu 2003 so se **posojilne obrestne mere** v povprečju znižale za 2.5 odstotne točke. Hitreje so se zniževale obrestne mere za kredite podjetjem, ki so v povprečju beležile znižanje v višini 2.7 odstotne točke, za kredite prebivalstvu pa so upadle za 2.3 odstotne točke. V ročnostni strukturi so se hitreje zniževale dolgoročne obrestne mere, kar je v veliki meri posledica 1.7 odstotne točke nižje povprečne vrednosti TOM-a (6%). Tako so bile za dolgoročne kredite podjetjem v povprečju na ravni 12.6% (nominalno; leta 2002 15.6%), za prebivalstvo pa na ravni 10.8% (leta 2002 13.5%). Mednarodne primerjave kažejo, da so posojilne obrestne mere v Sloveniji tudi ob upoštevanju razlik v inflaciji nad ravno obrestnih mer v EMU, največje razlike nastajajo pri obrestnih merah za dolgoročne kredite gospodarstvu, kar spodbuja zadolževanje domačih podjetij v tujini (gl. str. 112). Še hitreje od aktivnih pa so se zniževale povprečne **obrestne mere za vezane vloge**, ki so se v povprečju znižale kar za 3 odstotne točke (leta 2002 za 2.1 odstotne točke). Povprečne obrestne mere za kratkoročno vezane vloge so bile na ravni 5.6% (nominalno, leta 2002 7.8%), obrestne mere za vloge vezane nad enim letom pa so bile v povprečju na ravni 7.8%, kar je 3.7 odstotne točke manj kot leto prej. Zniževanje obrestnih mer

Slika 20: Gibanje nekaterih pomembnejših obrestnih mer (letna povprečja)

Vir: BS.

se je v prvem četrtletju letos nekoliko upočasnilo, saj so se občutneje znižale le dolgoročne obrestne mere, ki so še vedno vezane na vrednost TOM-a, le ta pa se je v marcu znižal kar za 1.6 odstotne točke, na 3.6%, kar predstavlja doslej najnižjo raven.

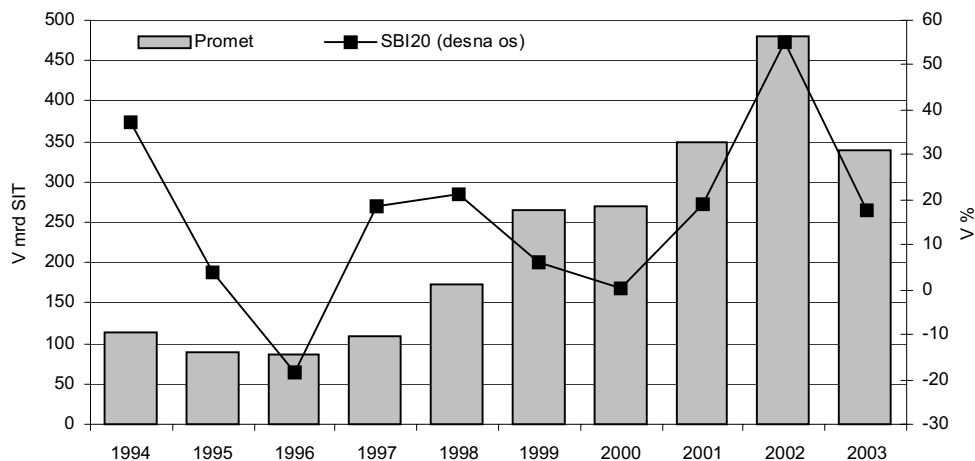
Zaradi boljše reprezentativnosti so v drugi polovici leta 2003 na medbančnem trgu SMOM nadomestile nove **medbančne obrestne mere** SITIBOR-i, ki zajemajo dejanske obrestne mere, po katerih se sklepajo posli med bankami. Velik problem predstavlja plitkost medbančnega trga, ki se odraža v velikem nihanju obrestnih mer, saj lahko SITIBOR določene ročnosti znotraj enega meseca zaniha za več kot dve odstotni točki. Zato se tudi SITIBOR ni uveljavil kot nova referenčna obrestna mera. Medbančna obrestna mera, ki jo izračunava Banka Slovenije, se je, zaradi nihanja likvidnosti bančnega sistema v preteklem letu, gibala v razponu med 4.7% in 6.4%.

7.2.4. Trg vrednostnih papirjev

Rast vrednosti indeksov na Ljubljanski borzi v lanskem letu ni bila več tako visoka kot leta 2002, promet pa je bil najnižji v preteklih treh letih. Vrednost indeksov se je v prvi polovici leta znižala, v drugi polovici leta pa ponovno pričela krepiti. Tako je rast vrednosti osrednjega **indeksa na Ljubljanski borzi** (SBI20) v letu 2003 dosegla 17.7% (v letu 2002 55.2%)⁶⁵, njegova vrednost ob koncu leta pa je znašala 3,931.6 točke. Nižje rasti kot predhodno leto so beležili tudi ostali indeksi z izjemo indeksa obveznic, ki je dosegel najvišjo rast doslej (5.7%) in je ob koncu leta znašal 117.3 točke. Indeks delnic pooblaščenih investicijskih družb je v preteklem letu porasel za 23.5% (leto prej 71.9%). Med panožnimi indeksi je najvišjo rast dosegel indeks

⁶⁵ Indeksi na nekaterih pomembnejših svetovnih trgih kapitala so prvič po letu 1999 beležili rast. Vrednost indeksa MSCI World (merjenega v EUR), ki upošteva gibanje na kapitalskih trgih 23-ih razvitih držav, se je v preteklem letu povišala za 8.8%, medtem ko je v obdobju 2000–2002 upadla kar za 46.7%.

Slika 21: Promet na Ljubljanski borzi in medletne stopnje rasti indeksa SBI20

Vir: Ljubljanska borza, preračuni UMAR

nafte, ki je porasel za 35.1%, podobno rast je dosegel tudi indeks transporta (32.5%), najmanj donosen pa je bil indeks kemije, ki je porasel za 8.3%.

V letu 2003 je obseg **tržne kapitalizacije** vrednostnih papirjev na Ljubljanski borzi brez delnic investicijskih skladov nominalno porasel za 14.7% in je tako ob koncu leta znašal 2,215 mrd SIT. Najvišjo rast je beležila tržna kapitalizacija **obveznic**, 26.7-odstotno, kar je v veliki meri posledica novih izdaj obveznic RS. Tržna kapitalizacija **delnic** je kljub umiku nekaterih pomembnejših delnic porasla za 8.6% in ob koncu leta znašala 1,339.7 mrd SIT (23.6% BDP). Najbolj se je povečala v zadnjem četrtletju tako zaradi rasti tečajev kot tudi zaradi novih izdaj delnic iz naslova preoblikovanja PID-ov.

Skupna vrednost prometa na Ljubljanski borzi je bila v letu 2003 precej (za 29.3%) nižja kot leto poprej, predvsem zaradi manjšega prometa z delnicami (za 46.4%). Promet je znašal 340.2 mrd SIT, pri čemer je promet z delnicami predstavljal 43.9%, promet z obveznicami pa 38.1% celotnega prometa. Precej manj aktivni kot v letu 2002 so bili tudi **nerezidenti**, saj je njihov promet dosegel le slabo tretjino prometa tujcev v letu 2002 (11.9 mrd SIT). Njihov delež v tržni kapitalizaciji se je v preteklem letu zmanjšal kar za 13.8 odstotnih točk (na 5.9%), v veliki meri zaradi umika delnic prevzete farmacevtske družbe. **Tržnost delnic** merjena kot razmerje med letnim prometom delnic in tržno kapitalizacijo delnic se je zaradi manjšega prometa zmanjšala (iz 0.23 v letu 2002 na 0.11). **Tržnost obveznic** je ostala na ravni iz prejšnjega leta (0.15). Mednarodna primerjava omenjenih kazalcev potrjuje, da je likvidnosti slovenskega kapitalnega trga še vedno na zelo nizki ravni.

Rast indeksov na Ljubljanski borzi se je nadaljevala tudi v **prvem četrtletju leta 2004**, ko je vrednost osrednjega indeksa SBI20 porasla za 11.3% (v istem obdobju lani je upadla za 4.7%). Precej podobne stopnje rasti so beležili tudi preostali indeksi z izjemo indeksa obveznic; njegova vrednost se v primerjavi z decembrom preteklega

leta praktično ni spremenila. Rast indeksov je močno okrepila tudi trgovanje z delnicami, ki je bilo v primerjavi z istim obdobjem lani višje za slabo polovico, promet z obveznicami pa je upadel za dobro tretjino. Tako je bila skupna vrednost prometa le za 4.9% višja kot v istem obdobju lani.

7.2.5. Poslovanje bank

Konsolidacija bančnega sistema se je v letu 2003 ustavila, saj je število bank ostalo nespremenjeno (20). Še naprej se umirja rast bilančne vsote, ki je bila najnižja doslej, kar je v veliki meri posledica nizke rasti v večjih bankah, ki so tako svoj tržni delež v preteklem letu nekoliko zmanjšale. Pomemben napredek v primerjavi s preteklim letom pa je bil narejen na področju obvladovanja stroškov, saj se je njihova rast precej znižala, a je še vedno na relativno visoki ravni, kar zmanjšuje konkurenčnost slovenskega bančnega sistema.

Po nerevidiranih podatkih je bilančna vsota bank konec lanskega leta znašala 5,033.8 mrd SIT (88.8% BDP) in je bila nominalno za 10.7% višja kot konec leta 2002. Najnižjo rast (6.2%) so beležile velike banke, kar je znižalo njihov tržni delež za 2.6 odstotne točke, na 52.2%. S 22.5-odstotno rastjo bilančne vsote pa so svoj tržni delež povečale najmanjše banke, na 17.2%. Največji vir rasti bilančne vsote celotnega bančnega sistema na aktivni strani so bili krediti nefinančnemu sektorju (49.6% aktive), ki so nominalno porasli za 15.9%. Po visokih stopnjah rasti naložb bank v vrednostne papirje v letih 2001 in 2002 (nominalno za skoraj 40%), se je njihova rast v letu 2003 precej znižala (11.2%). Delež teh naložb je porasel na 34.5%, pri čemer približno 90% predstavljajo naložbe v vrednostne papirje Banke Slovenije in državne vrednostne papirje. Na pasivni strani bilance se je precej povečal delež sredstev najetih v bankah, zlasti v tujini. Tovrstni krediti so po podatkih Banke Slovenije v preteklem letu porasli za približno 40% (gl. str. 78), medtem ko se je rast zadolževanja z izdajo dolžniških vrednostnih papirjev v primerjavi s preteklimi tremi leti več kot prepolovila in bila na ravni 22.6%.

Kazalci uspešnosti poslovanja bank kažejo, da se je dobiček bank pred obdavčitvijo nekoliko okrepil (nominalno za 10.2%), kar je v veliki meri posledica manjšega oblikovanja rezervacij. Te so v primerjavi s preteklim letom upadle za 20.2%. Nižjo stopnjo rasti kot v letu 2002 so beležili tudi operativni stroški (6.1%, 18.6% v letu 2002). Donosnost kapitala je v letu 2003 tako znašala 13.3%, donosnost sredstev pa 1.1%, kar je na enaki ravni kot leto poprej.

II.

Negotovosti in tveganja pri uresničevanju pomladanske napovedi

II. Negotovosti in tveganja pri uresničevanju pomladanske napovedi

Poleg osnovne napovedi smo za leto 2004 pripravili tudi dva alternativna scenarija, ki pomenita oceno velikosti glavnih tveganj za njeno uresničitev. Ker glavna dejavnika negotovosti učinkujeta v nasprotni smeri, sta alternativna scenarija⁶⁶ dva. Prvi izhaja iz predpostavke, da bi se po vstopu v EU konkurenčnost slovenskega gospodarstva izkazala za manjšo od ocenjene, kar bi se odrazilo v nižji rasti domače proizvodnje in povečanju brezposelnosti. Drugi izhaja iz predpostavke, da bi zniževanje nominalnih obrestnih mer ob vstopu v ERMII spodbudilo še hitrejše rast domače potrošnje in s tem makroekonomska neravnovesja na področju zunanje menjave in inflacije. Namen alternativnih scenarijev je predvsem ocena reda velikosti možnega vpliva omenjenih tveganj, ob čemer poudarjamo, da je osnovna napoved sicer najbolj realistična oziroma najverjetnejša slika gospodarskih gibanj v letu 2004.

a) Scenarij znižane konkurenčnosti

V scenariju znižane konkurenčnosti smo ocenili možne učinke delne strukturne neprilagojenosti gospodarstva na razmere po vstopu v EU. Izhajali smo iz predpostavke, da bi se po vstopu v EU konkurenčnost slovenskega gospodarstva zaradi strukturne neprilagojenosti nekaterih panog izkazala za manjšo od ocenjene. Strukturna neprilagojenost obstaja zlasti v smislu relativno visokega deleža delovno intenzivnih proizvodov v izvozu (v letu 2002 Slovenija 20.1%, EU-15 9.9%) ter v obstoječi uvozni zaščiti živilsko predelovalne dejavnosti. Na podlagi analize preteklih podobnih gibanj smo sicer ocenili, da je verjetnost izrazitejšega poslabšanja konkurenčnosti slovenskega gospodarstva zaradi večje izpostavljenosti eksogenim spremembam nizka, saj pretekla podobna znižanja zaščite domačega gospodarstva⁶⁷ na slovensko gospodarstvo niso delovala tako, da bi večja izpostavljenost tuji konkurenci povzročala značilne istočasne padce v povpraševanju in zaposlenosti. Ocena temelji na uporabi kointegracijskega makroekonomskega modela⁶⁸. Verjetnost večjih negativnih makroekonomskih učinkov na slovensko gospodarstvo se še ustrezno zniža, če upoštevamo potencialne pozitivne učinke vstopa v EU na konkurenčne dele gospodarstva. Kljub temu smo ocenili, kakšne bi bile morebitne posledice izrazitejšega poslabšanja konkurenčnosti delovno intenzivnih panog za slovensko gospodarstvo, in sicer na dva načina: s pomočjo bilančne metode, kjer smo uporabili ažurirane input-output tabele za leto 2003 ter s pomočjo omenjenega makroekonomskega modela kointegrirane vektorske avtoregresije (na četrletnih podatkih od leta 1994 do leta 2003).

⁶⁶ Glavna tveganja za uresničitev napovedi so bila ugotovljena tudi v okviru običajne izmenjave mnenj z drugimi domačimi in tujimi prognostiki v času priprave napovedi.

⁶⁷ Podpis prostotrgovinskega sporazuma z EU, priključitev CEFTA območju proste trgovine, podpis trgovinskih sporazumov z državami na območju nekdanje Jugoslavije

⁶⁸ Model ocenjuje dve ravnovesni povezavi, to je ravnovesna povezava med zaposlenostjo in stroški dela na enoto BDP ter dolgoročna povezava med inflacijo, realnimi plačami in BDP (slednjo povezavo lahko interpretiramo tudi kot zapis novokeynesianske Phillipsove krivulje v ravnovesju).

Obe metodi sta pokazali, da bi se poslabšanje konkurenčnosti zaradi delne strukturne neprilagojenosti omenjenih panog z nižjo stroškovno učinkovitostjo odrazilo v manjšem izvozu in ob večji uvozni konkurenci na domačem trgu rezultiralo v nižjem obsegu proizvodnje teh panog in posledičnem povečanju števila brezposelnih. **V scenarijskih izračunih s pomočjo bilančne metode in input-output modela** smo kot izhodišče predpostavili za 4.4 odstotne točke nižjo rast izvoza delovno intenzivnih panog glede na osnovni scenarij, kjer smo tudi sicer že predvideli precej nižjo rast izvoza delovno intenzivnih glede na ostale panoge predelovalnih dejavnosti. Neposredni učinek bi bila upočasnitev rasti skupnega izvoza za približno 1.5 odstotne točke glede na osnovni scenarij. Sekundarni učinki pa bi se na narodnogospodarski ravni kazali na dveh področjih. Na eni strani bi nižja rast izvoza vplivala na upočasnitev rasti proizvodnje predelovalnih dejavnosti in posledično nižjo rast uvoza proizvodov za vmesno porabo (preračunano s pomočjo na leto 2003 ažuriranega input-output modela). Na drugi strani bi se negativni vpliv poslabšanih gospodarskih razmer odražal na manjši investicijski aktivnosti in nižji rasti zasebne potrošnje ter posledično nižjem uvozu. Skupni rezultat vseh navedenih vplivov pomeni za približno 0.8 odstotne točke nižjo gospodarsko rast glede na osnovni scenarij in povečanje povprečnega števila brezposelnih v letu 2004 za približno šest tisoč. **Analiza učinkov potencialnega eksogenega znižanja agregatnega povpraševanja** v višini 0.8% bruto domačega proizvoda **s pomočjo VAR modela**, kar ustreza omenjenemu znižanju skupnega izvoza za eno in pol odstotno točko, kaže istosmerne in še nekoliko manj izrazite učinke znižane konkurenčnosti na gospodarsko aktivnost in zaposlenost⁶⁹.

Za razumevanje scenarija je treba pojasniti, da simulirano zmanjšanje konkurenčnosti in posledično rasti proizvodnje in zaposlenosti izhaja iz delne strukturne neprilagojenosti gospodarstva in ne iz ukrepov za zniževanje inflacije ali pričakovane ustavitve deprecijacije deviznega tečaja proti koncu letošnjega leta. Ukrepi za zniževanje inflacije so namreč v veliki meri zastavljeni tako, da znižujejo stroške gospodarstva oziroma povečujejo njegovo prilagodljivost (nižje nominalne obrestne mere, nižja rast plač oziroma njihova postopna deindeksacija, manjši pritiski s strani reguliranih cen in davčnih obremenitev) in s tem ustvarjajo pogoje za hitrejšo gospodarsko rast. Empirične raziskave pa tudi kažejo, da stopnja nominalne deprecijacije tečaja v Sloveniji ni imela pomembnejšega vpliva na rast izvoza, saj se je izboljšanje dohodkovnega položaja izvoznikov v veliki meri prelilo v povišane stroške zaradi višjih cen uvoženega blaga in posledično višje zahtevane rasti plač. Odstopanje od ciljev na področju inflacije oziroma tempa vstopanja v ERMII zato ne bi bil ustrezen odgovor ekonomske politike na morebitno realizacijo tega scenarija. Smiselni ukrepi so tisti, ki pospešujejo prestrukturiranje gospodarstva v smeri večje konkurenčnosti, to pa so zlasti spodbujanje tehnološkega razvoja, inovativnosti in podjetništva, spodbujanje neposrednih tujih investicij in povečevanje kakovosti in zaposljivosti človeških virov. Med ukrepi s kratkoročnejšim učinkom pa so najpomembnejši instrumenti aktivne politike zaposlovanja, predvsem pa restriktivna dohodkovna politika in davčno razbremenjevanje dela. Takšni ukrepi so bili tudi

⁶⁹ Ob predpostavki, da rigidnosti na trgu dela onemogočajo prilagajanje zaposlenosti in plač v četrtletju, v katerem pride do znižanja izvoza, takšno znižanje agregatnega povpraševanja na dolgi rok zniža bruto domači proizvod za 0.4% (95% interval zaupanja je 0.25 – 0.68), realnih plač za 0.17% (-0.08 – 0.42) in zaposlenosti za 0.14% (0.09 – 0.32). Vse spremenljivke dolgoročno raven praktično dosežejo v obdobju enega leta.

predvideni s Programom za učinkovit vstop v EU in upoštevani pri pripravi državnega proračuna za letošnje in prihodnje leto.

b) Scenarij hitrejše rasti domače potrošnje

V scenariju hitrejše rasti domače potrošnje smo predpostavili, da bi upadanje nominalnih obrestnih mer ob vstopu v ERMII lahko še dodatno pospešilo rast domače potrošnje. Že v osnovnem scenariju smo predpostavili krepitev rasti domače (zasebne in investicijske) potrošnje kot posledico vrste dejavnikov: začetka novega cikla potrošnje po nekajletni razmeroma umirjeni rasti, zniževanja obrestnih mer in večje kreditne sposobnosti prebivalstva, sprostitve sredstev prve nacionalne varčevalne sheme, nadaljevanja avtocestnega programa in splošnega izboljšanja gospodarske klime. Na podlagi tujih analiz o povezanosti domačega trošenja in obrestnih mer⁷⁰ in študije DIW⁷¹ o dejavnikih, ki vplivajo na dolgoročne spremembe nagnjenosti k varčevanju smo ocenili, da je verjetnost večje odzivnosti domače potrošnje na spremembe obrestnih mer relativno majhna. V omenjeni študiji je izračun na osnovi letnih podatkov 10 držav pristopnic (med njimi tudi Slovenije) in držav članic EU v obdobju 1990–2000 namreč pokazal, da ima na velikost varčevanja v tekočem letu v državah pristopnicah (podobno kot v državah članicah EU) pozitiven in visoko značilen vpliv velikost varčevanja v preteklih obdobjih, da pa vpliv realnih obrestnih mer na privatno varčevanje statistično ni značilen. Stabilnost gibanja varčevanja v času se pogosteje pojasnjuje s stabilnostjo potrošniških navad, ki se spreminjajo z dolgoročnejšimi spremembami v ravni dohodka na prebivalca. Tudi korelacija med gibanjem obrestnih mer in rastjo kreditov v Sloveniji kaže, da so statistični koeficienti značilni le pri kratkoročnih kreditih, ki pa predstavljajo majhen delež vseh kreditov prebivalstva (6.7%)⁷². Kljub temu smo preučili možne posledice večje odzivnosti domače potrošnje na znižanje obrestnih mer, ki bi se izraziteje odrazila v rasti investicij v opremo in stroje in manj izrazito v rasti zasebne potrošnje, kjer je dodatno povpraševanje po bančnih kreditih omejeno tudi z restriktivno plačno politiko in visokimi neobrestnimi stroški najemanja kreditov.

Večja odzivnost domače potrošnje, ki jo še ocenjujemo za možno, vendar manj verjetno od predpostavk osnovnega scenarija, bi lahko pomenila višjo realno rast investicij v osnovna sredstva za največ 4 odstotne točke, zasebne potrošnje pa za največ 1.5 odstotne točke. Z upoštevanjem ustrezno hitrejše rasti uvoza bi hitrejša rast domačega povpraševanja pospešila gospodarsko rast v letu 2004 za približno pol odstotne točke, primanjkljaj na tekočem računu pa bi se povečal za približno 1.2% BDP. Hkrati bi se zaradi večjega domačega trošenja nekoliko upočasnilo zniževanje inflacije v letih 2004 in 2005, in sicer za 0.2 odstotne točke v vsakem

⁷⁰ Campbell J. Y., Mankiw N. G.: Consumption, Income and Interest rates. NBER Working Paper No. 2924 in Nakagawa S., Oshima K.: Does a Decrease in the Real Interest Rate Actually Stimulate Personal Consumption. Bank of Japan Working Paper Series 00-2.

⁷¹ Private Savings in Eastern European EU-Accession Countries: Evidence From a Dynamic Panel Data Model by Mechthild Schrooten and Sabine Stephan, DIW Berlin German Institute for Economic Research, 2003.

⁷² Njihov majhen pomen za razlago gibanja potrošnje prebivalstva kaže tudi primer iz leta 1999, ko se je zaradi uvedbe DDV-ja obseg tolarških kreditov prebivalstva realno povečal kar za 33.4%, neto tokovi kratkoročnih kreditov pa so predstavljali le 4.1% vseh neto tokov tolarških kreditov prebivalstva.

letu glede na osnovni scenarij. Ocenjujemo, da bi bila takšna odstopanja od osnovne napovedi obvladljiva z ukrepi fiskalne in dohodkovne politike, predvidenimi v Programu za vstop v ERMII in prevzem evra, zato bi bili njegovi cilji ob ustreznem ukrepanju ekonomske politike še vedno dosegljivi.

III.

**Srednjeročne projekcije
do leta 2009**

III. Srednjeročne projekcije do leta 2009

V obdobju 2006–2009 pričakujemo povišanje gospodarske rasti na približno 4-odstotno raven. Investicijska aktivnost bo ob stabilni gospodarski rasti glede na leti 2004 in 2005 sicer nekoliko upočasnjena, vendar še vedno relativno visoka. V večji meri bo usmerjena v zasebne investicije: v opremo in stroje pa tudi stanovanjsko gradnjo. Boljša opremljenost bo pozitivno vplivala na konkurenčnost slovenskega gospodarstva in s tem na izvozne rezultate. Rast produktivnosti, ki se bo ohranjala na nivoju iz let 2004 in 2005, bo omogočala tudi nekoliko hitrejšo rast plač in nadaljevanje okrepljene rasti zasebne potrošnje. Ob še vedno relativno visoki rasti uvoza kot posledici visokega domačega povpraševanja in ob okrepljeni rasti izvoza se bo tekoči račun plačilne bilance ponovno približal ravnovesju. Gospodarska rast bo omogočila nadaljnjo rast zaposlenosti in posledično zmanjševanje stopenj anketne in registrirane brezposelnosti, ki pa bo počasnejše, kot je bilo predvideno v Nacionalnem programu razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006 (zaradi relativno nižje gospodarske rasti, kot je bilo pričakovano v času priprav strategije razvoja trga dela).

Inflacija se bo postopno zniževala. Različna rast produktivnosti med menjalnim in nemenjalnim sektorjem⁷³ kot posledica strukturnih neskladij bo ohranjala pritiske na rast cen, zaradi česar bo inflacija še naprej višja kot v povprečju EU. Po drugi strani pa bo predvideni vstop v evropski tečajni mehanizem ERM II do konca leta 2004 po predpostavki ustavil nominalno rast tečaja in s tem znižal tudi inflacijska pričakovanja. Ocenjujemo, da se bo kot rezultat obeh opisanih dejavnikov povprečna inflacija po znižanju na približno 2.7-odstotno raven v letu 2006 le počasi zniževala.

Tabela 42: Napovedi osnovnih makroekonomskih kazalcev

	- Realne stopnje rasti v %			
	2006	2007	2008	2009
Bruto domači proizvod	3.8	3.9	3.9	4.0
Produktivnost dela (rast v %)	3.2	3.2	3.3	3.3
Bruto plača na zaposlenega	2.4	2.5	2.5	2.5
Izvoz proizvodov in storitev	6.3	6.6	6.8	6.8
Uvoz proizvodov in storitev	6.2	6.3	6.2	6.3
Končna potrošnja (zasebna in državna)	3.2	3.1	3.2	3.3
- zasebna potrošnja	3.3	3.3	3.3	3.3
- državna potrošnja	2.9	2.8	2.8	3.1
Investicije v osnovna sredstva	5.0	5.5	4.5	5.0
Primanjkljaj tekočega rač. plačilne bilance (% v primerjavi z BDP)	-0.5	-0.5	-0.2	0.1
Stopnja inflacije (povprečje leta, v %)	2.7	2.6	2.5	2.5
Stopnja brezposelnosti (v % po ILO)	6.1	6.0	5.9	5.8

Vir: Napoved UMAR.

⁷³ Gre za t. i. Balassa-Samuelsonov učinek, katerega velikost ocenjujemo na 1–1.5 odstotne točke. Podobne so tudi ocene za druge tranzicijske države.

To bi pomenilo izpolnjevanje maastrichtskih kriterijev in omogočilo prevzem evra v letu 2007. Za nadaljnje znižanje inflacije bo treba odpraviti strukturna neskladja, predvsem v sektorjih, kjer se cene oblikujejo pod nadzorom države, ter na področju delovanja finančnih trgov in trga delovne sile.

Poleg strukturnih reform, ki bodo vplivale na konkurenčnost slovenskega gospodarstva, predstavlja zmerno rastoče mednarodno gospodarsko okolje eno izmed ključnih predpostavk uresničevanja osnovnega makroekonomskega scenarija. Nižja gospodarska rast v državah naših najpomembnejših trgovinskih partnericah bi namreč pomenila manjšo krepitev tujega povpraševanja, kar bi se odrazilo na izvozni rasti, delno pa tudi na investicijski potrošnji. Zaradi nižje rasti naročil bi počasneje rasel tudi obseg proizvodnje v predelovalnih dejavnostih in posledično uvoz repromateriala, tako da bi upočasnjeno oživljanje mednarodne konjunktore vplivalo tudi na nekoliko manjši obseg uvoza v primerjavi z osnovnim scenarijem⁷⁴.

*V letu 2003 so stekle priprave nove Strategije razvoja Slovenije in v tem okviru iskanje možnosti, kako bi z dodatnimi ukrepi pospešili približevanje razvitosti EU. V UMAR smo s pomočjo modela produkcijske funkcije opravili vrsto scenarijskih simulacij z namenom, da bi ocenili, za koliko in na kakšen način je mogoče povečati stopnjo gospodarske rasti v Sloveniji. Osnovni izračun je pokazal, da bi ob nespremenjenih ekonomskih politikah in dejavnih mednarodnega okolja, kakršni so bili v povprečju v obdobju tranzicije, trendna rast BDP dosegala približno 3.6% letno. Za uresničitev predvidenega strateškega cilja, ki je v enem desetletju preseči povprečno raven razvitosti razširjene EU, pa je treba doseči povečanje gospodarske rasti na raven med 4.8% in 5.1% (odvisno od hitrosti, s katero bi se izvajala strategija oziroma bi učinkovali ukrepi). Izbrani strateški cilj je zelo ambiciozen in dosegljiv le ob polnem uresničevanju predvidenih ukrepov strategije, nujnih za strukturni premik. Scenarijski izračuni kažejo, da je povečanje stopnje gospodarske rasti za 1 do 1.5 odstotne točke možno doseči s kombinacijo treh skupin ukrepov, ki bi vsak prispevali približno tretjino: (i) *vlaganje v ljudi* – povečanje stopnje zaposlenosti in izboljšanje izobrazbene strukture (človeški kapital); (ii) *vlaganje v tehnološki razvoj* – povečanje vlaganj v raziskave in razvoj na raven 3% BDP in izboljšanje uporabe raziskav v gospodarstvu; (iii) *izboljššan institucionalni okvir* – oblikovanje spodbudnega poslovnega okolja za podjetništvo in povečanje prilivov neposrednih tujih investicij, deregulacija in povečanje stopnje konkurence po vstopu na skupni evropski trg, povečana prilagodljivost trga dela, večja učinkovitost javnega sektorja in države.*

⁷⁴ Izračuni kažejo, da naj bi za 0.5 odstotne točke nižja povprečna gospodarska rast v najpomembnejših trgovinskih partnericah Slovenije imela za posledico za 0.2-0.3 odstotne točke nižjo rast bruto domačega proizvoda v Sloveniji.

IV.
Ocena uspešnosti napovedi
UMAR

Ocena uspešnosti napovedi UMAR

Na podlagi primerjave ocen uspešnosti napovedi UMAR in Evropske komisije, ugotavljamo, da na UMAR relativno dobro napovedujemo gibanja obravnavanih ekonomskih spremenljivk. Višje vrednosti absolutnih mer točnosti (MAE, RMSE) so v veliki meri posledica večje volatilnosti pojava, saj pri standardiziranih merah med UMAR in Evropsko komisijo skorajda ni razlike. To še zlasti velja pri napovedih za prihodnje leto. Vrednosti, ki jih zavzemajo mere točnosti, izračunane za naše napovedi, se približajo vrednostim mer točnosti napovedi Evropske komisije, tudi če te izračunamo na podlagi podatkov za krajše obdobje (od 1997 do 2001).

Napovedane realne stopnje rasti BDP za tekoče in prihodnje leto so bile v obravnavanem obdobju večkrat precenjene kot podcenjene, nominalno stopnjo rasti BDP smo v povprečju precenili, ko smo napovedovali za tekoče leto, in podcenili, ko smo napovedovali za prihodnje leto. Napake so bile v obravnavanem obdobju nizke. V jesenskem poročilu 2002 smo za prihodnje leto napovedali 3.7-odstotno realno gospodarsko rast in 9.4-odstotno rast BDP v tekočih cenah. Obe napovedi smo v Pomladanskem poročilu 2003 znižali, in sicer napoved realne gospodarske rasti na 3.1% in napoved nominalne rasti BDP na 8.1%, s čimer smo dejansko realno gospodarsko rast v letu 2003 precenili za 0.8 odstotne točke, nominalno pa precenili za 0.5 odstotne točke. V povprečju smo realno stopnjo rasti BDP po letu 1997 precenili le za 0.19 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za tekoče leto, in za 0.16 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za prihodnje leto. Nominalno stopnjo rasti BDP smo po letu 1997 v povprečju precenili za 0.17 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za tekoče leto, in podcenili za 0.25 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za prihodnje leto.

Inflacijo smo v obravnavanem obdobju v povprečju podcenili, tako za tekoče kot za prihodnje leto. V obdobju po 2001 so naše napovedi inflacije relativno boljše od napovedi v predhodnih letih. V jesenskem poročilu 2002 smo za prihodnje leto napovedali, da bo inflacija konec leta znašala 5.1%, povprečna inflacija pa 5.5%. Obe napovedi smo v Pomladanskem poročilu 2003 ohranili nespremenjeni, kar pomeni, da smo v napovedi za 2003 inflacijo konec leta precenili za 0.6 odstotne točke, povprečno inflacijo pa podcenili za 0.1 odstotne točke. V povprečju smo povprečno inflacijo v obdobju od 1997 do 2003 podcenili za 0.10 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za tekoče leto, in za 0.69 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za prihodnje leto. Inflacijo konec leta pa smo v povprečju zgrešili za 0.19 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za tekoče leto, in za 0.93 odstotne točke, ko smo jo napovedovali za prihodnje leto. V letu 2001 smo metodologijo za napovedovanje inflacije spremenili, kar je prispevalo k dodatnemu izboljšanju naših napovedi leta. V tabelah so podani tudi kazalci, izračunani na podlagi podatkov za zadnja tri leta. Ker je sklepanje na podlagi triletnega obdobja relativno nezanesljivo, smo se (zgolj informativno!) odločili tudi za prikaz uspešnosti napovedi inflacije za prihodnje leto, izračunane na podlagi internih četrletnih podatkov (od 2001 q1 do 2003 q4), in sicer smo inflacijo na četrletni ravni v povprečju podcenili za 0.15 odstotne točke.

Okvir 16: Mere uspešnosti napovedi BDP in inflacije

V poročilu nadaljujemo s prikazom ocene uspešnosti napovedi BDP in inflacije za obdobje od 1997 do 2003; prikazujemo ocene uspešnosti napovedi realne gospodarske rasti, nominalne stopnje rasti BDP v tekočih cenah, povprečne inflacije, medletne inflacije in četrletne inflacije. Obdobje od slovenske osamosvojitve dalje lahko razdelimo na dve podobdobji, za kateri smo ugotovili bistvene razlike v uspešnosti napovedovanja UMAR.⁷⁵ Le-ta se je z leti izboljšala, predvsem zaradi izboljševanja metodologije napovedovanja, deloma pa tudi zaradi samega stabiliziranja gospodarskih razmer. Zato na tem mestu prikazujemo ocene za drugo podobdobje, in sicer od leta 1997 naprej. Glede na zadnjo analizo sta vključeni še dve napovedi, in sicer jesenska (iz Jesenskega poročila 2002) in pomladanska napoved (iz Pomladanskega poročila 2003) za leto 2003. Vse napovedi primerjamo s prvo, hitro statistično oceno obravnavanih ekonomskih spremenljivk.

Srednja napaka (ME) kaže, ali imajo napovedi tendenco sistematičnega odstopanja od realizacije. Srednja napaka (aritmetično povprečje napak) pove, za koliko v povprečju odstopa napovedana vrednost obravnavane spremenljivke od njene realizirane vrednosti. Napoved je pristranska, kadar sistematično precenjuje ali podcenjuje dejansko vrednost spremenljivke. Če se napake – pri čemer je napaka definirana kot razlika med dejansko oziroma realizirano vrednostjo in napovedano vrednostjo – enakomerno porazdeljujejo v pozitivno in negativno smer, potem je srednja vrednost napake blizu nič.⁷⁶ Pozitiven (negativen) predznak kaže, da imajo napovedi tendenco podcenjevanja (precenjevanja) dejanskih dogajanj.

*Točnost napovedi merimo s **povprečno absolutno napako (MAE)** in **korenem povprečne kvadratne napake (RMSE)**. Pri obeh kazalcih gre za povprečje absolutnih napak, kjer predznak ni pomemben. Razlika med njima je, da pri izračunavanju povprečne absolutne napake vsem napakam pripišemo enako težo, medtem ko pri korenu povprečne kvadratne napake upoštevamo, da so večje napake v napovedih manj zaželene.*

*Za neposredno primerjavo ocen uspešnosti napovedi za različne spremenljivke oziroma države pa je primernejša uporaba **standardiziranih kazalcev točnosti**. V praksi so nekatere ekonomske spremenljivke bolj (manj) variabilne, zaradi česar jih je težje (lažje) napovedovati. Neposredna primerjava kazalcev, izračunanih za različne spremenljivke bi lahko vodila do napačnih sklepov, zato smo se odločili, da prikažemo tudi standardizirane kazalce točnosti napovedi, ki jih izračunamo tako, da kazalec (povprečno absolutno napako oziroma koren povprečne kvadratne napake) delimo s standardnim odklonom realiziranih vrednosti obravnavane spremenljivke.*

⁷⁵ Glej Jesensko poročilo 2002, str. 128.

⁷⁶ Pri izračunavanju srednje vrednosti napak se napake s pozitivnim in negativnim predznakom izravnava.

Tabela 43: Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije za tekoče leto med UMAR in Evropsko komisijo

	Tekoče leto				
	ME	MAE	MAE/SD _R	RMSE	RMSE/SD _R
Gospodarska rast (realna letna odstotna sprememba bruto domačega proizvoda)					
UMAR, 1997–2003 ¹	-0.19	0.59	0.65	0.81	0.89
ECFIN, 1969–2001 ²	-0.09	0.51	0.29	0.75	0.42
ECFIN, napoved za države članice, 1969–2001 ³	-0.69–0.4	0.55–1.66	0.28–0.57	0.75–1.99	0.37–0.78
ECFIN, 1997–2001 ²	-0.10	0.34	0.53	0.52	0.81
Gospodarska rast (nominalna letna odstotna sprememba bruto domačega proizvoda)					
UMAR, 1997–2003 ¹	-0.17	0.94	0.46	1.11	0.54
Povprečna inflacija (indeks cen življenjskih potrebščin)					
UMAR, 1997–2003 ¹	0.10	0.50	0.37	0.65	0.48
UMAR, 2001–2003 ¹	0.20	0.27	0.14	0.36	0.25
Inflacija konec leta (indeks cen življenjskih potrebščin)					
UMAR, 1997–2003 ¹	0.19	1.19	0.74	1.48	0.92
UMAR, 2001–2003 ¹	-0.07	0.73	0.51	0.76	0.53
ECFIN, 1969(70) – 2001 ²	-0.02	0.35	0.11	0.51	0.16
ECFIN, napoved za države članice 1969–2001 ³	-0.26 - 0.15	0.32 - 1.04	0.11 - 0.24	0.43 - 1.40	0.16 - 0.31
ECFIN, 1997–2001 ²	-0.04	0.16	0.57	0.23	0.82

Viri:

¹Pomladanska in Jesenska poročila UMAR, Ljubljana, različne številke; izračuni UMAR.

²Keereman, Filip: External assumptions, the international environment and the track record of the Commission Forecasts, Economic papers No. 189, Bruselj, 2003 (vsi podatki za EU kot celoto so v primeru napovedi za tekoče obdobje od 1969 do 2001, v primeru napovedi za prihodnje obdobje pa za obdobje od 1970 do 2001); izračuni UMAR.

³Keereman, Filip: External assumptions, the international environment and the track record of the Commission Forecasts, ECFIN Economic papers No. 189, Bruselj, 2003: podatki so v primeru napovedi za tekoče obdobje od 1969 do 2001, v primeru napovedi za prihodnje obdobje pa za obdobje od 1970 do 2001 (podatki ne vključujejo Avstrije, Finske in Švedske, za Dansko Irsko in Veliko Britanijo so podatki od leta 1973(74) dalje, za Grčijo od leta 1981(82) dalje, za Španijo in Portugalsko pa od leta 1986(87) dalje); izračuni UMAR.

⁴Interni podatki UMAR; izračuni UMAR.

Opomba: negativne vrednosti pomenijo precenitev, pozitivne vrednosti pa podcenitev

Oznake:

- ME: ... aritmetično povprečje napak (angl. Mean Error)

- MAE: ... povprečna absolutna napaka (angl. Mean Absolute Error)

- SD: ... standardni odklon realizacije (angl. Standard Deviation of Realizations)

- MAE/SDR: ... standardizirana povprečna absolutna napaka (angl. Standardised Mean Absolute Error)

- RMSE: ... koren povprečne kvadratne napake (angl. Root Mean Square Error)

- RMSE/SDR: ... standardiziran koren povprečne kvadratne napake (angl. Standardised Root Mean Square Error)

Meri točnosti so za vse obravnavane spremenljivke relativno nizke, še nižje pa so standardizirane mere točnosti. Tako povprečne absolutne napake (MAE) kot koreni povprečne kvadratne napake (RMSE) zavzemajo vrednosti med 0.5 in 1.5 odstotne točke (izjemoma vrednosti teh mer odstopajo navzgor pri napovedih inflacije na koncu leta). Standardizirane mere točnosti pri ugotavljanju uspešnosti napovedovanja, ki upoštevajo tudi variabilnost posamezne spremenljivke, pa v vseh primerih zavzemajo še nižje vrednosti, iz česar lahko sklenemo, da je uspešnost našega napovedovanja relativno visoka. Pri tem so standardizirane mere točnosti napovedi nominalne rasti BDP nižje od standardiziranih mer točnosti napovedi realne rasti BDP, kar je posledica napak v ocenah deflatorjev. Na UMAR se v zadnjem času intenzivno posvečamo izboljšavam v napovedovanju BDP deflatorja. V obeh

Tabela 44: Primerjava napak napovedi gospodarske rasti in inflacije za prihodnje leto med UMAR in Evropsko komisijo

	Prihodnje leto				
	ME	MAE	MAE/SD _R	RMSE	RMSE/SD _R
Gospodarska rast (realna letna odstotna sprememba bruto domačega proizvoda)					
UMAR, 1997–2003 ¹	-0.16	0.70	0.77	0.83	0.91
ECFIN 1969(70)–2001 ²	-0.32	0.89	0.54	1.28	0.78
ECFIN, napoved za države članice 1969–2001 ³	-0.76–0.63	0.32–1.04	0.50–0.68	1.05–2.82	0.63–0.88
ECFIN, 1997–2001 ³	-0.20	0.52	0.80	0.76	1.16
Gospodarska rast (nominalna letna odstotna sprememba bruto domačega proizvoda)					
UMAR, 1997–2003 ¹	0.25	0.87	0.43	1.04	0.51
Povprečna inflacija (indeks cen življenjskih potrebščin)					
UMAR, 1997–2003 ¹	0.69	0.91	0.68	1.23	0.91
UMAR, 2001–2003 ¹	0.60	0.60	0.42	0.73	0.51
Inflacija konec leta (indeks cen življenjskih potrebščin)					
UMAR, 1997–2003 ¹	0.93	1.50	0.93	2.18	1.36
UMAR, 2001–2003 ¹	0.33	0.67	0.46	0.91	0.63
UMAR, 2001 q1–2003 q4 ⁴	0.15	0.45	0.54	0.57	0.69
ECFIN 1969(70)–2001 ²	0.25	0.91	0.27	1.41	0.42
ECFIN, napoved za države članice 1969–2001 ³	-1.21–0.18	0.72–1.89	0.21–0.46	0.78–2.84	0.31–0.58
ECFIN, 1997–2001 ²	-0.18	0.26	0.89	0.32	1.10

Opomba: Oznake in viri: glej tabelo 43.

primerih so standardizirane mere točnosti napovedi za prihodnje leto le malenkost slabše kot za tekoče leto, kar je koristno zlasti z vidika proračunskega načrtovanja.

Za primerjavo prikazujemo še mere točnosti napovedi realne stopnje rasti BDP in inflacije, ki jih za EU pripravlja Evropska komisija. Realna stopnja rasti za EU kot celoto je bila v obdobju od 1969 v povprečju precenjena, prav tako je bila za tekoče leto v povprečju precenjena tudi inflacija. V obdobju od 1969 do 2001 je za EU kot celoto tako pri napovedih realne gospodarske rasti v tekočem letu kot v prihodnjem letu opazna tendenca precenjevanja. Srednja napaka pri napovedih gospodarske rasti za tekoče leto znaša -0.09 odstotne točke, pri napovedih za prihodnje leto pa -0.32 odstotne točke. Srednja napaka pri napovedih inflacije v tekočem letu znaša za EU kot celoto -0.02 odstotne točke. Nasprotno pa je pri napovedih inflacije v prihodnjem letu za EU kot celoto opazna tendenca podcenjevanja, srednja napaka znaša 0.25 odstotne točke.

Meri točnosti napovedi realne gospodarske rasti in inflacije za EU kot celoto zavzemajo nizke vrednosti, še nižje pa so vrednosti relativnih mer točnosti, kar kaže na uspešnost napovedovanja Evropske komisije. Povprečna absolutna napaka za EU kot celoto znaša pri napovedih realne gospodarske rasti v tekočem letu 0.51

odstotne točke, pri napovedih realne gospodarske rasti v prihodnjem letu pa 0.89 odstotne točke. Koren povprečne kvadratne napake pri napovedih realne gospodarske rasti v tekočem letu za EU kot celoto znaša 0.75 odstotne točke in pri napovedih za prihodnje leto za EU 1.28 odstotne točke. Pri napovedih inflacije v tekočem letu za EU kot celoto znaša povprečna absolutna napaka 0.35 odstotne točke, pri napovedih inflacije v prihodnjem letu pa 0.91 odstotne točke. Koren povprečne kvadratne napake pri napovedih inflacije v tekočem letu za EU kot celoto znaša 0.51 odstotne točke, pri napovedih inflacije v prihodnjem letu za EU kot celoto pa 1.41 odstotne točke. Vse relativne mere točnosti so nižje, kar pomeni, da je Evropska komisija relativno uspešna pri napovedovanju realne gospodarske rasti in inflacije tako za EU kot celoto kot za posamezne članice. V vseh primerih so le-te malenkost slabše za napovedi za prihodnje leto v primerjavi z napovedmi za tekoče leto.

A large, light gray watermark consisting of the letters 'A' and 'R' in a stylized, serif font is centered on the page. The 'A' is on the left and the 'R' is on the right, with the 'R' overlapping the 'A'.

V.
Statistična priloga

Kazalo tabel

Tabela 1:	Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije (<i>realne stopnje rasti, v %</i>)	150
Tabela 2a:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>tekoče cene, v mio SIT</i>)	154
Tabela 2b:	Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod (<i>deleži v BDP v %, tekoče cene</i>)	155
Tabela 3a:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>tekoče cene, v mio SIT</i>)	156
Tabela 3b:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>struktura v %, tekoče cene</i>)	157
Tabela 4:	Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>tekoče cene, v mio SIT in struktura v %</i>)	158
Tabela 5:	Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda (<i>stalne cene 2000, v mio SIT</i>)	159
Tabela 6:	Temeljni agregati nacionalnih računov (tekoče cene, v mio SIT)	160
Tabela 7:	Zaposlenost	161
Tabela 8:	Plačilna bilanca (<i>v mio EUR</i>)	162
Tabela 9:	Izvoz in uvoz blaga in storitev (<i>v mio EUR in nominalne stopnje rasti v %</i>)	163
Tabela 10a:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (<i>v mio EUR</i>)	164
Tabela 10b:	Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino (<i>struktura v %</i>)	165
Tabela 11a:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF <i>Bilanca prihodkov (tekoče cene, v mio SIT)</i>	166
Tabela 11b:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF <i>Bilanca prihodkov (tekoče cene, v mio SIT, deleži v primerjavi z BDP)</i>	167
Tabela 12a:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF <i>Bilanca odhodkov (tekoče cene, v mio SIT)</i>	168
Tabela 12b:	Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS-IMF <i>Bilanca odhodkov (tekoče cene, v mio SIT, deleži v primerjavi z BDP)</i>	169
Tabela 13:	Prebivalstvo in aktivnost (<i>v tisoč</i>)	170
Tabela 14:	Tokovi aktivnega prebivalstva (<i>v tisoč</i>)	171
Tabela 15:	Indikatorji mednarodne konkurenčnosti (<i>letne stopnje rasti v %</i>)	172

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005
										Napoved		
BRUTO DOMAČI PROIZVOD *	4.1	3.6	4.8	3.6	5.6	3.9	2.7	3.4	2.3	3.6	3.7	
Delež v dodani vrednosti v % ¹												
Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	4.3	4.0	4.2	3.9	3.3	3.2	3.0	3.2				
Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	36.8	37.5	37.1	37.5	37.4	37.5	37.2	36.4				
- Industrija (C+D+E)	31.3	31.4	31.0	31.4	30.7	31.1	31.2	30.6				
- Gradbeništvo F	5.5	6.1	6.1	6.1	6.7	6.4	6.0	5.8				
Storitve (G...O)	61.3	61.4	61.3	61.0	61.9	62.1	62.3	63.2				
Pripisane bančne storitve	-2.4	-2.9	-2.5	-2.5	-2.6	-2.9	-2.4	-2.8				
BDP v mio SIT (tekoče cene)	2.372.657	2.728.199	3.110.075	3.464.889	3.874.720	4.252.315	4.761.815	5.314.494	5.726.498	6.137.000	6.552.000	
BDP v mio EUR	15.496	16.093	17.240	18.602	20.011	20.740	21.925	23.492	24.503	25.710	27.323	
BDP v mio USD	20.019	20.154	19.476	20.856	21.317	19.096	19.616	22.121	27.649	31.553	33.327	
BDP na prebivalca v EUR	7.797	8.082	8.677	9.383	10.088	10.425	11.007	11.775	12.273	12.878	13.688	
BDP na prebivalca v USD	10.073	10.122	9.802	10.519	10.746	9.599	9.848	11.088	13.849	15.805	16.696	
BDP na prebivalca (PPS) ²	10.810	11.540	12.390	13.090	14.210	15.050	15.840	16.600	17.090			

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	- Realne stopnje rasti, v %										
MENJAVA S TUJINO - PLAČILNO BILANČNA STATISTIKA											Napoved
Izvoz proizvodov in storitev ³	1.1	2.8	11.3	7.4	1.6	13.0	6.3	6.8	3.1	5.5	6.0
Izvoz proizvodov	3.0	2.4	13.1	9.4	2.7	12.9	7.0	6.5	4.4	6.0	6.2
Izvoz storitev	-6.3	4.4	3.8	-1.9	-3.7	13.6	3.1	8.3	-3.0	3.4	5.0
Uvoz proizvodov in storitev ³	11.3	2.3	11.5	10.3	8.0	7.6	3.0	4.8	6.4	6.8	6.6
Uvoz proizvodov	13.1	2.1	13.0	10.8	8.6	7.7	3.2	4.4	6.9	7.1	6.6
Uvoz storitev	-1.2	3.5	1.9	6.5	4.2	6.9	1.9	8.0	3.0	5.0	6.7
Izvoz proizvodov in storitev v mio EUR	8,021	8,375	9,248	9,893	9,867	11,626	12,632	13,530	13,891	14,753	15,916
Delež v BDP v %	51.8	52.0	53.6	53.2	49.3	56.1	57.6	57.6	56.7	57.4	58.3
Uvoz proizvodov in storitev v mio EUR	8,302	8,534	9,372	10,154	10,701	12,364	12,781	13,169	13,894	14,854	16,072
Delež v BDP v %	53.6	53.0	54.4	54.6	53.5	59.7	58.3	56.1	56.7	57.8	58.8
Saldo menjave s tujino v mio EUR	-281	-160	-123	-261	-835	-738	-149	361	-3	-101	-156
Delež v primerjavi z BDP v %	-1.8	-1.0	-0.7	-1.4	-4.2	-3.6	-0.7	1.5	0.0	-0.4	-0.6
Saldo tekočega računa plačilne bilance v mio EUR	-52	32	43	-108	-664	-583	38	330	17	-39	-103
Delež v primerjavi z BDP v %	-0.3	0.2	0.3	-0.6	-3.3	-2.8	0.2	1.4	0.1	-0.2	-0.4
Devizne rezerve v mio EUR	2,703	3,326	3,965	4,080	4,104	4,705	6,514	7,842	7,700		
Bruto zunanji dolg v mio EUR	4,275	5,381	6,165	6,459	8,012	9,490	10,403	11,482	12,995		
Delež v primerjavi z BDP v %	27.6	33.4	35.8	34.7	40.0	45.8	47.4	48.9	53.0		

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	- Realne stopnje rasti, v %										
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 Napoved
ZAPOSLTENOST, PLAČE IN PRODUKTIVNOST											
Zaposlenost po SNA**	1.0	-1.0	-0.5	0.0	1.2	1.1	0.5	-0.5	-0.2	0.4	0.6
Število registriranih brezposelnih (povprečje leta, v tisoč)	121.5	119.8	125.2	126.1	119.0	106.6	101.9	102.6	97.7	96.4	93.4
Uradna stopnja registrirane brezposelnosti v %	13.9	13.9	14.4	14.5	13.6	12.2	11.6	11.6	11.2	11.0	10.6
Stopnja brezposelnosti po ILO v %	7.4	7.3	7.4	7.9	7.6	7.0	6.4	6.4	6.7	6.6	6.3
Bruto plače na zaposlenega	5.1	5.1	2.4	1.6	3.3	1.6	3.2	2.0	1.8	2.0	2.2
Produktivnost dela** (BDP na zaposlenega)	3.1	4.6	5.3	3.6	4.3	2.8	2.2	3.9	2.5	3.2	3.1
DOMAČE POVPRŠEVANJE - STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV											
Končna potrošnja		2.8	2.5	3.6	5.2	0.9	2.7	1.0	2.7	3.3	3.2
Delež v BDP v %	79.3	78.6	77.0	76.7	76.9	76.9	76.8	74.8	75.2	74.8	74.3
v tem:											
Zasebna potrošnja		2.6	2.5	3.0	5.9	0.4	2.3	0.4	2.9	3.5	3.4
Delež v BDP v %	59.6	58.9	57.7	57.3	57.6	57.1	56.3	54.5	54.9	54.6	54.4
Državna potrošnja		3.4	2.4	5.4	2.9	2.3	3.9	2.5	1.9	3.0	2.6
Delež v BDP v %	19.7	19.7	19.4	19.4	19.3	19.8	20.5	20.3	20.3	20.2	19.9
Investicije v osnovna sredstva		11.3	13.5	9.9	21.0	0.6	4.1	2.6	5.4	7.6	7.0
Delež v BDP v %	20.6	21.7	22.8	23.8	26.3	25.1	24.5	23.2	23.6	24.4	25.0

Nadaljevanje na naslednji strani.

Tabela 1: Pomembnejši makroekonomski kazalci razvoja Republike Slovenije

	- Realne stopnje rasti, v %										
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
KONSOLIDIRANA BILANCA JAVNEGA FINANCIRANJA PO METODOLOGIJI GFS - IMF³											
Javnofinančni prihodki v primerjavi z BDP, v %	40.4	40.0	39.3	40.3	41.0	40.6	41.3	39.2	41.5	41.8	40.8
Javnofinančni odhodki v primerjavi z BDP, v %	40.4	39.7	40.4	41.1	41.6	41.9	42.6	42.2	42.9	43.6	42.4
Presežek (primanjkljaj) v primerjavi z BDP, v %	0.0	0.3	-1.1	-0.8	-0.6	-1.3	-1.3	-3.0	-1.4	-1.8	-1.6
TEČAJ IN CENE											
Tečaj USD (povprečje leta)	118.5	135.4	159.7	166.1	181.8	222.7	242.7	240.2	207.1	194.5	196.6
Tečaj EUR (povprečje leta)	153.1	169.5	180.4	186.3	193.6	205.0	217.2	226.2	233.7	238.7***	239.8***
Efektivni tečaj tolarja ⁴	10.3	-2.9	0.7	4.0	-0.7	-1.9	-0.1	2.7	3.8	1.1	0.9
Inflacija (konec leta) ⁵	8.6	8.8	9.4	6.5	8.0	8.9	7.0	7.2	4.6	3.3	2.9
Inflacija (povprečje leta) ⁵	12.6	9.7	9.1	7.9	6.1	8.9	8.4	7.5	5.6	3.3	3.0

Vir podatkov: SURS; Banka Slovenije, Ministrstvo za finance, Eurostat - New Cronos, ocene in napovedi UMAR.

Opombe:¹ Črke v oklepajih so oznake iz statistične klasifikacije dejavnosti NACE Rev.1² Eurostat - New Cronos, ocene in napovedi UMAR.³ Placirabilna statistika (izvoz F.O.B., uvoz F.O.B.); z izračunom realnih stopenj rasti je izločen vpliv medvalutnih sprememb in cen na tujih trgih.⁴ Rast vrednosti pomeni apreciacijo tolarja in obratno.⁵ Do leta 1998 merilo inflacije cene na drobno, od leta 1998 naprej merilo inflacije indeksa cen življenjskih potrebščin.

* Izračun do leta 2000 v stalnih cenah 1995, od leta 2001 v stalnih cenah 2000.

** po zadnjih razpoložljivih podatkih pred revizijo (glej okvir št. 6 na str. 63).

*** Tečaj EUR predstavlja projekcije UMAR; sama centralna pariteta SIT do EUR, pa bo rezultat pogajanj pred vstopom v tečajni mehanizem ERM II.

Tabela 2a: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Tekoče cene

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
A.	Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	86,667	93,510	111,181	116,259	109,550	118,746	121,903	148,032
B.	Ribištvo	418	476	365	573	585	732	751	884
C.	Rudarstvo	21,322	21,838	24,215	25,760	25,303	25,567	23,490	22,844
D.	Predelovalne dejavnosti	554,786	644,702	738,962	818,345	900,797	1,013,226	1,139,198	1,242,106
E.	Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	53,566	61,846	68,612	91,420	90,142	105,521	127,026	144,532
F.	Gradbeništvo	111,751	141,638	162,308	180,397	221,202	237,291	248,368	264,720
G.	Trgovina in popravila motornih vozil	253,199	278,379	338,560	359,756	382,699	421,961	484,756	541,123
H.	Gostinstvo	48,736	58,122	68,189	73,571	80,296	87,811	98,293	104,081
I.	Promet, skladiščenje in zveze	143,185	167,462	196,710	217,223	239,402	264,215	295,821	327,641
J.	Finančno posredništvo	101,111	114,942	125,375	140,449	161,163	186,798	184,639	242,554
K.	Nepremičnine, najem in poslovne storitve	284,183	340,716	376,923	433,984	506,097	559,948	634,955	736,673
L.	Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	120,699	143,911	164,822	181,285	204,297	230,632	269,095	298,935
M.	Izobraževanje	109,903	124,788	146,810	159,540	177,978	206,452	239,831	263,782
N.	Zdravstvo in socialno varstvo	107,492	120,312	136,291	147,056	165,794	191,869	217,892	234,368
O.	Druge skupne in osebne storitve	65,589	77,324	90,553	103,137	127,414	134,172	149,631	154,863
P.	Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	870	934	964	1,080	1,377	1,369	1,789	1,728
	Pripisane bančne storitve (PBS)	-48,212	-68,014	-68,245	-73,527	-85,600	-106,919	-98,989	-128,748
1.	DODANA VREDNOST (A ... P + PBS), osnovne cene	2,015,266	2,322,886	2,682,595	2,976,308	3,308,496	3,679,390	4,138,450	4,600,119
2.	KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)	357,391	405,313	427,480	488,581	566,225	572,924	623,364	714,376
	a) Davki na proizvode in storitve	369,084	418,401	442,770	506,634	587,951	597,109	646,009	737,489
	b) Subvencije	11,693	13,088	15,290	18,053	21,726	24,185	22,644	23,115
3.	BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	2,372,657	2,728,199	3,110,075	3,464,889	3,874,720	4,252,315	4,761,815	5,314,494

Vir podatkov: SURS.

Tabela 2b: Dodana vrednost po dejavnostih in bruto domači proizvod

- Deleži v BDP, v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
A. Kmetijstvo, gozdarstvo, lov	3.7	3.4	3.6	3.4	2.8	2.8	2.6	2.8
B. Ribištvo	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
C. Rudarstvo	0.9	0.8	0.8	0.7	0.7	0.6	0.5	0.4
D. Predelovalne dejavnosti	23.4	23.6	23.8	23.6	23.2	23.8	23.9	23.4
E. Oskrba z električno energijo, plinom, vodo	2.3	2.3	2.2	2.6	2.3	2.5	2.7	2.7
F. Gradbeništvo	4.7	5.2	5.2	5.2	5.7	5.6	5.2	5.0
G. Trgovina in popravila motornih vozil	10.7	10.2	10.9	10.4	9.9	9.9	10.2	10.2
H. Gostinstvo	2.1	2.1	2.2	2.1	2.1	2.1	2.1	2.0
I. Promet, skladiščenje in zveze	6.0	6.1	6.3	6.3	6.2	6.2	6.2	6.2
J. Finančno posredništvo	4.3	4.2	4.0	4.1	4.2	4.4	3.9	4.6
K. Nepremičnine, najem in poslovne storitve	12.0	12.5	12.1	12.5	13.1	13.2	13.3	13.9
L. Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje	5.1	5.3	5.3	5.2	5.3	5.4	5.7	5.6
M. Izobraževanje	4.6	4.6	4.7	4.6	4.6	4.9	5.0	5.0
N. Zdravstvo in socialno varstvo	4.5	4.4	4.4	4.2	4.3	4.5	4.6	4.4
O. Druge skupne in osebne storitve	2.8	2.8	2.9	3.0	3.3	3.2	3.1	2.9
P. Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Pripisane bančne storitve (PBS)	-2.0	-2.5	-2.2	-2.1	-2.2	-2.5	-2.1	-2.4
1. DODANA VREDNOST (A ... P + PBS), osnovne cene	84.9	85.1	86.3	85.9	85.4	86.5	86.9	86.6
2. KOREKCIJSKE POSTAVKE (a-b)	15.1	14.9	13.7	14.1	14.6	13.5	13.1	13.4
a) Davki na proizvode in storitve	15.6	15.3	14.2	14.6	15.2	14.0	13.6	13.9
b) Subvencije	0.5	0.5	0.5	0.5	0.6	0.6	0.5	0.4
3. BRUTO DOMAČI PROIZVOD (3=1+2)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem:								
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3.7	3.4	3.6	3.4	2.8	2.8	2.6	2.8
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	31.2	31.9	32.0	32.2	31.9	32.5	32.3	31.5
- industrija (C+D+E)	26.5	26.7	26.7	27.0	26.2	26.9	27.1	26.5
- gradbeništvo F	4.7	5.2	5.2	5.2	5.7	5.6	5.2	5.0
3. Storitve (G...O)	52.0	52.3	52.9	52.4	52.8	53.7	54.1	54.7
4. Pripisane bančne storitve	-2.0	-2.5	-2.2	-2.1	-2.2	-2.5	-2.1	-2.4
5. Korekcijske postavke	15.1	14.9	13.7	14.1	14.6	13.5	13.1	13.4
deleži v dodani vrednosti v %								
SKUPAJ DODANA VREDNOST	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
v tem								
1. Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	4.3	4.0	4.2	3.9	3.3	3.2	3.0	3.2
2. Industrija in gradbeništvo (C+D+E+F)	36.8	37.5	37.1	37.5	37.4	37.5	37.2	36.4
- industrija (C+D+E)	31.3	31.4	31.0	31.4	30.7	31.1	31.2	30.6
- gradbeništvo F	5.5	6.1	6.1	6.1	6.7	6.4	6.0	5.8
3. Storitve (G...O)	61.3	61.4	61.3	61.0	61.9	62.1	62.3	63.2
4. Pripisane bančne storitve	-2.4	-2.9	-2.5	-2.5	-2.6	-2.9	-2.4	-2.8

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR.

Tabela 3a: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

-Tekoče cene, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	
										2004	Napoved
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 4 + 5)	2.372,657	2.728,199	3.110,075	3.464,889	3.874,720	4.252,315	4.761,815	5.314,494	5.726,498	6.137,000	6.552,000
2 IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,226,006	1,424,622	1,668,760	1,842,471	1,912,181	2,387,289	2,744,468	3,062,343	3,247,435	3,521,515	3,816,580
3 UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	1,270,562	1,450,325	1,691,503	1,891,295	2,073,595	2,538,115	2,776,503	2,980,491	3,248,294	3,545,652	3,854,014
4 SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-44,557	-25,703	-22,743	-48,824	-161,414	-150,826	-32,035	81,851	-859	-24,137	-37,434
5 DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	2,417,213	2,753,902	3,132,819	3,513,712	4,036,134	4,403,141	4,793,849	5,232,642	5,727,358	6,161,137	6,589,434
6 KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	1,882,601	2,143,204	2,396,263	2,657,646	2,979,626	3,269,505	3,656,738	3,977,038	4,307,424	4,587,500	4,865,231
7 DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	1,414,896	1,605,547	1,793,762	1,986,681	2,231,355	2,426,039	2,682,049	2,896,511	3,144,375	3,350,818	3,563,347
- gospodinjstva	1,383,910	1,570,614	1,754,891	1,944,533	2,185,110	2,373,578	2,621,790	2,826,938	3,066,572	3,263,750	3,470,887
- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	30,986	34,933	38,871	42,149	46,245	52,461	60,259	69,572	77,802	87,068	92,460
8 DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	467,705	537,657	602,501	670,965	748,271	843,466	974,689	1,080,528	1,163,049	1,236,682	1,301,884
9 BRUTO INVESTICIE (9=10+11)	534,612	610,698	736,556	856,066	1,056,509	1,133,636	1,137,111	1,255,604	1,419,933	1,573,637	1,724,204
10 BRUTO INVESTICIE V OSNOVNA SREDSTVA	489,473	591,606	709,697	823,189	1,019,465	1,066,779	1,164,431	1,234,754	1,349,995	1,495,477	1,639,781
11 SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	45,139	19,092	26,859	32,877	37,044	66,857	-27,320	20,850	69,938	78,160	84,423

Vir podatkov: SURS, B.S., napoved UMAR.

Tabela 3b: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005
										Napoved		
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 4 + 5)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2 IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	51.7	52.2	53.7	53.2	49.4	56.1	57.6	57.6	56.7	57.4	57.4	56.3
3 UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	53.6	53.2	54.4	54.6	53.5	59.7	58.3	56.1	56.7	57.8	57.8	58.8
4 SALDO (izvoz-uvoz) (4=2-3)	-1.9	-0.9	-0.7	-1.4	-4.2	-3.5	-0.7	1.5	0.0	-0.4	-0.4	-0.6
5 DOMAČA POTROŠNJA (5=6+9)	101.9	100.9	100.7	101.4	104.2	103.5	100.7	98.5	100.0	100.4	100.4	100.6
6 KONČNA POTROŠNJA (6=7+8)	79.3	78.6	77.0	76.7	76.9	76.9	76.8	74.8	75.2	74.8	74.8	74.3
7 DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	59.6	58.9	57.7	57.3	57.6	57.1	56.3	54.5	54.9	54.6	54.6	54.4
- gospodinjstva	58.3	57.6	56.4	56.1	56.4	55.8	55.1	53.2	53.6	53.2	53.2	53.0
- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	1.3	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4	1.4
8 DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	19.7	19.7	19.4	19.4	19.3	19.8	20.5	20.3	20.3	20.2	20.2	19.9
9 BRUTO INVESTICIE (9=10+11)	22.5	22.4	23.7	24.7	27.3	26.7	23.9	23.6	24.8	25.6	25.6	26.3
10 BRUTO INVESTICIE V OSNOVNA SREDSTVA	20.6	21.7	22.8	23.8	26.3	25.1	24.5	23.2	23.6	24.4	24.4	25.0
11 SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	1.9	0.7	0.9	0.9	1.0	1.6	-0.6	0.4	1.2	1.3	1.3	1.3

Vir podatkov: SURS, B.S. napoved UMAR.

-Struktura v %, tekoče cene

Tabela 4: Stroškovna struktura bruto domačega proizvoda

- Tekoče cene, v mio SIT

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Sredstva za zaposlene	1,362,757	1,525,972	1,676,926	1,826,187	1,995,212	2,275,737	2,564,414	2,833,460
Bruto plače in prejemki	1,164,284	1,346,087	1,497,813	1,629,032	1,776,456	2,031,911	2,292,175	2,530,743
Socialni prispevki delodajalcev	198,473	179,885	179,113	197,155	218,756	243,826	272,239	302,718
Davki na proizvodnjo in uvoz	381,602	446,316	495,829	574,314	668,359	700,668	771,895	878,945
Davki na proizvode in storitve	369,084	418,401	442,770	506,634	587,951	597,109	646,009	737,489
Drugi davki na proizvodnjo	12,518	27,915	53,059	67,680	80,408	103,559	125,886	141,455
Subvencije na proizvodnjo	47,853	42,474	46,465	54,323	67,336	63,205	67,993	64,517
Subvencije po proizvodih in storitvah	11,693	13,088	15,290	18,053	21,726	24,185	22,644	23,115
Druge subvencije	36,160	29,386	31,176	36,270	45,609	39,021	45,348	41,402
Bruto poslovni presežek	465,330	554,621	688,273	791,562	945,297	998,654	1,132,256	1,253,900
Poraba stalnega kapitala	364,376	436,879	490,499	552,512	602,390	661,803	732,241	780,514
Neto presežek	100,954	117,742	197,773	239,050	342,906	336,851	400,016	473,386
Bruto raznovrstni dohodek	210,821	243,764	295,513	327,149	333,188	340,461	361,241	412,706
Poraba stalnega kapitala	43,161	52,333	62,754	68,426	73,952	83,202	90,891	92,596
Neto raznovrstni dohodek	167,660	191,430	232,759	258,723	259,237	257,259	270,351	320,110
Bruto domači proizvod	2,372,657	2,728,199	3,110,075	3,464,889	3,874,720	4,252,315	4,761,815	5,314,494

-Struktura, v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Sredstva za zaposlene	57.4	55.9	53.9	52.7	51.5	53.5	53.9	53.3
Bruto plače in prejemki	49.1	49.3	48.2	47.0	45.8	47.8	48.1	47.6
Socialni prispevki delodajalcev	8.4	6.6	5.8	5.7	5.6	5.7	5.7	5.7
Davki na proizvodnjo in uvoz	16.1	16.4	15.9	16.6	17.2	16.5	16.2	16.5
Davki na proizvode in storitve	15.6	15.3	14.2	14.6	15.2	14.0	13.6	13.9
Drugi davki na proizvodnjo	0.5	1.0	1.7	2.0	2.1	2.4	2.6	2.7
Minus: subvencije na proizvodnjo	2.0	1.6	1.5	1.6	1.7	1.5	1.4	1.2
Subvencije po proizvodih in storitvah	0.5	0.5	0.5	0.5	0.6	0.6	0.5	0.4
Druge subvencije	1.5	1.1	1.0	1.0	1.2	0.9	1.0	0.8
Bruto poslovni presežek	19.6	20.3	22.1	22.8	24.4	23.5	23.8	23.6
Poraba stalnega kapitala	15.4	16.0	15.8	15.9	15.5	15.6	15.4	14.7
Neto presežek	4.3	4.3	6.4	6.9	8.8	7.9	8.4	8.9
Bruto raznovrstni dohodek	8.9	8.9	9.5	9.4	8.6	8.0	7.6	7.8
Poraba stalnega kapitala	1.8	1.9	2.0	2.0	1.9	2.0	1.9	1.7
Neto raznovrstni dohodek	7.1	7.0	7.5	7.5	6.7	6.0	5.7	6.0
Bruto domači proizvod	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Vir podatkov: SURS.

Tabela 5: Izdatkovna struktura bruto domačega proizvoda

- Stalne cene 2000, v mio SIT

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
					Napoved	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 4 + 5)	4,252,315	4,366,221	4,515,989	4,618,300	4,784,000	4,962,400
2 IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2,387,289	2,537,244	2,709,099	2,793,459	2,946,746	3,123,551
3 UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV	2,538,115	2,614,934	2,740,994	2,915,468	3,115,175	3,322,303
4 SALDO (izvoz - uvoz) (4 = 2 - 3)	-150,826	-77,690	-31,894	-122,009	-168,429	-198,752
5 DOMAČA POTROŠNJA (5 = 6 + 9)	4,403,141	4,443,912	4,547,884	4,740,309	4,952,429	5,161,152
6 KONČNA POTROŠNJA (6 = 7 + 8)	3,269,505	3,358,774	3,390,911	3,481,208	3,597,689	3,713,847
7 DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA	2,426,039	2,482,266	2,492,577	2,565,775	2,654,432	2,745,912
- gospodinjstva	2,373,578	2,427,231	2,434,647	2,505,315	2,588,742	2,678,054
- izdatki zasebnih neprofitnih institucij	52,461	55,035	57,931	60,460	65,690	67,858
8 DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)	843,466	876,508	898,334	915,433	943,257	967,935
9 BRUTO INVESTICIJE (9 = 10 + 11)	1,133,636	1,085,138	1,156,973	1,259,101	1,354,740	1,447,305
10 BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA	1,066,779	1,110,612	1,139,328	1,200,969	1,291,742	1,381,734
11 SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI	66,857	-25,474	17,645	58,132	62,998	65,571

- Realne stopnje rasti v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
					Napoved	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (1 = 4 + 5)		2.7	3.4	2.3	3.6	3.7
2 IZVOZ PROIZVODOV IN STORITEV		6.3	6.8	3.1	5.5	6.0
3 UVOZ PROIZVODOV IN STORITEV		3.0	4.8	6.4	6.8	6.6
4 SALDO' (izvoz - uvoz)		1.7	1.0	-2.0	-1.0	-0.6
5 DOMAČA POTROŠNJA (5 = 6 + 9)		0.9	2.3	4.2	4.5	4.2
6 KONČNA POTROŠNJA (6 = 7 + 8)		2.7	1.0	2.7	3.3	3.2
7 DOMAČA ZASEBNA POTROŠNJA		2.3	0.4	2.9	3.5	3.4
- gospodinjstva		2.3	0.3	2.9	3.3	3.5
- izdatki zasebnih neprofitnih institucij		4.9	5.3	4.4	8.6	3.3
8 DRŽAVNA POTROŠNJA (vključuje individualno in kolektivno)		3.9	2.5	1.9	3.0	2.6
9 BRUTO INVESTICIJE		-4.3	6.6	8.8	7.6	6.8
v tem:						
BRUTO INVESTICIJE V OSNOVNA SREDSTVA		4.1	2.6	5.4	7.6	7.0
SPREMEMBE ZALOG IN VREDNOSTNI PREDMETI ¹		-2.2	1.0	0.9	0.1	0.1

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Opomba: ¹Kot prispevek k realni rasti BDP (v odstotnih točkah).

Tabela 6: Temeljni agregati nacionalnih računov

- Tekoče cene, v mio SIT

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
				Ocena	Napoved	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD	4,252,315	4,761,815	5,314,494	5,726,498	6,137,000	6,552,000
2 Neto primarni dohodki s tujino	6,008	9,333	-39,366	-15,952	-27,628	-30,672
3 BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3 = 1 + 2)	4,258,323	4,771,148	5,275,128	5,710,546	6,109,372	6,521,328
4 Neto tekoči transferji s tujino	25,747	31,166	32,267	21,739	42,489	43,443
5 BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5 = 3 + 4)	4,284,070	4,802,314	5,307,395	5,732,285	6,151,861	6,564,771
6 Končna potrošnja gospodinjstev in države	3,269,505	3,656,738	3,977,038	4,307,424	4,587,500	4,865,231
- zasebna potrošnja	2,426,039	2,682,049	2,896,511	3,144,375	3,350,818	3,563,347
- državna potrošnja	843,466	974,689	1,080,528	1,163,049	1,236,682	1,301,884
7 BRUTO VARČEVANJE (7 = 5 - 6)	1,014,564	1,145,575	1,330,357	1,424,861	1,564,361	1,699,541
8 BRUTO INVESTICIJE	1,133,635	1,137,111	1,255,604	1,419,933	1,573,637	1,724,204
v tem:						
- investicije v osnovna sredstva	1,066,779	1,164,431	1,234,754	1,349,995	1,495,477	1,639,781
- spremembe zalog	66,857	-27,320	20,850	69,938	78,160	84,423
9 Saldo tekočih transakcij s tujino (9 = 7 - 8)	-119,071	8,464	74,752	4,928	-9,276	-24,663

- Struktura, v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
				Ocena	Napoved	
1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
2 Neto primarni dohodki s tujino	0.1	0.2	-0.7	-0.3	-0.5	-0.5
3 BRUTO NACIONALNI DOHODEK (3 = 1 + 2)	100.1	100.2	99.3	99.7	99.5	99.5
4 Neto tekoči transferji s tujino	0.6	0.7	0.6	0.4	0.7	0.7
5 BRUTO NACIONALNI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK (5 = 3 + 4)	100.7	100.9	99.9	100.1	100.2	100.2
6 Končna potrošnja gospodinjstev in države	76.9	76.8	74.8	75.2	74.8	74.3
- zasebna potrošnja	57.1	56.3	54.5	54.9	54.6	54.4
- državna potrošnja	19.8	20.5	20.3	20.3	20.2	19.9
7 BRUTO VARČEVANJE (7 = 5 - 6)	23.9	24.1	25.0	24.9	25.5	25.9
8 BRUTO INVESTICIJE	26.7	23.9	23.6	24.8	25.6	26.3
v tem:						
- investicije v osnovna sredstva	25.1	24.5	23.2	23.6	24.4	25.0
- spremembe zalog	1.6	-0.6	0.4	1.2	1.3	1.3
9 Saldo tekočih transakcij s tujino (9 = 7 - 8)	-2.8	0.2	1.4	0.1	-0.2	-0.4

Vir podatkov: SURS, BS, napoved UMAR.

Tabela 7: Zaposlenost

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
					Napoved	
DELOVNO AKTIVNI po metodologiji nacionalnih računov (tisoč)	831.8	904.3	899.5	897.4	901.0	906.4
Letna rast (v %): Skupaj	1.1	0.5	-0.5	-0.2	0.4	0.6
Agrarni sektor	-4.1	-3.1	-2.6	-3.2	0.7	0.1
A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	-4.1	-3.2	-2.6	-3.2	0.7	0.1
B Ribištvo	0.0	0.0	0.0	-1.0	-1.0	0.5
Industrija in gradbeništvo	0.2	0.2	-1.8	-1.7	-1.5	-1.2
C Rudarstvo	-15.5	-8.3	-5.5	-6.2	-6.2	-6.5
D Predelovalne dejavnosti	-0.3	0.4	-2.0	-2.0	-2.0	-1.6
E Oskrba z elektriko, plinom, vodo	-1.7	0.0	0.0	0.1	0.1	-1.9
F Gradbeništvo	4.5	0.6	-1.4	-0.2	0.4	1.0
Storitve	2.3	1.4	0.9	1.4	1.7	1.9
- pretežno tržne storitve	1.9	1.2	0.7	0.6	1.2	1.5
G Trgovina, popravila motornih vozil	1.6	-0.5	0.3	0.1	0.3	0.8
H Gostinstvo	2.0	-1.5	-2.1	-0.7	-0.3	0.1
I Promet, skladiščenje, zveze	1.4	1.5	-0.2	-0.3	-0.4	0.6
J Finančno posredništvo	3.1	2.5	2.9	-0.2	2.9	2.8
K Nepremičnine, najem, posl. stor.	2.6	4.9	2.9	3.2	4.1	3.5
- pretežno javne storitve	2.9	1.9	1.1	2.7	2.3	2.4
L Javna uprava in obramba	3.9	3.4	2.9	3.9	2.1	2.3
M Izobraževanje	1.1	1.5	1.7	1.6	1.3	2.4
N Zdravstvo in socialno varstvo	4.1	1.6	2.3	3.1	4.2	2.9
O Druge javne, skupne in osebne storitve	2.5	0.7	-4.4	3.3	1.9	2.2
P Zasebna gospodinjstva		0.0	0.0	-36.8	-1.8	-1.9

Vir podatkov: SURS, za leto 2003 zadnji razpoložljivi podatki na osnovi četrtletnih nacionalnih računov (glej okvir 6 na str. 63), napovedi UMAR.

Tabela 8: Plačilna bilanca

- V mio EUR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
					Napoved	
I. TEKOČI RAČUN	-583	38	330	17	-39	-103
1. BLAGO	-1,227	-684	-265	-544	-649	-713
1.1. Izvoz blaga FOB	9,574	10,454	11,081	11,427	12,197	13,186
1.2. Uvoz blaga FOB	10,801	11,139	11,347	11,971	12,846	13,900
2. STORITVE	489	536	627	541	548	557
2.1. Izvoz storitev	2,052	2,178	2,449	2,465	2,556	2,729
- Transport	534	559	634	679	722	779
- Potovanja	1,045	1,105	1,143	1,182	1,210	1,282
- Ostalo	473	514	672	604	624	667
2.2. Uvoz storitev	1,562	1,642	1,822	1,924	2,008	2,172
- Transport	385	356	385	420	447	483
- Potovanja	556	601	638	667	686	719
- Ostalo	621	685	799	837	875	970
1-2. SALDO BLAGA IN STORITEV	-738	-149	361	-3	-101	-156
Izvoz blaga in storitev	11,626	12,632	13,530	13,891	14,753	15,916
Uvoz blaga in storitev	12,364	12,781	13,169	13,894	14,854	16,072
3. DOHODKI	29	43	-174	-73	-116	-128
3.1. Prejemki	471	511	501	525	530	547
- Od dela	204	197	196	200	215	225
- Od kapitala	268	314	306	325	315	322
3.2. Izdatki	442	468	676	598	646	675
- Od dela	29	30	36	42	45	50
- Od kapitala	413	438	639	556	601	625
4. TEKOČI TRANSFERJI	125	144	142	93	178	181
4.1. Prejemki	371	436	478	446	603	736
4.2. Izdatki	245	293	336	354	425	555
II. KAPITALSKI IN FINANČNI RAČUN	542	-148	-327	-63		
A. KAPITALSKI RAČUN	4	-4	2	4		
1. Kapitalski transferji	1	1	3	6		
2. Patenti in licence	3	-5	-1	-2		
B. FINANČNI RAČUN	538	-144	-329	-67		
1. Neposredne naložbe	77	251	1,608	-109		
- Tuje v Sloveniji	149	412	1,707	160		
- Domače v tujini	-72	-161	-99	-269		
2. Naložbe v vrednostne papirje	185	80	-69	-219		
3. Ostale naložbe	462	964	51	556		
3.1. Terjatve	-576	248	-939	-963		
3.2. Obveznosti	1,038	716	990	1,519		
4. Mednarodne denarne rezerve (BS)	-187	-1,439	-1,919	-295		
III. STATISTIČNA NAPAKA	41	110	-3	46		

Vir podatkov: SURS, BS, napovedi UMAR.

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.

Tabela 9: Izvoz in uvoz blaga in storitev

- v mio EUR

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
		Napoved					
1.	Izvoz blaga	9,574	10,454	11,081	11,427	12,197	13,186
	Oprema	1,230	1,432	1,559	1,655	1,793	1,952
	Repromaterial	4,684	5,091	5,302	5,531	5,915	6,409
	Široka poraba	3,661	3,931	4,220	4,240	4,488	4,826
2.	Izvoz storitev	2,052	2,178	2,449	2,465	2,556	2,729
3.	IZVOZ SKUPAJ	11,626	12,632	13,530	13,891	14,753	15,916
4.	Uvoz blaga	10,801	11,139	11,347	11,971	12,846	13,900
	Oprema	1,948	1,973	2,031	2,270	2,455	2,669
	Repromaterial	6,443	6,579	6,682	6,926	7,476	8,143
	Široka poraba	2,410	2,587	2,633	2,775	2,915	3,087
5.	Uvoz storitev	1,562	1,642	1,822	1,924	2,008	2,172
6.	UVOZ SKUPAJ	12,364	12,781	13,169	13,894	14,854	16,072
7.	SALDO blaga in storitev	-738	-149	361	-3	-101	-156
	Storitve	489	536	627	541	548	557
	Blago	-1,227	-684	-265	-544	-649	-713
8.	Pokritje uvoza blaga z izvozom v %	89	94	98	95	95	95

- Stopnje rasti v % (merjeno v EUR)

		2000	2001	2002	2003	2004	2005
		Napoved					
1.	Izvoz blaga	18.2	9.2	6.0	3.1	6.7	8.1
	Oprema	20.2	16.4	8.9	6.2	8.3	8.8
	Repromaterial	23.0	8.7	4.1	4.3	6.9	8.3
	Široka poraba	11.9	7.4	7.4	0.5	5.8	7.5
2.	Izvoz storitev	16.3	6.1	12.5	0.6	3.7	6.8
3.	IZVOZ SKUPAJ	17.8	8.7	7.1	2.7	6.2	7.9
4.	Uvoz blaga	16.6	5.0	1.9	5.5	7.3	8.2
	Oprema	8.9	1.3	3.0	11.7	8.2	8.7
	Repromaterial	26.3	2.1	1.6	3.6	7.9	8.9
	Široka poraba	1.3	7.3	1.8	5.4	5.0	5.9
5.	Uvoz storitev	9.0	5.1	11.0	5.6	4.4	8.2
6.	UVOZ SKUPAJ	15.5	3.4	3.0	5.5	6.9	8.2

Vir podatkov: SURS, BS, napovedi UMAR.

Opomba: Izvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.; uvoz blaga je prikazan na osnovi paritete f.o.b.

Tabela 10a: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- V mio EUR

	I Z V O Z (f.o.b.)				U V O Z (c.i.f.)			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
SKUPAJ	9,492	10,347	10,962	11,285	10,984	11,344	11,574	12,237
RAZVITE DRŽAVE	6,706	7,046	7,249	7,437	8,595	8,753	8,947	9,366
DRŽAVE EU	6,056	6,432	6,509	6,595	7,444	7,675	7,870	8,231
Nemčija	2,575	2,715	2,714	2,610	2,082	2,178	2,216	2,357
Italija	1,290	1,290	1,323	1,478	1,917	2,004	2,070	2,239
Francija	672	703	734	638	1,128	1,205	1,190	1,230
Velika Britanija	203	290	268	252	337	292	278	255
Nizozemska	164	172	183	197	230	219	240	257
Belgija	106	112	97	93	159	176	170	170
Španija	91	100	116	164	286	295	356	249
Danska	89	97	97	102	57	63	67	67
Grčija	26	33	36	39	24	36	51	38
Irska	15	15	14	17	41	42	39	49
Portugalska	17	17	22	20	13	17	19	22
Luksemburg	4	3	8	26	21	25	29	32
Avstrija	714	773	774	827	906	944	956	1,053
Finska	24	30	27	26	63	62	72	75
Švedska	66	82	97	105	180	115	116	136
DRŽAVE EFTA	136	134	207	176	230	192	202	221
Švica	111	108	180	150	175	170	186	200
Norveška	19	19	22	22	53	20	15	20
Liechtenstein	5	6	4	3	1	1	1	1
Islandija	1	1	1	1	1	0	0	0
DRŽ. NEEVROPSKE ČLANICE OECD	440	400	447	586	738	732	715	761
v tem:								
Združene države Amerike	293	273	297	410	325	333	333	294
Ostale države	147	128	150	176	413	399	382	467
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	74	80	85	80	183	154	160	154
DRŽAVE V RAZVOJU	2,784	3,301	3,713	3,848	2,388	2,591	2,627	2,870
DRŽ. NEKDANJE JUGOSLAVIJE	1,486	1,750	1,952	1,967	648	604	575	613
Hrvaška	750	894	955	1,007	487	451	419	445
Makedonija	171	147	159	143	53	30	26	22
Bosna in Hercegovina	408	445	492	471	63	70	69	78
ZR Jugoslavija	157	264	347	346	45	53	61	68
DRŽ. NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	309	460	509	550	286	361	342	381
v tem: Ruska federacija	210	315	320	347	251	315	269	311
DRŽAVE CEFTA	752	828	954	1,044	997	1,081	1,094	1,121
Češka	165	188	201	205	273	278	288	308
Slovaška	76	93	132	162	144	160	162	163
Madžarska	183	175	196	223	320	352	341	352
Poljska	245	271	305	311	150	161	168	189
Romunija	53	65	79	91	61	95	98	70
Bolgarija	30	36	42	52	49	35	36	38
Druge evropske drž. v razvoju	8	12	13	13	2	6	2	3
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	229	250	285	273	455	539	614	752
NERAZVRŠČENO	2	0	0	0	1	0	0	0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državni namena; uvoz po državni porekla.

Tabela 10b: Regionalna usmerjenost blagovne menjave s tujino

- Struktura v %

	IZVOZ (f.o.b.)				UVOZ (c.i.f.)			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
SKUPAJ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
RAZVITE DRŽAVE	70.7	68.1	66.1	65.9	78.2	77.2	77.3	76.5
DRŽAVE EU	63.8	62.2	59.4	58.4	67.8	67.6	68.0	67.3
Nemčija	27.1	26.2	24.8	23.1	19.0	19.2	19.1	19.3
Italija	13.6	12.5	12.1	13.1	17.5	17.7	17.9	18.3
Francija	7.1	6.8	6.7	5.7	10.3	10.6	10.3	10.1
Velika Britanija	2.1	2.8	2.4	2.2	3.1	2.6	2.4	2.1
Nizozemska	1.7	1.7	1.7	1.7	2.1	1.9	2.1	2.1
Belgija	1.1	1.1	0.9	0.8	1.4	1.6	1.5	1.4
Španija	1.0	1.0	1.1	1.5	2.6	2.6	3.1	2.0
Danska	0.9	0.9	0.9	0.9	0.5	0.6	0.6	0.5
Grčija	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	0.4	0.3
Irska	0.2	0.1	0.1	0.2	0.4	0.4	0.3	0.4
Portugalska	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2
Luksemburg	0.0	0.0	0.1	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3
Avstrija	7.5	7.5	7.1	7.3	8.2	8.3	8.3	8.6
Finska	0.3	0.3	0.2	0.2	0.6	0.5	0.6	0.6
Švedska	0.7	0.8	0.9	0.9	1.6	1.0	1.0	1.1
DRŽAVE EFTA	1.4	1.3	1.9	1.6	2.1	1.7	1.7	1.8
Švica	1.2	1.0	1.6	1.3	1.6	1.5	1.6	1.6
Norveška	0.2	0.2	0.2	0.2	0.5	0.2	0.1	0.2
Liechtenstein	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Islandija	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
DRŽ. NEEVROPSKE ČLANICE OECD	4.6	3.9	4.1	5.2	6.7	6.5	6.2	6.2
v tem:								
Združene države Amerike	3.1	2.6	2.7	3.6	3.0	2.9	2.9	2.4
Ostale države	1.5	1.2	1.4	1.6	3.8	3.5	3.3	3.8
OSTALE RAZVITE DRŽAVE	0.8	0.8	0.8	0.7	1.7	1.4	1.4	1.3
DRŽAVE V RAZVOJU	29.3	31.9	33.9	34.1	21.7	22.8	22.7	23.5
DRŽ. NEKDANJE JUGOSLAVIJE	15.7	16.9	17.8	17.4	5.9	5.3	5.0	5.0
Hrvaška	7.9	8.6	8.7	8.9	4.4	4.0	3.6	3.6
Makedonija	1.8	1.4	1.4	1.3	0.5	0.3	0.2	0.2
Bosna in Hercegovina	4.3	4.3	4.5	4.2	0.6	0.6	0.6	0.6
ZR Jugoslavija	1.7	2.5	3.2	3.1	0.4	0.5	0.5	0.6
DRŽ. NEKDANJE SOVJETSKE ZVEZE	3.3	4.5	4.6	4.9	2.6	3.2	3.0	3.1
v tem: Ruska federacija	2.2	3.0	2.9	3.1	2.3	2.8	2.3	2.5
DRŽAVE CEFTA	7.9	8.0	8.7	9.3	9.1	9.5	9.5	9.2
Češka	1.7	1.8	1.8	1.8	2.5	2.5	2.5	2.5
Slovaška	0.8	0.9	1.2	1.4	1.3	1.4	1.4	1.3
Madžarska	1.9	1.7	1.8	2.0	2.9	3.1	2.9	2.9
Poljska	2.6	2.6	2.8	2.8	1.4	1.4	1.5	1.5
Romunija	0.6	0.6	0.7	0.8	0.6	0.8	0.8	0.6
Bolgarija	0.3	0.4	0.4	0.5	0.4	0.3	0.3	0.3
Druge evropske drž. v razvoju	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0
DRUGE DRŽAVE V RAZVOJU	2.4	2.4	2.6	2.4	4.1	4.8	5.3	6.1
NERAZVRŠČENO	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Vir podatkov: SURS.

Opomba: Izvoz po državni namena; uvoz po državni porekla.

Tabela 11a: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

	- Tekoče cene, v mio SIT									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
BILANCA PRIHODKOV	Realizacija									
I. SKUPAJ PRIHODKI	958,186	1,091,815	1,222,587	1,397,903	1,590,017	1,726,724	1,967,786	2,083,860	2,374,279	
DAVČNI PRIHODKI	916,328	1,032,285	1,156,099	1,302,752	1,499,430	1,599,594	1,798,344	1,909,595	2,189,476	
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	160,370	196,930	227,624	252,936	273,818	311,429	357,877	395,045	460,521	
Dohodnina	147,429	174,639	194,062	213,342	231,641	259,634	289,102	319,822	363,127	
Davek od dobička pravnih oseb	12,941	22,291	33,562	39,593	42,177	51,795	68,775	75,223	107,394	
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	363,000	376,184	400,630	448,398	496,371	552,574	620,908	681,816	737,624	
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	3,829	18,259	37,491	45,905	55,416	68,071	83,369	93,897	107,424	
Davek na izplačane plače	809	14,943	33,994	42,058	51,454	63,849	79,031	88,994	102,968	
Posebni davek na določene prejemetke	3,020	3,316	3,497	3,847	3,962	4,222	4,338	4,903	4,456	
DAYKINA PREMOŽENJE	12,343	14,628	19,589	27,722	26,597	26,513	32,965	34,428	34,417	
DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	298,159	349,451	412,094	479,713	601,470	602,895	673,380	672,703	814,577	
DAYKINA MEDN. TRGOVINO IN TRANSKACIJE	78,176	76,593	58,463	47,291	45,657	38,089	29,607	31,341	34,652	
DRUGI DAVKI	451	241	208	787	100	23	238	365	261	
NEDAVČNI PRIHODKI	39,564	56,851	60,924	88,230	79,825	110,035	148,455	144,877	156,945	
KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE	2,294	2,678	5,565	6,920	10,762	17,095	20,987	29,388	27,858	

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilten javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, preračuni UMAR.

Tabela 11b: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	Realizacija								
BILANCA PRIHODKOV									
I. SKUPAJ PRIHODKI	40.4	40.0	39.3	40.3	41.0	40.6	41.3	39.2	41.5
DAVČNI PRIHODKI	38.6	37.8	37.2	37.6	38.7	37.6	37.8	35.9	38.2
DAVKI NA DOHODEK IN DOBIČEK	6.8	7.2	7.3	7.3	7.1	7.3	7.5	7.4	8.0
Dohodnina	6.2	6.4	6.2	6.2	6.0	6.1	6.1	6.0	6.2
Davek od dobička pravnih oseb	0.5	0.8	1.1	1.1	1.1	1.2	1.4	1.4	1.9
PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST	15.3	13.8	12.9	12.9	12.8	13.0	13.0	12.8	12.9
DAVKI NA PLAČILNO LISTO IN DELOVNO SILO	0.2	0.7	1.2	1.3	1.4	1.6	1.8	1.8	1.9
Davek na izplačane plače	0.0	0.5	1.1	1.2	1.3	1.5	1.7	1.7	1.8
Posebni davek na določene prejemke	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
DAVKINA PREMOŽENJE	0.5	0.5	0.6	0.8	0.7	0.6	0.7	0.6	0.6
DOMAČI DAVKI NA BLAGO IN STORITVE	12.6	12.8	13.3	13.8	15.5	14.2	14.1	12.7	14.2
DAVKI NA MEDN. TRGOVINO IN TRANSAKCIJE	3.3	2.8	1.9	1.4	1.2	0.9	0.6	0.6	0.6
DRUGI DAVKI	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
NEDAVČNI PRIHODKI	1.7	2.1	2.0	2.5	2.1	2.6	3.1	2.7	2.7
KAPITALSKI PRIHODKI IN DONACIJE	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.4	0.4	0.6	0.5

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilanji javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, preračuni UMAR.

Tabela 12a: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

B I L A N C A O D H O D K O V	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	Realizacija								
II. S K U P A J O D H O D K I	957,273	1,083,586	1,256,668	1,423,494	1,613,314	1,781,444	2,030,977	2,239,883	2,454,130
TEKOČI ODHODKI	169,751	192,816	223,184	262,658	298,448	342,767	406,696	449,259	491,401
PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	66,826	81,983	96,725	104,147	116,560	131,911	155,275	174,026	195,523
IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	76,102	77,928	90,037	106,076	130,943	149,900	178,612	191,705	203,220
PLAČILA OBRETI	25,598	31,121	34,686	41,721	50,945	60,956	72,809	83,528	92,658
TEKOČI TRANSFERI	694,218	783,390	914,039	1,031,185	1,147,096	1,267,732	1,425,336	1,583,717	1,729,846
SUBVENCJE	41,747	34,547	39,961	49,239	63,088	58,851	63,161	60,435	69,727
TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINSTVOM	391,785	444,184	519,109	573,820	648,071	731,077	821,358	910,392	985,758
TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE	251,597	294,132	341,157	379,320	398,925	441,645	508,292	566,881	614,000
DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE	10,315	12,311	13,813	28,806	37,012	36,059	32,525	46,009	60,361
INVESTICIJSKI ODHODKI - SKUPAJ	93,304	107,379	121,181	140,364	167,770	170,945	198,945	206,907	232,883
INVESTICIJSKI ODHODKI	57,376	63,643	67,637	82,206	109,476	111,003	127,996	128,733	142,003
INVESTICIJSKI TRANSFERI	35,928	43,736	53,545	58,158	58,294	59,942	70,949	78,174	90,880
III. PRESEŽEK / PRIMANJKLJAJ (I. - II.)	913	8,230	-34,081	-25,591	-23,297	-54,720	-63,191	-156,023	-79,851

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilten javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, preračuni UMAR.

Tabela 12b: Konsolidirana bilanca javnega financiranja po metodologiji GFS - IMF

BILANCA ODHODKOV	- Delež v primerjavi z BDP, v % (tekoče cene)									
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
II. SKUPAJ ODHODKI	40.4	39.7	40.4	41.1	41.6	41.9	42.6	42.2	42.9	
TEKOČI ODHODKI	7.2	7.1	7.2	7.6	7.7	8.1	8.5	8.5	8.6	
PLAČE IN DRUGI IZDATKI ZAPOSLENIM V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKAL. SKUPNOSTIH	2.8	3.0	3.1	3.0	3.0	3.1	3.3	3.3	3.4	
IZDATKI ZA BLAGO IN STORITVE V DRŽAVNIH ORGANIH IN LOKALNIH SKUPNOSTIH	3.2	2.9	2.9	3.1	3.4	3.5	3.8	3.6	3.5	
PLAČILA OBRESTITI	1.1	1.1	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	
TEKOČI TRANSFERI	29.3	28.7	29.4	29.8	29.6	29.8	29.9	29.8	30.2	
SUBVENCJE	1.8	1.3	1.3	1.4	1.6	1.4	1.3	1.1	1.2	
TRANSFERI POSAMEZNIKOM IN GOSPODINSTVOM	16.5	16.3	16.7	16.6	16.7	17.2	17.2	17.1	17.2	
TEKOČI TRANSFERI V JAVNE ZAVODE	10.6	10.8	11.0	10.9	10.3	10.4	10.7	10.7	10.7	
DRUGI TEKOČI TRANSFERI IN REZERVE	0.4	0.5	0.4	0.8	1.0	0.8	0.7	0.9	1.1	
INVESTICIJSKI ODHODKI - SKUPAJ	3.9	3.9	3.9	4.1	4.3	4.0	4.2	3.9	4.1	
INVESTICIJSKI ODHODKI	2.4	2.3	2.2	2.4	2.8	2.6	2.7	2.4	2.5	
INVESTICIJSKI TRANSFERI	1.5	1.6	1.7	1.7	1.5	1.4	1.5	1.5	1.6	
III. PRESEŽEK / PRIMANJKLJAJ (I. - II.)	0.0	0.3	-1.1	-0.8	-0.6	-1.3	-1.3	-3.0	-1.4	

Vir podatkov: Ministrstvo za finance, Bilten javnih financ, Bilance javnega financiranja v RS, preračuni UMAR.

Tabela 13: Prebivalstvo in aktivnost

- Števila v tisoč, kazalci v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
					Napoved	
PREBIVALSTVO (v tisoč)	1990.3	1992.0	1995.7	1996.8	1996.4	1996.1
Starostna sestava (v %): 0-14 let	15.9	15.6	15.2	14.8	14.5	14.2
15-64 let	70.1	70.1	70.2	70.4	70.4	70.4
65 let in več	14.0	14.3	14.6	14.9	15.1	15.4
AKTIVNO PREBIVALSTVO (A) (A=B+C1)	968.0	979.0	971.0	961.8	964.4	967.7
Delovno aktivni po anketi o delovni sili (B)	901.0	916.0	910.0	897.0	901.0	906.4
Osebe v delovnem razmerju (B1)	683.0	694.8	697.9	699.1	702.9	707.1
Formalno samozaposleni (B2)	85.1	84.2	85.6	78.1	77.0	77.4
Neformalno delovno aktivni (B3=B-B1-B2)	132.8	137.0	126.5	119.8	121.0	121.8
Brezposelni po merilih ILO (C1)	68.0	63.0	62.0	64.0	63.5	61.4
Registrirani brezposelni (C2)	106.6	101.9	102.6	97.7	96.4	93.4
KAZALCI TRGA DELA (v %)						
Stopnja aktivnosti (15-64 let)	67.8	68.3	67.8	67.3	67.4	67.5
moški	72.2	73.1	72.5	72.0	72.0	71.4
ženske	63.2	63.5	63.0	62.4	62.6	63.5
Stopnja aktivnosti (65 let in več)	8.3	8.2	7.2	5.7	5.8	6.2
Stopnja zaposelnosti (15-64 let)	62.9	63.9	63.4	62.6	62.9	63.2
moški	67.2	68.7	68.2	68.3	68.5	68.2
ženske	58.5	58.9	58.6	58.1	58.4	59.4
Stopnja zaposelnosti (55-64 let)	22.5	25.0	24.4	24.1	24.2	24.3
Stopnja anketne brezposelnosti (C1/A)	7.0	6.4	6.4	6.7	6.6	6.3
moški	6.8	5.9	5.9	6.5	6.4	6.2
ženske	7.3	7.0	6.8	7.0	6.8	6.5
mladi (15-24 let)	16.8	18.1	16.7	17.6	17.2	16.6
St. registrirane brezposelnosti (C2/(B1+B2+C2))	12.2	11.6	11.6	11.2	11.0	10.6
moški	11.1	10.4	10.4	9.7	9.5	9.9
ženske	13.5	12.9	13.1	13.0	12.7	11.5
Struktura delovno aktivnih po anketi						
v agrarnem sektorju	9.8	10.2	9.1	7.9	8.0	8.9
v industriji in gradbeništvu	37.4	37.9	38.2	36.9	36.4	35.9
v storitvah	50.9	50.2	51.4	52.6	53.1	54.4
LETNE STOPNJE RASTI (v %)						
Zaposelnost (po anketi o delovni sili)	1.7	1.7	-0.7	-1.4	0.4	0.6
Osebe v delovnem razmerju	1.8	1.7	0.4	0.2	0.5	0.6
Formalno samozaposleni	-2.7	-1.1	1.7	-8.8	0.7	0.5
Neformalno delovno aktivni	4.1	3.1	-7.6	-5.3	-0.3	0.7
Registrirani brezposelni	-10.4	-4.5	0.8	-4.8	-1.3	-3.1
Aktivni po anketi	0.9	1.1	-0.8	-1.0	0.3	0.3
Delovno sposobno prebivalstvo	0.5	0.1	0.3	0.3	0.2	0.0
Prebivalstvo	0.2	0.1	0.2	0.1	0.0	0.0
Prebivalstvo v starosti 65 let in več	2.2	2.4	2.5	1.7	1.6	1.7

Viri: SURS, ZRSZ, napoved UMAR.

Tabela 14: Tokovi aktivnega prebivalstva

- Števila v tisoč, kazalci v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
					Napoved	
FORMALNO AKTIVNO PREBIVALSTVO ob koncu leta (v tisoč)	873.1	886.4	881.5	870.7	872.1	873.8
Delovno aktivni	768.5	782.1	781.9	774.7	777.4	782.0
Registrirani brezposelni	104.6	104.3	99.6	96.0	94.7	91.8
St. registrirane brezposelnosti ob koncu leta	12.0	11.8	11.3	11.0	10.9	10.5
Prilivi iz šol						
Prilivi iz šol	26.7	21.3	21.9	27.0	27.3	25.4
od tega med brezposelne	20.5	21.9	21.4	25.4	23.9	21.0
- v % od generacije	76.8	102.8	97.7	94.2	87.6	82.6
Dodatno število delovnih dovoljenj za tujce	2.9	-6.4	2.1	3.5	-0.3	0.1
Delež tujcev v formalno aktivnem prebivalstvu	4.6	4.3	4.0	4.5	4.5	4.5
Zaposleni, ki so izgubili delo	61.8	65.8	66.0	68.8	65.8	63.7
- na 100 formalno delovno aktivnih	8.1	8.4	8.4	8.9	8.4	8.1
Registrirani brezposelni, ki so dobili delo	60.2	52.7	52.2	50.5	52.8	54.9
- na 100 formalno delovno aktivnih	7.8	6.8	6.7	6.5	6.8	7.0
Upokojitve (-)	14.8	14.6	14.8	15.1	15.4	15.8
od tega brezposelnih	7.0	7.6	6.9	5.0	4.9	4.7
Umrli (-)	2.5	2.6	2.5	2.4	2.4	2.4
Drugi prilivi v formalno aktivnost (neto)	-19.7	15.6	-11.6	-23.8	-7.9	-5.6
od tega drugi, ki so dobili delo (neto)	4.9	43.0	21.2	18.3	25.2	22.1
drugi črtani brezposelni (-)	24.6	27.4	32.8	42.1	33.0	27.8
- na 100 registrirano brezposelnih	23.1	26.9	31.9	43.1	34.3	29.7
Izobrazbena sestava priliva iz šol (v %)						
- z nižjo izobrazbo ali manj	27.3	18.0	11.9	20.6	18.8	17.9
- s srednjo poklicno izobrazbo	17.2	19.5	26.6	18.5	16.8	17.7
- s srednjo splošno ali strokovno izobrazbo	30.7	31.1	24.2	26.1	27.1	23.0
- redni diplomanti	24.8	31.4	37.3	34.8	37.3	41.4

Vir podatkov: SURS, napoved in preračuni UMAR.

Tabela 15: Indikatorji mednarodne konkurenčnosti

- Povprečne stopnje rasti, v %

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
									Ocena	Napoved
Efektivni tečaj toljarja ¹										
Nominalno	-0.5	-9.8	-5.4	-2.6	-5.5	-8.1	-5.8	-2.9	-0.2	-0.8
Realno ²	10.3	-2.9	0.7	4.0	-0.7	-1.9	-0.1	2.7	3.8	1.1
Stroški dela na enoto proizvoda v predelovalnih dejavnostih ³										
V SIT nominalno	10.0	7.1	7.4	5.9	7.4	4.2	8.5	6.3	3.3	1.6
V košari valut ⁴	9.5	-3.4	1.6	3.2	1.5	-4.2	2.2	3.2	3.1	0.8
V košari valut - relativno ⁵	10.0	-5.2	4.3	4.4	0.7	-3.4	0.7	2.4	2.4	0.3
Komponente ⁴										
Stroški dela na zaposlenega - realno ⁶	4.9	3.9	3.4	3.4	2.9	2.6	1.8	2.3	1.1	2.4
Čiste plače in drugi prejemki	6.8	7.7	4.3	3.1	2.5	1.9	0.8	1.6	0.3	2.2
Davčna obremenitev plač ⁷	-0.6	-2.6	-0.5	0.6	0.4	0.6	0.6	0.4	0.3	0
Produktivnost dela	8.2	6.6	4.3	5.4	1.7	7.2	1.8	3.4	3.4	4.1
Cene / devizni efektivni tečaj	12.9	-0.8	2.5	5.1	0.3	0.1	2.1	4.3	5.4	2.5

Vir podatkov: APP, BS, SURS, OECD, EC, ocena, napoved in preračuni UMAR.

Opombe:

¹ Rast vrednosti pomeni rasti vrednosti toljarja in obratno.² Merjen z relativnimi cenami zvišenjskih potrebščin.³ Za podjetja in organizacije s 3 in več zaposlenimi (ZAP-M).⁴ Samo domači faktorji.⁵ Glede na rasti stroškov dela na enoto proizvoda 7 najpomembnejših OECD trgovinskih partneric.⁶ Deflacionirano s cenami zvišenjskih potrebščin.⁷ Razmerje bruto plače in prispevki delodajalcev / čiste plače.

Viri

AJPES (2004): Statistično raziskovanje o izplačanih čistih plačah in osebnih prejemkih. Agencija RS za javno-pravne evidence in storitve, različne številke.

BS (2004a): Bilten. Banka Slovenije, različne številke.

BS (2004b): Denarni pregled - mesečna informacija. Analitsko raziskovalni center - Banka Slovenije, različne številke.

BS (2004c): Uresničevanje kratkoročnih usmeritev denarne politike. Banka Slovenije, maj.

Consensus Forecasts (2004): Consensus Economics Inc., različne številke.

EC (2004): European Economy, Economic Forecasts, Spring 2004. DG for Economic and Financial Affairs, april.

EUROSTAT (2004): News releases, različne številke.

Hunya, G. (2004): Central European accession countries losing attractiveness? The Vienna Institute for International Economic Studies (WIIW).

IMF (2003): World Economic Outlook, Public Debt in Emerging Markets. IMF, september.

IMF (2004): World Economic Outlook, Advancing structural reforms. IMF, april.

Jagrič, T. (2004): Upočasnjeno okrevanje ali ekspanzija? Katedra za kvantitativne ekonomske analize, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru.

MF (2003): Proračunski memorandum za leti 2004 in 2005. Ministrstvo za finance, september.

Mišković, Slaven (2004): Dolg ožje opredeljene države. Tipkopis, april.

MKGP (2004): Slovenska kmetijska politika ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo (Predstavitev F. Buta, ministra, 25 str.). XXXI. letni posvet združnikov, Portorož, 2. in 3. marec 2004.

MG (2004a): Evro-mediteransko partnerstvo. Ministrstvo za gospodarstvo, 2004.

MG (2004b): Evropska unija in države Zahodnega Balkana. Ministrstvo za gospodarstvo, 2004.

OECD (2003a): Main Economic indicators, različne številke.

OECD (2003b): Economic Outlook No. 74. OECD, december.

OECD (2003c): International trade and competitiveness indicators. OECD, december.

Statistični urad Republike Slovenije (2004): Prva statistična objava ali Statistične informacije, različne objave (do 6. 5. 2004).

The Secretary-General of the European Commission. CAP Reform: A long-term policy perspective for sustainable agriculture (proposals for Council regulations).; http://europa.eu.int/comm/agriculture/mtr/memo_en.pdf

UMAR (2004): Poročilo o razvoju. Urad za makroekonomske analize in razvoj, april.

UNCTAD (2003): World Investment Report 2003. Geneva.

UNCTAD (2004): Global FDI decline bottoms out in 2003. Press Release, UNCTAD/PRESS/PR/2004/001/12/01/04. Geneva.

WIIW (2004a): Monthly Report, Dunaj, različne številke.

WIIW (2004b): Transition Countries on the Eve of EU Enlargement, Research Report No. 303, WIIW, februar.